

multo fortius cum ante faciem dei sui consistunt
 .i. fonte pietatis & misericordie. Illa enim beata
 patria caritate eorum non immutauit sed augmen-
 tauit. ecci. xliiii. Isti sunt uiri misericordie quo-
 rum pietates non defuerunt. Iob. iiii. Voca si est qui
 tibi respondeat. & ad aliquem sanctorum conuertere.
 Maxie autem ad spem puocat meritum christi & pas-
 sio. Veniam appenderent peccata mea quibus iram
 merui. & calamitas quam patior in statera &c. In
 uita beati. Berni. clareuallis legitur quod cum uisum
 esset ei quod raptus in spiritu esset ante summum iudicem
 & dyabolus eum de multis accusaret. querenti
 dyabolo unde crederet habere regnum eternum. re-
 spondit. Scio quod merita mea ad hoc non sufficiunt.
 sed dominus meus ihesus christus est consubstantialis
 dei filius. cui conpetit iure hereditario. Item ope-
 rit ei iure emptoris. quod emit illud sanguine suo
 altero iure sibi contentus. altero iure de miseri-
 cordia sua illud michi donat. Quod audiens dy-
 abolus confusus recessit. **D**uodecimum quod dis-
 suadet desperare est multiplex nocumentum quod fa-
 cit desperare. Primum est quod desperare est periculosa in-
 firmitas. spernens omnem consolationem. refectionem
 & remedium. Contemnit etiam desperans seipsum ex-
 cutere a faucibus draconis infernalis. Contem-
 nit et erigere se a profundo uitio. & inuocare
 dei adiutorium. ps. Omnis escam abhominata est anima
 eorum. & appropinquat ad portam mortis. Reg. ii. An
 ignoras quod periculosa sit desperatio. Iere. xxv. fa-
 ctus est dolor meus perpetuus. & plaga despera-
 bilis renouit curari. Et. xxx. Insanabilis est fra-
 ctura tua & pessima plaga tua. ps. xviii. Im-
 pius cum in profundum uenerit peccatorum contemnit
 & sequitur eum obprobrium & ignominia. Contra
 spes clamat ad summum medicum sperans eius ad-
 iutorium. Mich. vii. Ego autem ad dominum aspiciam
 & expectabo deum saluatorem meum. Et. ps. De pro-
 fundis clamaui ad te domine. Secundum nocumentum
 est. quod desperatio facit hominem excordem & infir-
 mum. quod mortuum in tenebris per peccatis. ps. Sic
 uulnerati dormientes in sepulchris &c. Epla.
 hiere. Sunt sicut mortui piecti in tenebris. Iob. xv.
 Non credit quod reuerti possit de tenebris ad lu-
 cem. circumspectas undique gladium diuine. sed ul-
 tonis. Et post. Non credat frustra errore decep-
 tus. quod aliquo precio redimendus sit. Contra spes
 facit hominem fortem & magnanimum. ysa. xl. Qui
 sperant in domino mutabunt fortitudinem suam. In
 domino sperans non infirmabo. Tertium nocumen-
 tum est. quod desperatio facit hominem exosum & dis-
 placere deo. quod tractat eius bonitatem & miseri-
 cordiam. Sicut caym qui dicebat. Maior est ini-
 quitas mea quam ut ueniam merear. gen. iiii. Hier-
 sup. ps. ciiii. dicit quod iudas plus peccauit quod se
 suspendit desperans & magis deum offendit. quam
 quia eum tradidit. Contra spes facit deo placen-
 tem. Vn. ps. Bnplacitum est domino super metuen-
 tes eum. & in eis qui sperant super misericordiam. Quar-
 tum quod desperans est sordidus omni uitio expo-
 situs. Eph. iiii. Propter cecitatem cordis ipsorum
 desperantes semetipsos tradiderunt impudicie
 in operationem omnis immundicie in auaritiam.

Contra spes impetrat absolutiorem remissi-
 onis. heb. x. Abluti aqua munda teneamur. In spei
 nostre confessionem. ps. Saluauit eos quod speraue-
 runt in eo. Quintum est quod desperatio aliquando ducit
 hominem ad occisionem sui. Ut dicit. Iob. vii. Des-
 speraui. nequaquam ultra uiuam. Et. x. Tedi animam
 meam uite mee. Ut achitophel. qui
 disposita domo sua suspendio suiipius inter-
 ruit. ii. Reg. xvii. Et. Math. xxvii. Iudas qui
 abiens laqueo se suspendit. Et ut Herodes asca-
 lonita qui uoluit se occidere. Et pylatus & ne-
 ro desperantes qui manu propria sese occiderunt
 Contra spes adducit ad uitam glorie. plangat
 uitam nature. ps. Speret in te omnes qui nouerunt
 nomen tuum &c. Sap. iiii. Spes illorum immortalita-
 tae plena est. Sextum est quod desperatio euellit ho-
 minem ab omni bono spirituali & eterno. ps. Deus
 destruet te & euellit te de tabernaculo tuo. &
 radicem tuam de terra uiuentium. Iob. xix. Quasi
 si auulse arboris abstulit a me spem meam. Contra
 spes plantat & solidat & uiuificat in bono.
 Iere. xvii. Benedictus qui confidit in domino. & erit
 dominus fiducia ipsius. & erit tanquam lignum quod trans-
 plantatum est iuxta prefluentes aquas ad hu-
 morem nutrit radices suas. &c. Et post. Nec alius
 quam desinet facere fructum. Iob. iiii. Etiam si occide-
 rit me sperabo in eum. Et. xiiii. Lignum habet spem
 quod si percisum fuerit rursum uirescit. & ramis
 pullulat. Septimum nocumentum est quod desperatio
 in infernum impellit. ps. Ascendunt usque ad
 celos presumendo. & descendunt usque ad abyssos
 despando. Iob. xvii. In profundissimum abyssi
 descendet omnia mea. Contra spes eleuat usque
 in eternum. ps. Letent omnes qui sperant in te in
 eternum exultabunt &c. Sap. iiii. Spes illorum im-
 mortalitate plena est. ysa. xxvi. Sperastis in do-
 mino in seculis eternis.

DE AVARITIA. PARS SEPTIMA. DISTINCTIO PRIMA.

Consequenter considerandum est
 de quinto uitio capitali. quod
 est auaritia. Et primo dice-
 dum de auaritia. Secundo
 de prodigalitate. De auaritia
 uero primo dicendum est in
 generali. Secundo in speciali. De
 auaritia in generali consideranda sunt. v. Primo
 uidentur quid sit. & unde dicatur. & utrum
 sit peccatum. Secundo utrum sit peccatum mor-
 tale. Tertio utrum sit peccatum carnale uel spirituale.
 Quarto de filiabus eius. Quinto que mouere de-
 bent ad hoc uitium detestandum.

Auaria in generali consideranda sunt. v. Primo
 uidentur quid sit. & unde dicatur. & utrum
 sit peccatum. Secundo utrum sit peccatum mor-
 tale. Tertio utrum sit peccatum carnale uel spirituale.
 Quarto de filiabus eius. Quinto que mouere de-
 bent ad hoc uitium detestandum.

Arca primum sciendum quod auaritia secundum tullium
 est immoderatus amor habendi. uel immoder-
 ratus amor pecunie. Item secundum alchimium. Aua-
 ritia est nimia acquirendi. habendi. retinendi que
 cupiditas. Dicit autem auaritia. quod auaritia auri
 & auarus quasi auri auarus. Vel dicitur auari-
 tia ab aueo aues. quod est cupio cupis. unde dicitur
 auaritia. quod auaritia eris. Ex his patet utrum aua-
 ritia sit peccatum. In quibuscumque enim bonum con-
 sistit in debita mensura. necesse est quod per excessum

uel diminutionem illius mensure malū p ueniat. In omnibus autē q̄ sunt ppter finē bonū cōsistit in quadam mēsurā. Nam ea que sunt ad finē necesse est cōmensurari finī. sicut medicina sanitati. Sicut patz per p̄m m. i. poliē. Bona autē exteriora habent rōem utiliū ad finem. Vñ necesse est q̄ bonū hominis circa ea cōsistat in quadā mēsurā. dum scz homo fin aliquā mēsuram querit habere diuitias exteriores. put sunt necessarie ad uitam eius s̄m suam cōditionem. Ideo in excessu h̄mōi mensure cōsistit peccatū. dum scz aliquis sup̄ debitū modum uult eas uel acquirere uel retinere q̄ p̄tinet ad rōnem avaricie. que diffiniē esse immoderatus amoz h̄ndi. unde patz q̄ avaricia est peccatū. Sciendū autem q̄ avaricia potest importare immoderantiā circa res exteriores dupliciē. Vno mō immediate quantū ad acceptōnem uel cōseruatōnem ip̄az ut scilicet hō plus debito eas acquirat uel cōseruet. & h̄m h̄ est directe p̄ctm̄ in pximum. qz ī exterioribz diuitiis non potest unus hō sup̄abundare nisi alter deficiat. qz bona tēporalia nō possunt simul possideri a multis. Alio mō potest importare immoderantiā circa interiores affectōes quas quis ad diuitias habet. puta q̄ immoderate aliquis diuitias amet aut desideret aut delectet in eis. & sic avaricia est p̄ctm̄ hominis in seipm̄. qz p hoc deozdmā eius affectz. licz nō deozdineē corpus. sic p uicia carnalia. Ex cōsequenti autē est p̄ctm̄ in deū sicut & omnia peccata mortalia inquantū homo ppter bonū tempale cōtemnit eterna. Item sciendū q̄ avaricia h̄m ppriam rōnem habet obiectū speciale. alia em̄ est ratio boni utilit. & alia boni delectabilis. diuitie autē h̄m se habēt ratōem utilit. appetunt em̄ inquantū in hōinis usum cadunt. & ideo h̄m hanc cōsideratōnem eius ppriā avaricia est sp̄ale peccatū. inquantū scilicet avaricia dicit̄ immoderatus appetit̄ habēdi possessiones q̄ noie eris uel pecunie designatur. Verū qz uerbū habēdi h̄m primā impositōnem ad possessiones p̄tinere uidet̄. quaz tota lit̄ sumus dñi. & inde ad multa alia deriuat̄. Sicut dicit̄ homo habere sanitatē. uxorem. uel stimentū. & alia h̄mōi sicut dicit̄ in p̄dicamentis. p cōsequens etiā nomē avaricie ampliātū est ad omnē inordinatū appetitū habēdi quācūqz rem. Sicut dicit̄ Greg. in quadā omel. q̄ avaricia est nō solum pecunie. s; etiā sciētie & altitudinis. cū sup̄ modū sublimitas ambitur. Aug. in libro de libero ar. Avaricia que grece phylargiria dicit̄ nō in solo argēto s; in omnibus rebus que inordinate appetunt̄ intelligenda est. Itē sciendum q̄ avaricia importat immoderantiā q̄sdam circa diuitias dupliciē. Vno mō immediate circa ip̄am acceptōnem & cōseruatōnem diuitiaz. inquantū scz aliquis inquirat pecuniā ultra debitū aliena surripiedo uel retinēdo. & sic opponit̄ iusticie. & hoc mō accipit̄ avaricia. eze. xxii. ubi dicit̄. Principes ei⁹ in medio eius. q. lupi rapientes p̄dam ad effū

dendum sanguinem. & auare lucra sectando. Alio mō importat immoderantiā circa interiores affectōes diuitiaz. puta cū quis nimis amat ul desiderat diuitias. aut nimis delectatur in eis etiā si non uelit rape aliena. & hoc mō avaricia opponit̄ liberalitati que moderatur h̄mōi affectōnes ut dictū est. & sic accipitur avaricia. ii. coz. ix. Preparat̄ repromissaz b̄ndictionem hanc esse. sic. q. b̄ndictionē non q. avariciam. glo. ut scz doleat p̄ dato & parum sit quod datur.

Quoniam scdm̄ scilicet utrum avaricia semp sit peccatū mortale. dicendū q̄ avaricia dicit̄ dupliciē. Vno mō h̄m q̄ opponit̄ iusticie. & sic ex genere suo est peccatū mortale. & sic ad avariciam p̄tinet q̄ aliquis iniuste capiat ul retineat res alienas. q̄ p̄tinet ad rapinā & furtum que sunt peccata mortalia. ut infra dicit̄. In hoc tñ avaricie genere cōtingit̄ esse ueniale peccatū ppter imperfectōem actus. ut dicit̄ ibidem. Alio mō potest accipi avaricia h̄m q̄ opponit̄ liberalitati. & h̄m hoc importat inordinatum amoz diuitiaz. Si ergo in tñ amoz diuitiaz crescat q̄ p̄ferat̄ caritati. ut si pp̄ diuitiaz amoz aliquis nō uereat̄ facere cōtra amoz dei & pximi. sic avaricia erit peccatum mortale. Si autē inordinatio amozis infra hoc sistat ut. s. homo q̄uis sup̄flue diuitias amet nō tñ p̄ferat̄ eaz amozē amozī diuino. ut scz ppter diuitias nō uelit̄ aliquid facere contra deū uel pximū. sic avaricia est p̄ctm̄ ueniale. Vnde sup̄ illud. i. coz. iii. Si quis sup̄edificat sup̄ hoc fundamentū lignū fenū stipulam &c dicit̄ glo. q. lignū fenū & stipulā edificat ille qui cogitat que mūdi sunt quō placeat mūdo. q̄ p̄tinet ad peccatū avaricie. sed iste non peccat mortali. s; ueniali. De eo nāqz dicitur hic cū saluus erit. sic tñ quasi p ignē.

Quoniam tertiū utrū avaricia sit p̄ctm̄ carnale uel sp̄ale. dicendū q̄ sp̄ale peccatū est. Quod declarat̄ sic. Peccata nēpe ī affectōne cōsistunt. omnes autē affectōnes aīe siue passionēs terminant̄ ad delectatōes & tristitias ut patz p̄ p̄m m. ii. ethy. Delectatōnum autē quedā sunt carnales quedā spirituales. Carnales quidē delectatōnes dicunt̄ que ī sensu carnis cōplent̄. sicut delectatōnes ciboꝝ & ueneroꝝ. Delcātiones uero sp̄ales que cōplent̄ ī sola anime app̄hensione. Illa uero peccata dicunt̄ carnalia. q̄ p̄ficiunt̄ in carnalibz delectatōnibz. Illa uero dicunt̄ sp̄alia q̄ p̄ficiunt̄ in sp̄alibz delectatōnibz absqz carnali delcātione & h̄mōi ē avaricia. Delectat̄ ei avarus in hoc q̄ cōsiderat se possessozē diuitiaz. & iō avaricia est p̄ctm̄ sp̄ale. Sciendū em̄ q̄ qz avaricia est circa obiectū corpale. tñ in eo q̄ nō querit delectatōnem corpalem. s; solū animalē. put scz homo delectat̄ in hoc q̄ diuitias possideat. & ideo nō est peccatū carnale. rōe tñ obiecti mediū est in p̄ctā pure sp̄alia q̄ querūt delcātione sp̄ale circa obiecta sp̄alia. sic supbia ē circa excellentiā. & uicia pure carnalia q̄ querūt

delectationem pure corporalem circa obiectum corporale.

Quarta. s. de filiabus avaritie. Sciendū q̄ Greg. xxxi. mox. Assignat. pdiciones fraudem. fallaciam. piurium. inquietudinem uiolentiā. & cōtra misericordiā. obduratōnes cordis. Quaz nūc sic apparet. Nam filie avaritie dicūt uicia q̄ ex ip̄a oriunt̄. & p̄cipue s̄m appetitū finis. Quia uero auaritia est supflus amor habendi diuitias. ideo in duob⁹ excedit. Primo em̄ supabundat in retinēdo. & ex hac pte oritur ex auaritia. obduratō cōtra misericordiam quia scilicet cor eius p̄ misericordiam non emollitur ut de diuitiis subueniat miseris. Secūdo ad auaritiam p̄tinet supabundare in accipiēdo. & s̄m h̄ auaritia potest cōsiderari duplici. Vno mō s̄m q̄ est in affcū. & sic ex auaritia orit̄ inquietudo. inquantuz ingerit homini sollicitudinem & curas supfluas. Auarus em̄ nō implet pecunia. ut dicitur. eccl̄. v. Alio mō potest cōsiderari in effectu. & sic in acquirēdo aliena uicē aliq̄n ui. q̄d p̄tinet ad uiolentiā. q̄nqz aut̄ dolo. qui quidē si fiat in uerbo erit fallacia q̄z tum ad simplex uerbum. piurium aut̄ si addat̄ confirmatio iuramenti. Si aut̄ dolus omittat̄ in ope. sic quantū ad res erit fraus. quantū ad p̄sonas pditō. ut patz de iuda qui ex auaritia pdidit xpm. Nec mireris si iste ponunt̄ esse filie avaritie. cū tamen pditio. fraus. & fallacia opponant̄ prudentie. piurium religioni. inquietudo spei ul̄ caritati. que quiescit in amato. uiolētia opponit̄ iustitie obduratō cordis misericordie. & sic hec oīa nō uident̄ ad auaritiā p̄tinere. Sed sciendū est q̄ non oportet filias alicuius uicii capitalis ad idem genus p̄tinere. qz ad finē unius uicii possunt ordiari peccata alterius generis. Aliud est em̄ aliquod uicium habere filias & habere species. Item nota q̄ yfido. ponit. ix. filias avaritie. que sunt. mendaciū. fraus. furtū. piurium. turpis lucrī appetitū. falsa testimonia. uiolentiā. inhūanitas. rapacitas. S; iste nouē reducunt̄ ad pdictas. Nam mendaciū & falsuz testimoniū cōtinent̄ sub fallacia. falsum em̄ testimoniū est quedā specificatio mendacii. Sicut furtū est quedā specificatio fraudis. Vnde sub fraude cōtinet̄. Appetitū autē turpis lucrī p̄tinet ad inquietudinem. Rapacitas aut̄ p̄tinet ad uiolentiā cū sit species ei⁹. Inhūanitas aut̄ est idem q̄ obduratō contra misericordiam.

DIS. II.

Quarta. sciendū q̄ mlt̄a nobis suadēt & euident̄ ostendunt peccatum avaritie summope fugiendū. Primo quidē hoc ostēdit nature cōditio. Secūdo exemplo instructio. Tertio mortis meditatio. Quarto damnoz incursio. Primo inqz hoc ostendit nature cōditio duob⁹ modis. Vno mō terrenis celestia & temporalib⁹ spūalia p̄ponendo. Sic patz q̄ natura supponit terrā omnib⁹ elemētis & eā dedit cōculcandam. s; auaritia terrena celestibus. & temporalibus p̄ponit. Diuitias

supponēdas & calcēdas notat hoc q̄ primitiui fideles ad pedes aploz diuitias p̄iciebant. act. iiii. de ioseph cyprio in fine. c. Ibi glo. Calcandum eē docet natura q̄ pedibus subditur aploz. Anima rōnalis sedes dei est. terra scabellum pedū eius. Mirū q̄ h̄ celum q̄d est materialit̄ dignius terre supponit auaritia. de quo celo ut dicit Bern̄. non solū dixit ut faceret. s; pugnauit ut acquireret. occubuit ut redimeret. Natura gressibiliū que terrā calcet. uolatilium que a terra se eleuat. uegetabiliū. seminū. plantarū & arborū. que intrusa in terra ab ea egrediunt̄. & rursus erigunt̄ & extendunt̄. germināt. frondent. flozēt. fructificant. & ramos dilatāt. natura humana quā natura erexit ad sydera. Alio mō hoc ostēdit naturalis cōditio ex nobilitate sue cōmunicacōnis. naturaliter em̄ supiores creature bonitatē cōmunicant inferioribus. Sicut sol lucem suā cōmunicat lune & stellis. sol luna & stelle lucem suā & uirtutem cōmunicant istis inferiorib⁹. Ignis claritatē suam & calozem. & aer lumen a sole receptum. & lucerna splendorēz circūquaqz diffundit. Vnde do. Math. v. Nemo accendit lucernā & ponit sub modio. sed sup candelabū ut luceat omnib⁹ qui in domo sunt. Fōs nobilis quo plus haurit̄. tāto melior & sapidior efficit̄ eius aqua. pythagoras. Ex una face si plura lumina succēderis. nullum damnum p̄cipali materie gnabis. que facultatē accipit plus lucendi. quoties causas inuenit plus p̄stanti. Sicut scientia quanto plus fuerit distributa. tanto maius recipit incrementū. Est em̄ scientia nobilis anime possessio. que distributa per pres suscipit incrementum. & auaz de dignata possessozē si nō distribuit̄ elabit̄. hec igit̄ auidit̄a sua cōmunicabilitate & liberalitate detestant̄ auaritiaz. qz bona que possidet nō cōmunicat s; retinēdo cōgregat & coartat. Aug. Omnis res q̄ cum dat̄ non minuit̄ sed auget̄ si non dat̄ cum habet̄ nūdum habetur quō habenda est. Secūdo peccatū avaritie detestanduz ostendit exemplo instructio. h̄ xpus uerbis & exemplis docuit & monuit esse uitandum. Luc. xii. Videte & caute uobis ab omni auaritia. Math. x. Nolite possidē aurum neqz argentū neqz pecuniaz. &c. Qui cū esset dñs oīm & a deo cōstitutus heres uniuersoz uoluit paupertatem extremā & medicitatez assumere. adeo ut aquam cuius cōmunis est usus medicaret. Io. iiii. & non haberet ubi caput reclinaret. Math. x. Quod & sui fecerunt & docuerūt facere discipuli uerbis parit̄ & exemplis sicut ab ip̄o fuerūt edocti. Vñ omnia arbitrati sunt ut stercoza. phyl. iiii. Et. Math. xix. Ecce nos reliquimus omnia &c. Dñs etiāz p̄cepit moysi ut eligeret uiros potentes & timētes deum. & qui odirent auaritiā. exo. xviii. Item hoc idem docet sapientia p̄boz. ait ei plato. Non est dignus deo qui opes non cōtemserit. Io. p̄bi ut sapientiā acquireret. cuius melior est acquisitio negotiatione aurī & argētī.

diuitias & occupatōes terrenas contempserunt ut sapiētie liberius uacarent. **Vt** patet in bzag mānis. qui fuerūt nudi sapientes utētes garz mine p lecto. siluis plecto. herbis & radicib⁹ p alimento. aqua fluminis p sitis medicamēto. **Item** Hiero. de quodā pho. refert. q̄ cū ad philosophandū pficiscerēt athenas. magnuz pondus auri secum ferens cōsiderans q̄ non posset simul possidere auz & uirtutes. illud a se picit dicens. **O** diuitie abite pcul a nobis. **Aliud** exemplū de dyogene. qui in dolio degens locupletem ducebat paupertatem. ad quē quidam aulic⁹ cū mūdaret olera sua accedens ait. **Tu** cum sapiēs phs sis si michi credidisset & regib⁹ seruire uoluisses nō olera tua lauares. s; in aula sūmus princeps mecū maneres. **Cui** rīdens ait. **Et** si michi credidisses & pauprate mediocritē uti uoluisses. nō oporteret te regib⁹ adulādo mētiri. **Hic** etiā cum uidisset quēdam cū manib⁹ haurientē aquā & bibere ad fontem ait. **Nesciebā** naturaz dedisse michi cyphum. & puulum uas cū quo aquā bibere solebat ad lapidē fregit. **Tertiū** q̄o distuadet auaritiā est mortis medicatō. que subitō omīa auferit. **Luc.** xii. **Ponit** exemplū o diuite qui dicebat. **Anima** mea multa bona habes &c. **Cui** rīdit dñs. **Stulte** ac nocte aiā tuam repetent a te. nullas tibi dantes indutiā. & que cōgregasti cuius erūt. pū. xi. **Nil** pderunt diuitie ī die uleōnis. &c. **Poeta.** Defūctūq; leues nō comitantē opes. eci. xli. **O** mors q̄ amara est memoria tua hominī iniusto pacem habētī in substantiis suis. **Berū.** Mūdus inexorabilē cōstituit ianitorē scz mortē. qui de omnib⁹ rebus nichil aspozeari pmittit. sed peccatū nichil est nulla mortis angustia poterit retineri. **Aug⁹.** Auaritie morbus nūq; melius cōpescitur quā cū dies mortis medietur. **Hiero.** Facile cōtemnit omīa qui se semp cogitat morituz. **Item** Hiero. **Si** habeas sapientiam salomonis & pulchritudinem ab salonis. si fortitudinē samphonis. longeuitatē enoch. diuitias cressy. p̄tatem octauiani. fecunditatē in sobole gedeonis. agilitatē azael. strenuitatem iulii. successum alexandri. delicias assueri. gratiam tyri. quid tibi pdest si caro deē uermib⁹ aiā demonib⁹ cū diuite epulone meternū crucianda & cōcremanda. **Diuitie** etiā reliquunt crudelib⁹ successozib⁹. **Ad** hoc multa habent exempla sup. de morte. **Nota** q̄ in morte omnia ut somnū euanesūt. p̄s. **Dormierūt** somnum su. &c. **Quarto** detestandā oñdūt auaritiā damnoz occasio uel incurio. **Innumera** bilia nāq; mala oriunt ex auaritia. ī qua causa breuitatis possunt sub istis quatuoz cōprehēdi. que sunt. **Infirmitas** abscedēda. **Fatuitas** irridēda. **Iniquitas** detestanda. **Calamitas** formidāda. **Primo** quidē ex auaritia nascit uel potius ip̄a est infirmitas ualde grauis & piculosa multas cōditōnes & circūstantias malas hñs. eces. v. **Est** infirmitas pessima quā uidi sub sole diuitie cōgregare ī malū domini

sui. **Periculosa** quidē est. quia ducit in multa picula. sicut picitantes in mari uehementē adherent hñs que possunt apphendere. sic auari amoze fortissimo tēpozalib⁹ adherētes peunt cum eis. eci. iii. **Qui** amat piculum pibit ī illo **Auari** etiā sunt in pñci in piculis fluminū latronū ex genere ex gence &c. ut dicit. ii. coz. xi. quia p ignē & aquā & fures & alia multa picitantē istis cum ip̄is rebus. & primēt omīa ista. **Seneca.** **Videt** paupem & suspicat furē. uidet diuitem & suspicat p̄donem &c. **Poeta.** **Impiger** extremos currit mercatoz ad yndos. **Per** mare paupiem fugiēs p laxa p ignes. **In** uic. pa. **Sicut** nemo p̄ nocere eum q̄ iuxta impatozem est. sic nec dyabolus aiā que appropinquat deo. cui⁹ autē sensus huc atq; illuc diuersus est & uertit facillime. aiā illius mimicus in diuersas passiones inducit. **Item** piculosa est. qz multi hac laborāt qui nesciūt. ideo remediū nō querunt. **Seneca.** **Initiū** saluetis est notitia peccati. qz qui se peccare ignozat corrigi non uult. **Seneca.** **Nemo** se auaz intelligit nemo cupidū. ideo ad sanitatē difficile puenimus qz nos egrotare nescimus. **Item** piculosa. quia multos inuoluit. omnes uidelicet heredes & successores ad quos hmōi diuitie deuoluuntur. **Item** piculosa. qz p̄cessu tēpozis nō minuitur s; auget. **Seneca.** **Auaritia** mōstro similis est que in senib⁹ iuuenescit. **Item** hec infirmitas nō solum ē piculosa. s; etiā ualde grauis mltiplici rōne. **Primo** quia reddit hoīem grauez nimis ad bene agendū. uel grauem. i. ponderosum ad se sursum erigendū & celestia iudicandū. p̄s. **Fili** hominū usq; quo graui corde. **Abaē. ii.** **Iniquitas** sup talentū plūbi. **Cum** ei tēpozalia sint terrena & ideo ponderosa non est mirū si reddūt hoīem p̄derosum. **Abaē. ii.** **Ve** q̄ oregat nō sua. **Usq; quo** & aggrauat cōtra se densum lutum. **Hoc** est primū signū infirmitatis qñ homo se sentit plus debito p̄derosum. **Adeo** autē reddit hoīem grauem qz sui ponderis grauitate ip̄m ad inferiora defleat. & quē deus creauit erectū ad sydera. ip̄m ad modū bestie incuruat ad infima. ut nichil uelit cogitare. diligere. loqui. uel sape nisi terrena. **Seneca.** **Cetera** aialia deus picit ad partem. hoīem erexit ad sydera. **Quidius.** **Pro** naq; cū spectēt aialia cetera terrā. os hominī sublime dedit. ysa. li. **Dixerūt** anime tue. icur uare ut trāseamus. posuisti ut terrā corpus tuum. q. uiam trāseuntib⁹ scz adherendo terrenis. **Glo.** **Nisi** te incuraueris dyabolus super te p̄tatem non habebit. **Dyabol⁹** facit de hoīne sicut lupus de puero quē nutrit in spelūca qui cum hm naturaz cōditionis hūane uult se erigere sup pedes suos sursum ad sydera lup⁹ nutritoz eius cauda pcutit eum in capite ut ad terrā moze bestiali se p̄sternat. p̄s. **Oculos** suos statuerūt declinare ī terrā. eci. x. **Proiecit** ī terrā intima sua. cordis. i. amoris & affectōis sue. quia ubi est thesaur⁹ tuus ibi ē & cor tuū. **Sic** igit patz qz auaritia est infirmitatū grauis

que reddit hominem grauem. i. summope in curuat eum ad infima. Item dicit infirmitas grauis. quia difficilis adcurandum. qz quanto medicamentu maius apponit. tanto magis infirmitas augmetatur. qz quo plus addunt diuitie temporales cordi cupido. eo magis cupiditas adaugeat. Sicut quãtoplura ligna igni apponunt. tanto in maiorẽ flãmam erigitur. Poeta. Crescit amor nũmi quantũ ipa pecunia crescit. Item grauis est eius curatõ. qz materia nimis adheret subiecto. sic qzto materia morbi fortius adheret mēbis uitalib⁹. tanto difficilioz est curatio morbi. temporales aut diuitie nimis uehementer adherent cordi auaro. & iõ uix ab eo possunt auelli. Sicut qui picteant i mari uel aquis currentib⁹ quicqd apphenderint ita fortiter tenet qz nõ possunt eis auferri. Vñ auari uix redeunt ad pñiam. eccl̃. xii. Qui auz diliget nõ iustificabit. Iere. viii. Apphenderunt mendaciũ & uoluerunt reueri. Sunt ei similes accipitri impinguato. qui nõ uult redire ad manũ reuocantis. licz õndat ei carnes rubeas. Item similes sunt gallinis q̃ dicuntur esse furde in augusto. quia pastum inueniunt abundantẽ. Iere. xxii. Locutus sum tibi i abundantia tua & dixisti nõ audiam. Item grauis est eius curatõ. quia materia morbi nimis est uenenosa. Cũ em temporalia male acquirunt omibus scient vteribus sunt uenenu. ul qñ nimis amant. uel qñ eis homines abutunt. Vñ cum cõstantinus impator dicitasset eccl̃as q̃ prius in tribulatione fuerat & maxima paupate audita est uox dicens. Hodie effusum e uenum in ecclesia dei. Vñ sicut cyconia nutrit pullos suos uenenosos. sic auarus filios & uxorem. deut. xxxii. Fel da conũ uinũ eoz. &c. Similis e auarus mitridati regi ponti qui obsessus a filio suo famate se cũ tota familia datis epulis copiosis intoxicauit. Item grauis est huius morbi curõ. qz cõtinua. eccl̃. iii. Vñ est. & fm nõ habet. & tñ laborare non cessat. In die laborat copaliter opando. In nocte uero mētaliter meditando & frequēter etiã somniando. Item hec infirmitas nõ solum est continua. s; etiã pacuta. coz em auari ardet ut ignis. qz auaritia ignis est de quo. pũ. xxx. Ignis nõq; dicit sufficit. Mich. vi. Adhuc ignis in domo impiũ. & thesauri iniquitatis &c. Ex hoc ardoze sequit sitis inexplebilis & insatiabilis. hic est serpens flatu adurens qui quos pcutiebat ardoze inextinguibili & siti insatiabili occidebat. De auaro dicit. pũ. xiii. Venit impioz insaturabilis. Et. xxvii. In fernus et pditio nõq; satiantur. Sic oculi impioz insatiabiles. De bufone dicit qz respiciens terram & timens qz nõ possit ei sufficere intrat foueã suam. & cum pede ponderat terrã quã comedit eccl̃. xiiii. In satiabilis e oculus cupidi. Bern. Non plus satiabitur oculus auari auzo qz cozpus aura. Vnde fm Greg. Auarus p ydopitcum designat. Item hec infirmitas est grauis ppter diuersas curas sollicitudinũ quib⁹ pũ-

git. affligit. & q. corrodit coz auari. eccl̃. ii. Peccatozi dedit deus afflictõnem & curã supfluam ut addat & cõgreget. Eodem. v. Cunctis diebus uite sue comedit in tenebris & in cura multa atq; tristitia. pbs. Pecunia auaro suppliciu est. pfulso decus. patricidiũ pditozi. Marth. xiii. Luc. viii. dicunt diuitie spine. gg. Pfecto spine sunt qz aculeis sollicitudinũ mentẽ lacerant & pungunt cozda auaroz. Sũt ut nuces uermiculose a uermib⁹ cozrole. ut qdam mices yndie de quib⁹ in hysto. trãsmarina dicit. qz sunt ad modũ capitis hũani grosse. & apte mueniunt plene serpentib⁹ morza cibus. i. curis malis. Sunt ut poma sodomoz plena fauilla. Hec cure non sinũt eos dormire. eccl̃. ii. Cũcti dies eius laborib⁹ & erumnis pleni sunt. nec p noctem quiescit. Ad hoc facit exemplũ dyogenis phi. qui cũ in uia portaret pecuniam & eam supposuisset capiti suo ut dormiret aduerit furẽ sollicituz qũp eã furaret dormirenti. Cũ aut ipse pze sollicitudine somniũ amisisset sciens appropmquantẽ furẽ picit ei pecuniã. dicens. Tolle miser pecuniã & pmitte me dormire. Cum quidã diues merneret iuxta cuiusdã paupis domum. & p ce ne sue delicias meraret lectũ suum delicatum & mollem ut quiesceret. occupat diuersis curis irruentibus diuersoz bonoz suoz q̃ habebat in diuersis locis. cum non posset dormire audiebat paupem post cenã parcã & laborẽ diurnum in lecto duro suauissime quiescentẽ & solatiũ qd habebat cum puero suo & uxore. Qui iuidens eius quieti surrexit añ diem & apto hostio paupis suspendit in eo bursã plenã pecunia qui excitatus in mane cũ uellet egredi domũ cadentem pecuniã recepit. & cũ diu deliberasset quid inde faceret. timẽs ne ul uxoz uel alius ipam furaret ei. finxit se pati i renibus occultas eã sub lecto suo & iacens sup. nõ uolebat dormire de nocte p sollicitudine quid de ea faceret. Cum aut diues quere ret ab uxore paupis quid uir suus haberet qui nõ audiebat ultra cantans. & illa assereret qz pateret in renib⁹. ait. Ego ueniã & curabo eũ. Et accedens & pecuniã suã repetẽs ipam secum deportauit. & restituta est paupi quies p̃stina sanitas & iocunditas cũ somno. Bñ igitur diuitie dicunt spine. pũ. xxiiii. p agrũ pigri hominis trãsiui & ecce totũ repleuerãt urrice. coopuerant supficiẽ eius spine. &c. tamen ut dicit. Job. xxx. Filii stultoꝝ & ignobiliũ esse sub sentibus delicias reputabant. Sũt cõtrarii auib⁹ lucis qui in nidis suis spinas habent exterius. molliciẽ interius ut ibi suauit quiescant. Ecõtra ipi habent molliciẽ uestiuz extra cum diuite epulone. intra spinas remozionũ & tamẽ sunt ut rustici qui nesciũt quiescere i molli lecto scientie. s; in aspiate remozionũ qzuis p̃t̃ osuetudinẽ & morã in pctõ auaritie nõ sentiũt. Hiero. Supflua cura est in hiis rebus coz apponere que cũ angustia redeunt & obtenta puo tempore subsistunt. subsistentes

sollicitudinē ingerūt. i. quibus ē sita corruptō
falsa delectatio. uera deceptō. possessē onerāt
amate inquināt. amisse excruciant. **Bern.** Des
sidera bonum tempale semp ex ipō desiderio
tozqueberis. Omne bonū tempozale origines
habs a pena. **Idem.** Sicut spine degūnat que
nō pungūt. sic diuitie que nō affligūt. **Item**
grauis est. quia inordinatuz efficit appetitū. qz
auarus appetit nociua. sic febricitans appetit
uinum. carnes & hmōi que sibi sunt otraria
pū. i. **Vsqz** quo puuli diligeris infantiam. &
stulti ea que sibi noxia sunt cupiēt. appetūt la
queos quibz capiunt. i. thi. vi. **Qui** uolunt di
uites fieri incidunt in temptatōnem & in laqz
um dyaboli & in desideria mltā inuilia & no
ciua. **Bern.** Vidi ego quīqz uiros quoz p m
bucis tumentibz marinā masticabat harenaz
Secūdu sulphureo astans lacui exalantez te
terrīmū feditissimūqz gestiebat haurire uapo
rem. **Tertius** fornaci incubans uehementē ac
cense micantes scitillas hyantibus ex ope fau
cibz letabat. **Quartus** sup pinaculum templi
residens leuiozis aure spm aperto attrahebat
oze. & in quo minus influere uiderēt ipē sibi
flagello uentum faciebat. ac si totum speraret
aerem deglutire. **Quintus** seorsum positus
irridebat ceteros. **I**pe quoqz irridendus max
ime. p pzas em carnes incredibili quodam
studio sugere labozabat. nunc manum. nunc
brachiū. nunc alias applicās ozi suo. **Miratus**
causam miserie sciscitās a singulis. unā iquō
esse repio. utiqz ualidissimā famem. **Tūc** ma
cilentissimas eoz facies cōtemplat. recorda
bar. pphē gemētis miserabiliē & dicētis. **Au**
it coz meū quia oblitus sum comedere panes
meum. **Quid** p sunt uobis hec inquit. qz nō
sunt naturales cibi. famē magis puocant qz
extinguāt. **Per** istos quīqz uiros auari ogreue
designant. p harenam uero fumū. uentū. &
scintillas tpalia figurant. auarū ergo inordinatū
appetitū habet. qz desiderat nociua. **Item**
quia fastidit & refugit pficua. i. cibum aīme
qui est iustitia. **Io. iiii.** Meus cibus est ē ut fa
ciam uoluntatē eius qui misit me. **Bern.** Paīs
anime iustitia est & soli beati qui esuriūt illaz
qm ipi saturabunt. **Itē** cibus anime est uerbū
dei. **deut. viii.** Non in solo pane uiuit hō. s; in
omni uerbo &c. **Item** cibus aīe est eukaristie
sacramentū. **Io. vi.** Caro mea uere est cibus. &c.
Item cibus anime est cōtemplatō diuīe dulce
dinis & eterne beatitudinis. **ysa. lvi.** Cibabo
te heriditate pīs tui iacob. **I**tas delicias non
gustat auarus nec appetit. qz palatū habet in
fectum. **gg.** Spūales delitie cū non habentur
in fastidio sunt. cū uero habent in desiderio.
tantoqz a comedente amplius appetunt. quā
to ab esuriēte amplius comedunt. **Item** gra
uissima est hec infirmitas. quia coz auari dila
cerat & diuidit diuersis curis & angustiis. &
facit trifozmez diuisionem. qz pimo diuidit
coz a deo qui est uita aīe. **ysa. lix.** Iniquitates ue
stre diuiserūt inter uos & deū. **Item** diuidit a

seipo. quia cū scriptuz sit. **Matth. vi.** Vbi est
thesaurus tuus ibi est & coz tuū. qn thesaurū
suū habet homo in diuersis locis. necesse est q
una pars eius sit in uno loco. & ps alia in alio
qz non potest totū esse simul in pluribz locis.
Osee. x. Diuisum est coz eoz nūc interibunt.
Et. i. coz. vi. Qui cū uxore est sollicitus ē que
sunt mūdi. quō placeat uxori. & diuisus est.
Item diuidit coz a subiecto p pzo. ps. **Coz** me
um dereliquit me. qz diu egrotū sentit coz su
um & habet secū coz suum spes est de cōuale
cētia. quādo uero coz deficit despatur. qz coz
est pncipiū uite cū deo. qui coz pdidit. & ui
tam pdidit. **De** corde auari facit dyabolus sic
fecit eiulmaddab de corpe nabuch. patris sui
In scolastica hystozia di. i. qz pat su de be
stiali statu redierat ad regnū post mortē pīs
timens filius ne rursus resurgeret de consilio
maleficoz. diuisit corpus patris i quadringē
tas pnculas & dedit totidem uulturibz. qz dix
erūt ei malefici qz pater nūqz rediret quousqz
omnes illi uultures insi mul ueniret. **In** uit
pā. dixit quidā senex. **Sicut** nemo potest no
cere eum qui est iuxta impatorem. sic nec dya
bolus qui est ppinqu deo. cuius aut sensus
huc atqz illuc uertit facillime aīam illius dya
bolus in diuersas passiones inducit. **Diuidit**
auaritia mundū filiis suis quatuoz. sicut qui
dam rusticus diuisit pyrū. unam quā solā ha
bebat in ortulo suo quatuoz filiis suis. quozū
quilibet post mortē patris totā uolebat habere
re. cuiuslibet em totā legauit. **Primogenito** dix
it. lego tibi de pyro mea qz est in ea uiuum ac
mortuū. **Et** alteri dixit. & tibi do uiride & sic
cum. **Tertio** rectū & tortū. **Quarto** gracile &
grossum. **Sic** auaritia pcur mūdū. **Symonia**
ci habet de mūdo uiuos & mortuos a quibus
& p quibus recipiūt symoniacas extorsiones
Predones & tyrāni accipiūt exactōes ab arē
tibus paupibus & uirentibz locupletibz. **Ter**
tio aduocati uel iudices iniqui ab iūstas cau
sas & iūstas habentibz quos seducūt & a qui
bus dona accipiūt. **Vsurarii** accipiunt a mag
nis & pīs. grossis & gracilibz. clericis & lai
cis. rusticis & militibz. **Secūdo** auaritia ē ual
de magna stulticia. & auarus manifeste stult
us apparet in multis. pimo quidez nociua cus
piendo. nā moze febricitātis appetit sibi otraria
& nociua. pū. i. **Stulti** ea q sibi sunt nociua
cupiēt scz laqueos quibus capti & ligati trahā
tur in infernū ab infernalibus sarracenis. **Sic**
ductus fuit ad alexandzū cyrus rex pslarum.
de quo dicit **Orosi.** qz cū alexander uicisset p
sas. nec uellet eos ad pacem recipe nisi adduce
rent ei cyrū dīm suum ut de eo faceret quic
quid uellet. **Amici** sui fecerūt cathenas de au
ro suo. quibz unctus honozabiliē duceret ad
mortem. **Item** auarū accendit ignē quo cōbu
rat. **ysa. l.** Ambulate in igne que succendistis
uobis. **Itē** spinas quibus succedat. **ysa. xxxiii.**
Spine cōgregate igni succendent. **Itē** fatuus
est auarus in acquirēdo. acqrit em sibi miserā

inopiam. cecitatem. nuditatez. i. diuitias quibus efficit miser & pauper & cecus & nudus. **Apo. iii.** Angelo laodicie dices. quia diues su & locupletatus & nullius egeo. & tu nescis quia tu es miser & miserabilis & pauper & cecus & nudus. Vere miser est quia dicit phs. Nichil infelicius insipiente. fortunato. In presenti quidem miser est. quia omnes miserie turbinu tempestatu & omniu maloz que rebus suis accidit transeunt p cor eius. vñ dicit se cobustu grandinata tu. tempestate couulsum submersum. mortuu & hmoi. In omnibus istis miseriis ipse solus est miser. quia omnib istis miseriis simul affligit. & sibi soli non misereat. nec suam miseriam recognoscit. **Aug.** Quid miserius misero non miserante se. ps. in psona taliu. Miser factus sum & curuatus sum usqz in fine tota die cōcristatus ingrediebar. In futuro uero fiet incōpabili miserioz. **Iac. v.** Agite nūc diuites. plorate. ululantes in miseriis q̄ adueient uobis. p̄. xiiii. Miseros facit p̄p̄os peccatu. Nota q̄ sicut beatus ē qui habet quicquid uult. & nichil il uult male. s̄m **Aug.** ita miser est qui nō habet quicquid uult & multa uult male. talis ē avarus. non habet nec habere potest quicquid uult. quia cupiditas eius ē infinita. & multa oīa uoluntate eius eueniunt. & q̄to plura possident. tanto plura cōtra cor suū eueniūt. et ideo tanto miserioz et tristioz. et ideo bñ cōcristat⁹ ingrediebar. **eccl. v.** Cūctis diebus uite sue comedit in tenebris & in curis multis. & in erūna. atqz tristitia. **eccl. xiiii.** Non satiabit oculus cupidi. & post. Non satiabit pane indigens. & in tristitia erit sup mensam suam. ubi scz sua cōsumuntur. uidet ei q̄ ipse s̄sumat. & q̄ omnes comedentes sua comedant eum totū. Itē miser est quia semp in labore supuacuo. **eccl. v.** Labozare nō cessat. nō satiant oculi eius diuitiis. Et idem. Quid pdest ei q̄ labozauit in uentum. Item miser est quia semp in timoze. **Deut. xviii.** Dabit tibi deus cor pauidu. timebis nocte & die latrones & p̄dones. **Seneca.** Diues uidet regem & suspicat p̄donem. uidet pauperem suspicat eum latrone. **Iob. xv.** Sonitus ē rioris semp in auribus eius. & cū pax sit insidias suspicat. **Leuit. xxvii.** Dabo pauozē i corz dib⁹ eoz. terrebit eos sonit⁹ folii uolatis. **ysa. xxiiii.** formido fouea & laqueus sup te qui habitator es terre. **Greg.** Magna securitas nichil habere cōcupiscencie secularis. nam dum ad terram cōcupiscendam cor inhyat securū tranquillūqz esse nō potest. quia aut non habita cōcupiscit ut habeat. aut habita metuit ne amittat. & dum i aduersis sperat. p̄sp̄era in p̄sp̄eris formidat aduersa. **Ambzo.** Paup in pecunia diues in cōscientia. securius dormit in palea q̄ diues in auro & purpura. **Alexander de seip̄o loquēs ait.** Ego inter tumultu & formidines uiuo. plurimos ex ip̄is q̄ me custodiūt timeo maior aut ab amicis semp michi metus est q̄ ab hostibus. quos uereoz. eoz cōstipatione custodior. diebus totis uarias gentes psequoz &

ratigo. noctibus me somnus turbat & fatigat. timeo em̄ ne quis mimicus repentin⁹ imperū in me faciat. &c. Item stultus est avarus in acquirendo quia acquirit inopiam. **Iob. xvi.** Apprehendet eū. q̄ aqua inopia. est em̄ inops multiplici. primo quidem inops sine ope dei & sine deo est. **Aug.** in libro cōfes. Omnis copia que deus meus non est michi inopia est. quia ut dicit ansel. Aiam dei capace nichil minus deo implere potest. ergo inops est quia sine deo est. uel quia sine ope dei. quia cōfidit nō i deo. ps. Ecce homo qui nō posuit deū adiutozem suū. s̄ sperauit in multitudie diuitiaz suaz. unde cum dicit i morte. Deus adiuua me. rñ debūt ei demōes irridetes eū. sic rñ derūt illi de quo legit in uie. pa. Cum quidā heremita intraret ciuitate ut uenderet uasa. uidit diuitem laborantē in extremis in domo sua iacentē & dicentem. Deus adiuua me. & maxiam multitudinem demōnū an̄ ianuam eius accurrentiū & dicentiū. & irridentiū. Nūc uis esse memor dei primo cū. deficit tibi dies. nō est tibi portō sp̄i in hoc &c. sicut posita sunt exempla sup de inferno. Est etiā inops sine ope paupum quibus nec cōparitur nec opitulat. ut diues epulo. **Luc. xvi.** s̄ potius abhominat eos. **eccl. xiiii.** Sicut abhoiatio est superbo humilitas. sic execratio diuitis paup. Item inops sine ope sui. quia diuitiis suis nō iuuat se. nec cōuertit eas in utilitate suaz. **eccl. xiiii.** Oculus cupidi insatiabilis. Et post. Nō satiabit panem indigens & in tristitia erit sup mensam suam. **Pythagoras. phs.** Breuis etatis est nichil avaros o suo uti licere. Idem quidā locuplet⁹ dixit. Stulte diuitie tue in te peunt. paupertatiqz tibi sunt similes. cū hiis esuris. sitis & alges. fulgenti⁹. **Midas rex apollonie petiit ut quicquid tangeret aurum fieret.** Quod cū obtinisset mun⁹ in ultionem cōuersum est cum cibus & potus i aurū naturā obigesceret. **phs.** auar⁹ pecunie cūcta deputat. & se fami destinat. & tam stult⁹ est ut sibi pdesse nō nozīt. Item inops est sine opibus materialib⁹ quas nō possidet ut dominus. s̄ possidet ut seru⁹. sicut sup dictum est. uel quia cū hiis eaz inopiā patit. ut sup p̄xiō m̄ratum est immediate p uerba phoz. **Hieronymus.** Avaro tam deest quod habet q̄ quod non habet. Inops est in hiis quia pecunia finita. cupiditas i finita. **Seneca.** Si uis te diuitē facere non est pecunie adiciendū. sed cupiditati detrahendū. Item in hystoria bragmanoz legit. quia cū alexander uenisset latente cū paucis ad siluaz dami bragmanoz dydascali ut uideret & audiret nudi hois mozes & sapientiā. & inuenisset eum sup herbam iacentē sub arboze inter alia multa q̄ dixit alexandro digna memorie ait. Ferocissima pestis est cupiditas que solet egenos quos capit efficere. dum fine acquirendi nō inuenit sed magis quo fuerit locupletata medicat. **Boetius.** Per multis indiget qui p̄mlta possidet. **Seneca.** Altera cupiditatu ex fine alterius trahit cum habet messem quā cupiuit

cupit habere ubi horreū reponat & multa alia habita uindemia cupit habere uasa & celaria. habito auro cupit habere archam & serā. Sic ex una cupiditate nascuntur multe. Item inops est opibus spūalibus que sunt uirtutes & scientie. Sic dicit dñs epō laodicie. apoc. iii. Dicit qđ diues es & nescis quia es paup & nudus & est causa quia cupiditas pecunie est inanima quā non potest replere res corporalis. cū ipa sit res spūalis. sicut nec rem corpalem res spūalis ut nō pōt replere archam grā aut scientia. **Ad** hoc facit qđ respōdit p̄dictus dandam alexā dzo dicenti. Doce nos aliquid sapientie plenū ait dandamus. Si ego uolo acceptū a dño tibi offerre censum. ipse nō habes ubi tale munus capias. Impleuerūt em̄ aīam tuam auide ac ī modice cupiditates. quō desiderio tuo satisfacere possum. qđ totus mūdus tibi seruiens explere nō potuit aut frenare. Et si omnia uelis possidere tantūdem necesse est ut sola ad ultimum habeas quantū uides me iacentes occupare. Item inops est qđ sine opibus. qđ ut dicit Bern. Cū opa bonoz sequunt illos. opa maloꝝ sequunt illos. qđ ab opib⁹ misericordie uacui sunt. Item fatuus est in acquirendo. quia acquirit unde efficiat cecus. Interpoit em̄ terram inter cor suū & ueꝝ solem xpm. Aug. ī psona auari. Defluxi ad temporalia & obscuratus sum. ps. Repleti sunt qđ obscurati sunt terre dō. iniquit. thobias stercoꝝe byrūdinum excecatus est. & auarus ex acquisitione tpalium que stercoꝝa sunt. iudicio apli. phyl. iii. Omnia arbitratus sum ut stercoꝝa. i. Mach. ii. Gloriam hominis stercoꝝ. & uermis. Auarus silis est fe dechie que nabuch. excecavit in reblata qđ in p̄tata. multa hec. & significat multitudinem bonoz temporalium. ī qua excecant diuites ut nō uideant quid agendū. **Quidā** magnus magister in lītatura habuit discipulū nobilem genere qui dicebat sepe corā magistro suo qđ epi francie ceci erant qui magistrū tm̄ clericū nō uocabant ad bñficia p̄bendaz. qui cum factus esset ep̄s. uocauit nepotes suos ad bñficia eccl̄astica magistro cōtempo. **Vñ** cū in quadā p̄fessione clara luce esset. occurrit ei dicitus magister suus cū duob⁹ coritiis successis & cū causam hñōi facti requireret ait. Domine hec ideo feci ut repellā a uobis cecitate quaz uidebatis in aliis qui me nō uocabant quā cōtraxistis ex acquisitione honoris & diuitiaz. ut nō uideatis in uobis diues qđ in aliis uidebatis paup aī ep̄atum. **Icē** auarus nud⁹ efficietur. qđ spoliat om̄ibus spūalibus bonis scilicet ueste gr̄e. gēmis uirtutū. & thesauro glorie. **Iob. xxiii.** Nudus ē infernus corā eo. i. corā auari qđ cōparat inferno qđ satiari nō potest. **Item** auarus stultus est ī estimādo. qđ temporales diuitias esse ueras estimat que uere diuitie non sunt. s; magis sophistice. p̄pter qđ in scriptura sacra dicunt eē uentus fumus umbra. somniū. eccl̄. xxxiiii. Somnia extollūt impudentes. sicut qui app̄hendit umbram. & se

quitur uentum. sic qui attendit ad uisa mendacia. Aug. Nōne omnia fum⁹ & uentus. nōne omnia trāseunt & currūt. **Ve** illis qui adherēt trāseuntibus. qm̄ cum illis simul transibunt. Nōne omnia. q. fumus p̄ceps currens ī mare. **Ve** illis qui in hiis ceciderūt qm̄ cū hiis in mare trahunt. q. sm̄. gg. **Qui** labēti in iūtitur necesse est ut cum labēte labatur. **Somniū** dū somniat & ueꝝ esse putatur & teneri manibus. statim deficit & nō inueniē. **Dan. ii.** Nabucho. uidit somniū & somniū fugit ab eo. sic & diuitie euanesūt ut somnia & uelut umbra fugiūt. **Hoc** bñ recognoscūt impiī in inferno. **Sicut** dicit Sap. v. **Quid** nobis p̄fuit supbia & diuitiaz iactantia. quid contulie nobis. trāsierunt hec oīa tanq; umbra & c. ps. **Doz**mierūt somniū suū. & nihil inue. os. uidi. in mani. s. **Petrus** alfon. dicit qđ diuitib⁹ accidit in morte sua sicut cuidam opiloni qui habebat mille oues ut uidebat ei ī somnio quas eū uellet uendere. & quidaz emproꝝ uellet eas emere uolebat ei. p̄ eis dare duo milia solidoz. **Cū** aut uenditoꝝ nollet eas dare nisi alius. p̄ qđ libet oue denariū supadderet. & emproꝝ assereret nūmum ultra duos solidos se nō datuz dum hoc mō litigarēt excitaz uenditoꝝ uidit somniū euanescere. & se oues dictas amittere & tunc clamauit accipe qđlibet. p̄ duobus solidis. & nihil ei ualuit. ouib⁹ euanescentib⁹ & emproꝝ. **Sic** diuites ī morte qui in uita nolūt dimittere paupibus uel deo temporalia p̄ eternis nisi assit lucrū temporale. in mortē amittunt tpalia & eterna. **Item** ad hoc est exemplum de quodā cui p̄m̄ cantationem alterius uidebat factus esse impatoꝝ. **Cum** autē incantatoꝝ rogaret eum qđ de dignitatib⁹ suis aliquā ei daret. noluit ille aliquid sibi dare. p̄pter qđ incantatoꝝ offensus exsufflauit. & sic totū euauit ac p̄ h̄ ille delusus impium & omnia de quib⁹ extollebat amisit. **Item** auarus stultus est ī eligendo. quia p̄fert temporalia spūalibus. cōtempnens spūalia & eterna pro terrenis. eccl̄. iii. **Vnus** est. & scōm non habet. nō filiū. nō fratrem. & tamē laborare nō cessat. nō satiantur oculi eius dicēs. cui laboro & fraudo aīam meam bonis scz spūalibus & eternis. qđ ut dicit Bern. **Stulci** estimatoꝝ de minimis maxiam & de maximis minimā curam gerunt. plangunt em̄ amissionē temporalium non spūalium bonoz aut eternoz. & ad ea que ad deum p̄tinēt tergum uertūt. **Sunt** mulieres plāgentes Adonidis mortē qui s̄m̄ gentiles dicit fu ille amicus ueneris. & significat p̄sentem p̄speritatez quā amat luxuria & uoluptas. eze. viii. **Sūt** similes uiginti quoz uiris qui adozabant ad ortum solis. i. p̄ntis p̄speritatis uersu doꝝis ad templū. qđ auaritia p̄ntem rerū p̄spicitatem & ad orientē adozat deo & eccl̄a cōtēptis. **Ad** hoc facit qđ refert magister geruasius in libro de mirabilib⁹ terraz ubi dicit. qđ temporib⁹ suis accidit qđ in eccl̄a beati ruffi ualentinenis dyoc. fuit quidā cellerarius qui

adeo sollicitus erat curis terrenis q̄ frequē
omittebat officiū diuinum. & maxime cū alii
dīent post cibū. **Miserere mei deus.** Ipse loco
eius solitus erat dīe. **Laudate dñm omēs gē-**
tes. ut cibus se expediret. & curis intenderet.
Qui mortuus post multū temp⁹ apparuit cu-
sdam fratri mirabiliter afflictus. et dixit cau-
sam esse sue grauissime et diuissime afflictio-
nis ea que p̄dicta sunt scilicet q̄ p̄pter curas
temporales dei officiū cōtemnebat. s̄ dixit q̄ si
p̄ anni spatiū fratres sui eū iuauerēt ozōnibus
et maxie missis et aliis bñficiis cōfidebat q̄ li-
beraret. et hoc intimaret ei si posset. **Cū** autē
frater ille intimasset aliis. et illi ei in sup̄dictis
p̄ anni spatiū subuenissent. apparuit infine
anni dicto fratri cui p̄ius cū leto uultu. asse-
rens se esse liberatū a peua p̄ suffragia dicto-
rū frat̄. **Item** qd̄ longe peius est temporalia p̄fere
deo. que p̄pter illa offendere nō ueret. sicut ī
fra patebit. **Item** temporalia p̄ponit sibi. qz sua
temporalia uult habere bona. & de hoc totam
curam gerit. **Aug.** Adeo cecitas mentis cōua-
luit & adeo obsurdit homo interius. ut omnia
uelit bona habere p̄ter seipm. **Quid** est qd̄ ni-
hil omnino reze tuaz malum uis habere. non
uxorē. no filiū. nō seruū. non tunicā. non cali-
gam. & tamē uis habere uitam malā. rogo te
p̄pone uitam tuam calige tue. **De** p̄ditōne su-
oz̄ magis dolet auarus qz de p̄ditione dei. &
omnes passiones reze suaz p̄ transeunt p̄ cor
eius tanqz p̄ clipeum. **De** uestibus suis mun-
dandis et curādis frequē curam gerit. ac de
sotularib⁹ sepe emēdandis. de anima sua emē-
danda p̄ cōfessionē non curat. **Item** stult⁹ est
disponēdo que non sunt in sua p̄tate scz de tē-
porib⁹ futuris et actōnibus. **Vnde** illi qui dis-
cebat. **Luc. xii.** Anima mea multa bona habes
&c. **Destruā** hozrea &c. ait dñs. **Stulte** repe-
tent &c. **Item** stultus est in reponendo acqui-
sita nō in loco tuto cōtra cōsiliū dñi. **Matth.**
vi. **Thesaurizate** uobis thesauros in celo. non
in piculoso loco. ubi fures & p̄dones & picula
sunt infinita p̄ que amittere cōgregata ibi ne-
cesse est. **Bern.** Non est tutū immo stultū ibi
thesauros reponere ubi cū indigeris nō pos-
sis eos habere. **Similis** est auarus galline que
ibi oua sua deponit unde quotidie tolluntur.
Sic auarus diuitias suas cōgregat in hoc mū-
do. **Est** ut dicit **Osee. v.** **Vt** columba seducta
non habens cor sapiēs que ibi nidificat. & pul-
los suos collocat ubi amittit eos. **Similit̄** aua-
rus diuitias in hoc mūdo. **Non** sic faciebat q̄
dam sapiens. qui quecūqz in hoc mūdo cōgre-
gauerat. amissum reputabat & nō suū. **Vnō**
cum dñs suus queri fecisset ab eo quantū ha-
beret in redditib⁹. rñdit q̄ tantā summā quā
eum in singulis annis dare cōsueuerat p̄ deo
Cum autē ille argueret eū de maiori. rñdit q̄
illa nō erant sua que fortuna habebat in sua
potestate. que scz cōgregauerat in hoc mundo
que poti⁹ erant in potestate dñi sui aut p̄do-
num qz sua. **Sed** illa uere sua erāt que p̄ ma-

nus pauperū posuerat in loco tuto celi. p̄ qui-
bus nec timebat fures nec raptos nisi p̄p̄tā
culpam. **Tertio** ex avaritia ozit̄ imo ip̄a est gē-
uis iniquitas. sicut dicit. **eccl. x.** **Auaro** nihil ē
scelestius. **Et** post. **Nihil** est miqus qz amaē
pecunias. quia scz ex ip̄a ozit̄ cōtempus dei &
omniū diuinoz. hec em̄ facit q̄ auaro pl⁹ sic
nūmus qz deus. qz aīa p̄p̄tā. qz gr̄a uel glo-
ria. quā ueritas uel castitas. qz iustitia uel mi-
sericordia que p̄ nūmo sepe uendunt̄ aut de-
ferunt̄. **Et** q̄ iudas semel uendit trigita ar-
gentis. avaritia p̄ denario uel obolo sepe uē-
dit. **Peccatū** avaritie grauissimū est. qz radix
omniū maloz. i. thi. vi. **Radix** omniū maloz
est cupiditas. **Vñ** cor auari est sicut pantheon.
i. templū & habitaculū omniū demonioz. &
ideo sicut in exercitu cōtra illum qui est capi-
tane⁹ p̄ncipalit̄ est pugnandū. qz illo uictō
uel occiso omnes alii facit̄ deuincunt̄. sic cō-
tra avaritiā que caput est oīm uitōz. **Sciendū**
autē q̄ ex ip̄a ozit̄ supbia. **eccl. xl.** **Facultates** &
uirtutes exaltant cor. **Et** p̄. viii. dicunt̄ opes
supbe que sunt occasio supbie. **Aug.** **Vermis**
diuitiaz est supbia. qz sicut uermis ozit̄ ex lig-
no uel panno & illud corrodit. sic supbia ozit̄
ex diuitiis & illas cōsumit. **Item** ex ip̄a ozitur
imobediētia. p̄cipuū signū reprobatois saul ui-
deū fuisse cupiditas quā habuit ad p̄dam ama-
lech. i. **Reg. xi.** **Vñ** dixit ei samuel. **Quare** nō
audisti uocem dñi sed cōuersus ad p̄dam es.
Item achab cupiditate seductus furatus ē de
anathemate iericho. **Iosue. vii.** s̄ p̄o illo lucro
damnū terribile repositauit. **Item** ex ip̄a ozitur
cōtempus dei sicut dictū est. **Item** cōtemp⁹
p̄dicationis. **Vñ** pharisei audiētes xpm̄ q̄ erāt
auari cōtra avaritiā p̄dicantem deridebāt eū.
Luc. xvi. **Item** avaritia gñat irreuerentiā tem-
pli. & eoz̄ que ad templū p̄tinent. **Vñ** sacer-
dotes iudeoz̄ qz uolebant q̄ hoīnes frequē
offerret̄ p̄mittebant uēdi in templo illa que le-
ge p̄hibebant. **Matth. xxi.** & **Mar. xi.** **Luc. xix.**
Jo. ii. **Item** cōtempū glorie. **Vnō** munitati ad
cenam excusauerūt se emptozes boū. & uilla-
rum. **Luc. xiiii.** **Item** auarus gñat muidiā p̄
xxviii. **Qui** festinant ditari & aliis muidet. ig-
nozāt q̄ egestas supueiet ei. **gg.** **Qui** nihil ap-
petit in terris alioz̄ p̄fectib⁹ nescit muidere.
Item gñat p̄ditōnes. exemplū de iuda. **Mat.**
xxvi. **Quid** uultis michi dare. &c. **Item** de da-
lida. q̄ p̄pter pecuniā a philisteis p̄missaz sam-
sonem tradidit. **Iud. xvi.** **Itē** de symone de tri-
bu bēiamin qui cōtra onyā sacerdotē concita-
uit appolloniū & regem anthyochum. dicens
erariū pecuniis innuabilibus esse plenum. ii.
Machab. x. **Itē** ex avaritia ozit̄ iḡtudo. **Aua-**
rus em̄ m̄grat⁹ est deo multiplici. **P̄mo** qz
deo de bñficiis ab eo receptis gr̄as non exsol-
uit. nec ad benefactorē attendit. **Vñ** similis ē
porcho cui p̄ciunt̄ glandes. qui nec p̄ciens
tē respicit. nec unde sibi p̄ueiant cogitat nec
attendit s̄ p̄iectas comedit sine bñdictione et
gr̄az̄ actione. **Ingratus** est quia dei beneficia

non recognoscit. **Osee xiii.** Adimpleti sunt saturati sunt. & eleuauerunt ceruicem suam. & obliuiscuntur mei. & quanto plura bona facit eidem tanto magis dat eum obliuioni. minus reducit eum apud memoriam. & sic quanto plus deus beneficia sua super eum multiplicat tanto plus ingratus efficitur. **Greg.** Qui felicitatem quesitam in terris inuenit. actorem qui eam tribuit non requirit. **Ingratus** est quia de bonis sibi datis abundanter a deo non uult dare datorem suo petenti pro pauperem. uel si dat inuite cum tedio & frequenter cum uituperiis & contumeliis pauperi irrogatis nec solum dare recusat. uerum etiam ad usuram centuplam mutuare. **Aug.** Da michi de eo quod de di tibi. de meo quero. da & reddam. habuisti me largitorum habeam te feneratorum. pauca mihi das. plurima tibi reddam. temporalia das. eterna retribuam. **Bern.** Quid insanie est quod cunctantur homines simpla reliquere pro centuplis. ubi est cupidus. ubi est auarus. ubi ambitiosus. ubi conquisitor huius seculi. **Ingratus** est quia quanto plura bona fecerit ei deus. tantominus timet eum offendere. & minus ei reputat se teneri. & de beneficiis dei magis eum impugnat. **deut. xxxii.** **Incrassatus** est dilectus & recalcitrauit. Item auaritia generat iram contentiones. seditiones. & guerras. **Gen. xiiii.** **Erat substantia eorum.** i. abraham & loth. multa & non quibant communiter habitare. facta est autem contentio inter pastores eorum. **Item. Gen. xxvi.** Postquam ysaac locupletatus est pastores eius. & uicinos suos. iurgari ceperunt. **Seneca.** Quietissime uiuerent homines si ista duo pro noia de medio tollerent. meum. tuum. **Item** in croniciis. **Alexander** cum paucis inuasit. quod totum mundum. quia hii habebant pro oculis aurum. pariterque sunt diuitias totius orientis que puocabant eos ad plia. **Item** cupiditas auri & argenti accipiendi puocat guerras. **Legitur** in croniciis quod tempibus quarti herici imperatoris guillis dux normannie cum richardo & guichardo occupauit syciam & calabziam & apuliam. qui cum esset dux probus & pauper pro hanc uiam puocauit sibi auxiliares. **Fecit** enim equos suos & suorum ferrari clauis argenteis. inuuentes terram illam opulentissimam & abundantem in argento. **Quod** uidentes normanni. francigene. & burgundi. puocati sunt ad sequendum eum. propter lucrum. **Cum** autem duxisset eos in apuliam fecit fieri denarios os de corio quibus utebantur exercitus eius pro argenteis cum eis expugnans danos. grecos. & parthos. de quorum spoliis larga dedit stipendia de argento. & pro coriatis denariis fecit argenteos. **Item** generat tristitiam. **Matth. xix.** **Adolescens** audiens. **Vade** & uende omnia que habes & da pauperibus. abibe tristis. multas enim habebat possessiones. **Aug.** in **Ench.** **Sine** dolore res non amittitur que cum amore possessa est. **Item** facit homines nimis tenaces. **Sic** enim dicit. **Bern.** **Auari** siles sunt illis qui piclicantur in mari. qui rebus quas apprehendunt ita uehementer adherent quod ab eis separari non possunt. sed piclicantur cum eis. **eccl. xiiii.** **Viro** cupido & tenaci sine ratione

est substantia. **Similes** sunt tygridibus. de quibus in hystoria trāsmarina dicitur. quod aurum custodiunt. & eo non utuntur. **Sunt** etiam similes canes super fascem feni. qui nec ex eo comedit. nec alia de eo comedere sinit. **Siles** sunt auari. hilio pro tinaci impatori. de quo dicitur in croniciis quod cum esset in uita priuata ita tenax erat & parcus quod dimidiam lactucam in mensa sua apponebat. **Item** contra cupidos & tenaces dicebat magister iacobus de uiriaco quod quidam tamen quidam pastillum seruauit quod cum apiretur exiuerunt inde mures coram hospicibus suis. **Quidam** potius dimittunt res putrescere. & dant potius meliorem preem canibus & gallinis quam pauperibus. **Iob. xx.** **Nihil** remansit de cibo eius propterea nihil remanebit de bonis eius. **Item** quidam tam diu retinent uestimenta sua quod nulli usui apta sunt. & ita defraudant pauperes. & faciunt de capa usitata tunicam. post caligas post soccos. ita quod nihil cedit in usum pauperum. **De** quodam tali dicebat idem quod cum esset in congregacione militum & diceret seruienti suo. affer michi capam meam foratam. & ille non inueniret tacito inter multas uestes de quibus preica erat onerata. ait dominus. fili meretricis non cognoscis tu eam. **Cui** respondit iratus. ita domine transacti sunt septem anni. **Quod** audientes alii riserunt. **Item** generat iniustitiam. unde iudices & prelati summe deberent eam odire. propter quod signanter dicit iethro. **exo. xviii.** **Prouide** de omni plebe uiros & in quibus sit ueritas & qui oderit auaritiam. & de filiis samuel dicitur. **Reg. viii.** **Declinauerunt** post auaritiam. acciperentque munera & puerterunt iudicium. **Item** menela pro pecunias quas promisit anthycho obtinuit summum sacerdotium. deinde pro uasa de templo furtiue sublata que dedit andronico fecit omni am occidi. tandem apud regem anthyochum accusatus corrupit eum pecunia & contra accusatores fecit proferris mortis sententiam. **Matth. iiii.** **Item** neque quod ille menela propter eorum qui in potentia erant auaritiam permanebat in prete. crescens in malicia. & ad insidias ciuium. **Matth. iiii.** **Item** cum quidam iudei de mandato machabei obsiderent duas turres. in quibus erant inimici gentiles. accepta pecunia quosdam effugerunt promiserunt quos machabeus tamquam proditores & fratrum ueditores interfecit. **Matth. xi.** **Item** non solum non reddit auarus uel restituit alienum. imo diripit alienum. **Auaritia** enim generat furta. rapinas. fraudes. iniurias. & homicidia. **Mich. vi.** **Nunquid** iustificabo stateram impiam. & saccelli diuersa pondera dolo. **De** rapinis dicitur. **eccl. xiiii.** **Venator** leonis onager in heremo. sic pasua diuitum sunt pauperes. ideo semper esuriunt & macillenti sunt. quia de rapina uiuunt. **Ut** mergi & meliui & lupi. **Dicitur** quod omne animal uiuens de rapina macillenti est. **puer. xi.** **Alii** diuidunt propria & ditiores fiunt. alii rapiunt aliena & semper in egestate sunt &c. **Item** propter adhaerentiam cum temporalibus & tenacitatem uix induci possunt homines ad reddendum. uel restituendum alienum

licet dicat. **Matth. xviii.** Redde qđ debes. ideo quia nō uult tradere totozib⁹. **Iac. v.** Ecce merces oparioꝝ uestroꝝ qui melluerūt regiones uestras. qđ fraudate sunt a uobis clamat. & clamor eozꝝ ī aures dñi sabaoth inuoluit. **Sunt** uasa dyaboli & os uel puteus inferni qđ de facili recipiunt. s; non de facili emittūt. **Icē** sunt sicut quoddam uas testeū. qđ gallice dicitur tyrelire. qđ per puam apturā recipit de facili monetam. s; nō emittit aut reddit nisi p fracturā. **Sic** auari cū sentiunt fracturam mortis p̄cipiunt clamores pacificari nō ante. **Multi** p auariciam sic uehementē emungunt diuersis iuriis calūpniis. & fallaciis necessariū uictum pauperū qđ eliciunt sanguinē. i. uitā. quia sicut dicit. **p̄. xxx.** Qui uehementer emungit elicit sanguineꝝ. **eccl. xxxiiii.** Panis egentium uita pauperū est. qui defraudat illū homo sanguinis est. qui aufert ī sudoꝝe suo. panem. q. qui occidit p̄ximū suū. **Tales** sunt similes scyniphibus & muscis egypti. qui p̄gunt usq; ad haustum sanguis. q. quāto ueniunt nouiores tanto sunt molestioꝝes. & crudelius affligentes. **Sic** est de p̄positis balliuis & aliis officialibus cupidis & auaris. **Item** auaricia gñat sepe gulam. **Lu. xvi.** Homo quidam erat diues qđ induebatur purpura & bysso. & epulabatur quodidie splēdidere. **Item** gñat luxuriā. **eccl. xlvii.** dō de salomone. **Cōgregasti.** q. auricalcū aurū & ut plumbū argentū. & inclinasti femora tua mulieribus. **Et** in legenda beate magdalenē. dicit. **Rerz.** affluentiaz uoluptas comitari solet. **De** sodomitis quoq; dicit. **Gen. uix.** & ezeb. xvi. **Hec** fuit iniquitas sodome saturitas panis. & ocii. **De** criminib⁹ que solet auaricia generare dicit **Aug.** Que est ista auaricia cōcupiscentie cum ipse bestie modū teneat. tūc em̄ rapiunt cū esuriunt. parcut p̄de cum saturitatem sentiūt. sola auaricia diuitiaz insatiabilis. nec deum timet. nec hoies reueretur. nec p̄i obedit. nec matrem agnoscit. nec fratri obtemperat. nec amico fidem seruat. uiduaz opprimūt. pupillū inuadit. liberos ī seruitutē reuocat. falsum testimoniū p̄fert. res miserorum occupat. q. si nūq; mozerēt auari. **Quarto** ex auaricia sequit̄ horrenda calamitas. **P̄imo** quidē ī morte. q. morte diuissima moriunt̄ auari. **In** dolore maximo cōsueuerūt mori diuites. q. uiolentē & omnino cōtra uoluntatem eozꝝ auellent̄ a reb⁹ nimis ardentē amatis. **eccl. xi.** **O** mors q; amara est memoꝝia tua homini iniusto. & pacem habētī ī substātiis suis. **Si** memoꝝia mortis est amara. multo magis eius p̄sentia. **Acham** q. p̄pter auariciā tulit de anathemate & a p̄plo lapidatus interiit. **Acham** uineā naboth cōcupiuit & ipm occidit & ipse turpe morte p̄cussus est. **Judas** dñm uēdidit & ipse laqueo se suspendit. **Ananiā** & saphiram mors subita & improuisa extinxit. **Secūdo** auaris maior erit calamitas ī iudicō qñ de omnibus opoztebit eos reddere rōnem. & dñs iram suam oñdet eis. **p̄s.** **Tūc** loquet̄ ad

eos ī ira sua &c. **Matth. xxv.** Esuriui & non dedistis michi māducare. &c. **zacha. i.** Ira magna irascat super gentes opulētas. **Iac. v.** Agite non diuites ploꝝate ululantes ī miseris que adueniēt uobis. **Glo.** Nescis miser cum thesauro thesaurū iracūdie dei p̄iter tibi accumulari. **Bern.** Quid tibi insipiens delitie sapiunt quid diuitie cecos oblectant oculos quib⁹ tā graue tibi mercaris iudicium. tam dure te obligas rōni. **Vniuersa** siquidē usq; ad quadrantem nouissimū exigeris. **Tertia** sequit̄ calamitas longe maior q. finalit̄ excludunt̄ a regno q. glia futura nō admittit auaros. **i. cor. vi.** **Auari** regnū dei non possidebūt. **ep̄. v.** **Auarus** nō h̄ hereditatē ī regno xp̄i & dei. **Mat. xix.** **Mar. x.** **Difficile** ē confidentes ī diuitiis regnū dei intrare. **Facilius** est camelū intrare p̄ foramē acus. q. diuitē ī regnū celoꝝ. **Silic̄ idem.** **Lu. xviii.** **Foramē** acus erat porta ī hierusalem que dicebat̄ porta acus p̄ quā non intrabant cameli nisi inclinati & exonerati a sarcinis onerosis. **Sic** nec diuites p̄ angustā portam celestis p̄rie nisi exonerati ab illicite possessis. & humiliati per penitentiā. **Bern.** Quid cameli gibbū. quid pecuniosi iude p̄ditioꝝis loculos tollis & sarcinas. **Nō** sic impii nō sic angustum est foramē acus qđ tales ingredi nō p̄mittit. **Itē** glōꝝia celestis patrie detestatur auariciam qđ est ut dicit. **ḡg.** omnib⁹ una & singulis tota. ibi uullus auarus cum cōmunis omnibus sit deus. & singulis totus. **Item** q. celestis diuitie ibi sunt appetende. ut dicit. **Matth. vi** ubi neq; erugo demoliē neq; fures effod. &c. **Greg.** **Si** diuitie appetant̄ ibi seruent̄ ubi p̄ire non possunt. honores ibi appetant̄ ubi nulli indigni honorant̄. salus si diligēt̄ ibi desiderēt̄ ubi de eius amissione nō timeēt. uita si diligēt̄ ibi acquirat̄ ubi morte non finit̄. **Quarta** calamitas horrenda nimis est. q. detrudunt̄ ī infernū. tempales em̄ diuitie sua grauitate dep̄imūt eos & demergunt ī profundum. **i. thi. vi.** **Qui** uolunt diuites fieri &c. q. mergūt hominem ī interitū & p̄ditionem. **deut. xvii.** **Nō** habebit rex auri & argenti īmensa p̄dēra. **glo.** ad infernū mergentia. **Quidā** p̄hs periclitari timēs ī aqua auz̄ uel pecuniā quam habebat obuiaticū. p̄iecit ī aquam dicens. **Itē** pessime diuitie. malo uos submergē q. s̄mergi a uob̄. **Nec** t̄m s̄mergūt diuitie. s; etiā p̄p̄ eas ḡuissime puniunt̄ auari ī igne inferni cū diuite epulone. ubi d̄re potuerūt eis demones qđ parti dixerunt crasso p̄ncipi romanoꝝ qđ impugnabat eos. **Cui** cum p̄mississent qđ si dimitteret impugnare eos darēt ei t̄m de auro qđ deberet sibi sufficere. **Qđ** cū eis iurasset & ipi eum tenerēt ī munitōne sua ceperūt eū. aurum bulliēs p̄ os eius p̄cipientes. ubi sibi modicum auz̄ suffecit. & dicebant ei. **Auz̄** sitisti auz̄ bibe. **Iac. v.** **Diuitie** ur̄e putrefacte sunt. argentū & auz̄ uestroꝝ eruginauerūt. & erugo eozꝝ ī testimonium uobis erit. qđ comedit carnes ur̄as. tanq; ignis thesaurizastis uobis

iram in nouissimis diebus. Quedam uetula sub specie sanctitatis acquisiuit multas pecunias quia qui uolebat eas facere dabant ei ad erogandum pauperibus. ipsa autem implebat ollas sub terraneas quas morte subita puenca intactas reliquit. Cum autem inuente essent. & innotisset episcopus noluit dictam pecuniam retinere dicens pecunia tua tecum sit in perditionem. Denocte autem uox de eius tumulo audita est. ardeo ardeo. Quo apto de licentia sacerdotis. inuenerunt de ore nerule. quod metallum ebullire. & flammam feridissimam inde exire. Illa autem recoopta. & oratione facta tam a sacerdote quam a populo. non est ulterius uox audita.

DE SOLLICITUDINE. DIS. III.

Dico de auaritia in genere. nunc considerandum est de filiabus eius in speciali. Primo de inquietudine. siue sollicitudine temporalium. Secundo de astutia. Tertio de dolo. Quarto de fraude. Quinto de perditione. Sexto de mendacio. Septimo de perurio. Octauo de furto. Nonno de rapina. Decimo de usura. Undecimo de acceptatione munerum. Duodecimo de auaritia aduocatorum. Tredecimo de symonia. Decimo quarto de proprietate claustralium.

Primo itaque dicendum de inquietudine que dicitur ex auaritia. inquam uel ingerit homini temporalium rerum sollicitudinem & curas superfluas. Sciendum autem quod multiplex est sollicitudo. Est enim sollicitudo commendanda. & est sollicitudo moderanda. Sollicitudo commendanda quedam est respectu sui. quedam respectu dei. & quedam respectu proximi. Sollicitudo respectu sui est uehemens studium circa salutem propriam. quam si homo studium applicat ad agendum penitentiam. Sicut dicit apostolus. i. cor. vii. Que secundum deum est tristitia penitentiam in salutem stabilem operatur. Ecce ei hoc ipsum quod tristitiam uos quantam sollicitudinem operatur in uobis secundum deum agenda penitentiam per peccatis preteritis. Item ista sollicitudo facit in homine cautele uigilantiam. qua uidelicet sollicitudo sibi cauet ne incidat in peccatum. propter quod dicitur. deut. xiii. Custodi te metipsum & animam tuam sollicito. Multum debet homo sollicitus esse circa custodiam anime sue ad ymaginem dei create christi sanguine precioso redempte. Item quia anima est patris eterni filia. christi sponsa & spiritus sancti templum facta. Unde sicut pater habens filiam carissimam sibi diligenter & sollicito custodit eam & multum zelat pro ea. sic animam dei filiam custodie nostre commissam sollicito custodire debemus. ecci. xlii. Filia patris abscondita est. uigilia & sollicitudo eius aufert somnum. ne forte in adolescentia sua adultera efficiatur. &c. Item ista sollicitudo dat homini bene operandi. & merita consequerendi diligentiam. sicut exemplum nobis prebent artifices mundiales. ecci. xxxviii. Omnis faber & archyrectus qui noctem tanquam diem transigit &c. Et infra. Sic faber ferrarius sedens iuxta mendum. &c. Sic figulus sedens ad opus suum. & uertens pedibus suis rotam. in sollicitudine positus est semper propter opus. Reuera

omnes isti negligentiam nostram confundunt. quia magis sunt solliciti de suis opibus propter uictum corporis acquirendum. quam nos de meritis acquirendis propter salutem anime. & eternum premium assequendum. Item debemus esse solliciti de hiis que pertinent ad deum. Ad hanc autem sollicitudinem inducit nos timor diuine equitatis. Unde. Job xxiii. Considerans timore sollicitus. Item amor diuine bonitatis. Mich. vi. Indicabo tibi homo quid sit bonum. & quid dominus requirat a te. utique facere iudicium. & diligere misericordiam. & sollicitum ambulare cum deo tuo. cum deo enim ambulat homo pro amore. Item. Ro. xii. Sollicitudine non pigri spiritu feruentes domino seruientes. Item honor diuine maiestatis. Debet enim homo sollicitus esse de hiis que ad honorem dei pertinent. i. cor. vii. Qui sine uxore est cogitat quod dei sunt quod placeat deo. Et Iosue. xxiii. Estote solliciti ut custodiatis cuncta que scripta sunt. &c. Item debemus esse solliciti de hiis que pertinent ad proximum ut uidelicet exhibeamus & sollicito conseruemus conuentionem conuientibus. subuentionem indigentibus. compassiorem patientibus directionem oberrantibus. De primo. eph. iiii. Solliciti seruare unitatem spiritus in uinculo pacis huius conuentionem pacis & concordie que debet esse in corpore christi mystico ostendit apostolus. i. cor. xii. exemplo corporis humani dicens. Non potest oculus dicere manui. opera tua non indigeo. aut iterum caput pedibus. non estis mihi necessarii &c. Sequitur. Non sit scisma in corpore. sed per inuicem sollicita sint membra. & siquidem patitur unum membrum operatur omnia membra. siue si gloriatur unum membrum congaudent omnia membra. De secundo. Luc. x. dicitur martha domino & apostolis tanquam pauperibus ministranti. Martha martha sollicita es. & turbaris erga plurima. &c. Et tho. i. Pergebat pro omnem cognationem suam & monita salutis dabat eis. dabatque unicuique prout poterat de facultatibus suis. esurientes albat. nudisque uestimenta prebebat. & mortuis atque occisis sepulturam sollicitus exhibebat. De tertio. ii. Mach. xv. Erat eis pro uxoribus & filiis. itemque pro fratribus & cognatis minorum sollicitudo. maximus uero & primus. pro sanctitate timor erat templi. Et Luc. vii. Centurionis cuiusdam seruus male habens erat mortuus &c. Sequitur. Misit ad illum seniores iudeorum. At illi cum uissent rogabant eum sollicito. dicens ei. quia dignus est ut hec illi presteret. &c. De quarto. Ro. xii. Qui preest in sollicitudine. ad hoc enim precipue tenentur prelati ex officio. ideo dicebat apostolus. ii. cor. xi. Preter illa que extrinsecus sunt instantia mea quotidiana sollicitudo omnium ecclesiarum. Item est sollicitudo moderanda scilicet sollicitudo reipse temporalium. moderanda dico. quia licet deus uideatur eam omnino & funditus inhibere. dicens. Mat. vi. Nolite solliciti esse anime uestre dicens. Quid manducabimus. aut quid bibemus. aut quo operemur. que tamen uidentur esse maxime necessaria. Et apostolus. i. cor. vii. Volo uos sine sollicitudine esse. Tamen nec dominus nec apostolus interdicit omnem

puisionem reru temporalium necessariam sustentationi humane. que uidelicet est p laboritium uel p artificiu. uel p iustu lucrum. Sed sicut dicit dñs. **Matb. vi.** Ego dico uobis non iurare omnino. nō qz iuramentū omnino & in omni casu sit illicitū. s; ppter abusum. & piuria que passim incurrūt homines. & ppter irreuerentiam qua sine necessitate uel causa diuinū nomen assumūt p̄hibet dñs iurādī cōsuetudinē uel potius corrupelā. Ita sollicitudinē temporalium reru uidet dñs gñaliter p̄hibere. Sed sicut dicit. **Hiero.** Labor exercendus ē sollicitudo tollenda scz supflua animū inquietās. Vñ sciendū qz sollicitudo reru temporalium tripliciter p̄ esse illicita. Vno quidē modo ex pte ei⁹ de quo sollicitamur. si scz temporalia tanqz finē queramus. Vñ & aug⁹ dicit in libro de opibus monachoz cum dñs dicit. Nolite solliciti esse in crastinū. h dicit ut nō ita moueantē ut ppter ista faciāt quicqd in euāgelii p̄dicatōne facere iubent. Alio mō potest esse temporalium sollicitudo illicita ppter supfluum studiū qd apponit ad temporalia pcuranda. ppter qd homo a spūalibus quibus p̄ncipaliter inservire debet retrahit. Et idē **Matb. iii.** dicit qz sollicitudo seculi suffocat uerbū. Tertio mō ex pte timoris supflui. quādo aliquis timet ne faciēdo qd debet necessaria sibi deficiāt. Quod dominus tripliciter excludit. Primo ppter maiora bñficia homini p̄stita diuinitus p̄ter suā sollicitudinē. scilicet corpus & aiām. Secūdo ppter subuentōnem. qua deus animalib⁹ & plantis subueit absqz ope humano s̄m p̄portōem sue nature. Tertio ex diuina p̄uidencia ppter cuius ignozantiā gentiles circa temporalia bona q̄ renda p̄ncipaliter sollicitantē. & ideo concludit qz p̄ncipalis nostra sollicitudo debet eē de spūalibus bonis sperantes qz scz temporalia nobis puenient ad necessitatē si fecerim⁹ qd debemus. Est ergo hmōi sollicitudo moderāda et omnis cura supflua excludēda. qz sollicitudinis huius ardoz facit in hoīe cordis afflictōnem. sicut dicit. **eccl. ii.** Peccatozi dedit deus afflictionē & curam supflua ut addat & cōgreget &c. Sequit. Sed hec uanitas & casta sollicitudo mētis. Et ibidē parū añ. Omnes dies eius scz cupidī laborib⁹ & erumpnis pleni sunt. nec p noctem mente requiescit. Et **Iere. xlix.** P̄e sollicitudine requiescere nō potuit. Secūdo facit in corde diuisionē. & circa spūalia uel diuina distractōem. **i. coz. vii.** Qui cū uxore est. sollicitus est que sunt mundi quomō placeat uxori & diuisus est. Vñ anim⁹ hominis quātō magis est terrenis reb⁹ sollicit⁹ tanto fit circa spūalia minus apt⁹. Tertio causat i corde diuini uerbi. q. spūalis seminis suffocātōnem. **Matb. xiii.** Sollicitudo seculi isti⁹ & fallacia diuitiaz suffocat uerbū. & sine fructu efficiē. Quarto causat in corde turbationem. qz non semp obtinent solliciti qd intendunt. sed sepe decidūt a spe sua. Sicut dicit. **p̄. xi.** Expectatō sollicitoz p̄bit. Et **Iere. xlii**

Fames p̄o qua solliciti estis adhibebit uobis **Vñ. i. Mach. vi.** dicit de anthycho. Expauit et cōmotus est ualde & decidit in lectū. & incidit in languozē p̄ tristitia. qz nō est factuz sicut cogitabat. Et sequit. Recessit somn⁹ ab oculis meis. & concidi & corruī in corde p̄ sollicitudine. Quōto inducit eternā damnatōem **Vñ baruch. iii.** Vbi sunt p̄ncipes gentiū qui argentū thesaurizant & auz in quo cōfidunt hoies & non est finis acquisitionis eoz qui argentū fabricant. & solliciti sunt. exterminati sunt. & ad inferos descenderūt.

DE ASTVTIA. DIS. III.

DEmde cōsiderandum ē de astutia. Videndū est ergo quid sit. & utrum sit peccatū. Sciendū est autē qz sicut p̄udentia est recta rō agibiliū. ita scientia ē recta ratō scibiliū. Cōtingit autē dupliciter peccare cōtra rectitudinē sciēcie i speculatiuis. Vno mō qñ ratō inducit ad aliqz cōclusionem falsam que apparet esse uera. Alio mō ex eo qz ratio p̄cedit ex aliquibus falsis que uidentē esse uera. siue sint ad cōclusionem ueram siue ad falsam. Ita et aliqz p̄ctm̄ dupl̄r p̄ esse ōtra p̄udentiā habens aliquā similitudinē cū ea. Vno mō quia studiū rōnis ordinatē ad finem q̄ nō est uere bonus s; apparēs. & hoc p̄tinet ad p̄udentiam carnis. de qua inferius dicitur. Alio mō inquantū aliquis ad finē aliquē cōsequendū uel bonū uel malū utiē uiis nō ueris sed simulatis & apparentib⁹. & hoc p̄tinet ad astutiam. Vñ patet qz astutia est quoddā peccatū oppositū p̄udentie distinctū a p̄udentia carnis. Sciendū tñ qz sicut **Aug⁹.** dicit in. **iiii. li.** cōtra iulianū. Sicut p̄udentia qñqz in malo accipit abusiue. **Luc. xv.** Filii huius seculi p̄udentiores filiis lucis in gnatione sua sunt. Ita qñqz ponit astutia i bono improprie. **puer. i.** Parabole salomonis &c. ut detur puulis astutia. Et. **p̄. xiiii.** Astut⁹ omnia agit cū cōsilio. Sed utrobiz ponit p̄ p̄udentia. & astut⁹ ponitur p̄o p̄udente.

DEmde cōsiderandum ē de dolo. Videndū est ergo quid sit dolus. Et sciendū qz sicut patet ex p̄dictis ad astutiā p̄tinet assumere uias nō ueras s; falsas. simulatas. & apparētes ad aliquē finē cōsequendum siue bonū siue malū. Assumptō autē hmōi uiarum p̄ cōsiderari dupliciter. Vno mō in ipsa cogitatione hmōi uiaz. & hoc p̄prie p̄tinet ad astutiā. sicut & excogitatio rectarū uiarū ad debitū finem & p̄tinet ad p̄udentiā. Alio mō potest cōsiderari hmōi uiaz assumptio s̄m executionem. & hoc p̄prie p̄tinet ad dolum. & ideo dolus importat executionem astutie. Et sicut astutia p̄prie accipit in malo. abusiue autē ponit in bono. ita & dolus qui est executō astutie. s̄m illud. **ii. coz. xii.** Cum essem astut⁹ dolo uos cepi. Sciendū autē qz dolus p̄cipue consistit in uerbis. s̄m illud psalmi. Linguis suis dolose agebant. qz executio astutie ad decipiendū aliquē p̄mo & p̄ncipaliter fit per uerba

que p̄cipuum locū obtinent inter signa quib⁹
homo aliquid significat alteri. sicut dicit aug⁹
in libro de docē. xpi. & ideo dolus maxime ac-
tribuit locutioni. Contigit tamē doli esse in
factis. s̄m illud. ps̄. ut dolum facerēt inferuos
eius. Est etiā dolus in corde. s̄m illud. eccl̄. xix.
Interiora ei⁹ plena sūt dolo. Et p̄. xii. Dol⁹
in corde cogitantū mala. s̄ hoc est s̄m qd̄ aliq⁹
dolos excogitat. s̄m illud. ps̄. Dolus tota die
meditabantur.

DE FRAUDE. DI. V.

Deinde considerandū est de fraude. Est
autē fraus p̄prie deceptio alterius p̄ fa-
ctū. Vñ fraus ē executio astucie sicut
et dol⁹. Sed in hoc differre uident⁹ qd̄ dol⁹ im-
portat executionē astucie uliē siue fiat p̄ ūba.
siue p̄ facta. licet p̄mo et p̄ncipaliē importet
deceptionē q̄ fit p̄ uerba. fraus autē magis p̄prie
p̄tinet ad executionē astucie s̄m qd̄ fit p̄ facta.
Hoc uiso dicendū ē specialit̄ de fraudulentia
q̄ cōmittitur in emptionibus et uenditionib⁹
et circa hoc q̄runtur quinque. P̄mo utrum li-
citur sit homini rem suam uendere plus q̄m
ualeat. Secūdo utrum uenditio reddat iusta et
illicita p̄pter defectum rei uēditē. Tertio utrum
uēditō teneatur d̄re uitiū rei uēditē. Quarto
utrum negociando liceat alicui rem uendere
quā emit. Quinto que mouēt ad fraudis uitiū
um detestandum.

Primo ergo uidendū est utrum liceat alicui
rem suā uendere plus q̄ ualeat. Dicendū
q̄ sciētiē adhibere fraudem ad hoc qd̄ aliquid
plus iusto p̄cio uendat. omnino peccatū est in
quantū aliquis decipit p̄ximū in damnū ip̄i⁹
vñ & tullius dicit in libro de offi. Tollendū est
ex rebus cōtrahendis omne mendatiū. nō licet
tatozē uenditor. nō q̄ contra se liciteē emptor
apponet. Si autē fraus deficit. tūc de uenditio-
ne & emptōne dupliciter loqui possum⁹. Vno
modo s̄m se. & s̄m h̄ emptio & uenditō uide-
tur esse introducta p̄ cōmuni utilitate utrius-
q̄. dum sc̄z unus indiget re alterius. & ecōuer-
so. Sicut patet p̄ p̄m in .i. poliē. Q̄ autē p̄o cō-
muni utilitate est inductū. non debet esse ma-
gis in grauamē unius q̄ alterius. & ideo debet
s̄m equalitatē rei inter eos cōtractus institui.
Quātiēas autē rerū q̄ in usum hoīs ueniūt mē-
surat s̄m p̄cium datum ad qd̄ est inuentū nū-
misma. ut dicit in .v. eth. Et ideo si uel p̄ciū
excedat quantitātē ualoris rei. uel ecōuerso res
excedat p̄cium tollet iusticie equalitas. Et iō
carius uendere uel uilius emere rē q̄ ualeat ē
s̄m se iniustū & illicitū. Alio mō possumus lo-
qui de emptōne & uenditōne s̄m qd̄ p̄ accidēs
trāsit inutilitatē unius & detrimentū alterius.
puta cū aliquis multū indiget habere rem ali-
q̄. & alius ledit si careat illa. & in tali casu ius-
tum p̄cium erit ut non solum respiciat ad rē
que uendit. s̄ ad damnū qd̄ uenditor ex uen-
ditōne incurrit. & sic licite poterit aliquid uen-
di plus q̄ ualeat habenti. Si uero aliquis mul-
tum iuuet ex re alterius quā accepit. ille uero

qui uendit nō damnificat. carēdo re illa nō
debet supuendere eam. qz utilitas q̄ alteri ac-
crescit non est ex uendente s̄ ex cōditōne emē-
ris. ullus autē debet uendere alteri qd̄ suū non
est. licet possit ei uendere damnū qd̄ patit. ille
tamē qui ex re alterius accepta multū iuuat
potest p̄prie sponte aliquid uenditū superro-
gare. qd̄ p̄tinet ad eius honestatē. Notandū
autē qd̄ s̄m leges humanas uel ciuiles licitū ē
uideat qd̄ uenditor & emptor inuicē se decipiant
qd̄ quidem fit inquantū uenditor plus inten-
dit uendere rem suam q̄ ualeat. emptor uero
min⁹ emere. Sed leges hūane non solū homi-
nibus uirtuosis date sunt s̄ p̄p̄o in quo sunt
multi qui deficiūt a uirtute. Iō lex hūana nō
potuit p̄hibere quicqd̄ est cōtra uirtutē. s̄ suf-
ficere ut inhibeat que destruūt hoīm diuictum
alia uero habeat. q. licita. nō quia ea approbet
s̄ qz ea nō puniūt. Sic igit̄ habet. q. licitū penā
nō inducēs si absqz fraude uenditor rē suam
supuendat. emptor autē uili⁹ emat. nisi sit ni-
mi⁹ excessus. qz tūc etiā lex hūana cogit ad re-
stituentū. puta si aliq⁹ sit deceptus ultra me-
diam iusti p̄cii quantitātē. Sed lex diuina nihil
impunitū relinquit qd̄ sit uirtuti serariū. Vñ
s̄m diuinā legem illicitū reputat si in emptio-
ne & uenditōne nō sit equalitas iusticie ob-
seruata. & tenet ille qui plus habet recōpensare ei
qui plus damnificatus est si sit notabile dam-
num. qd̄ ideo dico qz iustum p̄cium reze q̄nqz
nō est p̄ctaliter determinatū. s̄ magis in qua-
dam existimatōne cōsistit. ita qd̄ modica addi-
tio uel minutō nō uideat tollere equalitatē ius-
ticie. Sicut autē refert aug. xiiii. de trini. dictū
cuiusdā mimi fuit ab omnib⁹ acceptatū scilicet
ut uile emere. & care uendere. cui cōsonat illō
p̄. xx. Malū est malū est dicit om̄is emptor
& cum recesserit tunc gloriatur. Sed aug. dicit
ibidē. mimi⁹ ille uel seipm̄ inuēdo uel alios ex-
piendo. uili⁹ uelle emere & care uendere om̄i-
bus credidit eē cōmune. Sed qm̄ reuera uitiū
est. potest quisqz h̄mōi iustitiā adipisci q̄ hu-
ic resistat & uincat. & ponit exemplū de quo-
dam qui modicū p̄ciū de quodā libro p̄pter
ignoratīā p̄stulanti iustū dedit p̄ciū. Vñ
patet qd̄ illud cōmune desiderū non ē nature
s̄ uitiū. & ideo cōmune est multis qui p̄ latam
uitiōz uiam incedunt.

Circa secundū uidendū est utrum uenditō
reddat illicita p̄pter uitiū rei uēditē. Et
dicendū qd̄ circa rem que uendit defect⁹ du-
pliciter potest cōsiderari. Vnus quidē defectus
s̄m speciē rei. & hunc etiā defectū si uenditor
cognoscat in re quā uendit fraudē cōmittit in
uenditōne. Vñ uenditō illicita reddit. & hoc
est qd̄ dicit cōtra quosdā. ysa. i. Argentū tuū
uersum est in scoziā. Vinū tuū mixtū est aq̄
qd̄ em̄ p̄mixtum est patit defectū quantū ad
speciē. Alius autē defectus ē s̄m quantitātē q̄
p̄ mensuram cognoscit. & ideo si quis sciētiē
uat deficienti mensura in uendēdo fraudē
cōmittit. & est illicita uenditō. Vnde dicitur.

Deut. xxv. Nō habebis in sacco diuersa pō-
dera. mai⁹ et min⁹. nec erit in domo tua mo-
dius maior et minor. **Et** postea subdit. abhoi-
natur enim domin⁹ eū qui facit hoc. & aduer-
sat omne iniusticiā. **Tertius** defectus est ex p-
te qualitatis. puta si aliqđ infirmū uendit. q-
sanum. quod si quis scienter fecerit fraudem
cōmittit in uenditōne. **Vñ** est illicita uenditio
Et in omibus talib⁹ non solū aliquis peccat i-
iustam uenditōnem faciēdo. s; etiā ad restituti-
onem tenet. **Si** uero eo ignozante aliquis p-
ditōz defectuū fuerit in re uendita. uenditoz
quidem nō peccat. s; facit iniustū materialiter
Nō tñ eius opatio est iniusta. tenet tñ cū ad
eius noticiā puenerit damnum recōpensare
emprozi. **Et** qđ dictū est de uenditoze est intel-
ligendū ex pte emprozis. **Contigit** em uenditō-
zem credere rem suā esse min⁹ p-
ciosam quā
tum ad speciē. **Sicut** si aliquis uendit auz⁹ lo-
co auricalci. emprozi si illud cognoscat iniuste
emit. & ad restitutionem tenet. **Et** eadem ra-
tio est de defectu qualitatis & quātitatis. **Sci-**
endum aut qđ auz⁹ & argentū non soluz cara
sunt ppter utilitatē uasoz que ex eis fabricā-
tur. aut alioz hmōi. s; etiā ppter dignitatem
et purgatōnem substātie ipoz. **Et** ideo si auz⁹
uel argentū. uel ab alchimicis factū uerā spe-
ciem nō habeat auri & argenti est fraudelēz
ta & iniusta uenditō. p-
fertim cū sint aliqui uti-
litates auri & argenti ueri fm naturalē ope-
rationē ipoz que nō cōueniūt auro p alchimi-
am sophysticatu. **Sicut** qđ habet p-
rietatē le-
tificandi. & cōtra quādā infirmitates medi-
cinalitē iuuat. frequētius etiā potest poni in
operatōne. & diutius in sua puritate pmanet
auz⁹ uerū qđ sophysticatu. **Si** aut p alchimiaz
fieret auz⁹ uez nō esset illicitū ipm p uero uē-
dere. qz nihil p-
hibet artē uti aliquib⁹ naturalī
bus causis ad pducendū naturales & ueros ef-
fect⁹. **Sicut** dicit aug⁹. in. iiii. de trini. de hiis
que arte demonū fiunt.

Quarta tertiū uidentū est uerū uenditoz te-
neat dicere uitiū rei uendēde. **Dicendum**
qđ dare alicui occasiōem piculū uel damni semp-
er est illicitū. qz uis nō sit necessariū qđ hō al-
teri semp det consiliū & auxiliū p-
ueniens ad e⁹
qualemqz puocatōnem. s; hoc solū ē neces-
sariū in aliquo casu determinato. puta cū alius
eius cure subdat. uel tñ nō potest ei p alium
subueniri. **Venditoz** aut qui rem uendendaz
p-
ponit ex hoc ipso dat emprozi damni uel perī-
culi occasiōem qđ rem uitiōsam sibi offert s;
ex eius uitiō damnū uel piculū incurrere pos-
sit. damnū quidem si ppter eius uitiū hmōi
res que uēdenda pponit minozis sit p-
cii. ipse
uero ppter hmōi uitiū nihil de p-
cio s-
berabat
piculum aut puta ppter hmōi uitiū usus rei
reddat impedit⁹ uel noxius. puta si aliqđ ali-
cui uendat equū claudicantē p ueloci. uel rui-
nosam domū p firma. uel cibū cozruptuz siue
uenenosum p bono. **Vñ** si hmōi uitiā scit &
nō detegat. erit illicita & dolosa uenditio. &

tenet uenditoz ad damni restitutōem. **Si** ue-
ro uitiū sit manifestū. puta cum equus ē mo-
noculus uel cum usus rei & si nō cōpetat uen-
ditozi potest tñ esse cōueniens aliis. & si p-
p-
hmōi uitiū. ipse suberabat qzrum opoz de p-
cio nō tenet ad manifestandū uitiū rei. qz
forte ppter hmōi uitiū emproz uellet plus s-
trahi de p-
cio qz de iure esset suberabendum
Vñ potest licite uēditoz indemnitati sue s-
s-
lere uitiū rei reticēdo. **Notandū** at qđ nō opoz
tet qđ emproz uel uenditoz p p-
conem uitiū rei
uendēde p-
nunciet. qz si p-
diceret uitiū exterre-
renē emprozes rei ab emēdo dum ignozarent
alias cōditiones rei in quas est bona & utilis
s; singulariter est dicendū uitiū rei ei qui ad
emendū accedit. qui non potest simul omnes
cōditiones ad inuicē cōparare bonas & malas
nihil em p-
hibet rem in aliquo uitiōsam i mul-
tis aliis utilem esse.

Quarta quartū scilicet utz liceat alicui rē su-
am carius uēdere qz emit. **Dicendū** qđ ad
negotiātozes p-
tinet cōmutatōnib⁹ rez in-
siste-
re. ut aut p-
bus dicit in. i. poliē. duplex est rerū
cōmutatio. **Vna** quidē quasi naturalis & ne-
cessaria. p quā scilicet fit cōmutatio rei. uel rez-
rum & denarioz ppter necessitatem uite. &
talis cōmutatio nō p-
p-
rie p-
tinet ad negotiāto-
res. s; magis ad yconomos uel politicoz qz ha-
bent p-
uidere. uel domū uel ciuitati. uel de re-
bus necessariis ad uitā. **Alia** uero cōmutatōis
spēs est. uel denarioz ad denarios uel quarū-
cūqz rerū ad denarios non ppter res necessa-
rias uite. s; ppter lucrū querendū. & hec qui-
dem negotiatio p-
p-
rie uideē ad negotiātozes
p-
tinere. **Secundū** p-
hm aut p-
tima cōmutatio
laudabilis est. qz deseruit naturali necessitati.
Secūda aut iuste uitupatur. qz quantū est de
se deseruit cupiditati lucrī. q terminū nescit
sed i infini-
tū tendit. & ideo negotiatio fm se
cōsiderata quādā turpitudinem habet in-
quā-
rum non impoztat de sui rōne finē honestuz
uel necessariū. **Lucrum** tñ qđ est negotiātonis
finis. & si in sui rōne nō impoztet aliquid ho-
nestū uel necessariū. nihil tñ impoztat i sui ra-
tōne uitiōsum uel uirtuti cōtrariū. **Vñ** nihil p-
hibet lucrū ordiari ad aliquē finē necessarium
uel honestū. & sic negotiatio reddeē licita. **Si**
cut cū aliquis lucrū immoderatū qđ negocia-
tio querit. ordinat ad domus sue sustentatio-
nem. uel ad subueiendum indigentib⁹. uel et
cum aliquis negotiātoni intendit ppter pub-
licam utilitatē. ne scz res ad uitā patrie defint.
lucrū etiā expetit non. q. finē sed. q. stipēdiūz
laboris. **Cū** autē dicat crysost⁹. sup. math. **Qui**
cūqz rem cōparat integram ut immutatā uē-
dendo lucret. ille est mercator qui de templo
dei eiicit. **Et** cassiodoz⁹ sup illud. ps. **Qm** nō
cognoui l-
raturam. uel negotiātonem fm aliā
licetā. **Quid** est aliud negotiatio nisi uili⁹ cō-
parare & carius uendere. uel distrabere. **Et** s-
dit. **Negotiātozes** tales eiicit dñs de templo.
Sciendū qđ uerbū crysost⁹. intelligendū est de

negociatione h̄m q̄ ultimū finem in lucro cōstituit. q̄ p̄cipue uideē quādo aliquis rem nō immutatā carius uendit. Si em̄ rem immutatā carius uendat. uideē p̄m̄ium sui laboris accipe. q̄zuis & ip̄m lucrū possit licite intendi nō sicut ultim⁹ finis. sed p̄pter aliū finē necessariū ut dictū est. Hoc etiā aduertendū q̄ nō quicūq; carius uendit q̄z emerit. negociat. sed solū qui ad hoc emit ut carius uendat. Si autē emit rem nō ut uēdat s; ut teneat. & post modum p̄pter aliq; causam eā uendere uelic. nō est negociatio. q̄zuis carius uendat. potest em̄ hoc licite facere. uel qz in aliquo rē meliorauit. uel qz p̄ciū rei est immutatū h̄m diūsitatē rei uel tempozis. uel p̄pter piculum cui se se exponit trāsfendo rem de loco ad locū. uel eam fieri faciēdo. & h̄m hoc nec emptō nec uēditio est iniusta. Item sciendū q̄ clericis interdictiē negociatio. qz clericis nō solū debēt abstinere ab h̄is que sunt h̄m se mala. s; etiam ab h̄is que habēt speciē mali. q̄ quidē in negociatione contingit. tū p̄pter hoc q̄ est ordinata ad lucrū terrenū cui⁹ clericis debēt esse otempozes. tū etiā p̄pter frequentia negociatoz uitiā. qz difficulē exiit negociatoz a peccatis laborioz. ut dicit. eccl. xxxvi. Et alia causa est. quia negociatio nimis implicat aīm secularibus curis. & eōuerso a sp̄ualib⁹ retrahit. Vñ aplūs dicit. i. tby. ii. Nemo militans deo implicat se negociis secularib⁹. licet tñ clericis uti p̄ma cōmutatōnis speciē que ordinat ad necessitatez uite emēdo uel uendendo.

DE FRAVDULENTIA. DIS. VI.

Sciendum autē q̄ fraus est multiplex. Est em̄ fraus quedam cōmendanda. Quedā excusabilis. Quedā tolerāda Et quedā damnabilis. **F**raus quidē cōmendanda est qñ quis p̄ximū utilitatē intendens facit aliquid ip̄o nesciēte q̄ forsitan credit illi p̄ma facie nō placere. tñ placere deberet. Sicut uxor qñ clanculo facit elemosinas moderatas. que uiro suo forsitan nō placerēt ante factū. nec ip̄e daret licentiā faciēdi. tñ post factum placet illi q̄ ip̄a fecerit. qz illa h̄ faciēdo p̄curat sp̄iale cōmodum uiri sui. Vnde & si fraus ē. pia tñ est. Item si quis frenetico furetur gladiū ne ip̄e semetip̄m ledat uel alīū. pia fraus est. Item si seruus deuotus deo & dño suo fidelis utilitatē domini sui p̄curet illo nesciente uel etiā cōtradicente in damnū suū uirupium uel grauamē facit dño suo fraudē. tñ pia & utilis est dño. Ad. titū. ii. Seruos hortare dñis suis subditos esse in om̄ibus placentes scz licitis & honestis. nō p̄tradicētes in h̄is. s; que sunt h̄m deū nō fraudātes. i. non fraudē malā & noxiā facientes. s; in om̄ibus fidē bonam oñdentes. **I**tem fraus est excusabilis. qñ scz homo bonū suū p̄curat sine p̄ximū de trimēto. Sicut fecerunt gabaonite. Iosue. ix. q̄ callide cogitātes uenerūt ad iosue & filios israhel dicētes de terra longinqua uenimus pacem uobiscū facere cupientes. quoz fraude p

cepta dixit eis. Iosue. Cur nos decipe fraude uolulistis &c. Similit̄ iacob ex consilio matris sue rebecca. fraudauit fratrem suūz b̄ndictionē paternāz surripiendo. Gen. xxvii. Venit germanus tuus fraudulentē. & accepit b̄ndictionem tuā. Excusat̄ iacob. qz hoc fecit ex p̄cepto sancte m̄ris. & ex cōsilio sp̄ū sancti. **H**ec est fraus toleranda puta si fiat alicui miuria uel damnū de bonis temporalib⁹. & non possit illa sine scādalo repetere magis ē talis fraus uel iuria tolerāda. qz scandalū oziat. vñ. i. coz. vi. **I**am quidez om̄ino delictum in uobis. qz iudicia habetis inter uos. quare nō magis miurias accipietis. quare nō magis fraudem patimini. **H**ec est fraus culpabilis. & de hac dicit. i. coz. ii. Nolite fraudare inuicē. Et. Mar. x. Ne fraudem feceritis. **F**raus autē culpabilis multiplex est. & cōmittit̄ multis mōis. Est ei fraus quā inducit ambitō insatiabilis. In acquirēdis em̄ honozib⁹ magnus labor. magna cordis anxietas anteq; ambitōsi possint ad eos puenire. seruiūt. tribuunt. amicitias silant. mentiunt. adulant. p̄ces multiplicāt. intercessores p̄curant. maturitatē p̄tendunt. iactāt scientiam. simulant sanctitatē. Vñ Dañ. xi. de ambitioso dicit. Regnū obtinebit in fraudulētia. **S**ecundo ē fraus quā iducit carnalitas. siue quantū ad gustū. siue quantū ad tactū. Quātum ad gustū quidē. qz gulosi & ebriosi postq; sua turpit̄ expendērūt multas fraudes cōmittūt in tabernis & ludis illicitis. & cōiuiis & symbolis p̄curandis. uomētes esuriūt. inebriati sitiunt. **S**iles sunt filii isrl̄ qui petierūt escas aīmab⁹ suis sicut dicit̄ in ps. Pluit sup eos sic puluere carnes &c. Sequit̄. Manducauerunt & sa. sunt. ni. & desid. eoz attulit eis. nō sunt fraudati a desiderio suo. **S**ed nota q̄ sequit̄. **A**dhuc esce eoz erāt in ore ip̄oz. & ira dei asup eos. &c. Item de carnalitate quantū ad tactū non est dubiū q̄ luxuriosi multas faciūt fraudes ut iuueculas & simplices mulieres alliciant & seducant. & cū eas seduxerūt. multa cōmittunt ut eas pascāt. induāt. iocalia p̄beant. & in sua detineāt feditate. Vñ. ii. Eldre. iiii. Accipit homo gladiū & uadit in uia facere furta & homicidia &c. Sequit̄. et cū furuz fecerit & fraudes & rapias amabili sue affert. **T**ertia est fraus qm̄ inducit malignitas. & h̄ cōmittit̄ multis modis. Videlicet. in cōsoliis in cōsiliis. in iudiciis. & in seruitiis. In cōsoliis quidē inter amicos amorem & amicitia si mulādo. & sub amicitie speciē seducēdo. Iere. ix. Vnusq; se a p̄ximo custodiat & in om̄i fratre suo nō habeat fiducia. qz om̄is frater sup plantās supplantabit. & om̄is amicus fraudulentē incedet. fraudulentē incedit qui fallaciter adulādo seducit. uel q̄ deterius & piculosius est. qui rancozē & odiū tenēs in corde dissilat. & adulando amozē silat. p̄. xxvii. **M**eliora sunt uulnera diligētis qz fraudulētia odientis oscula. Et. xxvi. Sicut noxius est q̄ immittit laceas & sagittas in mortē. ita uir q̄ fraudulentē

nocet amico. Item in consiliis fraus omittit. Sicut dicitur. p̄. xii. Consilia impiorum fraudulenta. Consulit enim quicquid contra deum & iustitiam ob amorem odium uel rancozē uel lucrū suum & commodum tempore. Hest. xvi. Multi bonitate principum & honore qui in eos collati abusi sunt in supbia. &c. Sequitur. aures principum simplices callida fraude decipiunt. Item fraus ista committitur in iudiciis. ab actore fraudulenter agendo. a reo fraudē fraude appellando. Sicut dicitur. i. cor. vii. omnino delictum est in uobis quia iudicia habetis inter uos. Sequitur. Vos iniuriā facitis & fraudatis. id est fraudē fraude uultis repellere. & iniuriā iniuria vindicare. quod illicitum est. Quia sicut dicit Seneca. non est uicium uicio uindicandum. unde & actor iniquus est iniuriā faciēdo. & reus iniquus per fraudulentiā se defendēdo. & iniuriā contra iniuriā inferēdo. Ideo sequitur ibidem. An nescitis quia iniqui regnū dei nō possidebūt. Item fraus ista committitur in seruitiis. uel quia serui dñis suis seruitū fraudulenter. Vel e converso. serui quidem dñis suis solent fraudes committere multis modis. quos cā breuitatis omitto. Ad Titum. iudicium aplūs. seruos hortare dñis suis subditos esse in oibus placētes. nō contradicētes. nō fraudantes. s; bonā fidē ostēdentes. Dñi uero seruis suis. i. illis qui faciūt eoz opa fraudes faciūt non soluēdo. Iacobi. v. Agite nūc diuites. plorate. ululate in miseris que adueniēt uobis &c. Sequitur. Ecce merces opariorum uestroz que messuerūt regiones uestras. que fraudata ē a uobis clamat. & clamor eoz in aures dñi sabaoth introiuit. Vel male & tarde & nō integre soluendo. eccl. xxxiiii. Papis egentium uita paupum est qui defraudat illū homo sanguinis. &c. Qui aufert insudore panē. q. qui occidit proximum suum. qui effudit sanguinem & qui fraudes facit mercenario fratres sunt. Magna igitur iniquitas diuitū defraudare paupes. & eoz stipendia detinere. Sup hoc iacob conuenitur de labā. Gen. xxxi. Mutauit mercedem meā decē uicibus. Sed longe maior est iniquitas quā alij serui neq; contra summū dominū operantē. defraudādo quō ei pmiserāt uel uouerant. Sicut patet. Act. v. de anania & saphyra. Vñ ananie dixit beatus petrus. Cur temptauit sathanas cor tuū mentiri te spū sancto. & fraudare de p̄cio agri. Sequitur. Nō es mentisus hominibus sed deo. ananias autē audiēs hec uerba cecidit & expirauit. Silr & saphira uxor eius. Et. Iere. xlviii. Maledictus qui facit opus dei fraudulenti. Opus dñi facit fraudulenti qui in eo nō dei s; suā gl̄iam querit. uel qui tarde. lete. & tepido corde facit. de tali dicit. ysa. xxxii. Loquetur ad dñm fraudulenti. Quarta est fraus uel fraudis spēs quā inducit cupiditas que consistit in commerciis siue contractibus exercendis. Aug. Studiū auaritiē siue fraudis propriū solz esse negociantiū. Hec autē detestanda est multiplici rōne. Primo propter peccatorum multitudinē. Secundo propter damnoz magnitudinem.

tudinem. Propter necessitatē redditionis. Et propter eternitatē damnationis. Primo quidem propter multitudinē peccatorum cōcomitantium Leo papa. Difficile ē inter uendentiū & ementiū ementiū nō interuenire peccatū. imo innumera sunt peccata quę solent emittere. puta mendacia iuramēta piuria uerba sophistica quibus decipiūt homines pferēdo. Item de facto mala per bonis corrupta per sanis uendēdo. numerando. mēsurando. ponderando. & hmoi. Is dicitur. Leuit. xix. Non decipiat unusquisque proximum. &c. Sequitur. Iusta & equa sint pōdera. iustus modius & equus sextariū. & an. Nolite facere iniquū quid in iudicio. in regula. in pōdere & in mensura. Deut. xxx. Non habebis in sacculo diuersa pōdera maius & minus. &c. abhoratur deus eum qui facit h. Mich. vi. Nunquid iustificabo stateram impiā. & sacculi diuersa pondera. ysa. xxxii. Fraudulenti uasa sunt pessima quia habent uasa ire dei plena. sicut ipsi uasa ire dei. Secundo detestanda ē fraus in commerciis propter damnoz magnitudinē. Nam propter iura temporalia pdunt spūalia. p̄. i. Ipsi contra sanguines suū insidiant & molunt fraudes contra animas suas. eccl. iiii. Unus est. & secundum nō habet. non filiū. nō fratrem. & cū laborare nō cessat. nec fatiant oculi eius diuitiis. nec recogitat. dicitur. cui laboro & fraudo. anima meam bonis spūalibus scz & eternis. Negligunt enim missas. p̄dicatōnes. locis sacris non exhibēt reuerentiā. nec tempibus. i. diebus dñicis & festiuis. Tertio detestanda est fraus in commerciis propter restituēdi necessitatē. Infans est uelle multa perdere lucrari pauca. quę tñ reddere sit de necessitate salutis. Leuit. vi. Reddet omnia que per fraudem uoluit obtinere. quō tamē eis ē ualde difficile. uel forsitan impossibile. Pauci sunt hodie qui possent ad hoc induci ut i. quod duplum redderēt omnia. sicut dixit zachar. de seipso. Luc. xix. Si quē defraudauī reddo quā duplū. Absq; dubio in multis casibus nō sufficit reddere solū simplū. puta quā ille cui debet fieri restitutō damnificatus est in usuris. uenditione hereditatis. uel alioz bonoz. & grauat laboribus & expensis. Quarto detestanda est fraus in commerciis. propter acerbitatē damnationis. ps. Tota die iniustitiā cogitauit lingua tua. sicut no. acu. fe. dolū. Sequitur. Propterea deus destruet te. &c. p̄. xxxi. Qui congregat thesauros lingua mendacii impinget ad laqueos mortis. Et. apo. xiiii. Quicūq; acceperit caracterē bestie sine quo scz nemo poterit uenire uel emere hic bibet de uino ire dei mixto in calice eius. & cruciabit igne & sulphure. & ascendet fumus tormentoz in seclā secloz.

DE MENDACIO. DIS. VII.

Deinde considerandum ē de mendacio. circa quō consideranda sunt quatuor. Primo quid sit. & utrū opponat ueritati. quod semper continens falsitatē. Secundo de mendacii spibus. Tertio utrū omne mendacium sit peccatum. Quarto utrum sit peccatum mortale.

Quoniam primū sciendū q̄ mendaciū est falsa uocis enuntiatio cū intentōe fallendi. Et hec descriptio sumitur ex uerbis aug. in libro conē mendaciū dicentis. Nemo dubitet eum mentiri qui falsum enuntiat causa fallendi. Quapropter enuntiationem falsi cū uoluntate fallendi. placet manifestū esse mendacium. Sciendum ergo q̄ ad p̄fectam mendaciū rōez tria cōcurrūt scz q̄ id q̄ enuntiat sit falsum et q̄ sit uoluntas falsum enūtiandi. et itez intentio fallendi. Tunc est falsitas materialit̄ quia falsū dicit̄. et formalit̄ p̄pter uolūtatez falsum dicendi. et effectiue p̄pter uolūtatem falsitatem imp̄mendi. Sed tñ ratio mendaciū non sumitur a formali falsitate. sed ex hoc. scz q̄ aliquis habet uoluntatem falsum enūtiandi. Vñ & mendaciū noīatur ex eo q̄ oīra mētem dicit̄. Et ideo si quis falsum enuntiet credens illud esse uerū est quidē falsum materialit̄. s; nō formalit̄. quia falsitas est p̄ter intentionē dicētis. Vnde nō habet p̄ factam rōnem mendaciū. Id em̄ q̄ sit p̄ter intentionem p̄ accidens ē. Vñ non p̄ esse specifica dīa. Si uero formalit̄ aliq̄s falsum dicat habet uoluntatem falsum dicēdi. licet sit uerū id q̄ dicit̄. in quantum tñ huius actus est uoluntari⁹ & moralis habet p̄ se falsitatem. & p̄ accidens ueritatem. Vñ ad speciē mendaciū p̄tingit. Qz aut̄ aliquis intendat falsitatem in opinione alterius cōstitueret fallēdo ip̄m nō p̄tinet ad sp̄m mendaciū. s; ad q̄dam p̄fectionem ip̄ius. Sicut & in rebus naturalib⁹ aliquis sp̄m sortit̄ si formam habeat. etiā si desit forme effectus. Sicut p̄t̄ in graui q̄ uolent sursum detinet̄ ne descēdat s̄m exigentiā sue forme. Sic ergo patet q̄ mendaciū directe & formalit̄ opponitur uirtuti cōtinenti.

Quoniam scōm scilicet de sp̄ibus mendaciū. Sciendū q̄ mendaciū tripliciter diuidi potest. Vno mō s̄m ip̄am mendaciū rōnem que ē propria & p̄ se mendaciū diuisio. Et s̄m hoc mendaciū in duo diuidit̄ scz in mendaciū q̄ transcendit ueritatē in maius. q̄ p̄tinet ad iactantiam. & in mendaciū q̄ definit a ueritate i minus. q̄ p̄tinet ad yroniam. ut patz p̄ h̄m. iiii. et h̄. hoc aut̄ p̄ se est ip̄ius mendaciū diuisio. qz mendaciū in quantum h̄mōi opponit̄ ut uti ueritatis. ut dictū est. Veritas autē equalitas q̄dam est cui p̄ se opponit̄ maius & minus. Alio mō potest diuidi mendaciū in quantum habet rōnem culpe s̄m ea que aggrauāt uel diminuūt culpā mendaciū ex pte finis intenti. Aggrauāt autē culpā mendaciū si aliquis p̄ mendaciū intendat alterius nocumentū. q̄ uocāt̄ mendaciū p̄nciosum. Diminuūt autē culpa mendaciū si ordinet̄ ad aliquod bonū. uel delectabile. & sic est mendaciū iocosum. uel utile. & sic est mendaciū officiosum. siue quo intendat̄ iuumentū alterius uel remotio nocumēti. & s̄m hoc diuidit̄ mendaciū in tria p̄dca. Tertio mō diuidit̄ mendaciū uniuersalius s̄m ordinem. siue ex hoc addat̄ aut̄ diminuat̄ ad cul-

pam mendaciū siue non. Et s̄m hoc ē diuisio octo membroz q̄ dicta est. In qua tria prima quidem mēbra cōtinent̄ sub mendacio p̄nciosum. q̄ quidem sit uel cōtra deū. & ad hoc p̄tinet primū mendaciū q̄ ē in doctrina reliḡ. Vel est cōtra hominē sine sola intentōne. nocēdi alicui. & sic est scōm mendaciū. quod scilicet nulli p̄dest. & obest alicui. siue etiā intendat̄ in nocumento unius utilitas alterius. & hoc est tertiū mendaciū. quod uni p̄dest & alteri obest. Inter que primū ē grauissimū. qz semp peccata cōtra deū sunt grauioza. ut sup̄ dictū est. Secundū autē est grau⁹ tertiū q̄ diminuitur ex intentōe utilitatis alterius. Post hec aut̄ tria que sup̄ addunt ad grauitatem mendaciū culpe ponit̄ quartū q̄ habet p̄p̄riā quantitatem sine additōne uel diminutōne. & hoc est mendaciū q̄ fit ex sola mentidē libidine. q̄ p̄cedit ex habitu. Vñ & p̄ h̄m. dicit̄ i. iiii. et h̄. q̄ mendax eo q̄ talis ē s̄m habitū ip̄o mendacio gaudet. Quatuor uero subsequētes modi diminuit de culpa mendaciū. Nam quintum est mendaciū iocosum. q̄ fit placēdi cupiditate. Alia aut̄ tria cōtinent̄ sub mendacio officioso in quo intendit̄ quod ē alteri utile. uel quantum ad res exteriores. & sic est sextū mendaciū quod p̄dest alicui ad pecuniā cōseruandam. Vel est utile corpori. & sic est septimū mendaciū quo impedit̄ mors hoīs. Vel ē utile etiam ad honestatē uireutis. & hoc ē octauū mendaciū. in quo impedit̄ illicita pollutō corporalis. Patet aut̄ q̄ quāto bonū intentū est meli⁹. t̄āto magis minuit̄ culpa mendaciū. & ideo si q̄s diligenter cōsideret s̄m ordinē p̄dicte enūtiationis attendit̄ ordo grauitatis culpe in istis mendaciis. Nam bonū utile p̄fertur delectabili & uita corporis p̄fertur pecunie. honestas etiam ip̄i corporali uite.

Quoniam tertiū scz utrū omne mendacium sit peccatū. Sciendū q̄ illud q̄ s̄m se maluz est ex gn̄e suo nullo mō potest eē bonū uel licitū. qz ad hoc q̄ aliquid sit bonuz requirit̄ q̄ omnia recte cōcurrant. qz bonū causat̄ ex integra causa. malū autē ex singularib⁹ defectibus ut dicit̄ dyouisi⁹. iiii. ca. de di. no. Mendaciū autē est malum s̄m se. est em̄ actus sup̄ indebitam materiā cadens. Cū em̄ uoces naturalit̄ sint signa intellectuū. innaturale & indebitum est q̄ aliquis ore uel uoce significet̄ quod nō habet in mēte. Vñ p̄ h̄m. dicit̄. iiii. et h̄. q̄ mendaciū est p̄ se p̄rauū & fugiendū. Vez autē est bonū & laudabile. Vnde manifestum ē q̄ omne mendaciū est peccatū. Sicut em̄ dicit̄. aug. in libro contra mendaciū. Ideo dicit̄. eccl̄. vii. Noli uelle mēiri omne mendaciū. Non ē ergo aliqualiē estimandū in scriptura sacra. uel aliqua scriptura canonica asseri quicqz falsuz uel scriptozes eozum falsum aliquid asserendo dixisse. qz tota p̄ret̄ fidei certitudō que auctoritati scripture sacre innitit̄. In hoc aut̄ q̄ i euāgelio & in aliis scripturis sacris uerba uel facta aliquoz diuersimode recitant̄. non est

mendacium. Unde dicit Aug⁹ in libro de cōsensu euāgelistaz. Nullo mō labozandū esse iudicat qui pzudentē intelligit ipas snias eē necessarias agnoscende ueritati. quibuslibz uerbis fuerint indicata. Et i hoc apparet sicut sū iungit ibidez nō debere nos arbitrari mentiri quēqz si pluribus rem quā audierūt uel uiderūt reminiscētibz res eadem nō eodez modo atqz eisdem uerbis fuerit indicata. Hoc etiam est sciendū qz in scriptura sacra. sicut aug⁹ dicit. iducunt aliquoz gesta. q. exempla pfecte uirtutis. de quibus nō est estimandū eos fuisse mentitos. Si qua tñ in eoz dicētis apparet que mēdacia uideant. Intelligēduz est ea figurati & pphice dicta esse. Vñ aug⁹ dicit in libro de mendaciū. Credendū est illos homines qui pphicis tempibus digni auctoritate fuisse cōmēmozant. omnia que scripta sunt de illis pphice gessisse atqz dixisse. Abzabam tñ ut Aug⁹ dicit in questionibus gen. dicens saram eē sorozem suā ueritatē uoluit celari. nō mendaciū dici. Sorozem em dicit. qz filia fratris erat. Vñ & ipse abzabam dicit. gen. xx. Vere soroz mea est filia patris mei & nō matris mee filia. qz scz ex pte patris ei attingebat. Iacob uero mystice dixit se esse esau p̄mogenitū ysaac. quia uidelicet p̄mogenita illius de iure debebant ei. Vñ autē est hoc mō loquēdi p spiriū pphie ad designandū mysteriū. qz uidelicet iunior ppls. s. gentiliū substituend⁹ erat i locum p̄mogeniti scz in loco iudeoz. Quidaz uero cōmēdabant in sacra scriptura nō p̄fectam uirtutē. s. p̄pter qzdam uirtutis idolem. qz scz apparebat in eis aliquis laudabilis affect⁹ ex quo mouebant ad quedā debita faciēda. Et hoc mō Iudit laudat. nō quia mērita est holoferni. s. p̄pter affectū quē habuit ad salutē ppli. pro qua piculis se exposuit. qz uis etiā dici possit qz uerba eius ueritatē habēt s̄m aliqū misticū intellectū. Rursus aduerte qz ille qui aliqd p̄mittit si animū habeat faciēdi qd p̄mittit nō mērit. qz non loquit cōtra illud qd gerit in mēte. Si uero nō faciat qd p̄mittit. tunc uidet infidelitē agere p hoc qz animū mutat. potest tñ excusari ex duobus. Vno mō si p̄mittit id qd est manifeste illicitū qz p̄mittendo peccauit. mutādo autē p̄positum. bñfacit. Alio mō si sint mutata cōdicōes psonaz uel negocioz. Vt em Seneca dicit in libro de bñficiis. Ad hoc qz teneat facere qd p̄mittit requirit qz omnia immutata p̄maneat. Alioquin nec fuit mendax p̄mittendo. qz p̄mittit qd habebat in mēte. subintellectis debitis cōditionibz. nec etiā est infidelis nō implēdo qd p̄mittit. qz cetera cōditōnes non extant. Vñ & ap̄lus non ē mērit⁹ qui nō iuit corin̄thū quo se ituz esse p̄miserat. ut dicit. ii. coz. i. & hoc p̄pter impedimēta que supuenerant. Item notandū qz mendaciū non solū habz rationem peccari ex damno quod ifert pximo s. ex sua inozdiatione ut dictū est. nō est autē licitū alicui illicita inozdiatione usi ad impedī-

endum nocumentū uel damnū alioz. sic non licet alicui furari ut elemosinā faciat. nisi forte in necessitatis articulo in quo sunt omnia cōmunia. id nō est licitū mendacium dicere ad hoc qz aliū a quocūqz piculo cozpali ul spūali liberet. Vñ nō licet homini mētiri ut unū liberet uel p̄seruet ab hoīcidio & aliū a morte. uel ut uirginē a corruptōne. & aliū ab incestu p̄seruet. Licet tñ ueritatē occultare pzudentē sub aliqua dissimulatōne. ut dicit Aug⁹ i libro cōtra mendacium.

Quarta scz utrū omne mendaciū sit peccatū mortale. Sciendū qz peccatū mortale p̄prie est qd repugnat caritati p quā anima uiuit deo cōiuncta ut dictū est. Potest autē mendaciū strariari caritati tripliciter. Vno mō s̄m se. Alio modo s̄m finē intentum. Tertio mō p accidēs. Secundū se quidē strariat caritati ex ipa falsa significatōne. que quidē si sit circa res diuinas cōtrariat caritati. & ei cuius ueritatē aliquis tali mēdacio occultat uel corrumpt. Vnde hōī mendaciū non solum opponit uirtuti ueritatis. s. etiaz uirtuti fidei & religionis. & ideo hoc mendaciū ē grauissimū & mortale. Si uero falsa significatio sit circa aliquid cuius cognitio p̄tineat ad hoīs bonuz puta que p̄tinent ad p̄fectionem scientie & in formatōez moze uite. sic tale mendaciū inquitū ifert damnū false opiniois. pxio strariat caritati quantū ad dilectōnem pximi. unde ē peccatum mortale. Si uero sit falsa opinio ex mēdacio generata circa aliqd de quo nō refert utz sic uel aliter cognoscat. tūc ex tali mēdacio nō damnificat pximus. Sicut si aliqs fallat in aliquibus p̄cularibz cōtingentibus ad se nō p̄tinentibz. Vñ tale mendaciū s̄m se nō est p̄ctm. rōne uero finis mēnti aliquod mendaciū strariat caritati. puta quod dicit i iuriā dei. quod semp est p̄ctm mortale. ut p̄te religioni strarium. aut in nocumentū pximi quantū ad p̄sonā. diuitias. ul famā. & hoc etiā est peccatū mortale. cū nocere pximo sit peccatū mortale. Ex sola autē intentōne peccati mortalis aliqs mortalitē peccat. Si uero finis intentus nō sit strarius caritati. nec mendaciū s̄m hanc rōnem erit p̄ctm mortale. Sicut apparet i mēdacio iocoso. i quo intendit aliq̄ leuis delectatō. & in mendacō officioso i quo intendit etiā utilitas pximi. Per accidēs autē que potest cōtrariari caritati rōne scandalī ul cuiuscūqz damni cōsequētis. & sic erit etiam p̄ctm mortale. dum scz aliquis nō uere p̄pter scandalū publice mentiri.

DE PERIURIO. DIS. VIII.

Quando considerandum est de piurio. Circa quod consideranda sunt duo. P̄mo utz omne piuriū sit p̄ctm mortale. Secūdo que possunt nos mouere ad piurium detestandum.

Quarta scz utrū omne mendaciū sit peccatū mortale. Sciendū qz quia de rōne piurii est falsitas seu mendaciū. omne autē mendaciū est p̄ctm ut dictū est. patet manifeste

periuurium esse peccatum. **Q** aut falsitas sit de ratione periuurii declaratur sic. Actus enim morales ex fine spiritum sortuntur. finis autem in iuramento est humani dicti confirmatio. cui confirmationi falsitas opponitur. & per hoc confirmatur aliquod deum quod ostendit firmiter esse uerum. Unde falsitas directe euacuat fines iuramenti quod periuurium dicitur. & propter hoc a falsitate proprie specificatur peruersitas iuramenti quod periuurium dicitur. & ideo falsitas est de periuurii ratione. Est autem sciendum secundum Hieronimum. super illud. **I**ezemie. iiii. **I**urabis in ueritate. iudicio. et iustitia. quod quodcumque istorum erium defuerit periuurium est. non tamen eodem ordine. Sed primo & principaliter est periuurium quod deest ueritas in sermone ratione iam dicta. Secundario autem cum deest iustitia. quod quicumque iurat aliquid illicitum. ex hoc ipso falsitatem incurrat. quod obligatus est ad hoc quod contrarium faciat. Tertio uero modo quod deest iudicium. quod cum indistincte iurat ex hoc ipso periculo se committit falsitatem incurrendi. & sic patet periuurium esse peccatum in parte quod de ratione eius est falsitas. Item hoc idem patet ex eius propria ratione. quod iurare est testem deum in uocare. Quod autem aliquis deum inuocet testem falsitatis ad irreuerentiam eius pertinet quia per hoc dat intelligere uel quod deus ueritatem non cognoscat. uel quod falsitatem testificari uelit et ideo periuurium est peccatum religioni contrarium. cuius est deo reuerentiam exhibere. Ex hoc ulterius clare patet quod omne periuurium sit mortale. quia etsi illa quod de se sunt peccata uenialia uel etiam bona ex genere sunt in contemptum dei sunt peccata mortalia. melius tamen magis quodquid est quod de sui ratione pertinet ad contemptum dei est peccatum mortale. periuurium autem de sui ratione importat contemptum dei. ex hoc enim habet rationem culpe ut dictum est. quod ad irreuerentiam dei pertinet. Unde manifestum est quod periuurium ex suo genere est peccatum mortale. Unde si quis etiam iocose periuuret. sicut non euitat irreuerentiam sed quantum ad aliquid magis auget. ita non excusat a peccato mortali. sic nec a dei contemptu. Ille etiam qui ex lapsu lingue falsum iurat. si aduertat se iurare & falsum esse quod iurat. non excusat a peccato mortali. sicut nec a contemptu dei. Si autem non aduertat non uidetur habere intentionem iurandi. & ideo a crimine periuurii aliquid liter excusatur.

Quia secundum sciendum quod crimine periuurii ostendunt multa esse summope detestandum. **P**rimum est quia qui perierat. fur. raptor. & sacrilegus efficitur. Fur quidem & raptor. quod nomen sanctum dei ipso inuito & prohibente in testimonium falsitatis assumit. exo. xx. Non assumes nomen dei tui in uanum. Sacrilegus uero quod res sacras inuadit. ut super eas peccatum suum faciat sicut nomen domini & corpus eius & altaria & reliquias sanctorum quod refugiunt alii peccatores et ipsi demones quibus sanctum & terribile nomen eius. ad cuius inuocationem ipsi fugiunt ab obsessis. **L**euit. xix. **N**on iurabis in nomine meo. **S**ecundum est quod periuurus hominibus dyabolo facit & se cum manu propria dyabolo tradit. pu.

vi. **D**efixisti apud extraneum manum tuam. **T**ertium est quod sigillum summi regis & papae falsificat. & ideo excoriat. & sacrilegus est in perpetuum carceris detrudendus. quia nomen domini quod datum est in testimonium ueritatis assumit in testimonium falsitatis & confirmationem eius. **E**ze. xiii. **V**iolabam me ad populum meum propter pugillum ordei. & fragmentum panis merentes populo meo credenti mendaciis. **E**t. ysa. lii. **T**ota die nomen meum blasphemauit. **Q**uartum est quod periuurus quantum in se est deum muouit in malicia sua quia ipsum in testimonium falsitatis adducit. & ideo contra ipsos in iudicio testis erit. **M**al. iiii. **E**ro testis uelox maledictis & periuuris. **Q**uintum est quod periuurus excludit a preceptione diuini nominis in quod peccat. quia frustra muocat legis auxilium qui committit in lege. **U**n periuurus a deo protegi non meretur. adiutorium enim nomen in nomine domini. pu. xviii. **T**urris fortissima nomen domini ad ipsum currit iustus & exaltabitur.

Sextum est quod periuurus replet malis culpe & malis pene. Culpe quidem malis replet. sicut dicitur. **E**ccl. xxiii. **V**ir mulem iurans replebit iniquitate. **E**t ibidem. **N**on assuescat iuratori os tuum nisi tamen casus sunt in illa. uidelicet propter periuurium quod sepe subsequitur. **D**e malis uero pene quibus deus punit spualiter hoc peccatum dicitur. **Z**ach. v. **V**idi uolumen uolans &c. & dixit dominus. **H**ec est maledictio que egreditur super faciem omnis terre. **S**equitur. quia omnis iurans ex hoc iudicabitur. &c. et uenit ad domum furis & ad domum iurantis in nomine meo mendaciter & commorabitur in medio domus eius. & consumet ligna eius & lapides eius. **U**n periuuri aliquando negant a demone. aliquid quando uexantur. **S**icut legitur in uita beati pan-cracii. **S**icut refert. **G**g. turo. quod si quis periuurare uolens ad sepulchrum dicti sancti accedit uoluerit antequam cancellum chozi intrauerit. aut arreptus uexatur a demone. aut continuo cadens in pavementum uitam perdit. **I**tem ecclesiastice hystoriarum libro. vi. c. x. legitur de narciso ierosolimitano episcopo quod cum esset iustus. & rigoris tenax. quidam homines nequam timentes ne eos in suis flagitiis inueniret scientes quod eis non perceret. conuenientes coram auditoribus crimine infamie ei imponunt iurando & impetrando ita esse. primus cum iuramento imprecatur quod igne perat nisi ita sit. **S**ecundum quod quodam morbo regio. tertius quod oculos amittat. **S**ancto autem sedente ad heremum ut uacaret contemplationi. licet deum timentes non crederent eis contra sanctum. **P**rimus falsus testis a scintilla cum omni progenie sua rebus & domo & familia exurit. **S**ecundus ab imis pedibus usque ad caput morbo regio consumitur. **T**ertius hoc uidens secretum pandit. & sera penitentia lugens oculos amittit. **N**arcisus autem post tres successores rediens. honorifice susceptus est. **I**tem ad idem de retentoribus legatorum quibus similitudine accidit similitudine impetrantibus. **C**um quidam usurarius moreretur peitens uocauit duos amicos suos rogans eos ut ipsi essent executores sui fideles & ueloces. & quod restitueret quod habuerat de alieno.

exigens ab eis iuramentū. qui illud fecerunt cum impcacione. Alius impcatus ē q̄ igne sacro q̄ dicit̄ gehēnalis succendere nisi hoc faceret alius q̄ mala lepza feriret. Cū aut̄ eo tuo pecuniā retineret nec ut p̄miserāt faceret ut impcaci fuerant factū est eis. & tormēto ur gente h̄ sunt cōfessi q̄ accidit. **S**eptio dis suadent h̄ uiciū etiā irrōnales creatue. armat em̄ deus creaturā ōtra insensatos. **Sap̄. v.** Dicit̄ in hystoria transmā. q̄ sunt quidā fontes fures arguētes. sic si suspecti iurauerūt & p̄uauerūt bibētes ex eis excecant. Si aut̄ immunes sint clariū uidēt. Item legit̄ in gestis romanoꝝ ut refert **Orosi⁹** in li. v. q̄ cū romani misissent legatos ad plures gētes quos ip̄e nominauit & ip̄i recepissent eos in pace. & fide data pacē firmāssent subito pditiose in eos irruentes in ciuitate **Esculo** occiderunt eos. & om̄es romanos quotquot inuenerūt. & factū est in detestacione piurii & uiolationis fidei q̄ panis fractus apud aliquos p̄ fracturas sanguinaret. aialia domestica & blanda & in̄e homines uiuē assueta cū balatu hyn̄nitu & mugitu miserabili fugiētes ad siluas & montes ab hōibus discesserunt. canes cū lachrymosis latrati bus idē fecerūt. oberrantes ad modū lupoz. dicti aut̄ ppli qui dictam pditōnem cōmiserāt uicti sunt om̄es in campo a luttio pompeyo et occisi cum impatore eoz. exceptis quatuor milibus q̄ iugū montis petētes uidictam dei nō euaserūt. qz cōgelati ad modū lapidū obri guerūt. immobiles facti qui stātes uidebant̄ uiuē iam eoz oculis & dentib⁹ ab eis cadētib⁹.

DE PRODITIONE. DIS. IX.

O m̄de considerandum est de pditione. Est autē pditio occulta & malitiosa machinatio ōtra p̄sonam aliquā. Sic em̄ fraus est deceptio circa res. ita pditō ē circa p̄sonam. Sicut patz de iuda qui ex auaritia pdidit xpm̄. **Mat̄. xxiiii.** Judas abiit ad summos sacerdotes ut p̄deret eū illis. Sic caym in fratres suum abel pditiose surrexit. **Gen̄. iii.** Sic symeon & leui filii iacob seuentes ob stuprū sororis sue **Dine** irruētes in sychem & populū ciuitatis occiderūt. **Gen̄. xxxiiii.** Saul pluries nisus est pditiose p̄cutere dauid & lancea cōfodere eū pietē. **i. Reḡ. xviii.** Dauid pditiose occidi fecit uryā. **ii. Reḡ. xi.** Absalō uolēs uindicare iuriā sororis sue quaz uī opp̄sserat amon frater suus proditiose fecit eum occidi **ioab** proditiose amasan interfecit. **ii. Reḡ. xx.** dixit ioab ad amasan. Salue mi frater salue mi fr. et tenuit manu dextera mentū Amase quasi osculans eū. & p̄cussit eum in latere. **ii. Reḡ. xx.** **U**smael filius nathanie de octogēta uiris pditiose occidit septuagēta in medio ciuitatis. **Iere. xli.**

DE FURTO.

O m̄de considerandū de furto. circa q̄ cōsideranda sunt tria. Primo utrum furtū sit p̄tū. Secūdo utrū semp sit peccatū mortale. Tertio utrū liceat furari in necessitate. **A**d euidentia p̄mi p̄mo declarā:

dum est utrū rez exteriorum possessio sit homini naturalis. Secūdo utrū licitum sit q̄ aliquis aliquā rem possideat. q. suā. Tertio utrū furtū sit occulta acceptō rei aliene. Quarto declarabitur utrū furtum sit peccatum.

Ad p̄mū dicendū est q̄ res exterior p̄t du p̄liciter cōsiderari. Vno mō quantū ad e⁹ naturā que non subiacet hūane potestati. s; solū diuine cui omnia ad nutū obediunt. Alio modo quantū ad usum ip̄ius rei. & sic habet homo naturale dñūm exteriorū rerū. quia p̄ rōnem & uoluntatē potest uti rebus exterioribus quantū ad suam utilitatē. q. p̄pter se factis. semp em̄ impfectioꝝ sunt p̄pter p̄fectōra. & ex hac rōne p̄bat p̄s. i. pol. q̄ possessio rez exteriorū est homini naturalis. h̄ autē naturale dñūm sup ceteras creaturas q̄ ōpetit homini h̄m rōem ī qua ymago dei ōsticit manifestat̄ in ipsa hōis factione. **Gen̄. i.** ubi dicitur. **F**aciamus hōiem ad ymaginē & similitudinē nr̄am. & p̄sist p̄sib⁹ maris &c.

Ad secūdū dicendū q̄ circa rem exteriorē duo ōpetunt homini. quoz unū est potestas p̄curandi & disp̄landi. & quantū ad hoc licitū est q̄ homo p̄p̄ia possideat. & est etiam necessariū ad humanā uitam p̄pter tria. **P**rio quidē. qz magis sollicitus est unusq̄sqz ad p̄curandū aliquid q̄ sibi soli cōpetit. qz illō q̄ est cōmune oīum uel multoz. qz unusquisqz labozes fugiēs relinquit alteri id q̄ p̄tinet ad cōmune sicut accidit in multitudine ministroꝝ. Alio modo. qz ordinat⁹ res hūane tractātur si singulis imminet p̄p̄ia cura alicuius rei p̄curande. esset aut̄ cōfusio si quilibet indi stincte quelibet p̄curaret. Tertio qz p̄ hoc magis pacificatus status hōim ōseruat. dū unusquisqz re sua cōtētus est. Vñ uidemus q̄ inter eos qui cōmuniter ex indiuisio aliqd possident frequēt⁹ iurgia oriunt̄. Aliud uero q̄ cōpetit homini circa res exteriores est us⁹ ip̄arum. & quantum ad hoc nō debet hō habere res exteriores ut p̄p̄ias. s; ut cōmunes. ut scilicet defacili aliquis ea cōmunicet in necessitate alioꝝ. Vñ apl̄us dicit. **i. thi. ult.** Diuitibus huius seculi p̄cipe facile tribuere cōicare. Et nota q̄ cōmunitas rerū attribuit̄ iuri naturali. nō qz ius naturale dicit̄ om̄ia esse possidēda cōiter. & nichil eē quasi p̄p̄iū possidēdū. sed qz h̄m ius naturale nō est distinctio possessionū sed magis h̄m humanū cōdictum. q̄ p̄tinet ad ius positiuū. Vñ p̄p̄ietas possessionū non est ius naturale. s; iuri naturali supaddit̄ p̄ ad inuentōnem rōnis humane.

Ad tertiuū dicendū q̄ ad rōnem furti tria ōcurrunt. quoz p̄mū uenit sibi h̄m q̄ cōtrariat̄ iustitie que unicuiqz tribuit̄ q̄ suū est. & ex hoc cōpetit ei q̄ usurpat alienū. Secūdum uero p̄tinet ad rōnem furti. put distiguitur a peccatis que sunt ōtra p̄sonā. sic ab homicidio & adulterio. & h̄m hoc cōpetit furto q̄ fit circa rem possessam. Si quis em̄ accipiat id quod est alterius nō quasi possessio s; q. pars

sicut si ampuet membrū. uel sit in psona cō-
iuncta. us si auferat filiā uel uxorē. nō habet
rōnem furci. Tercia dīa est que cōplet ratio-
nē furci scilicet ut occulte usurpet alienū. & se-
cundū hoc ppria ratō furci est ut sit occulta ac-
ceptio rei aliene. Et nota q̄ occultatō q̄nq̄ q̄-
dem est causa peccati. puta cū quis uicē occulte
ratōne ad peccandū. sicut accidit in fraude &
dolo. & hoc mō nō diminiuit peccatū s̄ cōstituit
speciē peccati. & ita est in furto. Alio modo oc-
cultatio est simplex cōstantia peccati. & tūc
diminiuit peccatū. cum q̄ est signū uerecundie
tum etiā quia tollit scandalū.

Ad quartū dicendū q̄ si quis cōsideret fur-
ci rōnem duas rōnes peccati in eo inueniet
primo quidem ppter cōtrarietate ad iustitiaz
q̄ reddit unicuiq̄ qd̄ suū est. et sic furcū ius-
ticie opponit. in quātum furcū est acceptio rei
aliene. Secūdo rōne doli seu fraudis quā fur-
cōmittit occulte & quasi ex insidiis rem alienā
usurpando. Vñ manifestum est q̄ omne fur-
cū est peccatū. Notandū autē q̄ accipere rē alie-
nam uel occulte uel manifeste auctoritate iudicis
hoc decernētis nō ē furcū. quia iam fit sibi
debitū p hoc qd̄ finaliter sibi est ad iudicatus.
Vñ multomin⁹ furcū fuit q̄ filii israhel tulerunt
spolia egyptioꝝ de pcepto dñi hoc decer-
nētis p afflictōnibus quibus egyptii eos sine
causa afflixerāt. & ideo signanter dicit. sap.
x. Iusti tulerūt spolia impioꝝ. Item sciendū q̄
circa res inuētas est distinguendū. Quedā ei
sunt que nūq̄m fuerūt in bonis alicui⁹. sic la-
pilli & gēme que inueniunt in litore maris. et
talia occupanti cōcedunt. & eadem ratio ē de
thesauris antiquo tempe sub terra occultatis.
quoz nō est aliquis possessoz nisi q̄ s̄m leges
ciuiles tenet inuentoz medietate dare domo
agri si in alieno agro inuenierit. ppter quod ī
pabola euāgelii dicit. Math. xiii. de inuēto-
re thesauri absconditi in agro. q̄ emit agrum
quasi ut haberet ius possidēdi totū thesaurū.
Quedā uero res inuenite fuerūt de p̄pinq̄o ī
alicuius boīs. & tunc si quis eas accipiat non
animo retinēdi s̄ animo restituēdi dño qui eas
p derelictis nō habet. nō cōmittit furcū. Et
similit̄ si p derelictis habeant. & hoc credat ī-
uentoz. licet sibi retineat nō cōmittit furcū.
alias autē cōmittit peccatū furci. Vñ aug⁹. dicit ī
quadā omelia. & habet. xiiii. q. v. Si quid in-
uēisti & nō reddidisti. rapuisti. Itē sciendū q̄
si quis rem suā ab alio detentā uel apud aliū.
depositam accipiat occulte peccat. quia ḡuat
depositariū et tenet ad restituendū. uel ad os-
tendēdum se esse innoxium. Vñ manifestū ē
q̄ peccat & tenet ad reuelandū grauamē de-
positariū. Qui uero furcū accipit rem suā apud
aliū detentam. peccat quidē. non quia grauatur
eū qui detinet. & ideo nō tenet ad restituendū
uel ad recōpensandū. s̄ peccat extra cōmunē
iusticiā dum ipse sibi usurpat sue rei iudiciū
iuris ordine p̄missio. & ideo tenet deo sa-
tisfacere. & dare opam ut scandalū p̄ximoꝝ

si inde exortum fuerit sedet.

Qirca scdm p̄cipale scz utrū furcū sit pec-
catū mortale. dicendū q̄ sicut habitū est
sup. peccatū mortale est qd̄ cōtrariat̄ caritati.
s̄m quā est spūalis anime uita. Caritas autē
p̄cipaliē cōsistit in dilectione dei. Secūdario
uero in dilectione p̄ximī. ad quā p̄tinē ut p̄xi-
mo bonū uelimus & opemur. p furcū autē ho-
mo infert nocūmentū p̄ximo in suis reb⁹. &
si passim hoīes sibi uiuicē furarent. p̄iret hūa-
na societas. Vñ furcū tanq̄ cōtrariū caritati
est peccatū mortale. Vñ zach. v. Hec est male-
dictio que egredit̄ sup faciē omnis terre. quia
omnis fur sicut ibi scriptū est iudicabit scz ad
mortem. Nullus autē s̄m iudiciū diuinū con-
demnat̄ ad mortē nisi p peccato mortali. Po-
test tñ furcū cōmitti in reb⁹ p̄uis modici⁹ ua-
loꝝ. illud autē qd̄ minimū est apphendit ratō
quasi nichil. & ideo in hmōi que mīma sunt
hō non reputat sibi nocūmentū inferri. & iō
ille qui accipit potest p̄sumere hoc nō esse con-
tra uoluntate eius cuius est res. & p̄ tātō si q̄s
furtiue accipit hmōi res mīmas. potest excu-
sari a peccato mortali. Si tñ habeat aim furā-
di & inferendi nocūmentū p̄xiō. etiā ī tali
bus mīnimis potest eē peccatū mortale. sicut &
in solo cogitatu p̄sensum. Item sciendū q̄ p
uer. vi. furcū dicit̄ nō esse gradis culpe dupli-
ci rōne. Primo quidē ppter necessitate indu-
centem ad furandū que diminiuit uel totalit̄
tollit culpam ut infra patebit. Vñ suddit. fu-
raē em̄ ut esurientē impleat aim. Alio mō di-
cit̄ furcū non eē gradis culpe p̄ opacōem ad
reatum adulteriū quod puniē morte. Vñ sub-
dit de fure. q̄ des̄p̄nens reddet septuplū. qui
autē adulter est. p̄det aim suam. Itē sciendū
q̄ in lege nō infligitur pena mortis p furcū.
sed solum pena damni. exo. xxii. Si quis fu-
ratus fuerit bouem aut ouē. quicq̄ boues p̄o
uno boue restituet. & quatuoz oues p̄o una
oue. quare pene p̄ntis uite magis medicina-
les q̄ retribut̄e. retributō em̄ reseruat̄ diuino
iudicio q̄ est s̄m ueritate in peccates. & iō se-
cundū iudiciū p̄ntis uite nō p̄o quolibet pec-
cato mortali infligit̄ pena mortis. s̄ solum p il-
lis que inferūt irrepabile nocūmentū. uel etiā
p illis que habet aliq̄s horribilē defozmitatez
& ideo p furcū qd̄ repabile damnū infert nō
infligit̄ s̄m p̄sens iudiciū pena mortis. nisi ul
furcū aggrauet p aliquā grauē cōstantiā.
Sicut patet de sacrilegio qd̄ est furcū rei sacre
& de peculatu qd̄ est furcū rei cōmunis. ut pa-
tet p Aug. sup Iob. & de plagio quod ē furcū
p̄o quo quis morte puniē ut patet. exo. xxi.

Qirca tertiū scz utrum in necessitate licitū
sit furari. dicendū q̄ illa q̄ sunt iuris hūa-
ni nō possunt derogare iuri naturali uel diui-
no iuri. Secūdū autē naturalē ordinem ex di-
uina p̄uidētia est statutū q̄ res inferiorēs s̄e
ordiate ad hoc ut ex hiis subueniat̄ hominū
necessitati. & ideo per rerum diuisionem &
appropriatōnem de iure humano p̄cedentem

nō impeditur quin hōis necessitati sit subuei-
endum ex hōis reb⁹. Et ideo res quas aliqui
suphabundantē habent ex naturali iure debent
tur paupum sustentatōni. Vñ ambro. dicit. et
habet in decretis. d. xlvi. Esuriētū panis ē
quē tu detines. nudoz indumentū ē qd tu re-
cludis. miseroz redemptio & absolutio est pec-
cunia quā tu in terra defodis. Sed quia mlti
sunt patiētes. & nō potest ex eadem re omni-
bus subueiri. omittit arbitrio uniuscuiusqz di-
spensatō ppriaz rerū. ut ex eis subueiat neces-
sitate patiētib⁹. Si tñ adeo sit urgens & eui-
dens necessitas ut necessariū sit instanti neces-
sitati de reb⁹ occurrentib⁹ esse subueiendum.
puta cū imminet psonē piculum. & aliter sub-
ueiri nō p̄. tūc licite potest aliquis ex rebus
alienis sue necessitati subueire. siue manifeste
siue occulte. Nec hoc pprie habet rōnem fur-
ti uel rapine.

DE RAPINA. DIST. X.

Quoniam considerandum est de rapina. Cir-
ca quā consideranda sunt quatuor. Pri-
mo utrū sit peccatū specie distinctum
a furto. Secūdo utrū rapina sit peccatū mo-
tale. Tertio utz sit peccatū graui⁹ qz furtum
Quarto de motiuis que dissuadent tam rapi-

Arca primū sciendū **L**nam qz furtū.
qz furtū & rapia sunt peccata specie distin-
cta siue dīa. Quod declarat hoc mō. Furtū
enī & rapia sunt p̄tā iustitie opposita. in quā-
tum aliquis alteri facit iniustū. Null⁹ autē pa-
tis iniustū uolens. ut pbat in v. eth. Et ideo
furtū & rapina ex hoc habēt rōnem peccati qz
acceptō est muolūtaria ex pte eius cui aliquid
subtrahit. Inuoluntariū autē duplici dicit. sci-
licet p ignozantiā & uolentiā ut habet i. iii.
eth. & ideo aliā rōnem peccati hz rapina & ali-
am furtū. & ppter hoc dīnt specie. In aliis atē
generib⁹ peccatoz nō attendit ratō peccati ex
aliquo muolūtario. sicut accidit in peccatis op-
positis iustitie. & ideo ubi nō occurrit diuersa
ratō muolūtarii. nō est diuersa species peccati
Itē raptus mulieris nō cōstituit diuersas spe-
cies peccati. siue fiat occulte siue manifeste. qz
raptus mulieris nō potest esse occultus ex p-
te mulieris que rapit. & ideo etiā si sit occultus
quātū ad alios quib⁹ rapit. adhuc rema-
net rō rapine ex pte mulieris cui uolētia inferē

Arca secūdū scz utz rapina sit peccatum
mortale. dicendū qz rapina qzdam uolenti-
am & coactionē impoztat. p quā oera iusti-
tiam alicui auferē qd suuum est. In societate
autē hōim nullus hz coactōnem nisi p publicā
potestatē. & ideo quicūqz p uolentiā aliqd al-
teri auferē si sit puata psona non utens publi-
ca potestate. illicite agit. & rapinā omittit. sic
patet in latronib⁹. Principib⁹ uero publica po-
testas cōmittit ad hoc qz sint iustitie custodes
& ideo nō licet eis uolentiā & coactionē uti
nisi hō iustitie tenoz. & hoc uel cōtra hostes
pugnādo. uel cōtra ciues malefactozes puniē-
do. & qz p talem uolentiā auferē nō habet ra-

tionem rapine cū non sit cōtra iusticiā. Si ue-
ro oera iusticiam aliqui p publicā potestatem
uolenti abstulerint res alioz illicite agūt. & ra-
pinam omittunt. ad restitutōnem tenent. De
hīs uero qui p̄das rapiunt ab hostib⁹ sciendū
est qz si illi qui dep̄dantur hostes habēt bellū
iustum. ea que p uolentiā i bello acquirūt eo-
rum efficiunt. & hoc non habet ratōem rapi-
ne. Vñ nec ad restitutōnem tenent. qz uis pos-
sint in acceptatōne p̄de iustum bellū habentes
peccare p cupiditatē ex p̄ua intentōne. si sci-
licet nō ppter iusticiā s; ppter p̄dam p̄cipa-
liter pugnēt. Dicit enī. Aug. in libro de uerbis
dñi qz ppter p̄dam militare peccatū est. Si ue-
ro illi qui p̄dam accipiūt habeāt bellū iniustu
rapinā omittunt. & ad restitutōnem tenent.
De hīs autē qui res infidelīū rapiunt sciendū
qz i terra aliqui infideliū iniuste res suas pos-
sident. inquantū eas hōm leges terrenoz p̄m-
cipū amittere iussi sunt. Et ideo ab eis possūt
p uolentiā subtrahi nō p̄uata auctoritate. s;
publica. De hīs uero que p̄cipies extozquent
a subditis sciendū. qz si p̄cipies a subditis ex-
igunt qd eis hō iusticiā debet. ppter bonū cō-
mune oseruandū. & si uolentiā adhibeāt nō
est rapina. Si uero aliqui p̄cipies indebita ex-
tozqueāt p uolentiā. rapina est. sicut & latro-
ciniū. Vñ dicit Aug. in. iiii. de ci. dei. Remota
iusticiā. qd sunt regna nisi magna latrocinia
quia latrocinia quid sunt nisi puia regna. Et
ezech. xxii. dicit. P̄cipies ei⁹ in medio ei⁹. q-
lupi rapientes p̄dam. Vñ & ad restitutōnem
tenent. sicut & latrones. & tanto graui⁹ pec-
cant qz latrones qz piculosius & cōmunius
oera publicā iusticiā agūt. cuius custodes sunt

Arca tertū scilicet utz rapina **I**positi-
sit graui⁹ peccatū qz furtū. dicendū qz ra-
pina & furtum habēt rōnem peccati sicut sup-
dictū est. ppter muoluntariū qd est ex pte ei⁹
cui aliquid auferē. ita tñ qz in furto est muolū-
tariū p ignozantiā. in rapina autē est muolū-
tariū p uolentiā. Magis est autē in uolūtariū
p uolentiā. qz uolētia directi⁹ opponitur
uoluntati qz ignozantiā. & ideo rapina ē graui-
us peccatū qz furtū. Est etiā alia ratio. qz p ra-
pinam nō solū inferē alicui damnū in rebus
s; etiā iugit in qndam psonē ignominia siue i
iuriā. & h̄ pponderat fraudi uel dolo qui p̄-
nent ad furtum.

Arca quartū scz qz dissuadent furtū & rapi-
nam. uere multa sunt. Specialit ad p̄sens
accipiam⁹. vii. Primū est uehemētia timozis.
Secundū ē ignominia pudozis. Tertū ē amo-
ris fidelitas. Quartum est clamozis anxietas.
Quintū ē criminis enozmitas. Sextū ē acto-
ris rusticitas. Septimū est penaz diuersitas.
Primo quidē furtum & rapinam dissuadet
uehemētia timozis. Et hic timoz est multiplex
videlicet timoz temporalis dñi. timoz diuini
seu finalis iudicij. & timoz gehennalis suppli-
cii. De primo dicit. Luc. xiii. Vis nō timere
p̄tatem bñfac. & habebis laudē ex illa. Si autē

malefeceris time. Non enim sine causa gladius portat dei enim minister est uindex in ira ei qui malefacit. Hic timor furto et rapie inseparabile est annexus. semp enim timet deprehendi et occidi. Quidam latro confitebatur cuidam fratri in quadam silua dicens quod per septennium habitauerat in siluis sine tecto. spolians transeuntes. & omnes eum timebant. ipse autem adeo omnes timebat quod uix somnum modicum ad momentum capiebat. Socios etiam suos tamen timebat quod non sustinebat quod appropinquaret ei uel iaceret prope eum. semp uel stitit & cum armis ibat. & tot & tanta sustinebat. pro scelere suo quod uix unquam aliquis martyr tanto spacio propter deum sustinuit tanta. Cum autem frater multum laborasset circa eum couertendum. & ad terram transmarinam mittendum solus cum eo quia nec patiebatur socium fratris accedere. dicebat quod hoc non faceret nisi quidam qui ei iniuriam fecerat. plus emendarent ei. Cum autem ipse nobilis maximus & robustus corpore uideret. cito post insiliens ut spoliaret quedam paruum hominem merces portantem. ita meticulosus & excors inuentus est quod ab illo preuentus deiectus est captus & ligatus & ductus. a seculari iustitia distractus & suspensus. Ideo de caym qui fuit caput & initium peccatorum & latronum suos docuit. & ad hoc ciuitatem mutauit ut esset eorum refugium. secundum quod dicit iosephus dicit quod perclusus tremore capitis dixit domino. Quicumque mouerit me occidet me. Gen. .iiii. Ego ero uagus & pro fugus super terram quod inuenit me occidet me. Job .xxiii. Perfodiunt in tenebris domos &c. Et per si subito appuerit auroz arbitramur umbram mortis. semp tales timere & maxime in die deprehendi. Legitur in libro de uita beagmano quod alexander qui inuasit & diripiebat totum mundum. confessus est dandamo dydascalo eorum quod omnes timebat. & nullos magis quam domesticos & propinquos. & eos qui eum ostipabant & seruabant. a quibus omnibus sibi subiectis ueneno est occisus. Secundum est timor diuini iudicii. Durissimum namque iudicium contra fures & raptores erit. Sicut dicit zach. .v. Omnis fur sic scriptum est iudicabit. ysa. .iii. Dominus ad iudicium uenit et cum senatoribus populi sui. uos depasti estis uineam meam. & rapina pauperum in domo uestra. Graue & durum erit iudicium talium. quod per. Mat. .xxv. Si dominus damnat eos qui sua non dederunt egenis. qualiter damnabit illos qui eis abstulerunt sua. Mat. .xxv. Esuriui. & non dedistis mihi manducare. &c. Luc. .xviii. de diuite epulone dicit glosa. Si sic torquet diues quod non dedit sua quomodo damnabit qui abstulit aliena. Erit autem iudicium eis. quia quod fit uni de minimis suis reputat sibi factum siue bonum siue malum. Mat. .xxv. Quod uni ex minimis meis fecistis mihi fecistis. &c. quia pauperibus quos iudicat iudicium datur. unde ipsi iudicabunt & damnabunt suos depatores. ysa. .xxxiii. Subiciet exactores suos. Hec meditatio scilicet duri iudicii uel manifestatio couertit latronem. de quo in uita pa. legitur. Cum dominus misisset ad ouertendum egyptum abbates

appollonium & duo uiri adinuicem pugnaret non poterat alteram partem flectere ad pacem. quia confitebatur de quodam latrone robusto pugnatore. capitaneo eorum. quem cum rogaret ut paci consentiret promittens ei quod pro eo rogaret dominum ut dimitteret ei peccata sua. statim prostravit se consentiens paci. & alii subito post eum. Cum autem abbas appollonium pro eo rogaret dominum ut pro miserat. utriusque uisum est quod rapetur coram summo iudice ubi a domino & angelis sanctis uiderunt discuti & accusari facta latronis. & damnationem sibi adiudicari secundum exigentiam culpam suam. pro quo cum oraret appollonium respondit. licet nulla sit participatio lucis ad tenebras. & christi ad belyal. tamen ille concedit tibi. qui rediens a uisione non solum cauit a furtis. sed etiam factus solitarii artissimam uitam duxit. & aspersionem egit penitentiam. Tercium est timor eterni supplicii. apoc. .ix. Occisi sunt ab equo exercitu scilicet dyaboli qui non egerunt penitentiam a maleficiis & furtis suis occidendi sunt a deo in iudicio. Sicut dauid occidi fecit duos principes latronum. ii. Reg. .iiii. quibus & serui dauid amputauerunt. & summam manuum & pedum. & suspenderunt super piscinam in ebzon. Si militi angeli suspendunt fures in infernum. ubi nec poterunt aliquid boni agere nec effugere. Secundum quod dissuadet hoc uitium est pudor & confusio quam habet quis quando in furto deprehenditur que sit. & ipsi furi. & suo generi. ecci. .v. Superfurem est confusio. ecci. .xli. Magnam uerecundiam habet fur cum conuincitur inter uicinos. Dicitur etiam quod lupus uolens cape & furari ouem que ponitur in pedica uel fouea ad capiendum lupum. quando cecidit in eam. adeo uerecundatur se ita captus et deprehensus in furto. quod licet esuriat & secus sit ouis in fouea non tangit eam. sed erubescit deprehensus in furto humanos aspectus. non audet ad mouendum homines caput erigere. uel oculos leuare. quomodo magis homines debent erubescere facientes furta. dei intuitum & scilicet coram quibus faciunt furta que faciunt & alia mala. Item in uita pa. legitur quod quedam lupa consueuerat uisitare cellam solitarii hora cene. quod dabat ei de reliquiis mensae suae. & lambecbat ei manum. & inclinans cum mansuetudine ad siluam redibat. Cum autem quadam die iussisset solitarii dicitur ad uisitandos fratres quosdam. uenit lupa hora solita expectans ut solitarii cibum solitum sibi daret. Cum autem non uideret coacta fame accepit panem qui erat in sporta & recessit. & aduertens dicitur uiri beneficium & furtum suum pro uerecundia non est ausa redire hora solita. Rediens autem solitarii & non inueniens panem suum miratur. cogitans quod si lupa hec fecerat coacta fame fecerat. Magis autem temeritatis de hoc quod non rediebat ut solebat. rogauit dominum post mortem diuinam ut eam redire faceret. ad cuius presens uenit oculis demissis & capite inclinato se ante eum uerecundam prosternens quasi ueniens petens de accepto pane sine licentia. Ipse autem eam blande manu tractans in duplo postea dedit ei quam ante consueuerat. Tercium quod dissuadet hoc uitium est amor dei

qui proximum precipit sicut seipsum diligere non spoliate sed bona communicare esse misericordes non raptorem. **Luc. vi.** Estote misericordes sicut & pater uester misericors est. **Caritas est ostium** per quod intrat in ouile ouium christi. qui per hoc non intrat fur est & latro. **Io. x.** spiritualiter a tempore aduentus christi. qui non uenit per rapinis exercendis. sed soluendis. **ps.** Que non rapui tunc exoluebam. **Tempus aduentus eius est tempus gratie & misericordie.** offerendi bona non auferendi. **Sicut ostendit apostolus eph. iiii.** Imbuti doctrina & sacramentis christi non debent uiuere sicut gentes que ignorant deum. sed deponere ueterem conuersationem & induere nouum hominem. **Et scribitur.** Qui furabatur iam non furetur laboret. &c. quia tempus gratie est tempus largiendi & non auferendi. **Quartum** quod dissuadet hoc uicium est clamor et gemitus oppressorum & spoliatorum. et imperatorum quos exaudire dominus consuevit. **Job. xxiiii.** Alii terminos sustulerunt. diripuerunt greges animalium pupillorum. et abegerunt et abstulerunt boues uidue. **Et post.** agrum non suum demerunt. & uineam eius que ui oppresserunt uidentiam. nudos dimittunt homines uestimenta tollentes quibus non est opus mentum in frigore quos ymbres montium rigant et non habentes uelamen amplexantur lapides. **Et multa alia mala subiungit** que faciunt predones et fures. **Et post sequitur.** De ciuitatibus fecerunt homines gemere. et anime uulneratorum clamabant. et dominus multum abire non patitur. **Iac. v.** Ecce clamor operario qui fraudati sunt a uobis in aurem domini sabaoth introiit &c. **exo. xxii.** Si clamauerint ad me sed spoliati exaudiam eos. quia misericors sum. **Sic exaudiuit filios israel** oppressos ab egyptiis. et eos liberauit et egyptios submersit. **eccl. xxxv.** Despectionem lesi exaudiet dominus non despiciet preces pupilli. nec uidue se effundat loquelam gemitus &c. **Ad hoc facit exemplum** quod habet. **Luc. xviii.** de uidua que uenit ad iudicem qui nec deum timebat. nec hominem uerebatur. que cum assidue instaret ait iudex. **Si deum** non timeo nec hominem reuereor tamen illam iudicabo ut petit. dicens. **Vindica me de aduersariis meis &c.** **Et subiungit.** Dominus deus non faciet uindictam electorum suorum clamantium ad se die ac nocte. dico uobis. quia cito faciet uindictam illorum. **Quintum** quod dissuadet hoc uicium est enormitas culpe. que quidem est tunc propter crudelitatem tunc propter culpam concomitantium diuersitatem. tum etiam propter emendam difficultatem. **Primo** quidem propter crudelitatem in animo et in facto. **Unde** fures et raptores in scriptura sacra feris crudelissimis comparantur. **Videlicet** lupis. & leonibus. **ur. i.** & draconibus. **Soph. iiii.** Principes eius in medio eius. quod leones rugientes. **Iudices eius** lupi uespere &c. **pu. viii.** Leo rugiens & ursus esuriens. princeps impius super populum pauperem. **eze. xiiii.** Leo factus est didicistis quod perdam capre & homines deuorare. **Fures etiam & raptores dicuntur esse similes** dyabolo. qui tanquam leo rugiens circuit que res que deuoret. **i. pe. v.** **Sic & isti.** Item peiores sunt dyabolo quantum ad hoc quod dyabolus in fur

to solum torquet malos sed secundum merita. hii autem bonos sepe. & qui nihil mali meruerunt. **ysa. lxi.** Qui recessit a malo prode patuit. **Isti** non deferunt angelis bonis. affligunt eos qui in eorum custodia sunt. quod non faciunt demones. **Videtur** de hominibus facere in hoc mundo quod demones legunt de animabus facere in inferno. **Dicit enim** eos scriptura homines excoziare. atterere. & molere. & comedere & uozare eos quasi excoziat quando eos uestibus suis spoliant. **Micb. iiii.** **Violenter** tollis pelles eorum desuper eos. & carnem eorum desuper ossibus eorum. quod faciunt cum macie eos afficiunt. **ysa. iiii.** **Quare** atteris populum meum flagellando. & facies pauperum commolitis bona unde debent uiuere melendo & consumendo. **Isti** bene sunt crudeliores quam fere. quod licet a feritate dicantur. tamen quod feritatis oblite in factis suis ostendunt quod furti uel rapine non debent fieri contra bonos uel in bonis eorum. **Cozum** auis rapax res helye non rapuit. sed eum pauit. **Similiter & paulum** primus heremitarum. **Coluba** pauit sanctam katherinam. **Cozum** beati uincetii sibi expositum non diripuit. sed a feris defendit. **Leones** danielis in lacu sibi expositum non solum non tetigerunt. sed defenderunt. & de persecutoribus suis eum iudicauerunt. **Sicut** crisantus & darius. **Duo** ursi res helysei non rapuerunt. sed eius derisores uozauerunt. **In uicinia** pa. legi quod leena ad beatum macharium cecos de portauit catulos suos quos illuauit. quod domus eius non spoliavit. sed ipsa cum catulis de predibus quos accipiebant ad eum induendum pelles ei deportabant. **Nota** quod crudeliores sunt serpentibus & draconibus. qui res beatorum legunt contra fures custodiuisse. ut in uicinia pa. probauit sanctus amor latronibus. ubi legitur quod cum latrones consueuissent cellam eius intrare. & panem suum ei furari. uadens ad beremum inueniens duos dracones. precepit eis in nomine domini ut eum sequerentur. & eius cellam custodirent a latronibus. qui eum sequentes stabant ad ostium celle. **Latrones** autem ueniens nocte ut consueuerant uisis draconibus ceciderunt pro timore. quod exaies. **Mane** autem facto inuenit eos sanctus. arguens & liberans eos de his quod crudeliores essent draconibus quod res seruatorum dei custodiebant. hic dracones remisit latrones refecit qui uersi sunt ad dominum. **Sicut** fere dicitur. **i. dyal. v.** **In** fundensi monasterio cum quidam frater ortolanus ortum coleret fur consueuerat per sepe intrare & olera surripi & alia. qui inueniens ibi serpentem precepit ei ut eum sequeretur & custodiret forum et uiam per quam latro intrabat. qui eum secutus hoc fecit. **Cum** autem fur uerteret in meridie. dormientibus fratribus intras per sepe et uidens serpentem cecidit pendens. pede remanente infixus in palo. que sic inueniens frater liberauit. serpentem licentiauit. furem arguit & datis oleribus emisit eum liberum. **In uicinia** pa. quedam uidua uenit ad sanctum innocentiū abbatem pro furata sibi oue flens quod fecit se duci ad locum ubi eam amiserat. latroens autem qui eam acceperat iam eam interfecerat in uicinia uinea. **Ubi** cum ozaasset. cozum & canis quod de ea rapuerat sancto detulerunt. et eum usque ad

ouem & fures p̄cesserunt. Qui dep̄hensi ab eo p̄ciū uidue reddiderūt. Item appar̄ enoz mitas culpe furti uel rapine. qz multe alie culpe graues comitari solent. frequē em̄ ex furtu uel rapia gnatur homicidiū. Occidit aliqñ fur uel p̄do hoīem ut res habeat. Aliqñ p̄ hoc piuriū mcurrit. & mendaciū & excōmunicatiōem. & mltā alia peccata graua. Sap. xiiii. Omnia cōmixta sunt. sanguis. homicidiū. furtum. fictio. corruptō. infidelitas. piuriū. &c. Osee. iiii. Maledictū. mendaciū. furtū. homicidiū. adulteriū. mundauerūt sup̄ terram. &c. Generat piurium. p̄. xxx. Ne forte paup̄tate compulsus furer. et piurem nomē dei mei. Quod faciūt multi cū furati & suspecti habentur. iurāt et piuraut se talia nō fecisse. Itē isti sunt pessimi p̄ditores ad deum cuius filiū in iuste spoliāt. et frat̄e suū xp̄ianum. qd̄ reputat dñs sibi factū. p̄. xxiii. Ne facias uiolentiā paup̄i quia paup̄ est. nec oteras in porta qz dñs iudicabit eum et ofringet qui ofodiūt aiām eius. Item frequēter cōsueuerunt esse p̄ditores oera dños suos seruiētes qui furantur eis sua edēdo et bibendo cū eis et de suo. cum ip̄e eis se et sua cōmittant. Sicut iudas qz fur erat p̄ditor fuit. et multi p̄ditose dños suos occidūt ut res eorū rapiant et furentur. Item enozmitas huius peccati furti uidelicet & rapine oñditur ex difficultate emēde. multos tñ iuoluit qui tñ male non bñ nec libent̄ restituerunt. qz aut nimis dñt & moza est in piculo. aut obliuioni tradūt. aut reddere oremnunt. aut nō integre. Hec culpa nimis inuoluit mltos. puos & magnos. q̄ uel fructū furant. aut rapiūt. aut aues. aut alia maiora uel minora dum aliqñ ofitent̄ in quadagesima. & restituerē p̄mittūt. & ita cōglutinate sunt manus eoz res quasi uiscose q̄ nō possunt ab eis separi. s̄ potius sepe in idipm̄ relabunt. & in cōfessione restitutiō eis inungit. & ip̄i facere p̄mittūt & non faciūt. & sic fiūt dupliciē transgressozes. Itē aliquādo qui cauēt a minoribus nō cauent a maioribus uolētis aut rapinis. vñ in p̄uerb. p̄boz legit̄. q̄ quidā p̄b̄ uidens p̄positos athenienses ducētes paup̄em dep̄hensum in furto ridens & deridens ait. Ecce res ridiculosa. magni fures puum ducūt ad suspendiū. Sextū qd̄ dissuadet hoc uitium est magna rusticitas. Fur em̄ & raproz rusticus est. sic miluus & bubo inter aues. alē rapit uiolent̄ pullos galline. alter rapit de nocte latenter odiēdo lucē. Sicut em̄ magne nobilitatis & liberalitatis est dare. imo summe. & p̄tines maxie ad summū largitozē qui omnia fecit. ut haberet qd̄ & quibz daret qui maxie gaudet dare maxia si inuenerit ydoneos acceptozes. et maxie reddens hoīem liberalē sibi simlē. Sic ecōtra magne ignobilitatis est & rusticitatis furari uel rape. Magister alanus p̄bauit militibus q̄ erant maxie rustici. ip̄o em̄ apud montem pessulanū incipiente legere in theologia. intrātes milites scholas cū quesiuisent mltā

ab eo. dixit q̄ uolebat unam questionem p̄mo ab eis solui. q̄ scz esset maior nobilitas & cuialitas de mūdo. illi querētes inducias p̄notem i mane rñderunt. q̄ dare liberaliē. quoz rñ snie ofensit. & eos p̄ oppositū conclusit. q̄ maior rusticitas o mūdo ē auferre alienū ab inuito. & tñ hoc facitis de hiis que rapitis inuitis. sup̄ omnes estis maxie ignobiles rustici. Date sunt etiā ymis. qz p̄ponentes terrena celestibz. yma summis. ul̄ dati sunt ymis factis & uilibz officiis. Qd̄ quidā frater imp̄operant̄ p̄p̄time quibusdā militibz qui ducebant p̄edas paup̄um añ se. boum scz & uaccarū. Cū aut quererent a fratribz p̄dicatozibz qñ p̄mo ingrediebant̄ burgondiā q̄ essent. & illi respōdissent q̄ p̄dicatozēs. Quidā ex fr̄ibz aduerēs q̄ essent p̄dones. quesiuit cuiusmōi homines essent. rñderunt. Nōne uidetis q̄ milites sumus. Rñdit frater. Non. S̄ uidet̄ q̄ bubulci. & capzarii & uaccarii estis. qz equites ducūt equos. & capzarii capzas. bubulci boues. uaccarii uaccas. quales estis qui talia ducitis. Qd̄ ē uilissimū. nō erubescitis ducē pecora rusticoz et paup̄um aliena. qui erubesceretis ducere p̄zia. Sed tñ ut uerius dicam. ducūt uos pot̄ dēa iumēta ad inferni patibulū. qz uos ip̄a ad uestrā domū. sicut fur cū iumento furato. qd̄ duxerat ad p̄p̄riam domū p̄trahit ad patibulum cū cōiunciē fecisse furtū. Sic fur per rem furatam ad inferni patibulum. Iere. ii. Sicut fur dep̄hensus in furto. ita & tu confunderis. Septimū qd̄ dissuadet hoc uitium ē p̄ne diuersitas. Prima est dei & ecclie maledictio zach. v. Vidi uolumē uolans. &c. Sequit̄. hec est maledictio q̄ egredit̄ sup̄ faciem om̄is terre. qz omnis fur sicut sup̄ scriptū est iudicabitur. et educam uolumē. & ueniet ad domū furis & iurātis mendaciē. & cōmorabit̄ i medio domus ei⁹ & cōsumet eū & ligna & lapides. Tales em̄ ofueuerūt in ecclia excōmunicari & a p̄plo maledici. et dom⁹ et familia eoz paup̄tate consumi. Iob. xxiiii. In tenebris sic in die ambulāt. leuis est sup̄ facie aque maledicta sit ps ei⁹ in terra. Secūda est. qz qñqz a dyabolo capiunt̄ & detinent̄ cū furto uel rapina. Vñ rapine sunt. q. ham⁹ dyaboli. q̄s q̄ capit & eū dyabol⁹ trahit ad se tanqz hamo piscē suum. p̄. xxi. Rapine eoz detrahēt eos qz nouerūt facē iudiciū. Muscipula etiā sūt ut dicit̄. Sap. iiii. Creature dei facte sunt inemptatōez anime hoīm. & in muscipulam pedibz insipientiū Aug. O lucra damnosa. inueisti pecuniā. perdis iustitiā. perdis fidem. p̄dis animā. P̄da quā rape cupis muscipula est. detines alienuz detineris a dyabolo. ysa. xxxiiii. Ve qui p̄daris nōne & ip̄e p̄daberis. De hoc habet̄ exemplū. iiii. Reg. xxiiii. & xxiiii. Ioachym spoliabat popolū terre ad dan dū pharaoni nechaō. et imittebat in eū dñs diuersos latrūculos caldeorū et syzie et moab et amon qui diripiēbant eum. s̄ et regi babylonis fact⁹ est seruus. Sic est de p̄positis malis et militibz qui diripiunt

res subditoꝝ et subripiunt. **M**ulti em̄ seruien-
tes & baiuli eozꝝ bona furant & rapiūt. & ip̄i
fiūt serui maioꝝ dñozꝝ. in quozꝝ seruitio om-
nia capta expendūt. & sunt etiaz serui demo-
nū. Quo autem res male capte capiāt capien-
tes. habet sup̄. de **S**acrilegio rerū sacrazꝝ. **V**bi
multa ponunt miracula et exempla de hysto-
ria triputa. et francoꝝ. & dyal. g. g. Itē dyalog.
xiiii. de ysaac. seruo dei legit. qꝫ cū se cessit ad
desertū locum inter alia que alii multi offere-
bant p̄ monasteriis ostendendis cum discipuli
sui eū rogarent ut acciperent necessarias posses-
siones p̄ usu monasterii. ille sollicitus paup̄ta-
tis sue custos fortē sn̄iam tenebat. dicens. **M**o-
nachus qui in terra possessiones q̄rit monach-
us non ē. **S**ic ergo metuebat paup̄tatis sue se-
curitatē pdere. sicut auari diuites solēt pitu-
ral diuitias custodire. ibi magis ceteris claruit mi-
racul. **Q**uodā sero p̄cepit discipulo suo ī orto
p̄icere uangas. et postea p̄cepit hora matutina
nali pulmentū parari opariis. fures em̄ tot in-
gressi sunt ortū quot uangas ibi p̄ici fecerat
et p̄ spiritū mutati tota nocte in cultura illius
orti laborauerūt. et cūcta illiꝝ orti spacia colu-
erūt. ueniens autē mane ad eos salutauit eos di-
cens. **G**audete fratres multū laborastis. et refi-
cens eos monuit ut cessarent a furtis. et si qd
uellent de orto suo ab eo pererent & acciperent
trāquille. **I**tem qꝫ furtū capie furē. in uit. pat.
legit qꝫ cum mlti accederēt ad sanctū theonē
p̄pter miracula & curas infirmozꝝ. uenerūt fu-
res ad hostiū celle sue nocte credentes se inue-
nire auz. cuius ozōnibꝝ capiti. & ad hostium
elle ligati sunt uirtute dei usqꝫ mane. quos p̄-
cibus suis soluit. nec sustinuit qꝫ aduenientes
qui uolebāt eos occidere lederēt eos dicens. qꝫ
si hoc facerēt amitterēt grām curationū. **T**er-
tia est. qꝫ qñqꝫ se & sua pdunt. i. corpa sua &
suoꝝ qui occidūt in huius peccati executio-
ne. **R**es tempales que rapiunt cito trāseunt.
eccl. xi. **S**ubstātie impioꝝ. q. fluuiꝝ siccabunt
i. torrens qui rapit trāsit de pluuiālibꝝ aquis
cōgregatis semp pdunt bona spūalia & aīas
suas. eccl. xx. **F**ur & mendax assidue pdicionē
utqꝫ hereditabit. **D**e hac materia habet sup̄ de
sacrilegio rerū sacrazꝝ. **I**tem qñqꝫ insaniūt &
accipiunt a dyabolo. uel ip̄i uel filii eozꝝ. ut su-
pra patz p̄ exemplū eozꝝ. qui furati sunt bouē
uidue. filius eozꝝ in rabiem cōuersus est. & cu-
ratus a sancto amone facta restitutōe. **I**tem
supra de sacrilegio rerū sacrazꝝ. de lucretio ar-
repto. **I**tem p̄ hoc peccato qñqꝫ uicunt ab ho-
stibꝝ. ut legit de pompeyo. q postqꝫ spoliati
ierlm semp uictus est cū añ semp uictor esset.
Iosue. vii. p̄ furto achor uictus ē exercitꝝ filii-
ozꝝ isrl. **V**ñ dicit ibi. **N**ō poterit isrl stare corā
hostibꝝ suis de nec delect qui h̄ scelere reus ē.
Item qꝫ aliqñ excecant p̄pter hāc culpā. iiii.
Reg. ii. **D**e latrūculis syrie cecatis p̄cibꝝ hely-
sei. ii. **M**ach. iii. de helyodozo qui uenerat ad
spoliandū templū. p̄cusso cecitate mētis & ca-
ligine. **I**tem dyal. ii. legit qꝫ cū franci uenissēt

ad spoliandū templū uel monasteriū serui dei
libertini p̄cussi sunt cecitate. & cū ad eum cla-
marēt ubi esset. in eū impingebant & eū uide-
re nō poterāt. & sic uacui recesserūt eo ozante
Item fur puniē sepe diuersis ictibꝝ. **S**icut patz
de sacrilegio rerū. **S**ic dauid m̄secutus latrun-
culos qui spoliauerāt sycelech. p̄cussit & occi-
dit. & pdas eripuit. **S**ic xp̄s m̄ iudicio hmōi p̄-
sequet. p̄cutiet. & pdas eripiet ab eis. **I**ob. xxix
Cōterebā molas iniqui. & de dentibꝝ eiꝝ aufe-
rebam p̄edā. **I**tem dicebat magister iacobus qꝫ
cū in anglia esset quedā ymago beate uirgis
que erat argentea ualde pulcra. quidā fur uei-
ens ad furandū eam cū non posset eam habe-
re qꝫ nimis fortiter clauis erat affixa. nec secū
ferre p̄pter nimium pondus. cū uellet ei surri-
pere uerū suū. ymago ita p̄cussit eū manu qꝫ ceci-
dit ad terram exanimis. qui in mane inuentꝝ
quasi semi mortuus hoc ita fuisse factū recog-
nouit. **I**tem puniē fur uel raptor p̄citi paup̄ta-
te. sic aīalia que uiuūt de rapina que naturali-
ter sunt macillenta magis qꝫ alia. q̄ alio mō si-
bi p̄curant. ut patz in lupis. & uulpibꝝ & leo-
nibꝝ qui sunt macillētiōres porcis aut bobꝝ. &
aues uenaticę silr. ut mergi. milui & accipitres
sunt macillētiōres anseribꝝ & gallinis. **S**ic est
de furibꝝ & raptoribꝝ. p̄. ix. **A**lii diuidūt p̄-
p̄ria & diuites fiūt. alii rapiūt aliena & semp
in egestate sunt. **E**t merito. qꝫ relicto deo qui
est fons bonozꝝ omniū uolunt repleti de mdi-
gentiis paup̄um. iusto dei iudicio ut diripiūt
& surripiūt bona alioꝝ. ita sunt qui rapiunt
bona eozꝝ. **A**ba. ii. **Q**uia tu spoliasti gētes
mltas. spoliabit te. **E**st q̄si myrmicoleon aīal
q̄ est leo formicazꝝ. quibꝝ dum insidiat & ue-
nat eas. leo materialis insidiat & capit illō ani-
mal. & ita dum uult cape. capit. **V**ñ. captio
quā abscondit capiat eū. & in laqueū cadat ī ip-
sum. **I**tem puniē sterilitate heredū quos aufert
eis deus qui aliena auferūt. eccl. xl. **N**epotes ī
pioꝝ nō multiplicabūt ramos. **I**tem qꝫ necat eos
cito moꝝ mala & uil. p̄. iiii. **I**mpii de terra p̄-
dent. & qui inique agunt. auferent ex ea. **S**e-
pe gladio occidunt. & sepultura carent suspē-
si. **I**ere. xxii. **V**e qui edificat domū suā non in
iustitia. **E**t post. **S**epultura asini sepelietur pu-
trefactus. & p̄iectus &c. **S**up̄ de sacrilegio re-
rum. **D**e occisus a demonibꝝ. a fulgure. & ig-
ne & alio mō p̄ totū. **I**tem puniē mendicitate
filioꝝ suoꝝ. p̄s. **N**utātes trāfferant filii eiꝝ &
mendicet et eiiciant de habitōnibꝝ suis &c.
Morte etiaz mala p̄munt. **N**au. ii. **L**eo cepit
sufficiens pdam catulis suis. et impleuit spelū
cas suas. **E**t post. **L**eunculos suos comedꝫ gla-
dius. et exterminabo de terra pdam suam. **I**ob.
xxxii. **S**i ml. iplicau fuerit filii uiolētoꝝ ī gla-
dio erūt. et nepotes eozꝝ n̄ saturabūt pane. **L**e-
git ī p̄mo li. egypti de cladibꝝ iudeozꝝ qꝫ cū
h̄odes factꝝ eēt rex iudee ab augusto excorpa-
uit omēs latrones de terra. et inueniens spelū
cam cuiusdā senis latronis in qua latebāt sepe-
tem filii eiꝝ latrones. eos euacatos occidit. p̄

aüt eos occisos inueniens. uocäs suam vxozem & ea occisa sup filios suos occidit. se sup eos nolēs supuiere. In furto aüt ab oppzessis opziment. ysa. xxxiii. Subiiciēt exactozes suos Malaç. in fine. calcabitis impios fuerint cinis sub planta pedü uřoz. Item a rapinis detrahē rur. pñ. xxi. Rapine impioz detrahēt eos. Itē demones eos suspendent. Amos. iiii. Qui calūpniam facitis egenis. & afringitis paupes. Et post. Leuabūt uos in cōpetis. & reliquias uestras in ollis feruentib⁹. & piiciemini in armon. Q. aüt pñones & heredes coz de paupenz. & hereditate pziuent. patz p hoc qđ accidit in dyoc. matiscoñ. circa annū dñi. M. cxc. Quidaz uicecomes erat in dicta dyoc. hñs castra plura & fortia. quoz fortitudie confusus stratas spoliabat. aliqñ querē aliquas occasiones ppter quas diuites trāseuntes spoliar. uuens de rapinis suo p hoim & alioz. Hic aüt uel cōpulsus timoze regis francoz uel uolūtarius. cū cruce signatis iter arripuit transmari nū. & dimisit terrā suā & castra comiti gerardo matiscoñ. expoliās se suis. qui pmissit ei qđ filiam suā daret filio suo comiti guillo qui pñctum nō seruās terrā sibi retinuit. Cuidā aüt militi suo dictā filiam dedit. cuius heredes satis laborauerūt p dicta terra habēda apud regem & nō sunt auditi. dictus aüt uicecomes añqz mare trāsiret ad tantā paupertatez deueit uersus ianuā. qđ p fame & mēdicitate moziēs intrās qđdam nauē incepit clamare omnibus in portu existentib⁹ dei iudiciū iustū esse circa se qz qui alios fame oppzesserat & spoliauerat i terra sua. in aliena fame moziēbat. & cū cōpatientes ei cibos deportarent. ipse dicebat se non posse uti eis. & sic fame mortuus est. & heredes sui oib⁹ boīs suis spoliati sunt usqz hodie. Item petrus cluniacē. in libro suo refert. quēdam fuisse comitē apud matiscoñ. qui cōsuetus erat rape maxie res eccliaz qui mltā loca religiosa uastauerat. hic iudicioz dei obli⁹ de die in diem deterior efficiebat. Cū aüt in qđdam sollempnitate in palatio suo resideret mltis ostipatus militib⁹ & aliis diuersi ordīs. intrauit p hostium palatii quidā quasi homo in equo residēs. & uenit ad dictū comitē dicens qđ habebat ei loqui. quo surgēte ille supposuit eū equo. & exiuit p hostiū palatii pñdictuz clamans cozā suis omnib⁹ iuuate me. militib⁹ & ciuib⁹ iuuare non ualentibus. p aera deportatus est. nec ultra comuit. In cuius facti detestatione mutauerūt hostiū p qđ educt⁹ ē. Cū aüt quidā ppositus. Roger⁹ noie otempane⁹ dicti petri qui hoc refert aperiret dictū hostium. q. necessariū domui dñi cū ipse esset maximus pñdo rez eccliaz & hoim. & insidiatoz & spoliatoz paupum. Aliquib⁹ lapidib⁹ remotis raptus est a dyabolo & p aera deportat⁹ dimissus est cadere. & fracto brachio & aliis mēbris cōcussis uix semiuuius euasit. Quidam aüt in facto pñdicti comitis hāc causaz cū aliis addūe ipse em quēdam militē iniuste occiderat. & bo

na eius iniuste occupauerat. & heredes ei⁹ iniuste exbēdabat qui apparuit ei terribiliter admonēs ut saltē restitueret heredib⁹ suis ablatā. qui cū hoc dixisset aliquibus suis hoc somniū & friuolū reputauerūt. tūc tertia uice terribilius otinuās assignauit ei diem. qđ oportebat qđ uellet nollet traheret alibi rñsurus. tūc territus illa die uocauit maxiam multitudinez armatoz. aliquib⁹ amicis suis exponens uisa & rogās ut si aliqz uiolentiā uiderēt sibi fieri subueirent. sequētia referūt de raptu eius. Itē aliud accidit ibidē. fuit ibi quidam ppositus tempe comitis gerardi. pñdis imbyans raptoz maliciosus. Cum aüt frequēter pñdas acciperet hoim & eccliaz añqz rex comitatū illū emerz a comite iohāne & uxore eius ad quā iure hereditario pñnebat. erat em guerre assidue mē epm matiscoñ. & clericos & ciues ex una parte & comitē & suos milites et alios ex alia parte. Cū aüt dictus ppositus semel pñdas accepisset & ducerz. quedā uacca remanebat. alicui⁹ fortitan uidue uel paupis & dicēs cuīdam gersio. ni. tange uaccam. dei iudicio pcussus tali flagello fuit. ita qđ postea nihil aliud loqui potuit. Sed cū postea temptaret loqui alia. semper hoc solū dicebat. & hoc notissimū fuit toti terre. Item in eadē dyoc. accidit ut assererat sacerdos quidaz in quadaz synodo in qua portauit plumas cuiusdā galline quam furripuerat qđdam a quadā uidua paupe. cū aüt deplumasset eam & coxisset & comedisset carnes ei⁹. et plumas seorsum retinisset. diuino iudicio pcussus plumas quas nō comederat euomebat peccatū suoz cozam omnib⁹ cōfitens. Item refert petr⁹ cluniac. qđ quidā pñceps Bziuard⁹ grossus noie. hñs municuūculas. ppe cluniacū edificauit quoddā castrū oiseles noie in damnum uicinoz. de quo sepe exhibāt pñdātes uicinos & res eccliaz. h tamē penitēs uenit ad abbatem hug. clunac. dicens se uelle uisitare limina aploz petri & pauli. & post fieri monachum cluniac. Cū ergo apud romam māssisset p quadragenā cum ozonibus et elemosinis uisitans cozpa sanctoz & cū rediret i ciuitate satis ppmqua mortuus infirmitate sepul⁹ est. Cum aüt nō post multos annos quidā ppositus cuiusdam uille. ppe cluniac. equitaret p nemus iuxta oiseles in meridie occurrit ei dict⁹ Bziuardus sedēs sup mulū. uestitus pellibus uulpinis. cui timentis quia eū agnouerat dixit sibi esse cōcessum qz penituerat ueire & apparere. qz licet securus esset qđ euaserat penaz inferni. tū multa mala patiebat ppter edificatiōē dicti castrī. rogans ut rogaret abbatē cluniac. qđ faceret sibi remitti iniurias & ei subueniret. in cuius comitatu ipse cōparuerat. apud ausam cū familia sua ueniens. pelles autē ille noue magnum refrigerium prestabant ei. qz eas dederat paupī die qua pñmo eas induerat et hñs dictis dispuit.

DE VSURA. DISTINCTION. XI.

Deinde considerandum est de usura. circa qua consideranda sunt quibus. **P**rimo utrum accipere pecuniam in pretium quod est accipere usuram per pecuniam mutuata sit peccatum. **S**ecundo utrum liceat per eodem accipere quancumque commoditate. quod in recompensationem mutui. **T**ertio utrum teneat quis restituere quicquid de pecunia usuraria quocumque iusto titulo lucratur. **Q**uarto utrum liceat accipere pecuniam mutuo sub usura. **Q**uinto que mouet ad detestandum vitium usure.

Circa primum scilicet utrum accipere usuram per pecuniam mutuata sit peccatum. dicendum quod usura dupliciter accipitur in scriptura. **V**no modo proprie per supererogationem quam accipit aliquis ultra sortem in pretium pecunie mutuate. **A**lio modo accipitur nomen usure metaphorice per supererogationem quam acquirit deus a nobis per bonis spiritualibus nobis collatis. uolens quod in bonis acceptis ab eo semper proficiamus. **V**nde **L**uc. xix. de seipso dicit. **Q**uare non dedisti pecuniam meam numulariis. & ego ueniens cum usuris exegissem eam. id est spiritualibus bonis tibi collatis exigam rationem non solum de collatis beneficiis & gratis. uerum etiam de supererogatione quam acquirere debuisti. **A**ccipiendo usuram proprie scilicet per eo quod ultra sortem accipit per pecuniam mutuata. dicendum quod pecuniam accipere secundum se simpliciter est iniustum. quia uideri id quod non est per quod manifeste inaequalitas constituitur que iusticie contraria est. peccatum est. **A**d cuius euidentiam sciendum quod quedam res sunt quarum usus est ipsarum rerum assumptio. sicut uinum consumimus eo utendo ad potum. & triticum consumimus eo utendo ad cibum. **V**nde in talibus non debet seorsum computari usus rei a re ipsa. sed cuiuscumque conceditur usus ex hoc ipso conceditur res. & ideo in talibus per mutuum transferretur dominium. **S**i quis ergo seorsum uellet vendere uinum & seorsum uellet vendere usum uini. venderet eandem rem bis. uel uenderet id quod non est. **V**nde manifestum est quod per iniustitiam peccaret. **E**t si ratione iniustitiam committit qui mutuatur uinum aut triticum petens sibi duas recompensationes. uel quidem restitutionem equalis rei. aliam ad pretium. quod dicitur usura.

Quedam uero sunt quorum usus non est ipsa rei assumptio. sicut usus domus est inhabitatio non autem dissipatio. & ideo in talibus potest seorsum utrumque concedi. puta cum quis tradit alteri dominium domus. reseruato sibi usu ad aliquod tempus. uel e converso cum quis concedit alicui usum domus reseruato sibi domino. & propter hoc licite potest habere accipere pretium per usum rei domus. & potest petere domum accommodatam. sic patet in conductione & locatione domus. **P**ecunia autem secundum philosophum in v. ethicorum. & in i. polyt. principaliter est inuenta ad conmutationes faciendas. & ita proprie & principalis pecunie usus est ipsius assumptio siue distractio secundum quod in conmutationes expenditur. & propter hoc secundum se est illicitum per usum pecunie mutuate accipere pretium. quod dicitur usura. & sic alia iniuste acquisita tenet homo restituere pecuniam quam per usuram accepit. & nota quod secundum leges humanas procedunt uel potius permittunt usure. quia leges

humane dimittunt aliqua peccata imputata propter additiones hominum imperfectorum in quibus iuste utilitates impedirent. si omnia peccata distincte prohiberent penis adhibitis. & ideo usuras lex humana concessit non quasi estimans eas esse secundum iustitiam. sed ne impedirent utilitates multorum. **V**nde in ipso iure civili dicitur quod res que usu sumuntur neque ratione naturali neque civili recipiunt usum fructum. & quia senatus non fecit. **F**erarium rerum ipsarum usum fructum. non enim poterat secundum quod usus fructum constituit. concedere. scilicet usuras. **E**t philosophus naturali ratione ductus dicit in i. polyt. quod usuraria acquisitio pecuniarum est proprie contra naturam. **S**ecundum legem uero diuinam simpliciter prohibentur. **N**am licet dicatur. **D**euter. xxiii. **N**on fenerabis fratri tuo ad usuram pecuniam. nec fruges. nec quicquid aliam rem. sed alieno. intelligendum est simpliciter quod eis sit prohibita usura accipere a fratribus suis. scilicet iudeis. **P**er quod datur intelligi quod usuras accipere a quocumque homine est simpliciter malum. debemus enim hominem habere quasi proximum & fratrem. proprie in statu euangelii. ad quod omnes uocantur. **V**nde absolute in ps. dicitur. **Q**ui pecunias suam non dedit ad usuram. **E**t. **e**ze. xxxviii. qui usuram non accepit. **Q**ui autem ab extraneis usuram accipit. non fuit eis excessum quasi licitum. sed permittitur ad maius malum uitandum. scilicet ne a iudeis deum colentibus usuras accipit propter auaritiam. cui dediti erant. ut habetur. **y**sa. lvi. **Q**ui autem permittit. quod in premium per lege seruata. **D**euter. xviii. **F**enerabis multis gentibus. & ipse a nullo fenus accipies. fenus ibi large accipit per mutuo. sic & **e**ccli. xxix. **M**ulti non causa neque non fenerati sunt. id est non mutuauerunt. permittit ergo eis in premium scilicet iudeis abundantia diuitiarum. **E**x quo contingit quod possint aliis mutuare. **I**tem nota quod licet argentum monetatum. & in uasa formatum non dicitur tamen quia principalis usus uasorum non est ipsa eorum assumptio. ideo usus eorum potest uendi licite. seruato domino rei. **U**sus autem principalis pecunie argenteae est distractio pecunie in conmutationes. **V**nde non licet eius usus uedere cum hoc quod aliquis uelit eius restitutionem quod mutuo dedit. **S**ciendum tamen quod secundarius usus uasorum argenteorum potest esse conmutatio. & tale usum eorum uedere non liceret. **E**t si licet potest esse aliquis alius secundarius usus pecunie argenteae. ut puta si quis accipit pecuniam signatam uel ad ostentationem. uel ad ponendum loco pignoris. & tale usum pecunie habere licite uedere potest.

Circa secundum scilicet utrum possit aliquis per pecuniam mutuata aliquam utilitatem accipere. dicendum secundum philosophum in iii. ethicorum. quod omne illud per pecuniam habetur cuius pretium potest pecunia mensurari. & ideo sic si aliquis per pecuniam mutuata uel quancumque alia re que ex ipso usu consumitur pecuniam accipit ex pacto tacito uel expresso peccat contra iustitiam. ut dictum est. ita etiam qui cumque ex pacto tacito uel expresso quodcumque alio accipit cuius pretium pecunia mensurari potest sine peccatu incurrat. **S**i uero accipiat aliquid secundum omnia non quasi exigens. nec quod ex aliqua obligatione tacita uel expressa. sed sicut gratuitum donum nec peccat.

quia etiā anteq̄ pecuniā mutuaſſet licite pote-
rat aliq̄ donū gr̄is accipere. nec peioris edictiois
efficitur p̄ hoc quod mutuaſſet. reconſacōez
uero eoz̄ que pecunia non meſurantur licet
pro mutuo exigere. puta beniuolentiā et amo-
rem eius cui mutuaſſet. uel aliquid huiusmodi
Sciendum autē q̄ reconſacō alicuius benefi-
cii dupliciter poteſt conſiderari. **Primo** quidem
ex debito modo iuſtitie ad quod aliq̄s ex cer-
to pacto obligari poteſt. et hoc debitū accēdit
ſcōm quātitatez beneficii q̄ quis accipit mu-
tuū pecunie. uel cuiuſcuq̄ ſimilis rei cuius uſus
eſt eſt conſumptio nō teneſt ad pl̄ reconſacōndū
q̄z mutuo accipit. **Vnde** contra iuſtitia eſt
ſi ad plus reddendū obligetur. **Alio** mō teneſt
aliquis ad reconſacōndū beneficium ex debi-
to amicitie. in quo magis conſiderat affectus ex
quo aliquis beneficium contulit. q̄z etiā quātitas
eius q̄ fecit. & tali debito nō cōpetit ciuili ob-
ligatio p̄ quā inducit quedā neceſſitas ut nō
ſpontanea reconſacō fiat. **Itē** ſciendū q̄ ille
qui dat mutuū poteſt abſq̄ peccato in pacto
reducere cū eo qui mutuū accipit reconſacō-
nem dampni. p̄ q̄ ſubtrahit ſibi aliquid q̄
debet habere. **Hoc** tñ non ē uendere uſum pe-
cunie. ſ; damnū uitare. & poteſt eſſe q̄ accipi-
ens mutuū maius damnū euitet. & cum ſua
utilitate damnū alterius reconſacō. recon-
ſacōnem uero dampni q̄ conſideratur i hoc
q̄ de pecuniā nō lucrāt non poteſt in pactū de-
ducere. qz nō debet uendere id q̄ non habet
& poteſt impediri multiplici ab hōdo. **Itē** cū
ſit triplex munus ſc; a manu. a lingua. & ab ob-
ſequio ſi quis ex pecuniā mutuaſſet expectet uel
exigat. qz p̄ obligatōnem pacti taciti uel exp̄-
ſi reconſacōnem muneris ab obſequio uel a
lingua. idem eſt ac ſi expectaret uel exigere mu-
nus a manu. qz utruq̄ pecunia eſtimari pōt
ut patet in illis qui locant opas ſuas quas ma-
nu uel lingua exercent. **Si** uero munus ab obſe-
quio uel ab lingua nō quaſi ex obligatōne rei
exhibent. ſ; de beniuolentiā que ſub eſtimatio-
ne pecunie nō cadit licet accipere & expectare. **Itē**
nota q̄ ille qui pecuniā cōmittit mercatori uel
artifici poteſt inde aliq̄d exigere. nō tamē pro
pecuniā mutuaſſet. cuius eſt rō. quia ille q̄ mutu-
at pecuniā trāſſert dñiū pecunie in eum cui
mutuat. **Vñ** ille cui pecuniā mutuaſſet ſub ſuo pi-
culo tenet eam. & teneſt integre reſtituere. uñ
nō debet ampli⁹ exigere ille q̄ mutuaſſet. **Sed**
ille qui cōmittit pecuniā ſua uel mercatori uel
artifici p̄ modū ſocietatis cuiuſdā non tranſ-
fert dñiū pecunie ſue in illū. ſ; remanet eius.
ita qz cum piculo ipſius mercator de ea negocia-
tur uel artifex opatur. & ideo ſic licite poteſt
p̄tem lucrī inde p̄uenientis expectare tanquāz de

Queaſt teneat aliquis reſtituere quicquid de pecu-
nia uſuraria lucrāt eſt. dicendū qz ſicut ſup̄-
dictū eſt. res quedā ſunt quāz uſus eſt ip̄a ea-
rum conſumptio. que nō hñt uſum fructū ſm
iura. & ideo ſi talia fuerūt p̄ uſuram extorta.

peca denarii. tritū. u. inū. aut aliq̄d hñc. nō
teneſt hō ad reſtituendū niſi id q̄ accepit. qz
id q̄ de tali re eſt acquiſitū nō eſt fructus hu-
ius rei. ſ; humane industrie niſi forte p̄ deten-
tōnem huius rei ſit damnificat⁹ amittēdo ali-
quid de bonis ſuis. tñ em teneſt ad reconſacō-
ſacōndū nocumentū. **Quedā** uero ſunt quāz
uſus nō eſt eaz̄ conſumptio. & talia hñt uſum
fructū. ſicut dom⁹ & ager & alia hñc. & iō
ſi quis domū alteri⁹ uel agrū p̄ uſuram extor-
ſiſſet nō ſolū teneſt reſtituere domū uel agrū
ſ; etiā fructus inde p̄ceptos. qz ſunt fructus re-
rum quāz alius eſt dñs. & iō ei debent.

Queaſt quartū ſc; utru liceat pecuniā accipere
mutuo ſub uſura. dicendū qz inducere ho-
minē ad peccandū nullo modo licet. tñ uti pec-
cato alteri⁹ ad bonū licitū eſt. qz deus uti oī-
bus peccatis. ut dicit in encl. ex quolibz enim
malo elicit aliq̄d bonū. & ideo aug⁹. publicole
querēt utru liceat uti iuramento eius qz p̄ fal-
ſos deos iurat. in quo manifeſte peccat. eis re-
uerentiā diuinā exhibendo. **Rñd** qz qui uti
fide illius qui p̄ falſos deos iurat nō ad malū
ſed ad bonū. non peccato illius ſe ſociat quo p̄
demoniā iurauit. ſ; bono pacto eius quo fide
ſeruauit. **Si** tñ induceret eū ad iurandū p̄ fal-
ſos deos peccaret. **Ita** in p̄poſito dicendū eſt
qz nullo mō licet inducere aliq̄m ad mutuan-
dum ſub uſuris. licet tñ ab eo qui patuſ eſt face-
re & uſuras exercet mutuū accipere ſub uſuris.
p̄pter aliq̄d bonū quod ē ſubuectio ſue neceſ-
ſitatis uel alterius. **Sicut** etiā licet ei qui inci-
dit in latrones maſteſtare bona que hz que la-
trones diripiēdo peccant. ad hoc q̄ nō occida-
tur. exemplo. x. uiroz qui dixerūt ad yſmael
Noli occidere nos. qz habem⁹ theſaurū mag-
nū in agro. ut dicit. **Iere. xli.** **Vñ** ille qui pecu-
niam accipit ſub uſura nō ſentit peccato uſu-
rariū. ſ; uti ea. nec placet ei uſurariū accēptio
ſ; mutuatō que ē bona. nec dat uſurario occa-
ſionē uſuras accipiēdi. ſ; mutuaſſet. **Ipe** autē uſu-
rariū ſumit occaſionē peccandi ex malitia cor-
dis ſui. **Vñ** ſcandalū paſſiuū eſt ex pte ſua. n̄
autē actiuū ex pte petentis mutuū. tñ p̄pter
hñc ſcandalū paſſiuū non d; alius a mutuo
p̄cedo deſiſtere ſi indigeat. qz hñc ſcandalū
paſſiuū nō p̄ueit ex infirmitate uel ignoran-
tia ſ; ex malitia. **Item** nota qz ſi quis cōmitte-
ret pecuniā ſuam uſurario non habenti alias
unde uſuras exerceret. uel hac mtentōne com-
mitteret ut inde copioſius p̄ uſurā lucrareſ da-
ret ei materiā peccandi. **Vñ** & ipe eſſet parti-
ceps culpe. **Si** autē aliquis uſurario alias habē-
ti unde uſuras exerceret pecuniā ſuam cōmitte-
ret ut tutius ſeruet. nō peccat. ſ; uti hōmine
peccatoze ad bonum.

Queaſt quintū ſciendū qz multa ſunt p̄pter
que peſtis uſure deteſtabilis eſſe oſtendit
que tñ reduci poſſunt ad quatuor. **Primū** eſt
fenerantis fatuitas. **Secundū** eſt cordis eius
impietas. **Tertiū** eſt peſtis huius immanitas
Quartū eſt ultōnis atrocitas. **Circa** primū

sciendum qd mltie sunt fatuitates usurarii.

Prima fatuitas ei⁹ est qz magis uult pecuniã homini tradere ad usuram cū maximo peccato qz deo in paupe cū maxio lucro & sine peccato. **Aug.** Miroz homo cur feneraris hoī. fenerare deo & centuplū accipies. Quitã eternã habebis. **S**ecūdo stultus est. qz cū ad usuram eradit & usuram accipit illud qd de lucro u furario habet accipit ad usuram sup meli⁹ pign⁹ scz super aīam ppziã. que pdiē nisi reddatur usure. pene. & culpe satisfaciēdo p utqz. a quib⁹ oportuit ut dei filius nos redimeret. ps **Ex** usuris & iniquitate redimet animas eoz. **T**ertio stult⁹ est. qz aut peus est. aut pdigus. qz largus esse non potest. sed peus est de diuinitis quas cōgregat incessant. non audet expēdere. nec necessitates suas assumere. s; cor ei⁹ cōtinuis curis affligit. corpus eius inedia cruciat. & anima damnationem meret. **S**i uero pdigus est large accipit & expendit sup animã suã. sic animal qd impinguat ad occisionē **Iere. xii.** Congrega eos tanqz gregē ad uictimã &c. **H**iero. cuidã diuiti ait. Impingua uite deus. q. bouem ad uictimã. & p amena pta ducit te ad occisionē. eccl. xxvi. **D**eus pauie illū ad rumpheã. **Q**uarto stult⁹ est. qz ut sanguisuga dyaboli sanguinē uenenosum sugit. & suis male acquisite pecunie qd est sibi mortis occasio & crepationis. qnqz ne pecunia sua nō remanēt sibi nisi man⁹ maculate. opa ifecta & peccata. tales em moziunē nihil secū nisi peccata portates. **Q**uinto uias dei & paradisi obstruit. que sunt ut dicit m. ps. **V**niuersē uie dñi mīa & ueritas. **V**eritate. cum em pximū excoziat & cōsumit dicit se ei facere bonitates. **S**imiliē misericordiã cum uult sibi dari ab eo cui potius dandū esset. **S**exto i nouissimo suo erit mspiens. qz de pecuniã de qua facta sunt sibi uulneta debet facere medicamēta restituendo & penitēdo. ipe aut adauget sibi uulneta & mortē suã & filioz suoz qn eam eis dimittit. **S**eptimo stultus est. qz diuitie qz acquirunt peunt & trahunt ut fum⁹ & somnuz & eius aīa damnabit eternuz. aut em igne succendunt. aut aquis submergunē. aut a furibus auferunt. aut a pdonibus rapiunt. aut heredum pdigalitate uel stultitia cōsumunt. qz deus uindicat hmōi pestē usqz in terciã uel quartã gnationem. vix em tm durat res usurarie. qz ut dicit m. ps. **N**utates trãferunt filii eius. & medicent. & eiiciant de habitacionibus suis. **S**crutes feneratoz alius omnem substantiã ei⁹. &c. eccl. viii. **S**i feneraueris. q. pditum habe. **Iere. xvi.** **P**erdix fouit q nō pepit &c. dicit quia pdix dicit a pdendo. qz aliena oua surripit. & ea cum nutriēdo aliqmdiu seruauit amittit. qz dimittit eam & uadunt ad matrē pziozē. **S**ic diuitie dimittunt usurarios maxie i morte. & redeunt ad mundū. sic fit puero qui panē tenet in manu. sepe em canis ut habeat panē apprehendit manū pueri. & sic acquirunt panē. **S**ic sepe pzicipes apprehendunt usus

rarios ut habeat eoz denarios. & sic amittunt & corpa sepe & pecunias. **O**ctauo stultus est qz curis & sollicitudinib⁹ & angustiis semetipm affligit qz cor eius urit affligit interius & corrodit. ut sit filis nuci umiculose qz nihil ualet. nisi ad frangendū & piiciendū in ignē hec cura auferet homini scipium. bona spūalia orōnes. & attentiones ad bonuz & ad deum **Berū.** ad eugenū papam. **Q**uo te trahūt occupationes iste maledicte. si tū pagis ita te dare illis ut nihil tui tibi relinqs pdis tempus i his in quib⁹ non est nisi labor & uana sollicitudo & afflictio spūs. euisceratio mentis. euacuatio gratie. **N**am qz ē fruct⁹ eaz nisi araneaz. te. dies diei eructat lites. & nox nocti indicat maliciã. **I**dem cū omnes te habeant esto de habentib⁹ te. vnus claudet ostium cor dis tui. **N**ota hmōi sollicitudines mltiplicant. & serpūt. & hoīem p extrauagatōem de domo sua eiiciūt. **S**iles sunt iste sollicitudines & cure ut dicebat magister iacob⁹ cuidã serpēti. de quo fabulose dicit. qz cū quidã homo muēisset eū moziētē in frigoze ei cōpassus portauit eum i domū suã fouēs & nutriēs eum lacte. qz cū cōualuisset. intoxicabat totam domū. nec prece. nec precio uolebat exire. s; hospitem ueneno occidit. **N**ono stultus est qz cū plene & integre teneat restituē quicqd habuit ultra sortem. qz fm aug. **N**ō dimittit peccatū nisi restituat ablatū. & ille a quo accepit ius habeat in iudicio repetēdi. fatuus est qz rem alienã accipiat. & apud se detineat. & totū piculum custodie trãferat in seipm. **V**n cum miles quidam usurariū quēdam curialit & prudent ar gueret de hoc qz exercebat usuras & ille respōdens dret qz ante mortē omnia plene restituere proponebat. cur ergo ait miles nos alienis opib⁹ & peccatis oneratis & in piculo custodie pecunie aliene uos ponitis. cū aliã utilitatez habere nō pponitis nisi qz man⁹ mōiatis. ex cōputatione accipiēdi & reddēdi cū sciatis qz oporteat reddere aut pendere. quare nō cessatis & redditis dū potestis. at ille ad hoc obmutit. **I**tem alii in fine maxie obstinati sunt. qz si iam essent in inferno. **P**arysius hō quidam ad eccliam beate uginis die sabbati fuit deprecatus in lecto qui in aliquo mēboz suoz partebat habens in eo ignē illū qui sacer uel iferri solet appellari & uallatus erat mltitudine **C**ūqz testarent vicini sui qz esset usurari⁹ monēbāt eū sacerdotes & clerici qz quitaret et reddere pmitteret usuras. ut eum beata uirgo liberaret ab illo morbo. qui eos aliquatenus audire nolebat. nec uitupis nec blādimētis. & cū finite essent uespe in ea obstiãcia pferuabat cum uero iam ille ignis totū corpus eius occupasset. & uers⁹ esset i nigredinē & in flatūm & oculi eius de capite illius de fleret. in de tā quã canis ab ecclia e cētus. & ibi in illa obstiãntia ab illo igne in ipa uespina hora est consumptus. **P**ōt dicit bñ usurario quod dixit theoderic⁹ rex francoz cuidam bailliuo suo qui

male tractauerat res suas. Serpens inueniēs ampullā vīno plenā. intrauit p̄ os eius ar-
 tum & hausit. & inflat⁹ exire nō potuit. & ue-
 niens dñs ampulle ait. Miser euome qđ hau-
 sisti. & sic poteris exire & mortē euadere. Sic
 vsurarius si vult euadere damnationem. opor-
 tet qđ euomat p̄ restitutionem pecuniā male ac-
 quisitam. & p̄ confessionē culpam. alioquin eua-
 cuabit p̄ penā in gehennā. **Iob. xx.** diuitias q̄s
 deuorauit euomet. & de ventre eius extrahat
 eas deus. **Decimo** stultus est & uilis exercēdo
 officiū quo dīpe non audeat corā hominib⁹ p̄-
 fireri. nec dicere se esse illius officiū qđ exercet
Cum em̄ omēs clerici. milites. sacerdotes. om-
 nesq; mechanici oprari libere p̄fiteant̄ artiu⁹
 suarū noīa. solus vsurari⁹ nō audeat suū officiū
 um noīare. **Vñ** similis ē catto qui noīe suo uo-
 catus fugit. & solus inter aīalia suū nomē ab-
 horret. **Vndecimo** stultus est. qz sepe congregat
 diuitias & seruat aliis & nō sibi. & plerūq;
 qz deuoluūtur ad man⁹ inimicorū suorū. **Luc.**
xii. Que congregasti cuius erūt. **Et. eccl̄. iiii.**
Vnus est. et scōm nō habz. nō filium. nō fra-
 trem. et tñ cōgregare nō cessat. nec recogitat
 dicēs. cui labozo. etē. **Rñdet. ps.** dicens. Relin-
 quūt aliis diuitias suas et sepl. e. do. & c. **Iē. vi.**
Trāsibunt dom⁹ eorū ad alteros. & agri & ux-
 ores p̄ter. **Sicut** accidit ut dicit magister **Iac.**
Quidā fenerator bona omīa cuiusdam militis
 p̄ usuras absorbuerat nec ei nec suis uolebat r̄-
 stituere aliqd nec inducias dare. s; p̄ dñm suū
 faciebat eum captū detineri. **Interim** mortuo
 usurario sua uxor cito p̄traxit eū milite. q̄ li-
 beratus a debito fact⁹ est oīm dñs que habe-
 bat vsurari⁹. **Ioculatoz** in nuptiis cantabat. &
 vsurari⁹ in inferno eiulabat. **eccl̄. xiii.** In boīs
 eius luxuriabit alien⁹. **Vsurari⁹** est quasi bur-
 sa usitata q̄ inutilis & denigrata. pecunia re-
 mota p̄icit in lutū & cōculcat. sic vsurari⁹ a
 demonibus. **Idem** magister **Iacob⁹** dicebat. qđ
 cū quidā dñs iuuenis & nouus miles obuiar̄
 turbis monachorū. **fun⁹** cuiusdam sui vsurariū
 portantiū. ait. **Cōcedo** uobis cadauer aranee
 mee qđ portatis. dyabol⁹ aut̄ habeat sibi aīam
 ego at̄ telam diuitiarū si potero mibi reserua-
 bo. **Cū** quidam vsurari⁹ bysuntinēsis ī extre-
 mis nolens facere aliquod testamentū uel ele-
 mosinā. s; omnia dimisit in dispositōne uxoz
 ris sue. cum aut̄ ip̄e esset sic mortu⁹. uxoz sua
 uidens quēdam inimicū eius extraxit eū eo cito
 post mortē uiri sui. quā cū argueret quedā
 proba mulier dicēs qđ uir suus erat adhuc cali-
 dus in sepulcro. **Rñdit.** Si calidus est sufflate
 eum. hec sunt elemosine q̄s fecit p̄ anima ei⁹.
Duodecimo in fine spālīter apparet esse stul-
 tus. **Sicut** de pdice dicit. **Iere. xvii.** In nouissi-
 mo suo erit miseri⁹. qz de pecunia de qua sibi
 facta sunt uulnera deberet sibi facere medica-
 mēta. peitendo scz & restituēdo. ip̄e aut̄ relin-
 quēdo eas uxozī sue & liberis. culpā suā & cum-
 mulū sue damnationis augmētat. **Sic** igit̄ de-
 clarata est. feneratoris fatuitas.

Quoniam secundū sciendū qđ in multis similit̄
 a p̄paret cordis ei⁹ iniquitas. est em̄ iniquus
 uel impius ad deū. ad se & ad pximū. **Quau-**
 tum ad deū quidē iniquus ē & impius ī mul-
 tis. **Primo** qz temp⁹ qđ cōmune fecit deus oī-
 bus sibi approprias uēdidit. ideo iusto dei iu-
 dicio auferē ei tempus. **ps.** Viri sanguinuz &
 dolosi nō dimidiabūt dies suos. **Vult** extra de-
 um aut naturā de denariis facē denarios. **Im-**
 pius euacuat dei snām extra primuz penem.
In sudore uultus tui uesceris pane tuo. **Gen.**
iii. ps. Qui potē labozē ī p̄cepto. **Vsurari** pl⁹ &
 melius aliis uolūt comedere & bibere. & min⁹
 labozare. **ps.** In laboze hoīm non sunt. & c. as-
 sidue et incessantē deū offendūt incessantē pec-
 cando. et dyabulo die ac nocte seruiēdo. festa
 dei et sanctorū uiolādo. sacra loca execrati in-
 grediēdo. et sacra sacrificia et officia aggre-
 diēdo. **ysa. lxxv.** Popul⁹ ad iracūdiam me p̄uocās
 aī faciē meam semp. **Item** impius est sibi
 et iniquus aīam suā p̄cioso sanguie agni īma-
 culati appreciatā uenalem p̄ uili p̄cio expo-
 nēdo. et intima cordis sui in terra p̄iciendo.
eccl̄. x. **Auaro** nihil est scelestius. hic em̄ aīam
 suam uenale habet. in terra p̄icit intima sua
Itē impius in filios quib⁹ nō compatit̄. nec su-
 os reputat qz diu uidet eos simplices et innocē-
 tes. ut coruz qui pullis suis nō p̄uidet nec cō-
 patit̄ eis qz diu uidet eos albescere p̄mo pilo do-
 nec nigrescāt. et fiāt sibi filies. ut dicit. **gg.** su-
 per illud **Iob. xxxvii.** Qui p̄parat coruo escam
 qñ pulli eius clamāt ad dñm. qz qz diu non p̄-
 uident dictis pullis p̄res eorū. pascit eos dñs
 roze celi. **Item** impiū sunt filii quos immolāt
 demoniis. **ps.** Et immolauerūt filios suos et
 filias suas demoniis. adducūt eos ibi occiden-
 dos. **Osee. ix.** **Effraym** ducit ad interfectoz
 filios suos. **Item** iniquus est aliis pximis suis
 qz uēdit eis qđ suum nō est scz temp⁹ et mu-
 tuū quod eis iure naturali et euāgelico d̄. **Luc.**
v. **Mutuū** date nihil inde sperātes. cū mutuū
 sit de meo tuū. uēdit ei rem mutuātā p̄ mutu-
 um iam suā factā. pximū suum uiuū comē-
 dit incessantē sine dentib⁹ aut faucibus cū de-
 nariis suis. **Iob. xxx.** Qui me comedūt n̄ doz-
 miūt. & c. **Item** circa tertiū. s. qz sit pestis huius
 immanitas. sciendū qđ h̄ flagitiū cōtrariat̄ le-
 gi nature que in corde hūano naturalit̄ ē im-
 pressa. **Luc. vi.** **Quēcūq;** uultis ut faciāt uobis
 hoīes et uos facite illis. **Vsurari⁹** aut̄ si esset ī
 digens sicut ille qui pecuniā eius accipit uell;
 grās sibi pecuniā mutuari. **Item** omīs crea-
 tura p̄pter hoīem facta gr̄tis subueit indigen-
 ti. puta sol. luna. stelle gratis cōmunicant su-
 am lucē. ether rozem. nubes pluuiā. aer flatuz.
 aqua potū et lauacrū. terra fructum. et sic de
 aliis. nec homini bñficia sua uendūt. **Item** cū
 solū uegetabilia et uiuēcia se multiplicāt p̄ ge-
 neratōem. uult vsurari⁹ extra naturā ut dena-
 riū sibi generēt denarios sine labozē suo. et sine
 sui p̄iculo capitalis. uult qđ frumentū iam con-
 sumptū a recipiēte pariat aliud frumentum.

uult q̄ res sua quā cōmodat pariat sibi aliam
semel i anno uel mēse uel septimana extra na-
turā cōmodati. q̄z cōmodatum est idēz q̄ ad
cōmodum tuū tibi datum. q̄d uult vsurarius
uendere. Item cōtrariā legi diuine. exo. xxii.
Usuris paupem nō opprimes. Leuic. xxv. Pe-
cuniā tuam nō dabis ad usurā. Item deuē. xv.
Non ages quippiā callide in fratris necessita-
tibus. Ibidē. xxiii. Nō fenerabis fratri tuo. Et
post. Fratri tuo id quo indigz cōmodabis abf-
qz usura. Item Luē. vi. Mutuū date nihil inde
sperātes. Item cōtrariā pietati fraterne. qz qn̄
uiderit aliquis fratrē uel pximuz indigentes. et
pp̄ter indigentia petētem mutuū. dicat ei pie-
tas naturalis qz ab eo qui indigz nō est aliqd
extorquendū. s; potius i dono uel mutuo suc-
currendū. nec amplius expetendū. qz qd petite
mutuandū. i. Io. iiii. Qui habuerit substantiā
huius mūdi et uiderit fratrē suū necessitatem
habere. et clauerit uiscera sua ab eo. quō cari-
ritas p̄ris est in eo. Miser autē usurari⁹ multū
cōtemnit deū cui n̄ dat pecuniā quā petit pau-
per. p̄ qua mutuata p̄mittit centuplū et uitā
eternā. magis autē credit et citi⁹ tradit ei qui p̄-
mittit simplū. ut quiqz p̄ quatuor. cū modico
lucro et magno peccato. Fenerat autē dño qui
miseret paupis. P̄p̄tē immunitatē huius pec-
cati usurari⁹ in scriptura cōparat leoni. q̄ ue-
nacioni insidiat semp. eccl. xxvii. Item laroni
sm̄ sn̄iam dñi qui templū ingrediēs menses
nūmularioz subuertit. et es eoz effudit. Io. ii
Matth. xxi. Vocans domum dñi spelūcam la-
tronū p̄pter eos qui habebāt ibi pecunias q̄s
mutuo tradebat nō p̄pecunia nūata. s; p̄ qui
busdā munusculis. Nūqz legit fecisse uiolen-
tia manūalem qz diu fuit in hoc mūdo. nisi cō-
tra istos et colūbas uendētes. istos autē facto
flagello. de funiculis cū uiolenta manu eiecit.
et mensas eoz subuertit. et es effudit. Usura-
rius est in ecclia sicut uulpecula in domo cuius-
dam qui eam nutrierat inter gallinas. cū autē
p̄pter forzfactū suuz eam expulisset de domo
die ac nocte gallinas rapiebat. et deplumabat
occulte. Sic uiuarii i ecclia nutriti p̄pter pecca-
tū suū ab ea exclusi fideles rapiūt et depauper-
rant et exheredāt. Deteriores sunt vsurarii qz
alii fures. qz non solū spoliāt de nocte. s; eti-
am de die apte et occulte potētes et debiles. ma-
gnos et puos. Item pditor est comedēdo et bi-
bendo cū homine. et cū fratre. pp̄rio mutuan-
do & pecuniā tradendo. intēdit eū exhereda-
re & spoliare suis. Silis iude. pditorū qui come-
dendo & bibēdo cum dño eum intendebat p̄-
dere. Deterior est eo quantū ad hoc qz peituit
& ductus p̄nā restituit añ mortē suā. qd nō
facit usurari⁹. Item ē hoicida quantū ad pau-
pes quib⁹ accōmodat. quibus auferēdo uictū
aufert uitā. eccl. xxxiii. Panis egentium uita
paupum est. qui defraudat eū hō sanguinus
ē. Se & suos spūaliē occidit. Osee. ix. Efraim
ad interfactozē ducit filios suos. dum eos in
usuris instruit. ul' decapitale eis ad hoc tradit

ut sic lucent. uel dum usuras eis dimittit. Et
similis ē inferno. qz insatiabilis. & semp habz
os aptum ad suscipiendū. & deterioz eo uide-
tur. qz infern⁹ uirtute passionis xp̄i que male
habebat restituit. Itēz silis ē mortū nulli parcēs
nec clericis nec militib⁹ nulli tempozi. nulli lo-
co p̄cit. s; oēs spoliare intēdit. Deterioz est mor-
te. que solū semel p̄cutit. Item silis est dyabo-
lo. Sic enī dyabol⁹ peccat incessantē. sic usura-
rius cuius peccatū nō dormit. Sic officiū dya-
boli est peccare. ita officiū usurari⁹ ē purū pec-
catū. Sicut dyabol⁹ blāde intrat & patientē ex-
pectat usqz ad finē. p̄ modico capitali. qd q̄sto
plus tenuit homo. tanto plura exigit. sic usu-
rarius uult qz diu teneat capitale suū qd incef-
santē hoīem s̄sumit. Item h̄ peccatū aggrauat
difficultas curatōis. qz cū in aliis peccatis suf-
ficiat peitēre. in hoc tñ peccato nō sufficit. qz
sm̄ Aug. Nō dimittit p̄ctm̄ nisi restituat ab-
latū. Hoc atē ē usurariis ualde ḡue. qz libenti⁹
darent m̄lta qz redderēt pauca. cuius rō mul-
tiplex est. Prima quidē qz cū ex cupiditate ce-
pit quis usuras exercere. cupiditas autē semper
crescit. sic ignis ex appōne lignoz nō exting-
uit. nec minuit. s; auget. Iuxta illud. Crescit
amoz nūmū quantū ipa pecunia crescit. Vnō
si in p̄ncipio difficile fuit ei restituere. augmē-
tata cupiditate difficili⁹ erit ei. Secūda quia
quāto q̄s fortius radicat⁹ est i aliquo habitu
uitioso. tāto difficili⁹ separatur ab illo. Tertia ra-
tio est. qz quāto diutius tenet diuitias. tanto
diuitiaz a moztē eius corde intēmatē pfundi⁹
& ideo difficili⁹ separi p̄ ab eis. Quarta rō
qz quāto diutius fuit diues & cōsueuit abū-
dare in delitiis & honozib⁹ huius mūdi. tāto
uehemētius horreret indigere. & paup̄ in ce-
teros appere. Quinta rō. qz quāto p̄seuerat diu-
tius in p̄ctō. tātomagis elongat⁹ a deo & eius
gratia sine qua nō p̄ restituedi uoluntatē ha-
bere. Sexta ratō est imoderatus amoz quē ha-
bet ad uxozē & filios quos uix indigere p̄mit-
tit. quos in abūdantiis enueriuit. Ad ostē-
dendū etiā huius sceleris ḡuitatē ualent q̄ su-
p̄dca sunt. quō usurari⁹ impius ē deo. sibi. &
pximo. **Q**uarta quartū scz quāta sit punitōis
huius pestis atrocitas sciendū. qz usurari⁹ pu-
nit m̄ltipliciter. tam in p̄nti uita qz etiā in futu-
ra. In p̄nti quidē punit. i. p̄niēdus est p̄secu-
tione iuris eccliaſtici. qz cōpellant⁹ tam ipse qz
heredes eius ad cessatōnem & restitutōnem usu-
rarū. Secūda pena est timoz cōtinuus amittē-
di sic acquisita. Tertia pena ē pudor quē habz
de fama sua & noīe. nam & si ab hoīb⁹ hono-
rat⁹ & ei reuerētia exhibet⁹ exterius. tñ testat⁹ ei
cōscientia sua qz indign⁹ est honozē. & qz ip̄i-
met quicū honozat⁹ reputat eum uilē & indignū
honozē. sicut bñ solebat antīqtus tles ho-
nozari. Adeo nāqz uitiū detestabant⁹ usure qz
uix i vna ciuitate poterat un⁹ vsurari⁹ mueni.
Hic si ueniebat⁹ ad eum nō dabat pecuniaz ad
usurā nisi prius data fide qz nō publicaretur.
De quo si oziebat⁹ suspitio. dom⁹ eius dicebat⁹

domus dyaboli. uinea. & sic de alijs rebus ei⁹ pacis ei osculū nō dabat. nec ignis ī domo ei⁹ accipiebāt. ab omībus digito mōstrabat. hui⁹ occursum expauescebant pueri. ipm⁹q; demon strātes admuicē fugiebāt. Quarta pena ē. qz sepe uel p⁹ole caret. Iuxta illō. Osee. ix. Da ill uuluam sine liberis & ubera arentia. Vel filios habet mutiles. stultos & pdigos. q cito dis sipant omīa que multo tempe & cū multis la bozib⁹ acquisiuit. ps. Nutātes trāfferunt fili eius. & mēdicent. Quinta pena ē. qz ppter res quas acquisiuit iniuste ipse iuste uel iniuste ca pit. teneat. dure tractat. & rebus suis spoliat. ysa. xxxiii. Ve qui pdaris. nōne et ipse pdaberis. Sexta pena est. qz nō restituit. nec pmitit restitui res male acquisitas. s; sicut fur cum re furtiua dep̄bensus ī morte cū ea & p ea suspē dit ī inferno. Rō aut quare nō restituit est. quia nō potest. si est pdig⁹ qz non habet vū uel nō uult si est auarus. uel si uult nō nisi ī morte. ad similitudinem uasis terreī ī quo con gregant denarii. s; mde non possunt extrahi nisi frangat. uel si uult ante mortē aliter uult qz debet. cū cōditionib⁹ & circūstantiis inde bitis & iniustis. uel potius uult dare qz resti tuere. Septima pena ē. qz res usurarioz post mortē subito euanesūt. & mueri nō possunt qz qui potest cape capere. qui debet negat si p̄. uel quia sepe nescit ubi occultauerit res suas. Octaua pena est. qz priuat bonis spūalibus q sunt uita aīe s; gratia & uirtutib⁹. & merito priuat gratia quā p̄merit. Si em suam pecu niā gratis mutuaret ppter deū merē ap̄ de um. Sup auz & argentū grā bona. p̄. xxii. Usurari⁹ aut pecuniā suam p̄feret grē. iō de us iuste nō dat ei grā tanq; gratiē cōtemp tozi. Item grā tempis nobis grāis exhibiti p̄ hibet uenialitatē eius. Luc. vi. Gratis accepistis gratis date. Sed usurari⁹ temp̄uendit. Item grā quā xp̄us nobis exhibuit. ī mltis & diuisis bñficiis exigit ut p̄ eo gratis bñficia p̄bea mus. Luc. vi. Si mutuū datis eis a quib⁹ spe ratis. que uobis ē gratia. Itē grā fraterne xp̄i anitatis hec idē exigit. Deut. xxiii. Nō fene rabis fratri tuo. In hoc igi⁹ usurari⁹ xp̄i nōs deterioz est iudeo. qz iudeus iudeo non cōmo dat ad usuram ppter hec omīa iuste priuat grā. Item priuat uirtutib⁹. eze. xviii. Si uir fue rit iustus & fecerit iudiciū & iusticiā &c. Seq tur. ad usuram non cōmodauerit uita uiuet. Qd si genuerit filiū &c. ad usuram dantez & amplius accipientē. nūquid uiuet. Aug⁹. O lu cra damnola. inuenis pecuniā. pdis iusticiam pdis aīam. pdam quā rape cupis. muscipula ē ī qua sicut mus uolens cape lardū capis. deti nens alienū a dyabolo detineris. Nonā pena est. qz pdit oblatōnes & elemosinas q̄s facit d̄ usuris. ī quib⁹ uidet deū plus ad iracundiaz puocare qz placare. eccl̄. xxxiiii. Immolātis ex iniquo oblatio eius maculata. & non sunt bñplacite subannatōes impioz. Sūt similes illis qui ī passione deū crucifigebāt & arun

dinem de quo eum uerberabāt ī manu eius ponebāt. & eū illudēdo adorabāt. Et p⁹. Qui offert sacrificiū de substantia paupum. q. q̄ uic etimat filiū ī cōspectu p̄ris. tale exēnium facit deo p̄ri qui offert de substantia ablata pau peri p̄ usuram uel rapinā. Sicut legi⁹ ī orofio & scolastica hystoria fecisse hastiages rex p̄sarum arpello p̄icipi militie sue. qui offēderat eam p̄ euasione & nutritōne cyri nepotis dis cti quē hastiages p̄cepit puulū occidi. cui cū nō obediuisset. dict⁹ hastiages fecit capi clam filiū dicti arpelli vnigenitū puulum & occidi & parari diuersimode & p̄parari p̄ri p̄uenati one. de quo cū satis comedisset & bonitatem carniū cōmendasset facit ei deportari cruda mē bza que retinuerat s; caput & manus. & pes des pueri. dicēs illa esse extrema dicte uenatis onis. qui cognoscēs uidit. doluit. & dissilauit captās hozam qua posset uindicare factū. p̄o quo laborauit tpe suo q̄ ipse hastiages amitte ret regnū p̄sar. & illud trāfferet ad medos. Sic usurari⁹ imolat filiū paupem ī cōspectu dei p̄ris. cū affligit eum usuris de quibus deo oblatōnem facit. Decima pena ē. quia priuat suffragiis & orōne eccl̄e & cōmuniōne & con sortio populoz dei caret. & cōmuniōne sacre eukaristie. Vñ apoc. xxii. Beati qui p̄ portas i erant ciuitatē. &c. foris canes uenefici & ydo latre &c. quales sunt ip̄i. canes sunt. qz ut canes famē insatiabilē patiunt embolismū. Vene fici. qz alios uenenofo exēplo uel pecunia. ul cōsilio inficiūt. Ydolatre. qz pecuniā ut deum colūt. & sup omnia eā diligūt. Hi excludēdi sunt ab eccl̄a militante. & excludent a trium phate. Ideo ut refert ma. iacob⁹. Quidā p̄bus sacerdos monēs patrē suū usurariū ut restitu eret cū nollet acquiescere eo mortuo cū facerz absolutōnes p̄ mortuis ī eccl̄ia sua dicebat Nolite orare p̄ anima p̄ris mei qui restituerē cōtempserit. qz sepultus ē ī infernū & faciē de i de cerero nō uidebit. Quidā usurari⁹ dum sa cerdos appoztaret ī calice cōmunicnē. ait. de eis que sunt intus nō curo. s; sup calicē si uul eis mutuū bene uobis accōmodabo. Alius accōmodauerat quatuoz libzās de quib⁹ debebat habere. xii. usq; ad quatuoz annos. adueniēte sacerdotē nihil extorqueri potuit ab eo nisi hec duodeci libzās q̄s talis debet p̄ q̄tuoz reddat. Undecia pena est. qz priuadus ē eccl̄astica sepultura. qz ei si habeat potius nocē qz p̄osire. Greg. dial. li. iiii. ca. l. Quos peccata gūia dep̄ munt. nō ad absolutōnem s; potius ad maiō ris damnatōnis cumulū est. q̄ eoz corpa ī ec clēsia ponunt. Idem post. lv. Hiis quos pecca tā graua dep̄zimūt. si ī sacro loco sepeliri se fa ciūt restat ut etiā de sua p̄sumptione iudicent. Qd p̄bat ibidē plurib⁹ exēplis. In ciuitate by suntina accidit. qz cum quidā usurari⁹ mag nus qui ualde iocūdus erat sederz ad mensā suam ut comederet. subitanea morte ī ipsa mē sa percussus cecidit. qd uidentes ei⁹ filiū quos habebat de duabus coniugibus. ad gladiō

cucurrerūt p̄re dimisso super archas de eis cō
pugnātes. custodiendis & saluādis. de anima
p̄ris uel corpe parū curantes. **Cū** autē fuisset se
pultus. iunctus pieti ecclesie prochialis sancti
iobānis. & facta fuisset ibi p̄minēs sepultura
iuncta pieti & inserta. in mane a pietate repulsa
& longe depulsa inuenit. q. per hoc innuere
q. nō haberet cōmunionem in ecclesia. **Qua-**
liter autē sepeliēdi sunt vsurarii notat. **Iere. xii.**
Oculi tui & cor ad auaritiā & ad sanguinem
fundendū innocentē. & ad calūniā & con-
summatōnem mali opis. **Et** post de tali. p̄pte
rea h̄ dicit dñs. **Non** plāgent eū & non cōcre
pabunt eū. ue dñe. ue inclite. omnes plangūt
seipos. nullus eū uel eius infortuniū in corpe
& anima. **Sequit̄.** **Sepultura** asini sepeliē
p̄tre factus. & pietus extra portas ierlm̄. ecce
sicut asinus sic sepeliē. asino mortuo dñs eū
excoziat sibi pellem retinēs. & cadauer ad fos
sata trahere faciens. ubi uermes & cozi pug
nant de carnib⁹. canes de ossibus. **Silr** vsura
rius extra ecclesiā p̄iciend⁹ est in fossatis & lō
cis imūdis. dñi retinēt sibi pellem t̄paliū. de
mones pugnat de aīma corrodenda. uermes
de cadauere. **Item** ma. iaco. **Cū** quidā benedi
ctus sacerdos corpus publici vsurarii qui no
luerat restituere nollet tradere ecclīastice sepul
ture. instantiā & uolentiā amicorū nō ferens
ait. **Videam⁹** de hoc qd uult deus. **Ponam⁹**
corpus eius sup̄ asinū suum. & ubicūq; in ec
clesia uel alibi eū tulerit. ibi sepeliat. **Cū** cōcoz
dassent huic sentētie tulit eū asinus ad furcal
recto itinere. ubi eū inter latronum cadauera
sacdos dimisit. **Cū** dicat̄ de sanctis. ecclī. xliiii
Corpa eorū in pace sepulta sunt. ip̄i cū eis non
habēt cōloziū. ysa. xliiii. **Quasi** cadauer putri
dum nō habebis cōloziū. ysa. xliiii. **Et** si alii ali
quī in inferno quiescāt. tu nūq; **Vñ** idem ma
gister iac. dicebat. q. cū quidā fenerator mor
tuus esset nihil restituere uolens. quidāz mo
nachi p̄ce amicorū & p̄cio inducti sepelierūt
eū in claustro suo. & uidebat̄ eis q. singul⁹ no
ctibus surgeret de sepulcro suo candelabris &
boctis nocturnis uerberādo monachos fuga
bat dicēs. **Isti** dei inimici salutē quā mihi p̄o
mittebāt. & ferre nō possunt. & pecuniā meam
habuerūt. **Cū** hoc sepe fieret inierunt cōsiliūz
cum p̄bo viro & sapiente. qui cōsultuit q. ad iu
rare ut quiesceret. qui rñdit. q. quiescere nō
poterat. nec eos quiescē dimitteret q̄z diu eum
in terra sancta detineret. qm̄ ibi quiescere nō
poterat q. officiū exercuerat qd nec die nec no
cte quiescit. quo eiecto de sacro loco quiescebant
ab eius uexatōne. **Duodecim** pena. qz sepe ma
la morte & subita & improuisa moriunt. alii
blasphemādo & dyabolo se reddēdo. alii vsum
lingue & memorie p̄dendo. alii etiā qui mortē
suam p̄uident tm̄ habēt facere de aliis dispo
nēdis que magis fuerūt eis cordi q̄z de restitu
tionib⁹ faciēdis de quib⁹ non curauerūt. **Alii**
tm̄ habent facere de carnis afflictōne & mis
erate quā sentiūt. q. de piculo aīe nolunt coz

gitare qd non sentiūt. **Alii** etiā si uellent non
habēt restituēdi spaciū. s; relinquūt dispositio
ni alioz qui si ip̄i uiuētes parū curauerūt ip̄i
minus curabūt. **De** mala morte exemplū d̄ il
lo qui laborās in extremis loquebat̄ aīe sue di
cens. **Aīa** mea multa bona tibi acquisiui. qd ti
bi deest. mane mecū. & cū magis ac magis ur
geret̄ ad mortē fecit ante se appoztari uasa au
rea & argētea & iocalia p̄ciosa. in quoz dele
ctatus aspectu dicebat iterū. aīa mea uides
h̄ omnia. **Si** hec tibi nō sufficiūt adhuc p̄mit
to tibi maiora. si mecuz uolueris remanere. q
mori se sentiēs & despans ait. aīa mea ex quo
mibi nō uis acquiescere. om̄ibus demonib⁹ te
cōmendo. quo dicto miserā aīam exalauit. **Iē**
p̄sius usurarius quidā ad ecclīam beate virgi
nis depoztatus in lecto. p̄ eo q. in aliquo sui me
bro illo igne qui sacer dicit̄ affligebat̄. a sacer
dotibus & clericis monebat̄ q. usuras & male
acquisita restitui p̄cipet ut beata uirgo ip̄m
liberaret ab illo durissimo cruciatu. qui cū nec
blādis sermonib⁹. nec nimis. nec uitupis acq̄
esceret. ac ip̄is uidentib⁹ ignis ille totū corpus
cōcremans deuozaret. inflatūq; in nigredinē
uersus eēt. oculiq; de capite suo defluerēt. eie
ctus est de ecclīa quasi canis uilis & fetid⁹. &
sic in ip̄a hora cōsumptus ab igne. in sua obsti
natōne p̄manens expirauit. **Quia** tm̄ fenera
toz aīam suā dyabolo uenalem exhibet p̄ us
ras. id̄ dyabol⁹ eā in morte t̄q; sibi uenitā ra
pit etiā nolentē. & de corpe uolentē auellit. **Ex**
emplū de illo quē uidit heremita morientē. q.
cū diceret. deus adiuua me. rñ sum ē sibi. **Nō**
est tibi spes neq; ps in deo. & sic demones cū
tridentib⁹ aīam auullerunt. **Ad** idem ē exem
plū de crisaurio. iiii. dyal. xl. ca. qui cū esset ple
nus uitiis in acquirēdis reb⁹. auaritie facibus
insatiabilē succēsus erat. q. infirmitate p̄cussus
eadem hora q. erat de corpe exiturus uidit te
rribilissimos spūs uolentes eum rape. quos ubicū
q; se uerteret uidebat. & dū uocaret filiū max
imū noīe qui factus ē monach⁹. nihil ualebat
ei. & cū peteret indutias nec exaudiret. dum
elamaret indutias usq; mane. in ip̄o clamore
de tabernaculo carnis euulsus est. **Usurarius**
nō debet h̄re indutias quas aliis uēdidit. **Qui**
dam autē alius in gūi infirmitate posit⁹ cum
admoneret̄ q. restitueret & testamentū cōde
ret. ait sacerdoti suo. **Vos** estis sacerdos me⁹.
Vos primū lego dyabolo. qui p̄pter exennia
mea q. recipiebatis me in peccato fouistis. **Icē**
uxorem meā & pueros p̄ quibus usuras feci.
Pecunia autē mea sit dñi mei. qui meli⁹ pote
rit eam defendere. **Adhuc** autē aīam meā red
do dyabolo cui diu seruiuit. ad illā statim dya
bolus accepit. **Item** de subita morte dicit̄ in ps.
Viri sanguinū & dolosi nō dimidiabūt dies
suos. hii sunt usurarii qui fraudib⁹ & usuris
fugunt ut sanguisuge uictum paupum. ecclī.
xxxiiii. **Panis** egentiu uita pau. ē. qui defrau
dat eū homo sanguis est. **Aliqui** in ip̄a mēsa
comedēdo & bibendo morte subita p̄cutiunt.

ut ille bysuntinus de quo supradictum est. **S**ilis est usurarius cocodzilla qui sup omnia habet ex osum ydzum serpentes. que si uenientem sentit eum sub pedibus ita ardent. q. q. mortuum derelinquit. **Y**dzus autem resurgens occupat herbas quibus pascit cocodzilla pulciores & in eis se inuoluit. cocodzilla autem cum ingluvie herbas gluties. glutit ydzum. qui eum intus pforat intoxicat subito & occidit. **C**ocodzilla q. de rapina uiuit eorum que uenit in aqua & terra. impenetrabile hinc pellem. significat usurarium. q. acquirere rapiendo iniuste & per aquas & per terram qui est impenetrabilis diuitiis. **Y**dzus est mors omnia penetrans. qua si aduertit usurarius in statu alicuius infirmitatis tot medicinis opprimat eam q. eam extraxisse uideat. cum autem credit esse securus de ea. alius latet anguis in herba dum comedit aliquem cibum deliciosum mors ibi latet. **V**idi aliquem qui surrexit de mensa ubi satis comederat in medio domus sue. q. subito mortuus cecidit. **A**lius in nuptiis percussus morte libi ita puentus est. **A**lius cum in die penthecostes magnam festum fecisset. & in mane disposuisset comedere novos pullos anserum. in uxoris uerbera iuxta eam iacens subito percussus. amisit & sensum & motum & uitam. **I**tem alius de quo refert **G**reg. dyal. li. dum somni uehementer attenderet. & per somnium longa uite spacia promissa sibi fuissent multas diuitias congregans quasi ad longioris uite spacia subito mortuus eas intactas reliquit. **I**tem cum quidam usurarius parum timeret dei iudicium. & quadam nocte satis cenasset. & cum uxore iaceret subito tremens exiliit. et requisitus ab uxore quid haberet. ait. **E**go modo fui raptus ad dei iudicium. ubi tot & tantas q. rimonias & accusaciones audiui contra me q. nesciui quid agerem. et cum diu fuero ad penam expectatus. audiui summum iudicem suam datam nationis contra me tulisse. & me demonibus exposuisse. qui hodie debent ad me uenire & me se cum deferre. **E**t cum hoc dixisset induit quidam uestem cuiusdam uilis uadum q. pendebat ad partem suam & exiit domum inuita uxore sua. **S**ui autem sequentes eum inuenerunt eum. q. amantem in quadam ecclesia monachorum qui dicebant maternas suas. & ibi eum custodierunt usque circa sextam. qui nec aliqua admonitio uolebat ul. confiteri peccata. uel restituere. uel penitentiam signum facere. **C**um autem post missam sui eum ad domum reducerent & irent iuxta fluum. appuuit eis nauis cursu rapidissimo ascendens contra cursum aque. que a nullo uidebat duci. tunc predictus usurarius dicebat eam esse plenam demonibus a quibus erat rapiendus & deportandus. **Q**uo deo rapit ab eis in nauem ponit. q. subito cursu retro acta cum preda sua dispuuit. **C**ontrario modo uidentur angeli usurarios deportare post mortem uidebat ma. iaco. **C**um quidam miles mare transisset infirmus cognoscens uanitate seculi ut acciperet habitum templario. & profiteretur regulam portare a quibusdam silibus mauris. & sui de terra sua diceret ei quid amicis suis mandaret

ait. **D**icatis eis q. uidistis me deportari a quatuor demonibus in paradysum. hoc dicebat prope mauros portantes eum ad religionem. **C**ontrarium predictum dicit de feneratoribus quos aliqui portant monachi uel clerici induti albis uestibus processionaliter ad ecclesiasticam sepulturam. quorum anime quando impetentes decedunt sepeliuntur in infernum. **I**tem dicebat idem iacobus. q. cum quidam usurarius deberet ferri a bonis uiris. ad sepeliendum. immobilis erat. quod sapienter aduertens sacerdos ait. **S**citis q. consuetudo est q. aliquis mortuus uenit ad eum deportandum homines qui fuerunt sui artificii. ut pellipari pelliparios. mercatores mercatores. clerici clericos & sic de aliis. **S**i uultis q. iste portetur queratis quatuor usurarios. qui inuenti & adducti eum facillime deportabunt. & ad infernum quo incessanter ibant illi corpus ad sepulchrum. demones animam in infernum. **U**tem puniunt usurarium multipliciter in futuro. **P**rimo quidem de multis accusabunt in iudicio. **I**mproperabit enim eis quomodo tempora sibi data ad penitentiam uendiderunt. festa uicauerunt. pauperes & alios spoliauerunt. snias ecclesie contempserunt. opera misericordie facere noluerunt. iudicium dei non timebunt. rursum christum quantum in ipsis fuit mortuum pro usuris soluendis crucifixerunt. & de multis aliis accusabunt ibi. **Q**uia liberae qui miseretur & commodat &c. **M**aledictus est per orarium qui non miseretur nec commodat gratis. nec homines eius excusationis audient in iudicio. q. ut dicit beatus iacobus. **I**udicium sine misericordia fiet illi q. non fecerit misericordiam. q. ut dicit propheta. soph. i. **A**rgentum & aurum eorum non ualebit liberare eos in die furoris domini. **Q**uod est contra temptacionem & fraudem cuiusdam de quo loquitur ma. iacobus. de uic. ait enim q. cum quidam fenerator non posset induci a sacerdote suo q. restitueret totum. uocauit uxorem & filios & amicos suos & ait eis. **S**acerdos dicit q. non possum saluari nisi restituam totum homini uoluntate eorum a quibus habui. **S**ed quid dicat cum deo faciam pacem. fecit ergo tale testamentum. **D**iuisit pecuniam in tres partes. **U**nam dimisit uxori. **A**liam pueris suis. tertiam reponi fecit in sacco. faciens suos iurare q. secum eam in sepulchro suo reponerent. ut cum teneret iudicium si impeteret eum de aliquo habere. uel posset ei placari offerendo ei. **E**o autem mortuo & facto ut preceperat. pediseca domus facti coepta dixit cuidam quem amabat. q. si eam in conjugem duceret. doceret eum quomodo diues fieret. & cum illo pacto secretum ei reuelauit. **C**um autem ille uenisset de nocte & apuisset sepulchrum. inuenit inter bufones dicte pecunie denarios arduos per os eius percipientes & de uentre iterum extrahentes. & iterum reponentes. q. eo uiso timuit. & clauso sepulchro fugit factum denuntians. **I**n hoc prope dicit q. liter demones eius animam in inferno torquerent cum pecunia sua. **I**ob. xv. **D**iuitias eius deuorauit euomer &c. **I**tem ab eterno hereditario turpe excludunt. ps. **D**omine quis habitat &c. sequitur q. pecuniam suam non dedit ad usuram. **I**n uic. p. legit q. cum quidam discipulus seruiret cuidam

solitario fame magne. & iuisset ad ciuitatem
 p quibusdam necessitatib⁹ explēdis. uidit ibi
 quedam feneratorē diuitem cū magno honore
 sepeliri cū omnibus pcessionib⁹ uille. rediēs au
 tē ad heremū inueit magist^r suū a bestia de
 uozatū. Cogitās autē de penitētia magistri sui
 & fine. & de diuitiis & deliciis usurarii & mo
 te & sepultura honozabili despāns uolebat re
 dire ad seculū. iudicans uanū eē dei seruitiū
Cui reuelatū est ne ita sentir³. qz magister su
 us licet multas pñas fecisset & mltā bona de
 quib⁹ maxia merces debebat ei in celis. tñ ali
 qd erat in eo purgandū. qd dñs ex maxia mi
 sericordia uolebat potius hic punire q̄ in fu
 turo. qd puniuit p mortis ignominiose penā.
 & nihil post in eo restat purgandū. sed leticia
 sempiterna aderat ei. & merces maxia. & mors
 ignominiosa ouersa in gliam. Ecōtra licet di
 ues in eternū cruciet^r ppter peccata sua. aliqd
 tñ boni fecerat. de quo solutōnem suā habue
 rat in pñti & i honozabili morte & sepultura
 nec futura merces ei restabat. Item cū re usu
 raria trahit ad patibulū infernale. Sicut dicit^r
 ysa. xiiii. Ad infernū detraheris usqz ad pfun
 dū lacū. Item idē magister Iac. dicit. qz cū qui
 dam pdicasset in quadā uilla in qua erāt mul
 ti usurarii qd demones depoxtabāt omēs usu
 rarios ad infernū. quidā goliardus cū ipi usu
 rariū sup hoc eēt multū cōfusi. ait. qz si darēt
 ei unam tunicā. pbaret sacerdoti cozā omnib⁹
 qd demones ad infernū nullū omīno depoxta
 rent usurariū. quā sibi gaudenē dederūt. Tūc
 dixit qz cū usurarius sic fur & pditor ut pmo
 stratum est. de tam uili anima nō oneraret se
 tātus pnceps. sed post se ligatū ut consueuit
 fieri de pditorib⁹ eum trahēt ad furcas infer
 ni. **C**um quidā usurarius grauit^r infirma
 ret & nihil uellet restituere pcepit plenū horre
 um de frumēto paupibus erogare. qd cū serui
 sui uellent facere & frumentū accipe. inuenē
 rūt illud cōuersum in serpētes. qd audiens di
 ctus usurarius cōpunctus omīa restituit. & p
 cepit qz mortuus piiceret nudus i medio ser
 pentū. ut cozp⁹ sic uozaret a serpentib⁹ i pñti
 ne aīa uozaret in futuro. Qd factū fuit. cuius
 cozpus ita uozauerūt serpētes. qz nō dimiserūt
 ibi nisi ossa alba. Quidā addūt qz euauerūt
 serpentes & remāserunt ossa alba & nuda cū
 lumine. Quid ergo erit miseris q̄ non restitu
 unt. deut. xxxii. Deuozabunt eos aues mortu
 amarissimo. dentes bestiaz imittam i eos cū
 fu. trahentiū atqz serpentiū. Item accusant^r a
 demonib⁹. subannāē. irridenē sicut lup⁹ cap
 tus in fouea. dicitib⁹. ecce hō qui nō posuit de
 um adiutozē sibi. &c. Item tozquent^r a demo
 nibus sine cessatōne cū filiis suis. qz peccatū
 eoz semp ascēdit nec q̄scit die ac nocte. Ido
 nec cessabit tozmentū eoz. apoc. xiiii. Crucia
 bunt^r igne & sulphure & ascēdet fum⁹ tozme
 toz in secla seculoz. nec habebūt requiem die
 ac nocte &c. **Q**uidā in quadam uisione ui
 dit usurarioz filios pñibus suis maledicētes.

et cōquerentes de eis dicētes. pater maledict⁹
 sis tu. qz ppter te crucioz & ueni in hūc locuz
 tozmetoz. qui nō docuisti aliqd artificiū vn
 de uiuerē nisi fenerari. qui corrupisti me uer
 bo & exemplo. & pecunia tua. Ecōtra pat^r re
 plicabat maledicēs filio dicens. qz ppter eū &
 alios usuras exercuerat nec restituerat. Vnō
 ppter hoc penā eternā acquieserat. Item alius
 uidit in inferni fundo i incēdio pfundissimo
 usurarios qui fuerūt pñmi trūci in usuris cru
 ciari. & de uentre eoz. q. arbozē maxiam ascē
 dentē ubi tozquebant^r p ramos filii qui ab ipō
 exierāt p diuersas gnationes. sibi adiuicem
 maledicētes. & de se adiuicē cōquerentes. ma
 ledicta creatura eoz. ut dicit^r in libro. Sap.

DE COLLATIONE MVNERVM. DISTINCTIO. XII.

DEmde considerandum est de acceptatio
 ne munerū. Sed prius uidentū est de
 collatione munerū. Secūdo de accep
 tione eoz.

Quia primū sciendū qz est quedam collatio
 munerū laudabilis. & quedaz culpabilis.
 Collatio munerū laudabilis est mltiplex. Do
 nanē em̄ quqz munera ppter iracundiā miti
 gādam. Sic iacob audiēs esau frat^r suū uei
 re sibi obuiam de mesopotamia reuertenti ti
 muit. Sicut dicit^r. ge. xxxii. Ideo ut eius iracu
 diam mitigaret pmissit ei munera dicēs. placa
 bo eū munerib⁹. Sic filii israhel miserūt eglon
 regi moab qz impugnabat eos ut ab impug
 natōe cessaret. Iud. iii. Sic rex achas misit re
 gi assyrioz munera credēs p hoc furozem ei⁹
 placā. ii. pal. xxxviii. Dicit^r em̄. pū. xxi. Mun⁹
 absconditū extiguit iras. & donū i sinu i dig
 natōnem maxiam. Silt^r debet peccatoz offerre
 deo munera uere penitentie ad placandā eius
 iracundiā. & ueiām impetrandā. Sicut dicit^r.
 ysa. xix. Percutiet do⁹ egyptum. i. aīam pecca
 tricem plenā tenebris uitioz & sanabit eā per
 pñiam salutarē. Sequit^r. Et reuertent^r egyptiū
 ad dñm & placabit^r eis. & sanabit eos. iō colēe
 eum in hostiis & munerib⁹. Et nota uouebūt
 dño & soluent. Nam exemplo triū magozuz
 debet peccatoz offerre mirram mortificatōnis
 thub deuote ozōnis. & aurū. idest elemosinas
 pie erogatōnis. Secūdo danē munera ppter
 amicitia pcurandā. qz multi colunt psonam
 potētis. & amici dona tribuētis. pū. xix. Vnō
 Ionathas abiit tholomaydē. & dedit tholomeo
 & alexādzo regibus argentū & aurū & dona.
 & inuenit grām in cōspectu eozum. i. Mach.
 xi. Itē. ii. pal. xxvi. Impendebāt amonite mu
 nera ozi ut scz pacem & amicitia cum eo habe
 rēt. qz adiuuit eū otra phylistiim & cōtra ara
 bes & otra amonitas. & diuulgatus est nomē
 ei⁹ ppter crebras uictozias. Item Osee. viii. c.
 munera dederūt amatozib⁹. qz mēdici hoīnes
 diuitib⁹ & potentib⁹ dant munera ut amozē
 acquirāt uel foueāt acquisitū. Sic hoīnes iusti
 deo debēt offerre munera ut amozē & gratiaz
 obtineant apud eum. ps. Tibi offerent reges

munera. Idem. Reges tharsis & insule mune-
ra offerret. Idem. filie thyrī in munerib⁹. Hoc ex
emplū habem⁹. Gen. xliiii. dixit iacob filiis su-
is. Sumite de optimis terre fructib⁹. et defer-
re uiro munera. Et infra. Optulerunt ei. i. iose-
ph. munera tenētes in manib⁹ & adozauerūt
proni in terrā. Tertio solēt dari munera ppter
excellentiā honozandā. iiii. Reg. x. Dedit regi-
na sabba regi salomoni. &c. deditq; regie om-
nia q̄ uoluit. & petiuit ab eo. exceptis hiis que
obtulit ei munere regio. & infra magnificat⁹
est rex salomō super omnes reges terre diuitiis
et sapiētia &c. et singuli deferebāt ei munera
Sic filii isrl dederūt munera mira deuotione
p tabernaculo faciēdo in tanta copia q̄ artifi-
ces ueire cōpulsī dixerūt moyli. plus offert po-
polus q̄z necessariū est. Iussit ergo moyses pre-
conis uoce cantari. nec uir nec mulier plus of-
ferat in ope sanctuarii. Sicq; cessatū est a mu-
nerib⁹ offerēdis. In hoc facto duo mirāda fu-
erūt. vnū q̄ plus offerret pp̄ls q̄z petere. Im
q̄ artifices uel sacerdotes munera recusarent
& facerēt pclamari. ne ulterius offerretur.
Quarto debēt dari munera ppter indigen-
tiā releuandā. sicut paup̄ibus erogant mune-
ra ppter deū. ii. Esd. ix. Mittite hiis q̄ non
habēt. & Hef. ix. cōstituerunt iudei ut in me-
moziā letitiē quā habuerāt de sua liberatione
mitterent sibi inuicē ciborū ptes et paup̄ib⁹
munuscula largirent. Itz Iere. xl. legiē q̄ ma-
gister militie regis babyl. dedit Iemie cibaria
et munuscula. Sciendum p̄terea q̄ munera
reprobant a deo uel rōne largientis. uel ratoē
muneris collati. uel rōne recipiētis. uel rōne fi-
nis intēti. Primo quidē munera reprobantur
a deo rōne largitoris. qz plus pensat deus
dantē q̄z datū & affectū q̄z censum. vñ. gen.
iiii. dicit. Respexit deus ad abel. & ad mune-
ra eius. Ad cayn uero & ad munera ei⁹ nō re-
spexit. de abel etiā dicit. he. xi. Abel osecut⁹ est
esse iust⁹ testimoniū phibente munerib⁹ ei⁹
deo. ecōtra dicit. eccl. xxxiiii. Dona iniquoz
non pbat altissimus. & eiusdes. vii. ne dicatis
in multitudie munez meoz respiciet deus. &
offerēte me deo altissimo munera mea suscipi-
et. & Math. v. Si offers munus tuū añ altāē
& ibi recordatus fueris. qz frater tu⁹ habet ali-
quid aduersum te. relinque ibi mun⁹ tuū. &c.
Secūdo reprobat⁹ mun⁹ rōne ip̄ius mune-
ris oblati. puta qz p furtū. rapinā. usuram. sy-
monia uel fraudulentia acquisitū. eccl. xxxiiii.
Immolatis ex iniquo oblatio ē maculata &c.
et. xxxv. Noli offerre munera p̄ua. non em̄
suscipiet illa de⁹. P̄ua sunt munera. uel qz
iniusto titulo possessa. uel qz diuine maiestati
nō cōpetentia. ut si de iuste possessis offeras
putrida. corrupta uel deteriora. sic conuerit
dñs malach. i. si offeratis cecū ad imolandū.
nōne malū est. si offeratis claudū uel languis-
dum nōne malū est. offerat illō duci tuo si pla-
cuerit ei. &c. Sequit. nō est mihi uolūtas in uo-
bis dicit dñs. & munus non suscipiam de ma-

nu usura. Ideo cōtra diuites qui tam diu custos
diūt uestes suas. & alia q̄ putrefiūt. & dū be-
ne sunt nō habent coz dandi paup̄ib⁹. vñ. Iac.
v. Agite nūc diuites. plozate ululātes in misē-
riis q̄ aduenient uobis. diuitie ur̄e putrefacte
sunt. Vestimēta ur̄a a tyneis cōmesta sunt &c.
Tertio reprobat⁹ munus rōne receptoris. Idē
dicit. eccl. xii. Si bñfeceris laico cui feceris. bñ
fac iusto &c. da bono & ne receperis pctōzem
q̄ est extra illos qui dant psonis infamib⁹. ul
ofanguineis. & amicis carnis indignis dant
bñficia ecclāstica. uel diuitibus abundātib⁹. &
nihil paup̄ib⁹. Cū iacob misisset munera esau
fratri suo. dixit esau. habeo plurima frat mi-
sint tua tibi. Gen. xxxiii. Quarto reprobat⁹
munus rōne finis intēti uel optati. puta quan-
do dat⁹ ppter uanā gl̄iam. multa nāq; danē
ut iniquas cōpleat. uel ut datoꝝ in malitia de-
fendat. Sicut minozes latrūculi seruitozes re-
gū & p̄cipū dant magnis latronib⁹ ut in su-
is iniquitatibus defendant. Alii dant munera.
pacem & amicitia silantes ut incautos decipi-
ant. sic abod obtulit munera eglon regi mo-
ab. & sic sub specie pacis secreto loquēs cū eo p-
cutiens interfecit. Iud. iii. Item triphon uidēs
ionatham uenisse ad eū cū exercitu magno ti-
muit. & excepit eū cū honoze. & cōmendauit
eū om̄ibus amicis suis. & dedit ei munera. &
p̄cepit exercitib⁹ suis ut obediret ei in om̄ib⁹
sicut sibi. & sic eū decepit. nā remissis militib⁹
ip̄m cū paucis retinuit & occidit. i. mach. xii.
Phylistei p̄miserūt dalile pecuniam & mune-
ra ut sampsonē deciperet. & traderet eis uinctū
Iud. xvi. Alii dant munera ut obtineāt digni-
tates. sicut iason ambitōsus ppter munera q̄
dedit anthiocho regi obtinuit summū sacerdo-
tiū. s. cum p menelaū misisset pecuniā ille sb-
plantauit eum & obtinuit primatū. in sup &
iasoni imposuit argēti talenta tricentum. ii.
mach. iii. Item menela⁹ frat lisimachi p pecu-
nias quā p̄misit anthiocho obtinuit summū
sacerdotiū. deinde dedit andronico quedā ua-
sa aurea q̄ furti abstulerat de templo. & fecit
oniam occidi. ii. Mach. iii. Post moduz apud
eholomeū accusat⁹. p pecunias quas ei p̄misit
fecit accusatoꝝ suos morte damnari. ibidem
Itē alchimus pditor impius & derractor cupi-
ens summū sacerdotiū obtinere obtulit deme-
trio regi coronā aureā. &c. ii. Mach. xiiii.
Orcia s̄m principale sez immoderatā ac-
ceptōem munez quātū sit detestabil
& quāta mala faciat. licet ex parte iam
appeat ex pdictis. Sciendū q̄ p acceptōem mune-
z impedire cognitio ueritatis. pueritē affe-
ctio bonitatis amittitē cōditio libertatis. subū-
titē executio equitatis. amittitē eterna retribu-
tio. incurritē eterna dāpnatio. Primo quidē
ex acceptōem munez impedire cognitio uerita-
tis. qz munera excecāt oculos mētis. & imu-
cant iudiciū rōnis. Ideo dicit. exo. xxiii. nō ac-
pies psonā. nec muneā q̄ excecāt etiā prudētes
et mutāt ūba iustoz. stuli & mali mercatoꝝ

sunt qui scienter & gaudenter accipiunt. unde non corporalis oculus quem habemus communem cum brutis. sed spiritualis quo uidentur est debeat excusari. **A**duocatus quidam cum cuiusdam pauperis assumens in iudicio defendendam extra quem da militem illum iniuste uexantem. excogitauit & scripsit rationes pro causa pauperis que sibi ualde ualide uidebantur. **V**idens autem miles iniustam causam habere. & debilem aduocatum se esse in periculo confusionis. rogauit predictum aduocatum ut pro ipso stare uellet. **Q**uo tamen facinus abhorrente. & oblata a milite pecunia recusante. miles cyphum argenteum clam dimisit in eius camera. illo percipiente ignorante. quem inuentum inspicere. eiusque precioso & pulchritudine allectus. in magno fuit altercatione positus utrum retineret uel remitteret illum cyphum. **I**nterim cum diligenter inquireret aliquas rationes pro causa militis inueniret. plures leges & rationes pro milite inuenit. quibus prius pro paupere mouisset. que etiam efficaces ualde & quasi irrefragabiles uidebantur. **Q**uo uiso rediens ad cor suum. et aduertens se cupiditate cecatum. atque in se esse subuersum iudicium rationis. donum et dante execrans donum cum festinatione remisit. **S**ecundo ex acceptione munerum peruenit affectio bonitas. multi namque post accepta munera laudant illos quos prius uitupare solebant. sustinet et excusant illos uero quos prius amabant et iudicabant amandos. persecunt et nequie aduersant. **S**ic iudas amozee pecunie dominum suum uendidit. et osculo tradidit. **C**ustodes domini sepulchri muneribus corrupti occultauerunt. et falsitatem in testimonio dixerunt. **D**alila muneribus allecta perdidit. & tradidit philisteis sampsonem. **I**ud. xviii. **I**tem in hystoria karoli magni que ascribitur turpiter legitur quod guenelon unus de principibus francorum corruptus muneribus marsini belligandi regum sarracenorum qui regnabant contra cesareos portus uendidit. pro xxx. summariis oneratis auro & argento & palliis sericis omnes pares francorum cum exercitu christiano. qui tamen ad ultimum de perditione conuictus perdidit non solum animam sed etiam omnem terrenam substantiam & uitam distractam per quatuor climata cum quatuor equis. **T**ertio ex acceptione munerum amittitur conditio libertatis que maxima & nobilissima res est. pro muneribus namque obligantur accipere. **I**uxta illud munera sumpta ligant adeo scilicet quod in seruitutem rediguntur offerunt. ut ei huius reuerentiam exhibere. equalia uel maiora conferre. laborare. negociari. uel apud magnos intercedere teneant. & seipsum non audeat recusare. amittitur etiam libertas loquendi. ueritatem dicendi. testificandi extra illum. corripiedi uel libere arguedi. propter quod dicitur ecci. xxx. exenia & dona excusant oculos iudicum. & quasi muti in ore auertit eorum correptiones. uult quod a latronibus percipiunt in os canis aufert ei latratum. propter hec & alia multi ne libertatem amitterent ne se suos efficerent. munera recusabant. sic abraham reuersus a cede quatuor regum recusauit munera que sibi obtulit rex sodome. licet optime meruisset. **Gen. xiiii. Sic samuel. i. Reg. xii. loquimini in**

quit de me coram domino. & coram christo eius. utrum bouem cuiusquam. aut asinum tuleri. **S**i quippiam calumniatus sum & oppressi aliquem. si de manu cuiusquam munus accepi. **S**ic helyseus postquam mundaue rat naama a leprosi munera recusauit & ezechiel qui accepit maledicendo leprosi damnauit. **iii. Reg. v. Refert beatus Berni. i. ad eugenium. quod martinus presbiter cardinalis legatione functus in dacia tam pauper inde rediit quod equis & expensis pene deficientibus. cum uenisset florentiam episcopus loci dedit ei equum quo ueheret usque romam. **S**ecutus autem eum episcopus. erat enim ei causa cum aduersario. & agendi erat dies. cepit requirere suffragium amicorum. **C**umque sollicitarentur pro singulis. ad martinum uentum est. in quo fiducia maior erat qui non posset esse immemor recentis beneficii. **C**ui martinus. decepisti me inquit. nesciebas enim tibi imminere negocium. tolle equum tuum. ecce in stabulo est. & eadem hora illi reddidit equum suum. **N**one res alterius seculi uideat esse. reddisse legatum de terra auri sine auro. transisse pro terra argenti de argento nescire. donum in super quod poterat esse suspectum ilico repetisse. **I**dem ibidem. **G**anfredus carnotensis episcopus legationem in pribus acquitaniae pro plures annos suis sumptibus administrans. piscem qui uulgo sturgio nominatur a quodam sibi presbytero pretatum recipere recusauit. nisi prius inquisito pretio & soluto. **I**tem eisdem diebus quedam ex deuotione duas pulchras papsides ligneas cum manu ergio pretauit. quas diu intruens homo conscientie scrupulose laudauit eas. sed non acquieuit accipere. quoniam argenteas accepisset que ligneas recusauit. **N**on fuerunt qui dicitur possent de legato. ditauimus abraham. ipse uero cum famule rationabiliter ad omnes. **L**oquimini de me coram domino & christo eius &c. **A**d hoc idem exemplum multa ponunt. **I**n uita pauperum. **V**enerunt quidam grecorum ut daret elemosinam in ciuitate ostracine. & cum yconomus ecclesie considerent eis in magnas egentes quedam leprosum. cum uellent ei dare noluit accipere. dicens. **E**cce de modicis palmis facio plectas de quibus uiuo. **E**t post ostendit cellam cuiusdam uidue pauperrime. ad quam pulsantes apertit filia quasi nuda cui uolebant dare uestes & nummos. & ille nolebat accipere nisi mater sua uideret. et preciperet ei. que erat ceciditrix telarum. que cum uisisset noluit accipere. dicens. **E**cce uos uultis auferre a me procuratorem meum deum qui inuenit nobis hoc opus quod faciamus & habeamus inde uictum nostrum de ope manu nostrorum. **I**tem alius cuidam pauperi seni & leproso obtulit pecunias. dicens. habe hoc ad expensas tuas quod pauper es & infirmus. & senuisti. **Q**ui respondit. **E**cce xl. annos habeo. in infirmitate mea nihil indigui. domino tribuente & pascente me. & tu uenisti auferre nutrimento meum. & non acquieuit aliquid accipere. **I**tem ibidem de uerbis primogeniti tyulo de uoluntaria paupertate. uir quidam magnus uenit in scythiam portans secum aurum & rogabat presbyterum heremi ut fratribus erogaret illud. **Q**ui respondit eos opus non habere. **A**d cuius instantiam posuit solidos in pera. ad portam ecclesie dicens**

Si quis habet opus accipiat. & nemo pecunias illa tetigit. multi autem nec ea aspexerunt. Tunc ait presbiter. accepit deus oblatorem tuam. tolle pecuniam tuam. & da eam pauperibus. De hac materia habet super de timore mundano per totum. Si uiros sanctos miramur munera recusasse. longe amplius est mirandum quod gentiles antiqui ea recusasse legunt. Sic in gestis romanorum dicitur. quod tyneas missus romam a pyrro cum donis ingentibus ad pacem & amicitiam confirmandam. neminem inuenit cuius domus muneribus aperiret. quod quando munera deferrebant omnes clauerunt ostiane cum muneribus introiret. Ita legitur de malicia qui munera respuit ne macula poneretur in gloria sua. iudicantes indignum quod acceptio munerum perderent uel minuerent sue libertatis & uirtutis honorem. Quarto ex acceptio munerum subuertit executionem equitatis. Istud clare patet in curiis. ubi precipue regnat hoc uicium. nam sine muneribus uix potest homo intrare. uix cum aliquo loqui. uel accessum aut audientiam obtinere. Improbitas curialium eorumque innotuit. ut de testimonio scientie. de odore opinionis. de sinceritate cause. de torrente eloquentie nisi precio inueniente quis frustra confidat. Multi curialium sunt sicut canes qui cibo obiecto mansuescunt. acres enim sunt in principio. duri & asperius antequam uideant munera. quibus uisis mansuescunt. nec permissio aures mulcere. nisi uiderint donum presens. Ophites dicitur leones & tygrides lenisse cytharæ suo sono. Sed apud curiales nihil efficitur. nisi plumbæ corda eorum malleo aureo uel argenteo emolliris. Vnde dicitur esse quidam serpens multa hinc capita. cuius cum unum abscidit. per abscissa alia crescunt. sic dicitur Hieronymus. Sic est de curialibus quod unum satisfactum est. & unius uozacitas est aliqzculum mitigata. tunc alii acriter petunt. Tales subuertunt iustitiam. & pervertunt iudicia & euacuunt pietatem. Impossibile est enim seruari iustitiam & sequi pecuniam. Vnde in libro regum dicitur de filiis samuelis. declinauerunt propter auaritiam. accepitque munera. & iudicium pervertit. Heu quam amarum est uidere quod curia que debet & solet esse recursus pauperum refugium. afflictorum locus iudicii libra iusticie. nunc sit pauperum spoliatio. afflictorum despatio. subuersio iudicii. locus iniurie & omnium bonorum desolatio. unde dominus per prophetam conqueritur dicens. Quo facta est metrix ciuitas fidelis plena iudicii. iustitia habitauit in ea. nunc autem homicida. Sequitur. principes tui infideles socii furum. omnes diligunt munera. Sequitur retribuciones. pupillo non iudicant. & causa uidue non ingrediuntur ad eos. Nota quod dicitur. ciuitas meretrix. quod uenalis exponitur. Vnde dicitur in ea. iustitia. audientia. tempus. i. tarda uel festina expeditio. locus. i. ino ingressus ad locum. precinuum. testimonium. consiliu. fauor & silentium. Sequitur. Principes tui infideles. nec mirum non enim potest fidelis esse dominus temporalis qui infidelis est & domino creatori. nec solum sunt infideles subditis. sed etiam domino suo quod nec fideliter diligunt. nec fideliter consulunt. nec

fideliter eius bona uel iura custodiunt. nam ut modicum lucrum acquirant sibi. uel alicui suorum uel alii danti sibi munera. in multo suo damnificare dominum non uerent. Sequitur. Socii fures. Nam senescallos. balliuos. prepositos. iudices collectores. & alios hominum sciunt & permittunt esse fures & raptos. eosque tales instituunt scienter. fouent eos in furtis & defendunt ut furtis eorum precipent. Exemplum cuiusdam regis collateralis quidam quorum fidelitati se totum & regnum commiserat. & de infimo statu peruenit ultra modum & merita personarum. insatiabili cupiditate cecati. cui terminum ponere nescientes in omnibus officiis instituebant. complices suos etiam infames. fures. usurarios & raptos. Omnes istam tam maiores quam mediocres quam minores a populo pecunias extorquentes mutuo se fouebant. minores medicorum. mediocres maioribus. & maiores illis collateralibus regis dabant munera. & hec erat cathena dyaboli que sibi erant inuicem colligati. Vnde si quis extra unum eorum clamor sonaret alii ipsum prius defendebant. ne si facta eis mala detegi corrigisset. ipsorum per consequens iniquitas appareret. ac per hunc modum innumabilia mala fiebant. & propter non audebat queri. VI si uellent conquiri. non audiebant. repellebant. confundebant. & tam corporum quam rerum periculum incurrerunt. Cum autem rex ad clamorem & importunam instantiam plurimorum uiros bonos & infidelitate perbatos inquisitores misisset in premissis aliquibus regni sui. ut super factis balliuorum prepositorum & aliorum officialium regis inquirerent. multaque nequam facinorosa reperirent in eis. propter que suppliciorum & mortis iudicium erat eis. ceperunt minores accusare mediocres. & illi superiores. adeo ut usque ad illos collateralis regis perueniret hinc noxa. quod in hiis essent consentanei uel actores. Quo audito. collateralis illi procurauerunt apud regem inquisitores ab hominum inquisitione desistere. & a iusticie executione cessare. Quobis malefactorum illi in officiis pristinis dimissi securiores effecti. deteriora prioribus commiserunt in desolationem populi. destructionem terre. & perniciem equitatis. Sic faciebant de inuestis omnibus. ipsos uel aliquem suorum tangentibus cum illas recepissent uel regi delata essent sopiebant omnia. ita ut nec executio iusticie. nec uerbum inde fieret. ac si nihil inde peritus fuisset qua propter illi quicquid uolebant in diuersis regni partibus faciebant. Fiebant autem hec omnia uirtute munerum que illi larga manu prestabant. Dixit quidam unus eorum. quare non raperem secure aut furarer. cum quatuor uel quinque milia librarum sic habuero. si accusatus dederim magistris meis mille. iustus ero. & melior de tota terra. & totum mihi residuum remanebit in pace. Ideo tales merito dei maledictionem incurunt. deuter. xxvii. Maledictus qui accipit munera ut periciat animam innocens. & ysai. v. uel qui iustificatus impius per muneribus. & iustitiam iustitiam aufertis ab eo. Quinto de acceptio munerum amicitie diuina retributio. nam propter temporalia iuste perducunt eterna christi munera. Et hoc bene fuit figuratum

presignatū. Gen. xxv. vbi dicit. q. abrahā cun-
cta q. possederat dedit ysaac filio suo. filiis atē
cōcubinaz largitus est munera. q. de sum-
mus oim p̄iarcha filiis p̄missionis eterne dat
hereditatē. beacitudinē que est status oim bo-
noz aggregatōne p̄fectus. mūdānis uero q.
sunt quasi adulterini filii largit̄ munera tpa-
liū facultatū. ps. Quis ascendet in montē do-
mini &c. Idem. Dñe quis habitabit ī taberna-
culo tuo. Sequit̄. qui munera sup innocētē
nō accepit. et. ysa. xxiii. Qui excutit man⁹ su-
as ab omni munere iste ī excelsis habitabit. et
p̄. xv. Qui odit munera uiuet. uidelicet uita
grē in p̄nti. & uita glorie ī futuro. ¶ Sexto
ex acceptōne muneꝝ incurrit̄ eterna damna-
tio. Iob. xv. Ignis deuoꝝabit tabernacula eoz
qui libent̄ munera accipiūt. Ignis inq̄z cupidi-
tatis aīmas cupidoꝝ tpaliter īflāmantis. & ig-
nis inferni aīas & cozpa eternaliē cruciat̄is. Et
sicut qui odit munera uiuet. ita qui diligit &
accipit munera moriet̄.

**DE AVARITIA ADVOCATO-
RYM. DISTINCTIONO. XIII.**

Deinde sp̄aliter est dicendū de auaritia
aduocatoꝝ. circa qd sciendū est q. ad-
uocatoꝝ officiiū h̄m se licitū ē. & bo-
nū p̄ declaratōe iuris. discussione cāꝝ. p̄ defē-
sione simpliciū. solatōne & patricinio misera-
biliū psonaz. h̄nt em̄ aduocati in republica of-
ficiū lingue. q. sicut lingua exp̄mit necessita-
tes cozpis. & p̄ linguā cōcept⁹ n̄ros aliis expli-
camus. sic aduocati cās elinguiūt. i. simpliciū
qui iuris apices nō nouerūt. H̄nt in iudicō de-
p̄mere & defendere & iuris oñdere rationes.
¶ Aduocatoꝝ tñ officio multū multipliciter
abueunt̄. Nam in eis regnat arrogātia fastu-
osa. p̄tinacia ceruicosa. cupiditas effrenata. in-
iquitas effeata strepitus p̄cellulosus. & exit⁹ do-
lorosus. ¶ Primo quidē regnat in eis arrogā-
tia fastuosa. ut em̄ nomen acquirāt ac p̄ hoc
multi cōfluant ad eoz p̄cōcinium requirendū.
dilatant philateria sua. & magnificāt sim-
brias suas. sic de demostene dicit̄ q. añq̄z uir-
tus eloquētie eius innotuisset impioꝝioris cul-
tus dicit̄ appetuisse nitōzē. sciēs q. purpura cau-
sidicū uendit. ac postq̄z noticiā & famaz asse-
cutus est eloquētie. toga cōtentus est. dices se
uelle a se potius a nitōze uestium aut cultu ex-
quisito cōstare gloriā. quē em̄ p̄pzius attollit
bonoz uilitas. nō dep̄mit emēdicatū. Medicā-
tum laudis uideē eē suffragiū qd ab extrinse-
cis pender. hō em̄ uirtuosus & sapiēs debz de-
signari oñdere se ab exteriorib⁹ oznamentis
uestiū. pompa gressuū & arrogantia uerboꝝ
se sic inanit̄ oñtare. ¶ Secūdo regnat ī eis p̄-
tinacia ceruicosa. qñ uidelicet cepit aliq̄s aliq̄z
cām defendere. postq̄z aduertit eā non esse iu-
stam. nō uult desistere ne succūbere uideatur
s̄ semp uult uideri uincere. & ad sensum suuz
puertit leges & iura. ut uictōziā obrinere dica-
tur. de p̄tinacia. Require supra. ¶ Tertio reg-
nat in eis cupiditas effrenata. qd satis euidē-

ter apparet qñ istud officiiū exercet p̄sona cui
est a iure p̄hibitū. uel qñ scienter fouet causaz
iniustam. uel desp̄atam. uel qñ agit ōtra p̄so-
nā cōtra quā nō dz. cui potius tenet̄ p̄stare pa-
trociniiū. uel qñ ī tēpoꝝe uel loco uel mō quo
nō debet. uel qñ accipit iniustū salariū uel im-
moderatū. qd non cōpetit p̄sone sue. aut labo-
ri. aut sciētie. aut faciēdie. aut cōsuetudini regi-
onis. aut p̄sone cui p̄stat patrociniū. Ex cupi-
ditatis ardoē cozrupti sūt. & abhoiābiles facti
sunt ī studiis suis. uix em̄ aliquis muerit̄ q.
studeat in iure p̄pter insticiā exequendaꝝ uel
tenendā. nisi p̄pter lucra. Vix aliquis studeat
nisi quō ōtra ius dicē uel allegare sciat. p̄ utra-
qz p̄te ōradōnis. Item uix est aliq̄ causa ita ī
iusta & iniqua que nō inueiat p̄ pecunia de-
fensorē. Dicit̄ q. cum quidā paup̄ rogaret ad-
uocari quēdam ut p̄staret ei p̄cōcinium. Rū-
dit. Cā tua sum siue iusta siue iniusta ē bona
in manu mea. dūmodo tantā summaz pecūie
ponas in bursa mea. Nō inuenit̄ medic⁹ qui
se offerat. p̄ quacūqz infirmitate curāda. sed di-
cit & iudicat aliq̄ infirmitatē incurabilē. de q.
se nō uellet p̄ p̄cōcio intromittere quoquomō
Ex cupiditatis ardoꝝe se uenales exhibent ad
modū meretricū & pugilū. qd uilissimū ē. In
hoc aut sunt meretricibus uiliozes. qz meretri-
ces uilissimā sui p̄tem uenale exhibent. Aduo-
cati uero nobilissimā. i. linguam. aug. ex quo
me p̄cōsio sanguie xp̄i redemptū intellexi. nū-
q̄z me uenalem exhibui. aduocati uendūt qe-
quid h̄nt suū uerbū. cōsilium p̄cōcinium & fa-
uozē. suos gressus. suos gestus. suū op̄ere. &
qd ē mirabili⁹ suū tacē. qd tñ est pura puatio
vñ uendūt qd nihil ē et qd nō ē in reꝝ natura
De demostene narraē. q. cum quēdam fabu-
larū actōzē interrogass̄ quātum mercedis ab
impatoꝝe accepisset. & ille rūderet talentū. p̄
inquit demostenes accepi ut taceret. ¶ Itē ex-
cupiditatis ardoꝝe sunt insatiabiles munerū
acceptozes qui multū excecant oculos cordis
eoz in p̄iudiciū ueritatis. exemplū de aduo-
cato. qui p̄pter cyphum argenteū sibi datum
mutauit iudiciū. De causa paup̄is & diuitis
Require sup̄. de acceptōne muneꝝ. Itē excupi-
ditatis ardoꝝe cās p̄trahunt in temp⁹ longis-
simum ut plus lucent̄. vñ multum damni-
cāt litigantes. & p̄ p̄lixitates litii multa mo-
nasteria magnis dodata reddicib⁹ ad iopiam
deducunt̄. qñqz etiā accipiūt ab utraqz p̄te. i.
ab actōze & reo qd est nequissimū. Exemplū
de illo qui ab actōze bouē. & a reo uaccam ac-
cepit. cū autem cozā iudice taceret. & ille q. de-
dit bouē diceret. bos loquere. Rūdit aliū. nō
faciet. qz uacca nō p̄mittit. ¶ Quarto regnat
in eis iniquitas. multi nāqz sunt aduersarii ue-
ritatis. impugatoꝝes iustitie. iniquitatis fal-
sitate. & iniusticie defensoꝝes. Agūt em̄ in iu-
ste cās iniustas. & desp̄atissimas assumendo.
uel si ī p̄cōpicio credūt cām aliq̄z esse iustā. in-
p̄celsū tñ cognoscētes illā non eē iustam non
desistūt uel dimicādo uel suadendo illi cuius

defensoꝝ esse debz q̄ p̄tem querere accipiat. & p̄tem dimittat aduersario cuius totā nouit esse debere. In hoc em̄ cōsulunt alienū accipe. uel ab utroq; litigatiū accipiēdo. ut qui iustā causam h̄z desistat. uel alio mō ledaē. Itē circa modum p̄cedendi i causa falsas allegatōnes p̄ponendo leges & iura impinētia uel puerse exponēdo uel falsa instrumēta uel falsos testes p̄ducēdo uel mēdacia fallaciē asserēdo uel dilatōnes friuolas malitose querēdo. vñ lingua eoz̄ est arcus. dolosus gladius. & sagitta. p̄s. gladi⁹ i labiis eoz̄. Idem. lingua eoz̄ gladi⁹ acut⁹. Iere. ix. extenderūt linguā suam quasi arcuz̄ mendacii. & nō ueritatis. ibidē. sagitta vulnerans. lingua eoz̄ dolum locuta est. p̄s. quid gloriaris in malicia &c. tota die iniusticiam cogi. l̄. t. sicut no. acu. fe. doluz̄. dilexisti malig. sup. be. iniquitatē mag. q̄z loqui eq. Dilixisti om̄ia uerba p̄ci. l̄. do. Bern. i. li. ad eugeniu h̄i sunt qui docuerūt linguas suas loqui mendaciū. disertū aduersus iusticiā. eruditi p̄ falsitate sapiētis sunt ut faciāt mala. eloquentes ut impugnet. Verū h̄i sunt qui instruunt a quibz fuerāt instruēdi. astruūt non opta. s; sua. struūt de p̄p̄rio calūmas innocentiē. destruūt simplicitatē ueritatis. obseruūt iudiciū uias. Sydoni⁹. H̄i sunt q̄ emūt lites. uēdunt pacē & intercessionē. iudicāda dictāt. dictata ouellūt. attrahūt litigātes. perahūt audietes. trahūt adductos. r̄trahūt trāsīgētes. retractāt trāsactiones. docuerūt linguas suas loq̄ grandia cū openē exigua. largissimi p̄missoz̄es. p̄cissimi adulatoꝝes. mordacissimi detractoz̄es. simplicissimi silatoꝝes. & malignissimi p̄ditoz̄es. Dicebat magister Iac. de uiriaco. q̄ quidam aduocat⁹ magnus qui dicebat̄ obtinere fere in omni cā. cū intrasset ordiē & ibi fuisset p̄fessus. ceperūt eū mittere p̄o causis suis agēdis. & cū ip̄e succūberet fere in om̄ibus rephensus. in capitulo r̄ndit. in seculo obtinebā. qz si ueritas mibi nō suffragabat. p̄ mēdacia obtinebā. uel qualitercūq; h̄ic aut̄ h̄m ordiēz nō est mibi licitū mentiri aut decipe scienter. qz ueni huc nō ad p̄dendum aiām meā. Quo audito. in pace eū dimiserunt. nec ip̄m postea emiserūt ad cās ut uerū diceret. Itē Idem cōtra quosdā q̄ credunt q̄ sit eis licitū mētiri p̄ faciēda utilitate dom⁹ sue. dicebat. q̄ cū quidam miles strenu⁹ intrasset eundē ordiē miserūt eum ad nūdinas p̄ asinis & asinab⁹ uēdendis. & cū quererēt emētes si essent aiālia bona. r̄ndebant creditis q̄ ad tantā imopiam uenerit domus n̄ra q̄ de melioꝝib⁹ uelit se expedire. & cū quererēt quare h̄rent ita caudas depilatas dixit q̄ ut aiālia debilia sepe cadūt sub onere. & cū erigunt p̄ caudas depilantur. Et cū quidam ouerlus qui secum erat sup hoc eū argueret. R̄ndit. Cū ego plures asinos & asines p̄ saluāda aiā mea dimiserim. creditis q̄ p̄pter asinos ūros uelim eā p̄dere. absit. **¶** Quō abusum huius officii uitare suadet damnoꝝ imp̄mētas. & damnoꝝ uidelicet q̄ i

currunt. & damnoꝝ q̄ inferūt. Damna incurrūt maxia. qz si quis p̄ malitiā. negligentiam uel ignozantiā aduocati cām suā amittat. aduocatus tenet̄ ei reddere oīa damna sua. Item si p̄pter p̄tinaciā suam ille oīa quē agit cām suam amittit. aduocatus tenet̄ ei restituē. q̄z p̄ centū solidis quos habuit. centuz̄ uel mille marchas. Itē m̄ uitand⁹ est abusus huius p̄p̄e damna q̄ inferūt deo. ecclie. & mēbris ei⁹. deo quidē. qz q̄nq; deum effugāt de ecclia uel impediūt. ecclie q̄n scz̄ p̄curant ammōtōnem boni p̄lati. uel q̄n impediūt p̄motōem ei⁹. Itēz̄ ydolum abhoiātōnis cōstituit̄ i ecclia q̄n p̄curat p̄motōnē mali p̄lati. vñ aduocat⁹ aliq̄n pl⁹ nocz̄ unī ep̄o uel abbati q̄z possent oēs latrones uel p̄dones unī⁹ terre. auferendo ei ep̄atum suū. uel abbatia. Vel magis nocet ali quādo mutus aduocat⁹ ecclie dei q̄z possēt cētū demones qz cū eo faciēte subdiē archiep̄atus unus uel ep̄atus uel abbatia seruo dyaboli q̄z p̄curat uel facit ibi ep̄m uel abbatē p̄ qd̄ sb̄ dunt̄ dño dyaboli. Item nocet ad modū heretici qui dicit̄ lupus in ouili ecclie. qz ut ille est falsari⁹ fidei. aduocatus ē falsarius iusticie. ille facit errare in fide. aduocat⁹ in ope. dū suadet iudici agere qd̄ non est agendū. & qd̄ scit uel credit nō esse agendū. qd̄ non facit hereticus. Vñ in hoc deterioꝝ ē heretico qz p̄ eos qui sunt coruptoz̄es & hostes iusticie ueritatis & equitatis implet̄ illud qd̄ dicit̄. ysa. lix. Consum est retrosum iudiciū. & iusticia lōge stetit. corruit in plateis ueritas. & equitas non potuit ingredi. Cōuertit̄ retrorsuz̄ iudiciū q̄n interponit̄ a p̄plo ubi iusticie sn̄ia erat ferēda. Tūc iusticia lōge stat q̄ erat p̄p̄inqua. cū opoz̄ tet ut p̄ iusticia eā romā. ubi nec habet. s; solū iudices cozā quibz litigat̄. Corruit ueritas i plateis cū crimē manifestū uel uez̄ p̄ aduocātū cōtegiē uel defendit̄ uel uera boīa as reprobat̄ uel falsitas obstruit̄. Equitas nō p̄t ingredī cū inquisitō ul̄ correptio faciēda impedit̄ p̄ aduocatos. p̄s. Tota die iniusticiā cogita. sic nouacula acuta facit dolum q̄n iugulat iusticiā quam deberet defendere sic p̄fiteē. **¶** Sexto dissuadet hoc officii mētalis molestia sunt ei in cōtinua inquietudie mētis. i. in cōtinua sollicitudie. i. i studēdo quō uincāt & obtineāt ne uincant. quō appeant ne cōfundant̄ i litigādo audiēdo lites & diffiniēdo. Item i cōtinuo clamore strepitu & tumultu cāz. Aug. i. li. de ope monachoꝝ. deū inuoco testē q̄ mallem p̄ singulos dies maīb⁹ aliqd̄ cōpari. q̄z tumultuosas causas p̄lixitates pati. Itē Ambro⁹. li. de officio ecclie. dispendio litis carere nō mediocre lucrū est. Item. Bern. ad Eugeniū papā. ubi lex dñi deberet audiri i sacro palatio leges p̄stre p̄t seculares. mirū si plerūq; dicere nō cogaris. Narrauerūt mibi iniq̄ fabulatōnes. s; non ut lex tua. Idem añ. quo te trahē h̄nt iste maledicte occupatōnes scz̄ extra te i regionē longinq; si tñ te totū eis dederis. nichil tui tibi relinques ad duritiā cordis. paulatim enim ex

occupationibus uariis sibi succedentibus in duritiam cordis icur. Idem in hiis stulto laboze cōfumeris que nō sunt nisi afflictio spūs. euisce ratio mētis. euacuatio graeie. queso te quale ē illud de mane usq; ad uespam litigare uel licigantes audire. & nunc sufficeret diei malicia sua. n̄ sunt libze noctes. uix reliquit necessitati natuē qd̄ corpufculi pausatōez sufficiat. & rursum ad iurgia surgit. Dies diei eructat lites. & nox nocti indicat malitiā. Sed mlti sic sunt i talib; obdurati ut doloze non sentiant nec miserā suam cognoscāt. siles effecti molendariis qui suauit̄ quiescūt i assuetō strepitu molēdini q̄z i silentio & quiete. sic illi i strepitu causaz qui sonat eis melle dulci; ppter lucrū siles sunt cuidā aduocato cuiusdam epi qui cū haberet q̄sdam mātionem iuxta aq̄z in qua erāt molēdina. ad quā aliqñ s; raro ueniebat p̄dictus eps. cōquerebat̄ dictus aduocat; dices. q; nō poterat ibi uel quiescere uel dormire ppter strepitū. & tu multuz molēdini & aq̄ uitupans epo habitatōem manerij. cū autem eps dedisset dicto aduocato manerij p̄dictuz tanq; ineptū ip̄e ampliās molēdina dulcius re quiescebat ibi q̄z alibi. & uidebatur ei strepit; dulcissimus ex quo facta fuerāt sua molēdina p̄dicta ppter lucrū. Sic est causaz strepit; aduocantis. licet sit de se amar; & inquietus.

Septio dissuadet hoc uitij finalis miseria. pena qua puniunt̄ in p̄nti p̄ter & futuro. In p̄nti quidem sepe puniunt̄ in eo i quo peccauerūt. & qz frequē peccāt oīra rōnem. iō iuste pcutiunt̄ subito. & usum rōnis amittūt & frequē etiā usu lingue priuant̄ p multos annos usq; ad ulcīmū exitum. Cuidā ut dicitur in summa de uitiis. lingua i morte uisa ē uelotius moueri arūdine. alteri labiū inferius uisum est uelot; moueri labio cocodrilli. Lingua alteri; exiuit exera os. De alio legit̄. q; ita creuit post mortē & intumuit q; uidebat̄ p̄fō rādo sudariū late p̄tensus. ali; cum amici sui rogarent eū ut cōfiteret̄ & acciperet eukaristiaz dilātōnem petebat. cū autē amici instarent amplius ppter instās mortis piculum appellans a maifesto grauamje expirauit. Ali; cū offerretur ei eukaristia ait. iudicem; pus utrū rectuz sit q; accipiā. & cū drent. astantes rectū ē. ait nō est rectū. qz uos cū scis pares nō habetis me recte de hoc iudicare. **M**agister Iac. dicit q; cū quidam aduocatus moziēs lnguaz enozmic extraxisset. quidam uolens opire ignominiaz eius ait. Iō istā lnguā extraxit iste ut sciat̄ nō esse uerū qd̄ dicit̄ q; aduocati in morte lnguas amittūt. cū hoc intelligat̄ cū dicit̄. lnguas amittūt de usu uel officio lnguaz.

Quidā de infimo gñe laborabat grauissima i firmitate. qui cū fuisset aduocatus acutus. factus erat officialis cuiusdā magni epi. cū autē iaceret i lecto sericis ornato. & moneret̄ ad penitentiā. ait. Ego egrediēs de infimo gñe p̄ p̄tiam aduocātōnis quā in scolis acquisierā uolui exaltare totū genus meū infimū. & ecce h

sum deffus. & cū urgeret eū infirmitas qua si despans abiecit ornāmēta sua a se. nudat u qz dixit. mō deus. mō dyabole pugnat̄is d̄ me modo uidebit̄ quis ur̄m fortioz p̄ualebit. & post hec uerba mortuus ē. Item i futuro puniunt̄ maxie in eo in quo deliquerūt scz in lingua. Apoc. ix. Potestas eoz; erat in ore ip̄oz; pcedit ignis. fumus & sulphur. Et. xvi. Manducabūt linguas suas p̄ doloib; suis. p̄ mortem autē puniunt̄ in auro & argēto q; sup omnia dilexerūt. In hiis balneabunt̄. & dices eis ut dictū est crasso a pris. Auz; sitisti. aurū bibe bulliens. **L**egit̄ in quādā tragedia senece q; quidam uidit uisione; q̄sdam ubi uidebat̄ ei q; uidebat neronē apud inferos se balneantē. & mīstros inferni auz; bulliens in fundētē circa eū. & cū uideret choz; aduocatoz; circa se dicebat. Veire huc uenale genus hoīm. aduocati. amici mei ueite huc ut in hoc uase balneami mecū. Adhuc em̄ supest locus in eo quez uobis seruaui.

DE SYMONIA. DISTIN. XIII.

Deinde considerandū est de symonia. circa quā consideranda sunt octo. P̄tio qd̄ sit symonia. Secūdo utrū liceat p̄ sacramētis pecuniā accipe. Tertio utrū liceat pecuniā accipe p̄ spūalibus actib;. Quarto utrū liceat uendere ea que sunt annexa spūalibus. Quinto utrū solum mun; a manu faciat symoniacū. aut etiā munus a lingua & ab obsequio. Sexto de pena symoniaci. Septio de hiis que dissuadēt symoniacis prauitatem. Octauo de sp̄ibus eius.

Circa primū sciendū q; symonia est studiosa uolūtas uendēdi uel emēdi spūale uel spūali annexū. Cōuenient̄ autē ponit̄ esse in uolūtate. qz iusticia & omēs pres eius. & p̄ cōsequens omia uicia oppoita sunt i uoluntate. sic in subiecto. Et iō p̄ uoluntatē diffinit̄. Additur autē studiosa ad designandū electiōnem q; p̄cipaliter p̄inet ad uirtutē & uitiuz nō autē omīs qui peccat ex electōe peccat peccato in sp̄sanctū. s; solū ille qui p̄ctm̄ eligit p̄ cōtemptum. eoz; p̄ que solent hoies retrahi a peccato. Itē nota q; cū dicit̄ uendēdi uel emēdi. noie emptōis & uenditōnis intelligit̄ omnis tractus nō gratuitus. uñ nec p̄mutatō p̄ bendaz; uel eccl̄asticoz; bñficioz; fieri pōt̄ auctozitate p̄tium absq; piculo symonie. sic nec tractō. ut iura dēminant. Potest tñ plac; ex officio suo hoc facere p̄ mutatōnes hmōi. p̄ causa utili ul̄ necessaria. Itē dicit̄ spūale. s; nōne regnū celoꝝ emiē. ait em̄. gg. Regnū celoꝝ rū em̄ ualet q̄z̄tum habes. Idem nihil uili; cū emiē. nihil carius cū possidet̄. & tñ regnū celoꝝ est res maxie spūalis. Et dicit̄ dum q; regnum celoꝝ dicit̄ emi large sumpro noie emptiōnis. hm̄ q; accipit̄ p̄ merito. qd̄ tñ nō p̄tingit ad p̄fectam rōnem emptōis. rū. qz nō sūt cōdigne passiones hmōi tēporis. nec aliq; dona uel opa ad futuraz gl̄iam que reuelabit̄ in nobis. ut dicit̄ ro. viii. cum etiā. qz merit; nō cōsistit p̄cipalē in exteriori dono uel .ctu

uel passione. s; in interiori affectu. **Dicitur** autē symonia a symone mago q; ad hoc uoluit emere spūalem peātem. ut eā postea uēderet. dicitur em. i. q. iiii. q; symon magus donū spūsancti emere uoluit. ut ex uēditione signoꝝ q; p eum fierēt multiplicatā pecūiam lucraret. & sic illi qui spūalia uendunt. cōformantē symonī mago in intētioue. in actu uero illi qui emere uolūt. Illi autē qui emūt uel uendūt in actu imitantē gyezi discipulū helysei. de quo legiē. iiii. Reg. v. q; accepit pecūiam a leproso mūdato. **Vnde** uēditores spūalium possunt dici nō solū symoniaci. s; etiā gyezite. **Item** nota q; licet dicāt aliqui q; papa uēdendo spūalia nō in de cōmittit symoniā. dicendū tñ q; uere papa p̄ cōmittere uiciū symoniē sicut & quilib; ali; hō. peccatū em̄ in aliqua p̄sona ē grauius q; toto maiorē obtinet locū. q; uis ei res ecclē sint eius ut p̄cipalis dispensatoris. non tñ sunt. eius ut dñi et possessoris. et ideo si reciperet p̄ aliqua re spūali pecūiā de redditib; alicuius ecclē. nō careret uicio symoniē. et aliē etiā poss; symoniā cōmittere recipiēdo pecūiā; ab aliquo layco non de bonis ecclē sed layci.

Quare secundum. s. utrum p̄ sacramentis liceat pecūiā accipere. dicendū q; sacramenta noue legis sunt maxime spūalia in quātum sūt spūalis gratiē causa. que p̄cio estimari nō pot̄ et eius rōni repūgnat q; non gratuito detur. **Dispensant** autē sacramenta p̄ ecclē mīstros quos oportet a p̄plo sustētari s̄m illō. i. coz. ix. **Nescitis** qui in sacramētis opant. que de sacramēto sunt edunt. & qui altari deseruiūt. de altario p̄cipant. **Sic** ergo dicendū q; accipere pecūiam p̄ spūali sacramentoz; grā. est crimē symoniē. qd̄ nulla cōsuetudie pot̄ excusari. qz cōsuetudo nō p̄iudicat iuri naturali. nec diuio. p̄ pecūiā aut̄ intelligit̄ omne illud cuius p̄cium potest pecūia estimari. ut dicit p̄ls in. iiii. eth. **Accipere** autē aliqua ad sustentatōnem eoz; qui sacramēta mīstrant s̄m ordinatōnem ecclē & cōsuetudines approbatas nō est symonia. neq; peccatū. **Nō** em̄ accipit̄ tanq; p̄cium mercedis. s; tanq; stipendiū necessitatis. unde sup̄ illud. i. thy. v. **Qui** bñ p̄sunt p̄biteri & c. dicit glo. aug. **Accipiant** sustentatōnem a p̄plo mercedē dispensatōnis a dño. **Quid** ergo si sacerdos aliquē uēientem ad baptismū nollit si ne pecūia baptizare. dicendū q; in casu necessitatis potest quilib; baptizare. & qz nullo mō est peccandū. p̄ eodem ē hñdum si sacerdos absq; p̄cio baptizare nō uelit. ac si nō esset q; baptizaret. vñ ille qui gerit curā pueri in tali casu licite possit eū baptizare. uel a quocūq; alio facere baptizari. possit tñ licite aquā bñdictam a sacerdote emere q; est pure elementū corpale. **Si** autē esset adultus qui baptismū desideraret & immineret mortis piculū. nec sacerdos uellet eū sine p̄cio baptizare. deberet si possit p̄ alium baptizari. **Q** si nō possit ad aliū hñe recursum. nullo mō deberet p̄cium p̄ baptismo dare. s; potius absq; baptismo decedere. **Supple**

ur em̄ ei ex baptismo flaminis qd̄ ex sacramēto deest. **Item** sacerdos accipiens pecūiā p̄ missa dñda. accipit eam. q; stipendiū sue sustentatōnis. nō p̄o actu eukaristie missa dñde. hoc em̄ est symoniacū. **Item** ab eo qui absoluit ab excōicatione accipit̄ & exigit̄ pecūiā. nō quasi p̄cium absolutōis. qz hoc esset symoniacū. s; q; si pena culpe p̄cedentis p̄ qua fuit excōmunicatus. **Item** apud quosdā est cōsuetudo q; in cōsecrationib; ep̄oz; bñdictionib; abbatū. & ordinib; clericoz; p̄ crismate & oleo sancto & aliis hñōi aliqd̄ deē. **S** dñdum q; cōsuetudo nō p̄iudicat naturali iuri uel diuio quo symonia p̄hibet. & iō si aliqua ex cōsuetudie exigatur quasi p̄cium rei spūalis cū intētioue uendendi uel emēdi. ē manifeste symonia. & p̄cipue si ab inuito exigant. **Si** uero accipiant q; si quedā stipendia p̄ cōsuetudinem approbatam nō est symonia. si tñ desit intētiō emēdi uel uendēdi s; intētiō referat̄ ad solā cōsuetudis obseruantia. & p̄cipue qñ aliquis uoluntarie soluit. **In** hñs tñ omnib; sollicitē cauendū est qd̄ h; specie symoniē uel cupiditatis. s̄m illud apli. **Thes. vli.** **Ab** omni specie mala abstinete uos. **Item** qd̄ si aliquis malitiose impediatur alium ab ep̄atu obtinēdo. uel ab aliqua alia dignitate. nunq; licet unicuiq; uexatōnem suā redimere. dicendū q; anq; alicui acquirat̄ ius in ep̄atu. uel quacūq; dignitate uel p̄benda p̄ electōnem uel p̄uisionem seu collatōnem symoniacū est aduersantiū obstacula redimere. **Sic** em̄ p̄ pecūiā paret sibi uiam ad rem spūalem obtinēdā. **Sed** postq; alicui ius acquisitū est. licet p̄ pecūiā iniusta impedimēta remouere. **Item** qñq; dat̄ pecūiā p̄ m̄rimonio. & tamen m̄rimoniū est qd̄dam sacramentū ecclē dicit̄ quidā q; p̄ m̄rimonio licet pecūiam dare. qz in eo nō ofert̄ gratia. **Sed** hoc nō est usq; verū. & ideo dicendū est q; m̄rimoniū nō solū est sacramentū. s; etiā nature officium. & iō dare pecūiā p̄ m̄rimonio inquantū est nature officium licitū est. inquantū uero ecclē sacramentū. illicitū. & iō s̄m iura p̄hibet ne p̄ bñdictione nuptiaz aliquid exigat̄.

Quare tertiu; sez utrum licitū sit dare & accipere pecūiam p̄ spūalib; actib;. dicendū q; sic sacramēta dicunt̄ spūalia qz spūalem cōsecrunt grām. ita etiā quedā alia dicunt̄ spūalia qz ex spūali p̄cedūt grā. & ad eam disponunt q; tñ p̄ ministeriū hoim exhibent. q; oportet a p̄plo sustētari cui spūalia admīstrant. s̄m illō. i. coz. ix. **Quis** militat suis stipendiis unq;. **Quis** pascit gregē. & de lacte gregis nō manducat. **Et** iō uendere qd̄ spūale est in hñōi actibus aut emere symoniacū est. sed accipere aut dare aliqd̄ ad sustentatōnem mīstrantiū spūalia s̄m ordinatōnem ecclē & cōsuetudinem approbatā licitū est. & q; ab inuitis nō exigatur p̄ subtractōnem spūalium q; sunt exhibēda. hec em̄ haberēt q;sdam uenditōnis speciem gratis aut spūalib; exhibitis licite possunt statui & cōsuetē oblatōes aut quicūq; ali; p̄uent

exigi a uolentibus & ualentibus soluere. auctoritate superioris interueniente. Vnde sicut dicit Hiero. sup. Marth. Munera quedam sponte exhibebant bonis ppbis ad sustentationem ipsorum. non quasi ad emendum ppbie usum. quod tamen pseudo ppbe retorquebant ad questum. Sicut illi qui dant pauperibus elemosinas ut orationum suffragia ab ipsis impetrarent. non eo tenore dant quasi intendentes orationes emere. sed pro gratuita beneficentia pauperum animos puocant. ad hoc quod pro eis gratis ex caritate orent. Predicantibus etiam temporalia debent ad sustentationem predicantium non autem ad emendum predicantis uerbum. Vnde super illud. i. thy. v. Qui bene presunt presbiteri &c. dicit glossa. necessitatis est accipere uel uiuere. caritatis est presbere. non tamen uenale est euangelium ut pro hiis presbiteris dicitur. Si enim sic uendunt magnam rem uilipendunt precio. sed quasi sustentationis stipendium. & eo etiam tenore in processione facienda in aliquo funere aliquae elemosine recipiunt. Si autem homini pacto interueniente fiant. aut etiam cum intentione emptoris uel uenditoris symoniacum esset. Vnde illicita est ordiatio si in aliqua ecclesia statueretur quod non fieret processio in funere alicuius nisi solueret certam pecunie quantitatem. quod per tale statutum precluderetur uia gratis officii pietatis aliquibus impediendi. Magis autem esset licita ordiatio si statueretur quod omnibus certam elemosinam dantibus quod talis honor exhiberet. quod pro hoc non precluderetur uia aliis exhibendi. & propterea prima ordiatio habet spiritum exactoris. secundum uero habet spiritum gratuite recompensationis. Item ille cui committitur spiritualis preces ex officio obligatur ad usum preces sibi commissi in spiritualium dispensatione & etiam sustentatione. statuta stipendia habet ex redditibus ecclesiasticis. & id si aliquid acciperet pro usu spiritualis preces. non intelligeret locare opas suas quas ex debito suscepti officii debet impedere. sed intelligeret uedere ipsum spiritualis gratie usum. & propter hoc non licet pro quacumque dispensatione aliquid accipere. nec est pro hoc quod suas uices committat. nec etiam pro hoc quod suos subditos corrigant. uel a corrigendo desistant. licet tamen eis accipere procuraciones quoniam subditos uisitant. non quasi pro curam correctionis. sed quasi stipendium debitum. ille autem qui habet scientiam non suscipit tamen hoc officium ex quo obligetur aliis usum scientie impendere. & id licite potest precium sue doctrine uel consilii accipere. non quasi ueritate. aut scientiam uendens. sed quasi opas suas locans. Si autem ex officio ad hoc teneretur intelligeret ipsam uendere ueritatem. unde grauius peccaret. Sicut patet in illis qui instituti in aliquibus ecclesiis ad docendum clericos ecclesie. & alios pauperes pro quo ab ecclesia beneficia recipiunt. a quibus non licet eis aliquid accipere. nec ad hoc quod doceant. nec ad hoc quod aliquam festam faciant uel permittant. Item propter ingressum monasterii non licet aliquid exigere. uel accipere quasi precium. licet tamen si monasterium sic tenere quod non sufficiat ad totas personas nutriendas certum quidem ad ingressum monasterii exhibere aliquid pro uictu persone que in monasterio

fuere recipienda. si ad hoc monasterii non sufficiant opes. Sicut etiam licitum est si propter deuotionem non quam aliquis ad monasterium ostendit largas elemosinas faciendo facilius in monasterio recipiat. sicut etiam licitum est e conuerso aliquis puocare ad deuotionem monasterii pro temporalibus beneficiis. ut ex hoc inclinetur ad monasterii ingressum. **Q**uia quartum scilicet utrum licitum sit uendere uel emere spiritualibus annexa. dicendum quod aliquid potest esse spiritualibus annexum dupliciter. Vno modo. sicut ex spiritualibus dependens. sicut habere beneficia ecclesiastica dicitur spiritualibus annexum. quod non competit nisi habenti officium clericale. Vnde homini nullo modo possunt esse sine spiritualibus. & propter hoc ea nullo modo uendere licet. quod eis uenditis intelligitur etiam spiritualia uenditioni subici. Quedam autem sunt spiritualibus annexa in quantum ad spiritualia ordinant. sicut ius pronatus. quod ordinatur ad presentandum clericos ad ecclesiastica beneficia. & uasa sacra. que ordinant ad sacramentorum usum. unde homini non presupponunt spiritualia. sed magis ea ordine temporis procedunt. & ideo aliquo modo uendi possunt. non autem in quantum sunt spiritualibus annexa. Vnde quod uasa sacra sunt spiritualibus annexa sicut sim. id eorum consecratio uendi non potest. tamen pro necessitate ecclesie & pauperum materia eorum uendi potest. dummodo premissa ordinatione prius defringatur. quod post consecrationem non intelliguntur esse uasa sacra. sed purus metallus. Vnde si ex eadem materia filia uasa reintegrarentur indigerent etiam consecrari. Item ius sepulture. & ius pronatus. & ius primogeniture sunt antiquos. quod primogeniti ante legem sacerdotis officio fungebantur. & ius accipiendi decimas spiritualibus annexa uidentur. & ideo uendi uel emi non debent quantum ad illud quod spirituale est. Abzaha autem emendo speluncam duplicem in sepulturam. sicut dicitur. Gen. xxii. non peccauit. quod non habet quod illa spelunca duplex esset terra consecrata ad sepeliendum. & id licebat abzaha terram illam emere ad usum sepulture ut ibi institueret sepulchrum sicut etiam nunc licet emere aliquam agrum communem ad instituendum cimiterium uel etiam ecclesiam. quia tamen apud gentes loca sepulture deputata religiosa putantur. si ephron pro iure sepulture precium intendit accipere. peccauit uendens. licet abzaha non peccauerit emens. quod non intendebat emere nisi communem terram. licet etiam nunc terram ubi quondam fuit ecclesia uendere aut emere in casu necessitatis. sicut de materia uasorum sacrorum dictum est. uel excusat abzaha. quod in hoc redemit suam uexationem. quod ius ephron gratis ei sepulture offerret. proppendit tamen abzaha quod gratis accipere sine eius offensa non posset. Ius autem primogeniture debebat iacob ex diuina electione. sicut illud. Mal. i. iacob dilexi. esau autem odio habui. & ideo esau peccauit primogenita uendens. iacob autem non peccauit emendo. quod intelligitur suam uexationem redemisse. Ius autem pronatus pro se uendi non potest. nec in feodum dari. sed transit cum uilla que uenditur uel conceditur. Ius autem spirituale accipiendi decimas non conceditur

laycis. s; tñ modo res tempales q̄ noīe decime danē. ut sup̄ dictū est. Circa collatōnem uero bñficiōz sciendū. q̄ si ep̄s añq̄z debitum bñficiū offerret ob aliq̄z cām ordinauerit aliquid subtrahēdum de fructib⁹ bñficii cōferendi. et in pios usus expēdēdi non ē illicitū. Si uero ab eo tibi bñficiū offert requirat aliqd̄ sibi exhiberi de fructib⁹ illius bñficii. idem ē ac si aliud munus ab eo exigeret. & ideo non caret

Quāto quinquē sc̄; **U**icū symonie. **Q**uāto liceat dare spūalia p̄ munere ab obsequio uel a lingua. dicendū q̄ noīe pecunie intelligit̄ om̄e illud cuius p̄ciū pecunia potest mē surari. Manifestum est q̄ obsequiū hoīs ad aliq̄z utilitatē ordinaē q̄ potest p̄cio pecunie estimari. uñ & pecuniaria mercede mīstri oducūtur. Et ideo idem ē dicendū q̄ aliquis det rem spūalem p̄ aliquo obsequio tpali exhibito uel exhibēdo. ac si daret p̄ pecunia data uel p̄ mīsa qua illud obsequiū estimari possit. Sī etiam q̄ aliq̄s satisfaciat p̄cibus alicuius ad tēporalem grām querendā ordinaē ad aliq̄z utilitatē q̄ potest pecunie p̄cio estimari. Et iō sicut cōtrahit̄ symonia accipiēdo pecuniā uel q̄zlibz rem exteriorē. q̄ p̄tinet ad munus a manu. ita etiā cōtrahit̄ p̄ munus a lingua uel ab obsequio. Vñ si aliq̄s clericus alicui p̄lato impēdat obsequiū honestū. & ad spūalia ordinatū puta ad utilitatē ecclē & ministroz ei⁹ auxiliū ex ip̄a deuotōne obsequiū reddit̄ dignus ecclēastico bñficio. Sicut dicit̄. ḡg. in registro. Ecclēasticis utilitatibus deseruiētes. ecclēastica dignū est administratiōe gaudere. Si uero sit obsequiū inhonestū & ad carnalia ordinatū puta qz seruiuit̄ p̄lato ad utilitatē sanguineoz suoz. uel p̄rimonii. uel ad aliqd̄ aliud hūmilitatē. ēēt munus ab obsequio & symoniacū. **I**tem si quis aliquid spūale alicui cōfert gratis p̄pter sanguinitatem uel q̄zcuqz carnalem affectōnem. quidē illicita est & carnalis collatō non tñ symoniaca. qz nihil ibi accipit̄. vñ hoc nō p̄tinet ad cōtractum emptōnis & uenditōnis. i quo fundat̄ symonia. **S**i tñ aliquis det alicui bñficiū ecclēasticū b̄ pacto uel intentione ut inde suis sanguineis p̄uideat. ē manifesta symonia. **I**tem sciendū q̄ mun⁹ a lingua dicit̄ uel ip̄a laus p̄tinent ad fauorē humanum qui sub p̄cio cadit. uel etiā p̄ces ex quibus acquirit̄ fauorē hūanus. ut cōtrarium eūret. & ideo si aliquis p̄cipaliter ad hoc intendat. symoniā cōmittit. **A**d hoc autē uidet̄ p̄cipaliter intendere qui p̄ces p̄zo indigno potest exaudiri. vñ ip̄m factū est symoniacū. **S**i autē p̄ces p̄ digno potrigant̄. ip̄m factū non est symoniacū. qz subē debita causa ex qua illi p̄ quo p̄ces potrigunt̄ spūale aliquid cōferatur. tñ potest eē symonia in intentione si non attendat̄ ad dignitatē p̄sone. s; ad fauorē hūanum. si uero aliq̄s p̄ se rogat ut obtineat curam aīaz. ex ip̄a p̄sumptōne reddit̄ indignus & sic p̄ces sunt p̄ indigno. licite tñ potest aliquis si sit indigens p̄ se ecclēasticum bñficiū

petere sine cura animaz.

DE PENNA SYMONIACI. DIS. XV.

Quāto sextū sciendū q̄ pena symoniaci est ut p̄zuet̄ eo qd̄ p̄ symoniam acq̄siuit. vñ. i. q. i. ca. **S**i quis ep̄s. **Q**ui ordinarus est nihil ex ordinatione uel p̄motione q̄ est p̄ negatōnem facta sibi p̄ficiat. s; sit alien⁹ a dignitate & sollicitudinē quā p̄ pecuniā acq̄siuit. **N**ullus em̄ pōt licite retinere id qd̄ extra uoluntatē dñi acquisiuit. puta si aliq̄s dispensator de rebus dñi sui daret alicui extra uoluntatem & ordinationem dñi sui. ille qui recipit licite retinere nō posset. **D**ñs autē cuius ecclēiaz p̄lati sunt dispensatores & mīstri ordinauit ut spūalia gratis darent̄. s; illud. **M**at̄. x. **G**ratias accepistis. gr̄tis date. & ideo q̄ muneris inuentu spūalia quecuqz affecūtur ea licite retinere nō possunt. **I**nsup autē symoniaci tam uēdentes qz ementes spūalia aut etiā mediatores aliis penis puniunt̄. s; infamia. depositōne. si sint clerici. & excoicatione. si sint laici. ut habet̄ infra. q. i. ca. **S**i quis ep̄s. **V**ñ sciendum q̄ ille qui symoniace suscipit̄ sac̄ ordiē recipit quidē caracterē ordiē p̄pter efficaciam sacramenti. nō tamē recipit grām neqz ordinis executionem. & qz quasi furtiue recipit caracterē cōtra p̄cipalē dñi uoluntatē. iō est ip̄o iure suspensus. & quo ad se. s; de executione sui ordiē nō se intromittat & quo ad alios ut sc̄z nullus ei cōicet̄ in ordinis executione. siue sit peccatū eius publicū siue occultū. nec potest repetē pecuniam quā turpiter dedit. licet alius iniuste retineat. **S**i uero sit symoniacus qz cōtulit̄ ordiē symoniace. uel qz dedit uel recepit bñficiū symoniace. uel fuerit mediatoz symonie. si est publicū est ip̄o iure suspensus & quo ad se & quo ad alios. si est occultū est ip̄o iure suspensus quo ad se tñ. nō autē quo ad alios. **I**tem nota q̄ si ille qui ep̄atum symoniace adeptus est p̄cipiat clericis sibi subdito q̄ ab eo recipiat ordiē. nō tenet̄ ei obedire imo nec p̄pter p̄ceptum eius. nec p̄pter excoicationē pape dz ordiē recipere ab eo qz scit̄ symoniace p̄motus & si recipit ordiē nō recipit ordiē executionē etiā si ignoraret eū esse symoniacū. s; indiget dispensatōne. qz quis dicat̄ q̄ si nō potest p̄baē eum esse symoniacū debet obedire recipiēdo ordiē. s; nō debet exequi absqz dispensatōne sed hoc absqz rōne dicit̄. qz nullus debz obedire alicui ad cōicandum sibi in facto illicito. ille autē qui est ip̄o iure suspensus & quo ad se. & quo ad alios illicite cōfert ordiē. **V**ñ nullus debet sibi cōicare recipiēdo ab eo quacūqz ex causa. **S**i autē nō stat̄ ei nō debet p̄ctm̄ credere alterius. & ita cū bona cōscientia debz ab eo ordiē recipere. **S**i autē ep̄s sit symoniac⁹ ali quo alio modo qz p̄ p̄motionem sue symoniace factā. pōt ab eo recipere ordiē si sit occultus qz non est suspensus quo ad alios. s; solū quo ad seipm̄. ut dictū est. **I**tem si quis aliquid spiri tuale symoniace adeptus est p̄curantib⁹ aliis ip̄o nec uolente nec sciēte nihilominus p̄uaf

illo sic symoniace pcurato. cuius ratio est. qz
 qd aliquis pziuet eo qd accepit nō solum ē pe
 na peccati. s; etiā qnq; effectus acquisitionis
 iniuste. puta cū aliquis emit rem aliq; ab eo q
 uendere nō potest. & ideo si aliquis sciēter &
 ppria sponte accipiat symoniace ordmem uel
 ecclīasticū bñficiū nō solum pziuat eo qd ac
 cepit. ut scz cazeat executōne ordīs. & bñficiū
 resignet cū fructib; inde pceptis. s; etiā ulterius
 puitur. qz notat infamia. & tenet ad resti
 tuendos fruct; nō solum inde pceptos. s; etiā
 am eos qui pziipi potuerūt a possessore diligē
 ti. qd tamē intelligendū est de fructib; qui su
 p sunt deductis expensis factis cā fructuū. ex
 ceptis fructib; illis qui alias expensi sunt i uti
 litatem ecclesie. Si uero eo nec uolēte nec sciē
 te p alios alicuius p motio symoniace pcurat
 caret quidē ordinis executōne. & tenet resignare
 bñficiū qd est psecutus cū fructib; ex
 stantib; nō aut tenet restituere fructus con
 sumptos. qz bona fide possedit. nisi forte imi
 cus eius fraudulentē pecuniā daret. p alicui; p
 motione. uel nisi ipse expsse cōtradixerit. tūc ei
 nō tenet ad renūtiandum nisi forte postmod
 pacto pferat soluedo qd fuit pmissum. Itē
 si quis bñficiū ecclīasticū p symoniā ē adeptus.
 si platus & aliqui de collegio insymoniaz
 pferat cui restituēdi sunt fructus inde per
 cepti. nō platus nec collegio illius ecclesie. ut ui
 det. qz nō debent inde utilitatē aliq; psequi q
 fuerūt symonie picipes. Et dicitur qz pecu
 nia uel possessio uel fruct; symoniace recepti
 debēt restitui ecclesie. in cui; iniuria data sunt
 nō obstāte qz platus uel aliqui de collegio il
 lius ecclesie fuit in culpa. qz eoz peccata nō de
 bent aliis nocere. ita tñ qz qrtum fieri pōt ipsi
 qui peccauerūt inde cōmodum non psequitur.
 Si uero platus & totum collegiū sunt i culpa
 debet eum auctoritate superioris paupib; uel al
 teri ecclesie erogare. Item si aliqui symoniace
 i aliquo monasterio sunt recepti debēt renūti
 are. & si eis scientib; cōmissa est symonia p
 cōcilium gnale sine spe restitutiōnis de mona
 sterio repellunt. & ad agendā ppetuam penitē
 tiam sunt in arōzi regula ponēdi uel i ali
 quo eiusdem ordīs si arōz ordō nō inueiretur.
 Si uero hic fuit añ scilium. debēt in aliis locis
 eiusdem ordīs collocari. & si hoc fieri nō pōt
 dispensatiue debēt in eisdem monasteriis reci
 pi. ne in seculo euagent. mutatis tñ priorib;
 locis & inferiorib; assignatis. Si uero ipis ig
 norantib; siue ante cōcilium siue post sint sy
 moniace recepti. postq; renūtiauerūt possunt
 de nouo recipi locis mutatis ut dictū est. Itē si
 aliq; ex sola uolūtate ul intentōe sit symonia
 cus. iste quo ad deū tñ symoniace est cui; soli
 us est de interiorib; cordis motib; iudicare.
 Sed quo ad exteriorē penā ecclīasticā nō pu
 nitur ut symoniacus ut renūtiare bñficio te
 neat. s; solū de mala intentōe uel uoluntate
 penitere tenet. Item nota qz cū eo qui sciēter ē
 symoniace bñficiatus solus papa dispēlare po

test. In aliis aut casibus potest etiā ep̄s dispē
 sare. ita tñ qz prius abrenūtiat qd symoniace
 acquisiuit. & tūc dispensatiōem cosequat. uel
 puam ut habeat laycam cōionem. uel magnā
 ut post pñiam in alia ecclīa in suo ordine rma
 neat. uel maiorē ut remaneat in eadem. s; i mi
 noribus ordinib; uel maxiam in eadem eccle
 sia etiā maiores ordīs exequat. nō tñ pzelati
 onem accipiat. **I**tem multe sunt alie penę
 quib; symoniaci iusto dei iudicio puniuntur.
Primo quidē qz puniuntur grauib; & sub
 tis infirmitatib; & iudiciis dei. sicut patet de
 alchimo. qui intrusus in summū sacerdotium
 p demetriū. ii. mach. vii. post multa eius flagi
 tia pculsus ē palyfi. & obstrusum ē os ei;. & c.
 ii. mach. ix. Item Iason emēs sacerdotiū ab an
 thiocho ut legit. ii. mach. iiii. de cuius cladib;
 & infortunio habet. ii. mach. iiii. & v. quo ua
 gus & pfugus de ciuitate in ciuitatē insepul
 tus & inlamentat; abiicit. De cladib; aut an
 thiochi qui uēdidit ei & menelao habetur. ii.
 mach. ix. Collisus ē toto corpe de curru cadēs.
 & quo carnes eius scaturiebāt vermib; & fa
 nie. ita qz eius sanie totus exercitus grauaret.
Item. iiii. Reg. v. gyezi uendēs donum suauitatis
 naamā lep̄ pculsus est. **S**ecūda pena ē
 qz uincuntur turpic. & ad infortunū magnum
 reducunt. ut patz de dicto anthiocho. mach.
 viii. & ix. Item. xi. lysias pcurator & pposit;
 negocior; anthiochi uēit stra ierlm existimās
 se facturū eam habitaculū gentiū & templū
 sibi cōuertere in pecuniā questum. & p singu
 los annos cōstituere uenale sacerdotiū. qz con
 fisum in multitudine peditū & equitum & ele
 phator; uicit iudas machabeus. equite celesti
 sibi & suis appente psterne de suis mille sex
 cetos equites. & peditū. xi. milia. lysias aut ui
 ctus cū residuis turpic fugit. **T**ertio sunt
 maledicti. ut gyezi ab helyseo q maledictōez
 icurrit. De depositōe eoz ab officio & bñficio
 & excōicatione & restitutiōe acquisiti p symo
 niam. & qui debēt trudi in monasteriis. & de
 infamia symoniacoze habet in summa de casi
 bus pziimi libri. pziimo titulo de pena symoni
 acoze. & in decretis. can. i. q. i. in plurib; locis
 Mozi etiā p̄sueuerūt morte detestabili. & pecu
 ti plagis ignominiosis. qd patz i ueteri & nouo
 testamēto i eis qui hoc fuerunt uitio denotati.
 iiii. Reg. iiii. & v. gyezi cum obp̄obzio lepre
 mozi. plage sue heredes suos successores reli
 quit. Item. ii. mach. xiiii. Alchimus offerēs de
 metriū coronā aureā & palmā obtinuit sacer
 dotiū. qui post multa flagitia sua palisi pcul
 sus obmutuit. intestat; mortuus. ii. mach. vii.
 Demetrius autē cum exercitu suo qui eū per
 munera intruserat i summū sacerdotium. ab
 alexādo cū exercitu suo uictus est. & occisus
 gladio. ii. mach. x. Itē. ii. mach. iiii. Iason emēs
 sacerdotiū summū ab anthiocho. post multa
 sua flagitia fugat in alienā terrā pziuatus sa
 cerdotio. pfugus. inlamentatus moriē turpiter
 ut legit. ii. mach. v. Itē. ii. mach. iiii. Menelaus

supplacans iasonem & emens ab anthiocho sacerdotiū. qui ppter flagicia sua accusat pēi pitat⁹ est de summo turre in cineres. ut legitur. ii. mach. xii. Et dicit ibi Qui multa opera aram dei comiserat cui⁹ ignis & cinis erat sanctus. ipse in cineris morte damnatus ē. In nouo etiā testamēto. iudas uendēs dñm maib⁹ p priis se suspendens crepuit medi⁹. Symon etiam magus ut dicitur in passione beati petri a demonibus orōne aploz pēcipitatus & attritus est. et ut dicit egypti⁹ in libro de cladi⁹ iudeoz in ista mortuus est. q̄ cum ad huc uis ueret fractis cruzib⁹ et corpe stritus. et uellet eum ppli romani occidere. impediuit petrus dicens. Sinite magum ut cōtabescens uideat aliq̄z diu regnum dei crescere eo iusto. Hic ut ibi dicit extra urbem deportat⁹ in agello aliq̄z diu et uixit cōtabescens inuidia. et doloribus simul lāguore et malitia. **I**tem in uita sancti p̄iecti legit⁹. q̄ cū mortuo alio noz ep̄o eligere⁹ sanctus p̄iectus ab omnibus. quidam archidiacon⁹ datus munerib⁹ intrusus ē p̄ uolentia maior. & .xl. die turpi⁹ est defunctus. Item dyal. h. iiii. dicit. ḡg. q̄ ep̄us brixie ualerianū p̄ritium sepeliuit p̄cio accepto ī ecclesia beati faustini martyris. qui appuit custodiē ecclie sue. dicens q̄ iret ad ep̄m p̄dictum dicens q̄ de ecclia sua remoueret carnes fetētes quas ibi posuerat. q̄ si non fecerit. die. xxx. moriet⁹. q̄ hoc timuit ep̄o reuelare. Admonitus secundo cū dictus ep̄s sanus & incolumis intrasset lectum subita & inopinata morte die. xxx. mortuus est. Quā graue sit uiciū symonie pat⁹; ex sup̄dictis exemplis ueteris testamēti de pena cōmutantiū. tunc cū nō esset tm̄ peccatū uendere uel emere figurā in qua nō dabat sp̄s sanctus ut est uendere uerū sacramentū tempore gr̄e. antiquū em̄ sacerdotium figura fuit sacerdotii noue legis. & sacramenta ueteris legis solū umbra nouoz. **I**tem ī ecclia⁹ hystoria ca. xxx. legit⁹ de quodā natali noie. qui postq̄ multa sustinisset tormēta p̄ fidei confessione. deceptus ab hereticis xpm̄ purā credidit creaturā. em̄q̄ dato p̄cio ut fieret eoz ep̄us. qui admonitus a dño sepe ut desisteret ab illa p̄nitiosa ambitōne & nollet. flagellat⁹ est ab angelis usq̄ ad mortē grauib⁹ plagis. ī mane induit se cilitio cinere sp̄spergens. ad pedes sepherini pape puolutus. & clericoz & laycoz. ostēdens etiā cicatrices quas p̄ fide p̄tulerat. uix est tandē ad cognitōem receptū. **V**ltimo autē punientē pena eterna. iuxta q̄ dictū est symoni. acē. viii. Pecunia tua tecū sit in p̄dictionem. De his habentē exēpla sup̄ de pena & acerbitate inferni. de sacerdote q̄z demōes ponebant ī morte ad frigidū in sartagine. **I**tez de pena purgatozī de milite qui accepit pecuniam a clerico p̄ ecclesia. **I**tem de abbate m̄fōte. & de acerbitate pene purgatozie.

QUAM DETESTANDVM SIT CRIMEN SYMONIE. DIS. XVI

O circa septimū sciendū q̄ crimē symonie detestandū est multiplici rōne. **P**ri^o q̄ culpa grauissima. **S**ecūdo p̄pt dāna p̄m̄ axia. **T**ertio q̄ cura difficilis. **Q**uarto q̄ finis horribilis. **P**rimo quidem detestandum ē crimen symonie. q̄ culpa grauissima. hoc em̄ flagitiū omnia peccata uide⁹ excedere. ait em̄ paschalis papa. omnia peccata siue crimina ad opationem symoniace heresis p̄ nihilo oputant⁹. ecce q̄ symonia heresis appellatur. & symoniac⁹ a sanctis heretic⁹ reputat⁹. q̄ & si deū summe bonū fate⁹ uerbo. tñ uilissimū reputat eū factō. cōstituens eū uenalem uili p̄cio. **I**tem. ḡg. in registro. **P**reficit si p̄ pecuniam eccliam obtinuerit. non solū ecclia. sed honore sacerdotali p̄uicē. q̄ altae. decimas & spiritū sanctū uendere uel emere. symoniacz heresis esse nullus fidelū ignozat. **R**ecte autē omnia peccata symonie opata p̄ nihilo oputant⁹ p̄pter multiplicē cōtumeliā & contempum quē symoniac⁹ infert deo. **P**rimo q̄ sp̄m̄ sanctū p̄ri & filio coequalem uenale exponit. q̄ seruū uel iumentū uilissimū. vñ sup̄ illud. **I**o. ii. cathedras uendentū colūbas. dicit glo. q̄ p̄ colūbam intelligit sp̄s sanctus. **I**tem cozpus xpi uendūt cum iuda nō solum semel sed q̄nq̄z millesies. nō mortale & huile. s̄ in statu ī mortalitatis & glorie existēs. nō in terris ambulante uendūt xpm̄. nō in statu serui s̄ regis. **I**udas p̄nā duct⁹ restituit. isti nō possunt ad hoc m̄duci. **S**ecūdo dedecus est q̄ deum largissimū & liberalissimū datorē estimāt reuēditorem. q̄ est magnū dedecus summo regi. acē. viii. **E**xistimasti donū dei cū pecunia possideri. dixit petrus symoni mago. **T**ertio est. q̄ donum dei contempnūt. q̄ uilissimo p̄cio exponūt illud quo potest emi regnū eternum. **Q**uartū est q̄ ostium ecclie occupāt ne alius ingrediat⁹ nisi p̄ eos. & se faciūt. q̄ ostia ecclie. ut iam nō sit xps ostiarius. s̄ symon magus. nō symon petrus cui xpus clauēs ecclesie tradidit. **Q**uinto peccat symonia ut sp̄sa xpi grauida sit de adulterio. nō habēs in utero de sp̄s sancto cū maria. **M**at. i. **S**exto hec sp̄s auaritie nō solū de ydolo facit deum suū. s̄ deū suum imolat ydolo auaritie. q̄ sic cū missaz celebrat cā auaritie. **S**eptimo quia istud uiciū nulli loco. nlli p̄sone p̄cit. **A**lia peccata sanctitati deferūt ut fornicatio & adulteriū q̄ abhorrent altaria & ecclias. hoc iuxta filium uirgīs ponit ydolu cupiditatis. hoc nō defert deo nec angelis nec diuis officis & sacrificiis quoz p̄ntiam demones timēt & tremūt. **I**tem sacramēta que xpus statuit in sanctis cationem ouertit symonia ī execratōem. **I**tem symoniac⁹ bona dei manib⁹ sacrilegis tāz furcōtrectat inuito dño. de quib⁹ deberent reficius filii. **E**ncōmitat⁹ hui⁹ flagicii satis euidēter ostēdit feruendissim⁹ ius x. i. & sanctoz p̄ra hoc uiciū. **L**egit⁹ em̄. **I**o. ii. q̄ do⁹ facto flagello de funiculis cū uolentia & uerbenibus

guerrando mentas nūmularioꝝ. & es effude-
do. & cathedras uendentū & emētium subū-
tendo eiecit eos de templo. **Cōtra** nullos alios
uideť doꝝ ouersans in terris tantā uolentiaz
manuū exercuisse. uocans templum ab eis fa-
ctū speluncā latroñ. **Berñ.** ad **Eugeniu** papā.
Nō parat dñs aures ut audiat s; flagellū quo
feriat. nec em̄ sedet iudicās. s; insequit uindi-
cans. nec cām tacet. s; exhibet. dicens. uos fecif-
tis domū patris mei domū negociatōis & spe-
luncā latroñ. tu ergo fac s;lr. **Erubescāt** uultū
eū hmōi negociatoꝝ timentē te nūmulariū
hmōi. & in nūmis suis nō s;fidant s; diffidāt
& abscondentes suū a te. scientes te effundere
patiozem q̄ accipe. zelū magnū oera symoni-
am oñdit se habere helyseꝝ maledicēdo gyezi
iiii. **Reg. v.** & petrus maledicēdo symoni ma-
go acē. viii. zelus ecclesie & sanctoꝝ patrū cō-
tra hoc uitiū p; sciētī iura canonica. q̄ maxie
inuehūt oera hoc uitiū. **Dec. gg.** **Quisq̄s** oera
symoniacoꝝ neophitoꝝ crimē p̄ officii sui lo-
co uehementē nō arserit. cū eo se nō dubit; ha-
biturū portōem. qui prius omisit hoc piacula-
re flagitiū. cā. i. q. i. **Secūdo** symonie crimē
detestandum oñdunt damna p̄maxia que in-
fert. tam subiecto p̄prio q̄ deo & ecclie dei. s; b-
iecto quidē p̄prio. qz symoniacum p̄cipitat in
multa & horreda flagitia. **Est** em̄ symoniacꝝ
fur & latro. **Io. x.** **Qui** nō intrat p̄ ostium sed
ascēdit aliunde. ille fur est. & latro. **Sup** illō.
Matth. xxi. **Vos** fecistis eā speluncā latronū
dicit glo. **Latro** est qui lucra sectat q̄ nō dan-
tes cozpaliter psequit. & dātes spūaliter necat
& dum lesiones p̄ximi cogitat. quasi latro se-
det in spelūca. **Sacrilegus** etiā ē. qz circa sacra
latrociniū suum exercet. **Si** sacrilegꝝ dicit qui
furat & male capit calicē. m̄lto fo: tūius qui to-
tam eccliam cū aliis q̄ ad eam p̄tinent. patet p̄
alchimū q̄ sacrilegꝝ sit symoniacꝝ qui p̄ uio-
lentia demetrii rapuit summū sacerdotiū qui
intrusus p̄ bachidē in ierlm maxiam stragem
sanctoꝝ fecit. sicut scriptū est. **Carnes** sancto-
rū & sanguinē effuderūt in circuitu ierlm &c.
.ii. mach. vii. **Item** eiusdē. ix. cū alchimꝝ p̄ce-
pisset destrui murū domus sancte & opa pro-
phetaz p̄cussus est palisi. & obstrusum est os
eius. & mortuus est. **Item** ad q̄zta facinoza ad-
ducat symonia. patz. ii. mach. iiii. p̄ exemplū
iasonis. qui cū emisset ab anthiocho summū
sacerdotiū intrusus p̄ eū in illud cepit trahere
statim otribules suos ad ritus gentiles & iura
legitima destrues p̄zaua instituta sanctiebat
sub ip̄a arte gygnasiū ostituit. & optios ephe-
boꝝ in lupanaribꝝ posuit. de cuius sceleribus
multa legunt. ii. mach. iiii. & v. **S;lr** & de am-
bitōne menelaj & emptōne summi sacerdotiū
& sceleribꝝ eius. ii. mach. iiii. & v. **Item** iudas
uendens p̄cio dñm ex hoc cecidit in crimen
furti. sacrilegii. p̄ditōnis. despationis. suspen-
sionis & occisionis sui ipsius. **Symon** magus
ut dicit acē. viii. **Qui** credēs baptizatus adbe-
rebat aplis. ex quo obrulit pecūiam p̄ miracu-

lis faciendis. & ut ad impositōnem manuum
suaz dareť spūsanctus. maledictōnem petri
suscipiēs in m̄finita cecidit scelera. & de xp̄ia
no factus ē maximꝝ xp̄i & suoꝝ p̄secutoꝝ. &
satis uideť q̄ nō debeat aliquod scelus ad p̄pe-
trandū abhorzere qui spūsancti uel donoꝝ
eius negociatoꝝ sacrilegus fieri non abhorret
Item damnū infert symoniaco. qz nec oblati-
ones nec p̄ces. nec etiā sacramēta sunt ei salu-
tifera. nec grām oferunt. s; potius mortē. & oī
bus sciētē ea recipientibꝝ ab eodē. eccl. xxxiiii
dona iniquoꝝ nō p̄bat altissimꝝ. & .gg. i. q.
ii. nō est putāda elemosina q̄ ex illicitis rebus
acquirēť. qz qui male accipit ut bñ dispenser.
grauat potius q̄ iuuat. &c. **Et** post. **Perpēda**
mus q̄tus doloꝝ p̄ri sit cū in cōspectu eius fi-
lius uictimat. & agnoscimꝝ q̄tus apud deū
doloꝝ exaspatur qñ ei sacrificiū ex rapina tri-
buit. nimis declmandū sub obrentu elemosi-
ne peccata symoniace hereseos p̄petrare. **Item**
ecclie dei infert damna p̄maxima. p̄imo qz a
p̄rimo xp̄i filios suos exheredat. & i ea fi-
lios dyaboli heredes instituit. **Excludit** ab ouī
li uel nō admittit pastozes bonos & canes p̄di-
catoꝝes introducit. lupos ouīū xp̄i p̄ emptozes
& excoziatoꝝes. **Itē** eis utit symonia ad hoīm
inquinatōem & p̄ditōnem q̄ xp̄s instituit ad
hoīm mundatōem & salutē. **Itē** ad cubile sp̄o-
se xp̄i introduxit cozruptozes qui filios spuris-
os generāt quos filios sp̄osi noiant. & eos fa-
ciūt sponso nutrire & heredes eē in bonis. **Itē**
symoniaci domū dei faciūt speluncā latronū
quos destruūt p̄cipēs seculares. deterioꝝes he-
rode ascalonita. o quo diē egyptꝝ. li. i. de cla-
dibus iudeoꝝ. q̄ factus rex speluncas latroñ
p̄scrutabat. & eos ab eis eiiciens extirpabat. i
quo multū eum cōmendat. **Itē** domū dei nō
solū faciunt speluncā latronū. imo domū ydo-
latrie. osee. viii. **Ipi** regnauerūt. & non ex me-
p̄cipēs extiterūt. & nō cognouit. argentū su-
um & aurū sibi ydola fecerūt. cū ut dicit. ysa.
xxxiiii. **Erit** cubile dzaconū. cū flāmiuomi &
uenenosi mediāte pecūia itroducunt. p̄scua-
strutionū ut ypocrite ibi foueam hñt. & cerēa
monstra q̄ sequūt habitāt ibi. cū auari luxuri-
osi negligētes & immisericoꝝdes p̄cio & uis-
olētia itroducunt in ecclesia dei. qui bñ fode-
ret cū ezechiele templi pietem. uiderē posset tē-
plū plenū aīalibꝝ imūdis reptilibꝝ & ydolīs.
quales sunt illi qui hñt symoniacū ingressum
Sūt em̄ aīalia immūda p̄ luxuriam. reptilia p̄
auaritiā ad terrā p̄ctore & uentre reptando.
ydola. sculpti & ornati p̄ supbiam & ceci p̄ ig-
nozantiā. **Item** symoniaci spūm uite uel uitale
ecclesie auferūt dum emunt eum ad uenden-
dum. siles symoni mago de quo dicit glo. sup
acē. viii. **Symon** spūm sanctū uolebat emere
ut eum aliis plus posset uēdere. **Item** infideliē
agūt oera xp̄m. **Berñ.** **Qui** infideliē intrat &
nō p̄ xp̄m quid nisi infideliē agit & oera xp̄m.
xp̄us nūc conducit eum. nec ip̄e cognoscit eū.
Silis petro qui itroductꝝ in aerium p̄cipis

Sacerdotū p ancillam ostiariam dicit se non cognouisse xpm. hos ancilla introducit quos carnalitas introducit. Itē damnificat ecciam quā p̄tus monstruosos parere facit p̄ filiis legitimis. gnat monstra. talpas. qñ auaros i ter ris cecos. qui nihil sciunt aut loqui aut amare nisi èrena. asinos corruptos & sine sensu. qñ èpos rudes & infcios. serpètes. qñ dolosos & malitiosos. **T**ertio symoniaca pestis è sum mope detestāda. quia cura eius nimis è difficilis. vix em curari p̄t mozb⁹ iste pestifer. primo p̄pter magnitudinem peccati. qz abutiè spiritu sancto & eius grā p̄ quā fit curatio peccatorū. **S**ecūdo qz oportet bñficia resignari. & omnia p̄ symoniā acquisita restitui. qd est quasi ip̄of sibile cupido possessori. **S**ymoniaci sunt quasi piscis captus in nassa dyaboli. quasi unum pedē hñtes in inferno. nisi caueāt sibi cito cadent in infernū. eccl̄. iiii. **C**ustodi pedē tuū ingrediens in domū dñi atēde ad introitum & exitū tuū. ad hoc p̄tinet qd dicit. **Hier. xvii.** Peccatū iuda. i. clericoz symoniacoz qui deberent laudare deū scriptū est stilo ferreo i ungue adamantino. qz est quasi indelebile. **It acc. viii.** Dixit petrus symoni mago. **P**niām age ab hac nequitia tua si forte remittat tibi &c. **V**ideo em te in felle amaritudis & obligatione iniquitatis. **Q**uarto symoniā detestandā oñdit finis eius horribilis. qz symoniaci cōmuniter morte pessima moriunt. sicut satis patz ex supradictis.

DE SPECIE:

BVS SYMONIE. DIST. XVII.

Qirca octauū scz de aliquib⁹ symonie speciebus. sciendū qz septem sunt spaliē p̄ que spūalia male acquirunt. **P**rimo male acquirunt mediāte pecunia ut uelut ite facere symon magus. acc. viii. **V**idēs symō qz p̄ impositionem manū dare sanctū spūs obtulit pecuniā dicens. **D**ate michi hanc potestātē ut cuiuscūqz manus imposuero. recipiat spūm sanctū. **C**ui petrus ait. pecunia tua tecū sit in p̄ditionem. qz existimasti donū dei pecunia possideri. **Item. iiii. Reg. xiii.** **Q**uicūqz uolebat implebat manū suā. & fiebat p̄sbiter excelsoz. & p̄pter hoc peccauit ieroboā & dom⁹ eius & euerfa est & deleta de superficie terre. **Q**uāmaculata & respuēda sit pecuīa oblata p̄ emēdis spūalib⁹ patz p̄ quoddā exemplū qd legit in uita beati iohis eliarū ubi dicitur. **C**um maxia multitudo paupum p̄las fugiens uēisset apud alexandriā. & dictus iohes summa curā haberet de eis pascēdis. cū esset ibi maxima caristia alimentoz. & p̄pter defectū Nyli qui nō irrigauerat terram moze solito. & ip̄e qcquid habere poterat eis erogasset. & mutuo accepisset mltas pecuīas & annonā. nec alterius mutuū inuēret. uidens afflictōem sui populū cleric⁹ quidā bigam⁹ offerēs ei p̄ nutritione paupum frumētū ducēta milia modia. & aurī centū libras & octogita. t̄mmodo ut eū dyaconū ordinaret. ut ministrans ei mereret suozū remissionē cōsequi peccatoz. ait ei oblatio

nem immūdam nō esse recipiendā i sacrificio. **N**ō em ut dixit petr⁹ symoni acc. viii. est tibi portio neqz hereditas in p̄te hac. paupes autē suos p̄t pascere deus qui fecit illos. **Q**ui cum abisset cōfusus. uēit ei nūtius dicens qz due naues maxie uenerāt ei de cecilia onerate frumēto p̄ quo magnifice dño grās referebat. **S**ecūdo male acquirunt p̄cio lingue adulationis p̄s. **O**leū peccatoz nō impiguet caput meum dicit eccl̄ia de plato. qz est caput eius. **H**oc oleum maledictū penetrat ossa eoz qui dāt causa adulationis. uel acquirunt spūalia cum quo oleo intrat in eis dei maledictio. **O**rdiatus symoniace induit maledictionē sicut uestimentū. i. cū sacrū indumentū induit cū quo ordiatur ul' celebrat. **S**ic intrauit absalon in regnū in quo male successit ei. acquirēs ibi suspendi um. iiii. **Reg. xiiii.** **S**tabat iuxta introitū porte ciuitatis. & omni uiro qui habebat iudiciū ad regē. uocabat ad se querēs quare uenerat. & vñ erat. & dicebat. **V**ident michi symones tui boni & iusti. sed nō est qui audiat te. **Q**uis me cōstituat iudicē sup̄ terrā. & iuste iudicē. & cū aliqz saluaret eū exēdebat manū suā. & app̄hendēs osculabat eū. **S**ic faciebat omni isrl̄i qui uēibat ad regē ad iudiciū. & p̄ hoc sollicitas corda uiroz extra patrē suū. promotus est in regnū. **I**tē alii p̄mouent ligua. i. p̄cibus carnalib⁹ interuentib⁹. **A**d detestationem huius dixit do⁹ m̄ri nō admittēs carnales eius p̄ces de uino faciēdo. **Q**uid michi & tibi est mulier. **Io. ii.** **I**tē. **Math. xx.** nō admittit do⁹ p̄ces dum m̄ri p̄ filiis cōsanguineis suis q̄ petebat. dic ut sedeant duo filii mei unus ad dexterā tuā. & alius ad sinistrā in regno tuo quib⁹ ait. nescitis qd petatis &c. sedē ad dexterā & sinistrā nō est meū dare uobis hiis p̄cibus. **T**ertiu cum male acquirunt est in debitu obsequiū. uel ad hoc facit opus indebitū uel obsequiū manuale. uel alio mō qd est inonestū. **Berñ.** **C**ircuit sedul⁹ explozatoz. sequit obsequiū. blandiē. mentiē. simulat. dissimulat manib⁹ & pedib⁹ repens si mō quo se ingeat in p̄cimum crucifixi. **Q**uarto acquirunt male spūalia. qñ habēt oculus ad carnalē amorem cū danē pentib⁹. qz attingēt. uel cū conat uel laborat ut ea obtineāt. nō habito respectu ad merita p̄sone. **Q**ui hoc faciūt siles sunt o quo iudicū. xvii. **I**mpleuit michas manus vni us filioz suoz. & factus è ei sacerdos. caro & sanguis reuelat eis. & ideo maledicti sunt. **S**icut symō bariona ecōtrario bñdictus cui caro & sanguis nō reuelauit. s; spūs patris celestis. **Math. xvii.** **I**deo dicit. **abacuc. ii.** **V**e qui edificat ciuitatē in sanguibus. & p̄parat urbem i iniquitate. qd faciūt qui in caplis nepotes suos ponūt ut suā faciāt de eis uolūtatem. **D**icebat ep̄us gull's par. qz aliqui qñ ueniūt ad capitula ueniunt quasi gallina pullinaria. qz ad modū pulloz currunt post eos eoz nepotuli. & clamāt post eos uoces & uolūtates sequēdo quocūqz se uertant. **S**ilr & alii cōsanguinei.

Itē dicebat idem q̄ uiri spūales intrātes capi-
tula seculariū intrāt quasi carneria mortuoꝝ
ubi nō sunt ossa. i. uiri ossei. s; caro corrupta.
i. carnales. qui ibi hnt mgressum p carnem. i.
carnis sanguinitatē. qn̄ unus cōsentit in pro-
mōtionē cōsanguinei alterius. ysa. xxxiiii. Ibi
foueā habuit heritius hō asper & pozcin⁹. ui-
uens in delitiis & onerās se ut heritius pomis
bonis s; ecclīasticis. ibi nutriuit catulos snos.
& circūfodit in umbra eius. qd̄ fit qn̄ sub um-
bra eoz̄ sanguinei obtinet bñficia ecclīastica
& terrena bona. ibi cōgregati sunt milui mol-
les carne. alter ad alterū clamabit in p̄mōtio-
nem sibi filis. Quidaz̄ ep̄us qui nepotulo suo
dederat magnū archidiaconatū. cū depon-
tus esset dicto ep̄o calatus p̄roꝝ. & de eis de-
differ circūstantib⁹ quesuit. qui bñ seruaz̄ ei
residū obrulit se ad hoc dēus archidiaconus
rñdit ep̄us. Tu faceres mihi malā custodiā. sic
catt⁹ facit de caseo. ea em̄ cōderes. & dixit q̄
dam magister qui cōdebat cum eo. O miser
quō ausus fuisti ei om̄ittere tantā multitudi-
nem aīaz̄ cui nō es ausus cōmittere paucitatē
pyroꝝ. q̄tra quos est qd̄ dñs non cōmisit ioh̄i
inter ceteros magis dilecto tali & tanto curā
ecclīe gnālem. s; petro qui nihil ei p̄tinebat. qui
plus ceteris deū amabat. dicēs ei. Io. xxii. in fi-
ne. Pasce oues meas. & agnos. & Matb. xvi.
tibi dabo clauēs regni. celoꝝ. s; matrē suam di-
misit. Ioh̄i carnē carnī. Itē act. i. p̄legit mathy-
am ad ap̄latum. Ioseph sanguineo suo. Itē se-
pe accidit q̄ qui p̄mouent amicos carnales in
tuitu carnīs eligūt sibi flagellū deo p̄curante
ut accidit uiris sychen qui elegerūt et p̄moue-
runt abymelech ī regem. Iud. ix. Considerate
ait. qz os uīm sum et caro uīa. ip̄i autē ad hoc
incliati eū regē cōstituerūt qui cōuersus ē eis
in ramnū. iuxta pabolam quā p̄posuit eis io-
nathas frat̄ eius. qui cū detestaret̄ scelera eiuf
et ponerēt ei insidias. ip̄e ciuitatē eoz̄ destrux-
it. sal in ea seminās. & habitatoꝝ occidit. tur-
rem eoz̄ cū eis succēdit. Ad ultimū ip̄e a mu-
liere alteri⁹ turris fragmine mole p̄cussus ex-
rerebat⁹ turpē occisus ē. Quinto male ac-
quirunt qn̄ p̄ uim ul̄ p̄ces aut minas magna-
tum acquirunt. Ab hoc peccato debet cohibe-
re grauis culpa q̄ est sic intrādo. qz tales intrāt
uiolentē cum ostio fracto ecclīe. & sponsaz̄ xp̄i
uiolentē p̄stituūt & spūsanctum qui benignus
custos sponse ē expellūt a domo. Itē sum-
mum regē grauit̄ offendūt. qz filiā eius eo in-
uito capiūt. i. ecclīam. Sychen fili⁹ emoz̄ dinā
rapiēdo. offendit iacob patrem. & filios isrl̄
fratres. qd̄ ei & suis fuit causa mortis. Genes.
xxxiiii. Item ex maxia huius peccati pena ap-
paret qz grauis sit & grandis culpa. Aug⁹.
Quis dubitat grauius eē cōmissum. qd̄ graui-
us ē puniūt. Puniūt autē hoc peccatū exustione
& terre absoꝝptione. ut patz̄ nūi. xvi. de choze
& suis. Item lepze p̄cussione & eiectione. ut patz̄
ter de ozia. iii. Reg. xvi. q̄ uiolentē intrabat tē-
plū uolens usurpare summū sacerdotū officū

um. puniūt palis p̄cussione. ut patz̄ de alchimō
.ii. mach. viii. qui p̄ uiolentiā demetrii obtinu-
it summū sacerdotiū. Item menela⁹ p̄cipitati-
one q̄ intrusus p̄ uiolentiā anthiochi. de quo
dicit̄. ii. mach. iiii. Acceptis a rege mādatiis ue-
nit nihil dignuz̄ hñs sacerdotio. iō dicit̄ heb.
vi. Nemo assumat sibi honozē. sed qui uocat̄
a deo tanqz̄ aaron. qui eligūt in testimoio uir-
ge flozētis. frondētis. fructificātis. i. iustitie.
qd̄ est qn̄ uocat̄ p̄ miraculū uoce lapsa de celo.
ut paulus act. xvii. & dñs. Matb. iii. & Io.
x. hic est filius meus dilectus. Et. Io. xxvii. ul̄
p̄ colūbam ut fabian⁹ papa. uel p̄ sanctispūs.
uel dei denoiatōnem. ut apli. Matb. xii. uel p̄
inspiratōnem. ut dauid a samuele dicere sibi
deo. Ip̄e est surge unge eū. ii. Reg. xvi. Itē alius
modus ē eligendi p̄ sortē. act. i. sic electus ē
mathyas. Item alia electio & canonica p̄ com-
munē inspiratōem uel scrutiniū. uel cōp̄omis-
sionē. Plurime electōes sunt hodie dyabolice
magis qz̄ canonicē. qz̄ in plurib⁹ locis sūt plu-
res uiri dyabolici qz̄ canonici. i. regulares. faci-
entes plus uoluntatez̄ dyaboli qz̄ dei. Iō plus
īspirat eis cōiter dyabolus qz̄ de⁹. qn̄ sunt ma-
li plus cōp̄mittūt in sibi queientes & senti-
unt in eis qz̄ in aliis. ecclī. xiii. Om̄e aīal dili-
git sibi sile. ysa. vii. Apphendet uir frat̄e suū
domesticū p̄ris sui dicens. uestimentū tibi est
esto p̄iceps noster. Sexto mō male ac-
quirunt spūalia qn̄ p̄pter fauozē magnatū dan-
tur indignis. eis p̄curantib⁹. ecclī. vii. Noli q̄-
rere ab hoīe ducatum. neqz̄ a p̄cipe. neqz̄ a re-
ge cathedrā honozis. Sicut fecerūt alchimus
iason. & menelaus. qui ob fauozē regū & uio-
lentiā sunt introducti in ierlm̄ qui ob fauozē
ppli uel timozē indignos p̄mouēt. Siles sunt
aaron q̄ uel timoze uel fauozē ppli fecit eis ui-
tulum cōflatilem qz̄ adozaret. qd̄ faciūt q̄ fa-
uozē uano hoīem carnalē m̄sciū & lasciuū & su-
pbum p̄mouēt ad dignitates ecclīe hoīes ani-
males spūm dei nō hñtes. Septimo male ac-
quirūt spūalia qui acquirūt ea p̄ dolum & frau-
dulentia. ii. mach. viii. alchim⁹ de quo dicebāt
uenit uir de semine aaron nō decipiet uos. lo-
cutus est uerba pacifica in dolo & crediderūt
& receperūt eū in summū sacerdotē. qui tñ re-
cept⁹ cito occidit eos. Sitr̄ abymelech sychemi-
te. Iud. ix. quos occidit ut dictū est. Sciē-
dum est autē q̄ decē sunt q̄ uendūt aut emūt
symoniaci. Primum autē qd̄ uendunt aut
emūt est ozdo religiose & regularis societatis
Qui em̄ symoniace intrāt religionē scientē. aut
bñficiū canonicum se dyabolo obligant. &
mortē aīabus suis emūt. nisi resignēt faciunt
q̄tumeliā deo & om̄ibus sanctis. & om̄ib⁹ bo-
nis eoz̄ iniuriā. & ecclīe dei qui emūt hanc so-
cietatē uel uendūt. cū ip̄a sit cōmunio sancto-
rū. qua om̄ib⁹ sanctis cōicat bona spūalia que
sunt cōmunia toti sc̄toꝝ cōmunitati. Qui au-
tē societate bonoz̄ uendit uel emūt cū sit cōis
oīm omnes offendit. qz̄ qd̄ suum est eis inui-
tis emūt. act. ii. & qui offendit in uno factus

est omnium reus. Item cum spiritualis societas sunt omnes sancti qui emittunt societatem spiritualem uel uendit quantum in se est. non solum ut iudas proditor & iudei uendit christum uel emittit. sed quod longe plus est christum & omnes sanctos & totam ecclesiam & bona eorum que sibi uidentur appropriare que ea uendit uel emittit. ideo quod communio sanctorum est concitari debet gratis. nec possunt esse nisi communia spiritualia bona. Sicut dicitur in psalmo. Inquiretes dominum non minuentur omni bono. Item ut legitur. eccles. x. Qui offendit in uno multa bona perdet. ideo quod hoc facit uidentur plus deum offendere & sanctos quam iudas uel iudei qui solum christum emerunt quem iudas uendit. Item cum communio ecclesie sit sicut caritatis cementum & uinculum. & omnia bona simul iungit uidentur quantum in se est omnia bona dissoluere. & ecclesiam precipitare dissoluto cemento. col. iii. Caritas est uinculum perfectionis. Item qui emittit societatem ecclesie. emittit fraternitatem que est caritas. que est imperabilis. que ut dicitur Sap. vii. preciosior est cunctis opibus &c. can. viii. Si dederit homo substantiam domus sue per dilectionem quasi nichil despiciet eam in operatione dilectionis nihil est quod dari potest. & qui potest eam sub pretio. despiciet eam quasi nihil quicquid temporale potest dari ad eius operationem. Secundum quod male uendit est sepultura mortuorum. quam qui uendit. requirit eorum uendit. Contra quod scriptum est. Corpora sanctorum in pace sepulta sunt. &c. Vnde requie eterne debet parari. iuxta. eze. vii. Qui uendiderit. ad id quod uendit non reuertetur. Sacerdos cantanti per tali missam & requiem eternam. potest dicere dominus. requie non habebit. quia eam uendit. Item iniuriam facit domino. & eis quibus uendit qui emittit pretio passionis sue sepulturam peregrinorum. Crudeliores uidentur iudeis & crucifixorum domini. qui de pretio uenditionis emerunt agrum in sepulturam peregrinorum ubi gratis sepelirentur. Item uendunt eis quod suum est. quod pater eorum christus eis emittit. Extorqueunt alii qui sacerdotes a mortuis pretium quod iudas reddidit de uenditione de quibus est acheldemach emptus. in hoc crudeliores iuda & iudeis. Item huius sunt crudeliores pylato. qui corpus uiuum tradidit crucifigendum. mortuum libere tradidit sepeliendum ioseph. Item sunt filie lamias que ferunt in sepulchris corporibus. crudeliores sunt filiis beth & magis immisericoordes qui dixerunt abzabe. in electis sepulchris nostris sepeli mortuum. nullum te prohibere poterit. Gen. xxi. Ad suffragationem malicie exigentium per sepulchris dicebat magister iacobus. quod cum mater cuiusdam pauperis lothozigici. iacobi nomine mortua esset noluit eam sacerdos suos sepelire nisi daret ei pecuniam quam non habebat. Ille autem corpus matris in sacco ponens portauit ad domum sacerdotis. ponens eum super lectum eius. dicens sacerdoti quod appropinquauerat ei per uadio telam in sacco. & filium in globo quod ipsa nauerat. ille palpas caput eius credens esse globum filii grossum. dixit. modo bonum uadium habeo. Et statim iuit ad domum dicti pauperis cum cruce & prochanis ut eam deponeret.

cui ille. non oportet uos laborare per ea deponenda quia iam est in domo uestra in sacco super lectum per uadio. modo ponatis eam uel in terra uel in sale si uultis. Item quidam alius pauper rebus suis habundans in pueris. uno eorum defuncto. cum nollet eum sacerdos suos sepelire nisi data pecunia quam non habebat. ille autem corpus filii sui ad renaldum archiepiscopum lugdunensem. apud ruppem incisam deponit. uel in sacco. dicens portario quod exenium uenationis erat quod domino suo deponeret. Qui introductus ante eum posuit puerum ante pedes eius exponens ei factum. dictus autem archiepiscopus puerum honorifice sepeliuit. uocansque sacerdotem dixit ei. quod solueret ei pretium de hoc quod fuerat eius uicarius per quo magnam pecuniam extorsit ab eo. Tertium quod male uendit est ius siue iustitia quam debent facere subditis gratis qui presunt ut iudices. de quo sciendum quod qui uendunt iustitiam iniusti sunt. & uirtutem amittunt iustitie. quam si haberent. unicuique quod suum est redderent. illam enim iustitiam quam debent eis. uendunt sibi. quod est magna iniustitia. Quartum quod male uendit sunt benedictiones que per eis dandis extorqueunt aliquod ut faciunt in benedictionibus maxime nubentium que uertunt in maledictionem eorum qui per eis aliquid exigunt nisi quod gratis offerunt. Quintum quod male uendit est cura siue gratia curationis corporum siue animarum que miraculose fit. Medicus autem corporalis per precium suum & labore potest accipere remunerationem. De medicis autem spiritualibus que miraculose corpora curant. & animas misterio dicit dominus. Mattheus. x. infirmos curate &c. gratis accipistis gratis date. Item qui curas ecclesiarum uel animarum dant mediante pretio uel indebito seruitio uel qui emunt. consilium otumeliam faciunt regi summo. sicut faceret regi tpali nutrix uel consiliatrix turpitudinis que filia eius quam debet custodire uendit corrumpendam lenonibus. uel que emunt sunt ut lenones corruptores quibus non preter christus frater & spiritus. sed occidit. ut absalon amon corruptore thamar sue sororis. ii. Reg. xiiii. Item tles sunt tonsores gregis. non pastores. sed mercenarii timidi. non defensores. sed destructores. Io. x. Mercenarius uidet lupum &c. Aug. Mercenarius si ouis deuiat. non reuocat. si infirmus. non medetur. si deuozatur. non lacrimatur. si fugiunt temporalia que ipse amauit. fugit animas quas ipse se amare dissilauit. Sunt autem auicule que tempe mensis agros uisitant. & tempore uindemie uineas & ibi cantant. Silu & custodes. sed post collectis fructibus recedunt. ysa. i. Derelinquitur sicut syon ut umbra culum in uinea &c. Multum autem retrahit homines ab emptore curarum uel ecclesiarum si attendunt septem ad que se obligant. que tangunt in summa de uitiis. Primum se obligant ad amissa reddenda. Gen. xxxiiii. Omne damnatum reddam tibi. si quid furto pierat. requirebas a me. per. xxii. Noli esse cum his que defigunt manus suas. qui uades se offerunt per debitis. non enim habes unde restituas. quid cause est ut tollat epimenem tuum uirtutem de cubili tuo. &c. Item obligant se ad agrum ecclesie excolendum. Iere. i. Ecce constitui te

ut euellas &c. **T**ercio ad liberandus. puer. xxxiii. erue eos qui ducunt ad mortem &c. **Q**uarto ad curandū infirmitates spūales eze. xxxiiii. Quod infirmū fuit nō solidastis quod egrotū. nō sanastis. Quid de hiis q̄ curam filiarū regis accipiūt & nihil de ea sciunt & si sciūt negligūt. & salariū accipiūt. ul' qui p̄ medicamēto uenenū infundūt. **Q**uinto se obligant ad ducatū p̄bendū. quid de cecis q̄ eos in foueā p̄cipitant bon' pastor ante oues uadit. Io. x. **S**exto se obligant ad p̄uidendū necessaria. Math. xxiii. Quis putas est fidelis seruus & prudēs. Et post. ut det illis cibū ī tempe. Ecōtra mali. eze. xxxiiii. ve pas. isrl' q̄ pascunt semetipsos. **S**eptimo se obligāt ad intercedendū & placandū. ut aaron qui ut dicitur Sap. xviii. stans inter sanos & mortuos. r̄sticit ire dei. ergo debet placere aliē non placabit. gg. Cum is qui displicet ad interpellandū mittit irati aim' ad deterioza. puocat. pu. vi. Si sp̄s p̄deris p̄ amico. &c. discurre. festina. suscita amicū tuū &c. **S**extū quod male & symoniace uendit est spūsanctus ī signo suo uel dono. p̄phie. Hoc uidet fecisse balaā accipiens ab hiis quib' p̄phauerat. Iud. ii. ve illi qui in errore balaā mercede ē effusus. Silr peccat qui alia ei' dona uendūt uel emūt. uel signa ut symon mag' q̄ uoluit emere ut ad impossitōem manū suaz cū signo uisibili posset eū dare. act. viii. **S**eptimū quod male uendit sunt sacramēta p̄ que spūsanctus admistrat ut est baptisim' & confirmatio. eucharistia. p̄nia. sacer ozdo. sacra unctio. m̄rimonium. Math. x. Gratis accepistis. gr̄tis date. cau. i. q. i. Leo papa. Gr̄a si nō gratis dat uel accipit. gr̄a nō ē. Et infra. qz si spūs testante ipsa ueritate de q̄ p̄cedit gratis nō dat. spūs mendaciū eē quincitur. qui nō gratis accipit. Itē. gg. syagriū ep̄o augustudunē. Quicūqz studet sacru ozdiem p̄ciū donatione p̄cipe sacerdos nō esse. s; inanter dici occupat. Item idē in registro. p̄biter si eciam p̄ pecuniā obtinuerit. nō solū ecclesia p̄iueē. sed etiā sacerdotiū honore spoliatur qz altare uel decias & spūsanctus emere uel uendere. symoniacā heresim nullus fidelis ignorat. Item b̄ndictio illi in maledictionē uertit. qui ad hoc ut fiat hereticus. pmouet. Item ambro' i. li. pastorali. nos quoqz huic morbo cāroso ignitū quod supest ferrū m̄icim'. de clarates om̄ino quicūqz demiceps. p̄ accipiēda diuini doni dignitate quodlibet p̄ciū decretus fuerit obtulisse. ex eodez tempe se nouerit anathematis obprobrio & demnatū. atqz a p̄cipatōne sanguis & corpis xp̄i eē alienum. ex quo illū stat execrabile xp̄o p̄petrasse flagitium. q̄ si aliquis ei' accusator extiterit. ille qui hūc ozdiem inuent' numez denotatōe lucratur. & suscepto honozis gradu p̄iueē. & ī monasterio sub phenni p̄nia detruat. **O**ctauū qd male uendit est sacra doctria q̄ dat gratiam digne & deuote suscipienti. pu. xiii. Doctrina bona dabit gr̄am. pu. i. Audi fili disci-

plinā patris tui. Et post. ut addatur gr̄a capiti tuo. **N**onū & ultimus qd male uendit est spūali annexum. Spūale stricte sumpto uocabulo dicitur quo habito habet spūsanctus. ut gr̄a & uirtus gratuite. uel in quo dat. ut sacramēta. ul' quo haberi signat ut miracula donū p̄phie. Spūali annexū large sumpto uocabulo qn̄ aūcedit sacramētū. ut ius p̄onatus p̄sentatōnem. uel qd sequit ut potestas p̄cipien di decimas & oblationes.

DE AVARITIA CLAVSTRALIVM. DIS. XVIII.

Deinde considerandū ē de auaritia claustraliū. i. de uicio p̄prietatis eoz. hoc aut peccatū multū impugnat eciam. qz pulchriorē & nobiliozē & altōzem p̄tem e' deicit usqz ad feces terre. angelos ī talpas cōmutādo & uolatilia celi in reptilia humi quia uiros angelicos & celestes in terraz sepelit ad modū talpaz. & uolatilia celi. i. uiros spūales in reptilia humi cōmutat. & quasi reptilia facit eos repe sup terram qn̄ terrenis adherent mēte. & temptis bonis spūalib' & eternis. Sūt aut multa q̄ detestandū uitiū p̄prietatis ostēdunt. **P**rimo regularis p̄fessio. **S**ecūdo diuina p̄uisio. **T**ertō enozmitas hui' flagicii. **Q**uarto acerbitas diri supplicii. **P**rimo quidem ostēdit detestandū esse uitiū p̄prietatis regularis p̄fessio. uiuere em̄ sine p̄prietate ē essentia cuiuslibet religionis. sicut & continentia & obedientia. Ad ista em̄ tria hō ex uoto ligat in ozdis p̄fessione ad & continentia. obedientia. & paupertatem uoluntaria. Et sicut unū nō recipit dispēsatōnem. ita nec alterū. ps. Vouete & reddite. **V**n̄ cū ī quadā abbatia fuiss; fcs nou' abbas p̄cepit om̄ibus monachis suis q̄ redderēt ei p̄pria sua ad solutōnem debitoz dom'. cū tali cōditiōne q̄ dabat eis licentiā retinēdi & faciēdi p̄pziū de cetero usqz ad. xl. solid' p̄ faciēdis uolūtātibus suis. Quo audito. quidā monachus senex & l̄ratus & bone fame surrexit coram om̄ibus. & petēs q̄ daret ei abbas licentiā & trahendi & cū alii rīderēt & abbas dicerz q̄ hoc non posset. intulit senex q̄ sicut nō poterat q̄ erat ostra uotum. ita nec poterat dispēfare q̄ monachus h̄ret p̄pziū. **S**ecūdo disuadet hoc uitiū diuina p̄uisio quā hz de hiis qui nullā p̄uisionē sibi retinēt. s; om̄ne sollicitudinē suā ponunt in eū. i. pe. iiii. Om̄ne sollicitudinē nr̄am. p̄icientes ī eū. qm̄ ip̄i est cura de nobis. Math. xxii. qn̄ misi uos sine saculo & pera & calciamētis nunquid aliquid defuit uobis. dicit discipuli. nihil. ps. Tibi derelictus est paup. **I**dem. Ego medicus sum & paup. & dñs sollicit' est mei. qui dat iumētis escam ipsoz. & pullis cozuoz muocantib' eū. quia ut dicit. gg. cozuū pullis suis non p̄uidet qz diu h̄nt p̄imas plumas. q̄ fatue dicunt. nisi quādo uidēt eos nigrescere. s; m̄teri de' pascit eos roze celi. Sic nec mūdani curāt d̄ hiis q̄ dimissis curis. & diuitiis temporalib' nō se omittūt. tñ deus gr̄a sua p̄uidet eis pastū cozpalem &

spūalem. ps. Parasti cibū in dulcedine. t. pau-
pi deus. ad hoc faciūt plura exēpla posita sup̄
in fine de acceptōne muneꝝ. de leproso. & filia
& cādīatrice qui noluerunt accipe ab ycono-
mis. ne dei puisionē amitterēt. qui eis herbas
in dulcediē cōuertit. Ad hoc etiā faciūt plūa
exempla q̄ habent sup̄ de timoze mundano p̄-
torū. & de ep̄o apostata penitēte. & sup̄ de ef-
fectib⁹ misericordie dei. quō mīa dei p̄ouidet
necessaria suis. p̄uidet enim eis non solū ali-
mentū & uestimentū. s; etiā medicamentū. In
uitis. pa. ty. De paup̄tate legi. q̄ quidāz fra-
ortolan⁹ quicqd̄ de laboze orti sui acquirēbat
totū p̄ deo dabat cogitabat postea q̄ plenam
de nūmīs cōgregaret. ut sibi si egrotaret. sub-
ueiret. qd̄ fecit. Contigit autē ut putrescēte pe-
de suo totū qd̄ habuit imēdicos sumpsit. nec
p̄fuit. & cū dixisset oportere pedē incidere ne
residūū corpi putrescēret. Qd̄ cum deberet ī
manu fieri. flēti apparuit do⁹ improperans ei
de nūmīs cōgregatis. & tacto pede peccētis
curauit eū. medicus autē appoztās ferramēta
inuenit eū labozantē in orto sanātū. Item li. v.
de collatōnibus p̄m dixit quidā senex. tri-
plex ē moꝝ in religione. quidā eoz qui non
habuerūt in seculo. uolūt ī religione s̄gregatē
alii p̄s abiecta resumere. tertiū ex diffidentia
dei aliqd̄ in religionis introitu retinē. Primi
sunt & puniunt ut gyezi. secūdi ut iudas. ter-
tiū ut ananias & saphyra. Tertio dissuadē
hoc idē immanitas huius flagitiū. Iosue. vii.
Cauete ne de hiis q̄ p̄cepta sūt uobis aliqd̄ cō-
tingatis. & sitis p̄uaricatōnis rei. hec culpa fa-
cit hoīem silem dyabolo qui fuit p̄mus pp̄zie-
tarius. Primo appozpiās sibi locū dicens. ysa-
xiiii. ponam sedē meā ad aquilonē. sup̄ astra
celi exaltabo solū meum. hoc autē de lucifero
fecit tenebziferū. de angelo dyabolū. & de ce-
lo p̄cipit eū in infernū. Luc. xii. uidebam
sathanā quasi fulgur de celo cadentes. hic de
ap̄lo fecit dyabolū unde iudam p̄ditorez qui
loculos habebat uocauit xp̄s dyabolū dicens.
Io. vi. Nonne. xii. uos elegi et unus ex uobis
dyabol⁹ est. Item est fur inter filios israhel. ut
achor qui ut dicit Iosue. vii. furat⁹ est de ana-
themate Ierico. Item ut iudas inter ap̄los qui
fur erat et loculos hēbat. Io. xii. religio pp̄zie-
tarioꝝ est potius derisio demonū & spelūca
latronū. q̄ religio. Io. ii. &. Math. xxi. uos fe-
cistis domū ozōis spelūcā latronū. furantē eī
quicquid possunt ut ibidē de cōmuni pp̄ziūm
faciāt. Iere. vii. Nūquid spelūca latronū facta
est dom⁹. in q̄ inuocatū ē nomē meū. Est etiā
pp̄zietarius sacrileg⁹. qz sepe furtū suū in lo-
cis sacris. & de reb⁹ sacris. & extra p̄sonas sa-
cras cōmittit. res etiā paup̄ib⁹ s̄secratas. ul̄ sa-
cris locis furat. Hiero. ps. sacrilegiū ē res pau-
pum nō dare paup̄ibus. qd̄ facit qui eas reti-
net. Item Greg. sabino ep̄o in decretis. xviii. q̄
iiii. Sacrilegiū. Et cōtra legem est. si quis qd̄
uenerabilib⁹ locis relinquit p̄raue uoluntatis
studiū tēptauerit suis stipendiis usurpare. Itē

ibidem luti⁹ papa. omnes facultatū ecclēe alie-
natoꝝ a limibus ecclēe anathematizamus aplica
auctozitate pellim⁹ damnā⁹ atq; sacrilegos
esse iudicā⁹. & nō solū eos. s; etiā eis s̄fenti-
entes. Itē ē retrogradus ut canis reuersus ad
uomitū ad ea que dimiserat. ut dicit. ii. pe. ii.
Item Luc. ix. Nemo mittēs manū ad aratruz
& respiciēs retro aptus ē regno dei. Itē filis est
uxoz loti q̄ respiciēs retro. uersa ē in salis sta-
tuam. Gen. xix. Luc. xvii. Meliores estote ux-
ozis loti. lambūt aīalia cutem. i. aīales mona-
chi delectantē imitari eam. Itē pp̄zietarius ne-
quā est in deū. cuius cōmodū nō curat dū su-
um pp̄ziū querit. ad phyl. ii. Omēs q̄ sua sunt
querūt nō que ih̄u xp̄i. Itē nequā est nō equa-
liter se h̄ns ad p̄ximū cuius potēdem sibi usur-
pat cui nō equalitē s̄diuidit. Licz dictū sit eze-
lvii. possidebitis terrā singulū eque ut frat su-
us. i. coz. xi. Cōueniētibus uobis in unū iam
nō est dñicam cenā māducare. vnusquisq; ei
suā cenam p̄sumit ad manducandū. Et alius
quidā esurit. alius autē ebzius est. Nūquid do-
mus nō habetis ad manducandū bibendum
aut eccliam dei s̄temnitis & s̄funditis eos qui
nō h̄nt. Item ē fict⁹ sine ypocrita. qm̄ sub ha-
bitu religioso animū gerit secularē. extē ē au-
reus. intra lute⁹. ut statua quā erexit nabuch-
dañ. iii. Tales sunt in claustris eleuati in dig-
nitatib⁹. pleni intus luto temporalium curaz &
pp̄ziōz. licet extra p̄tendāt habitū religionis
Itē filis sunt bel. o quo dañ. xiiii. q̄ tñ cōme-
debat & bibebat. nō ip̄e. s; failia sua intra lute-
us extra aure⁹. Item ē homicida ecclē. xxxiiii.
Qui defraudat paup̄em hō sanguis est. q̄ au-
fert in sudoze panē. quasi qui occidit p̄ximū
suū. ibidē. qui effundit sanguiem & qui frau-
dē facit mercenarij fratres sunt. Hec satis pos-
sunt exponi de pp̄zietariis qui defraudāt eos
qui seruiūt deo p̄ mercede eterna & tp̄ali su-
stentatione qui sunt claustrales quozum ui-
ctum pp̄zietarij sibi accumulāt. & in sup̄fluis
expēdūt excessib⁹. Item p̄ditoz est ī dñm que
pp̄ziis stipendiis ip̄ugnat. & cuius bona eo ī
uito sibi retinet. Item ī fratres de quoz cōmu-
ni sibi facit pp̄ziū. Itē ē excōicatus & euitād⁹
Iosue. vii. p̄uaricati sunt mandatū & usurpa-
uerūt de anathemate. Et post. anathema ī me-
dio tui isrl. Multi possent dicere qd̄ dicit ac-
x. nūq; cōmune intrauit in os meū. s; potius
excōicatio. qd̄ possunt dicere monachi uiuen-
tes de prop̄zio in cameris. merito prop̄zietari-
us excōicatus iudicand⁹ est. qz quasi excōica-
tos reputat alios quib⁹ nō cōicat que sibi ap-
pp̄auit. Itē ē mendax deo cui p̄misit uiuē sine
pp̄zio. cui possit dici qd̄ dixit petrus ananie-
cur temp̄auit sathan as eoz tuū mēiri deo &
spūsancto. nō es mentit⁹ hoīb⁹ solū s; sed
deo. &c. Item pp̄zietarius multipliciter est stul-
tus. Primo qz h̄m qd̄ dicit Math. xiiii. Simil-
fuit negociatoꝝ querētī bonas margaritas in-
uenta una p̄ciosa margarita. i. paup̄tate xp̄i p̄
qua habet regnū celoꝝ dedit omīa q̄ habuit

et comparauit eam. postea in lutū. piciens eā cōculcat pedib⁹ otemuendo. **S**ecundo qz cū dñs de maris. i. mūdī naufragio eū eripuerit in tuto nauis religionis ponēs ipse se suffocat ī modica aqua diuitiaz quā furtiue rapit de mari. **D**e quo pōt dici qd dixerit barbari. acē. xxviii de paulo cuius manui cū euassisset de naufragio uipera adheferat. hoīcida est hō iste. quoniā cū euasserit de mari ultō diuina non finit eū uiuere. **T**ertō stultus ē. qz cū ipse sit mortuus mūdo. iuxta illud col. iii. Mortui estis & uita urā abscōdita est cū xpō ī deo. **T**imēs mozi fame. fur fit ut suspendat in furto. & amittat uitā eternā. & incurrat mortē eternā. **I**n uit. pa. legiē qz cū quidā diues moziēs herede osti cuisset quedam prīm. **R**espōdit. Ego prius diu mortuus fui qz iste. & quomodo mortuū me sibi herede instituit. & remisit nūtiōs nihil retinens. **Q**uarto stultus est. qz de loco saluationis eū iuda pditoze facit sibi locū pditionis. **I**o. xvii. Nemo perit nisi solus fili⁹ pditōnis. **Q**uīto. qz in loco ubi hoīes scelati student scelerā nō cōmittere s; delere. ipse scelerā mltā facit. **I**ere. xi. Quid est qz dilectus meus ī domo mea facit multa scelerā. **S**exto. qz iram dei sibi accumulāt quā de⁹ ab eo remouerat. apoc. vi. **A**ngelus effudit phyalā iracūdie dei super flu. mag. eufraten. qui interpeatur frugifer. **I**ac. v. **T**hesaurifastis uobis o diuites irā ī nouissimis dieb⁹. glo. nescit miser thesaurū ire cū thesauro pecūie sibi piter cumulari. **S**eptio qz ppzia negligit dum aliena colligit. ideo iusto dei iudicio omnia ppzia bona amittit. **A**liena sunt tempalia bona. **A**mbzo. Nō sunt bona hoīs qz secū ferre nō pōt. **A**mittit em ppzium dei qd est misereri. curaz sui. & seipm & bona spūalia piter & eterna. **O**ctauo. qz cū se deo dedit. ius nature & omnia que habebat uel habere poterat deo dedit & etiā curam sui sibi reliquit. h. aufert in pprietate. **B**erū. vos qz uos nobis loco dei semel dedistis. qd adhuc uos nobis iterū inuermittitis. **N**ono. qz de scala celi & porta facit sibi scalā & portā inferi. **S**cala hec & porta ē religio. **G**en. xxxiiii. **D**ecimo quia laqueum temporalium & molā asinariam a quibus se explicauerat collo suo appoit. & cū iuda pditoze cui filis ē se suspendit. acē. ii. uifcera eius effundunt eū interiora sua ponit in amozē pecūie. eccl. x. **I**n terra picit itima sua in uita sua. **Q**uarto dissuadē hoc ideoz pena qua multipliciē puniunt pprietariū tam ī presenti qz etiā ī futuro. **I**n pñci quidē puniunt & pena damni & pena sensus. **P**ena damni. qz priuant mltis bonis que possent hēre si pro priū nō haberēt. **P**riuantē primo. puidencia tē pali. ex quo enim puidēt sibi. deus non puidet eis tempalia. & cū uolūt esse puifozes sui amittūt puisionem dei ut onsum est sup. **I**tē amittūt ppziū dei qd est misereri & p̄ere. **I**tē amittūt seipos qz tum ad ualozē. qz h̄m. **B**er. & h̄m qz uulgariē dicit. **M**onachus h̄ns obolum nō ualeat obolū. i. coz. xiii. si cantatē nō

habuero nihil suz. **P**roprietario monacho pl⁹ est nūmus qz de⁹. **I**tem amittit spūalia bona & meritū. **M**ath. ix. uos qui reliquistis omnia & secuti estis me. sedebitis sup sedes iudicantes duodeci trib⁹ isrl' & c. hoc merito priuantē pprietariū. **I**tem puniuntē pena sensus. puta lapidatōe. **I**osue. vii. **L**apidauit omēs isrl' ahoz qz tulit de anathemate **I**erico. sic pprietariū lapidandi sunt duris increpatōnib⁹. & ī futuro iudicio a sc̄toz om̄ maledictionib⁹. **I**tez a demonib⁹ lacerantē. **I**n uit. pa. cū quidā abrenūtiāns seculo aliqd pprietatis sibi retinūss; p̄cepit ei beatus anthoni⁹ ut empris carnibus ī ciuitate ei eas ī heremo deportaret. **Q**d cū faceret. tam canes qz aues ut eas ab eo rapent eū lacerabāt. **C**ui ueienti dixit sanct⁹ sic. qui abrenūtiāns seculo & pecūiam retinuerit lacerabit a demonib⁹. **I**tez puniē pprietariū penē cōbustionis qz maxia est. in quo notat qz hec culpa sit maxia. **I**osue. vii. qui hoc scelere deprehensus fuerit cōburat ipse igni cum omni substantia sua. **I**tem uincunt a dyabolo cito iam uicti sunt a mūdo & pstrati ī terra. **I**osue. vii. **N**on poterit stare isrl' cozā hostib⁹ suis donec deleat qui hoc scelere cōtaminatus ē. **V**ictos em̄ & opeditos ducit & tradit demonib⁹ occidendos. uincti uero sine renitentia uincunt & occidunt. **M**ulti em̄ tradūt dyabolo uicti cachenis aureis & argenteis quib⁹ ita adherent p amozē. qz potius sustinet excōicatōnem qz abiciant pprietatē auri & argenti uel alteri⁹ rei. **S**iles sunt dario qz ut dicit cronica uictū ab alexādro adduxerūt eū sui occidēdo. uinctū cathenis aureis. **I**deo ut dicit **G**re. **N**udī cū nudo luctari debemus. **I**tem qnqz a dyabolo suffocant. & morte subita moziunt. sic p̄t acē. v. de anania & saphyra. **I**tē ī futuro puniunt pprietariū. qz regnū eternū amittunt. **S**ic patet p exemplū de saul. qui qz ostra p̄cepta dñi retinuit sibi de p̄da amalech melioza. i. **R**eg. xv. seipm occidens gladio uitam perdidit. & regnū tpale piter & eternū. i. **R**eg. vl. **DE PRODIGALITATE DIS. XIX.**

Demde cōsiderandum ē de pdigalitate. **C**irca quā cōsiderāda sunt duo. **P**rimo utrū pdigalitas sit p̄ctm̄. **S**ecundo utrū sit grauius peccatū qz auaritia. **C**irca primū sciendū qz pdigalitas & auaritia differūt h̄m supabundantiā & defectū diuersimode. **N**am ī affectōne diuitiaz auarus supabundat plus debito eas diligens. pdig⁹ autē deficit minus debito eaz sollicitudinem gerens. **C**irca exteriora uero ad pdigalitātē p̄tinet excedere quidē ī dando. deficere autē ī retinēdo & acquirēdo. **A**d auaritiā autē p̄tinet ecōtrario deficere quidē ī dando. supabundare autē ī acquirēdo & retinēdo. **V**n patet qz pdigalitas auaritie opponat. **M**ediū autē uirtutis p̄ utrūqz hoz. i. p̄ supabundantiā & defectum corripitur. ex hoc autē qz uitiosum ē & peccatum. corripitur bonū uirtutis. **V**n patz qz pdigalitas est peccatū. **V**nde filius pdigul

uitupatur de sua pdigalitate. Luc. xx. Nec obstat uerbū apli. i. thy. vi. Radix oīm maloz ē cupiditas non aut pdigalitatē. s; magis ei opponit. Nam illud uerbū apli quidaz exponit nō de cupiditate actuali. s; etiā de quadā habituali cupiditate q̄ est cōcupiscētia fomitē. ex qua omīa peccata oriunt. Alii uero dicunt q̄ loquūt de cupiditate actuali gnali respectu cuiuscūq; boni. & sic manifestum ē q̄ pdigalitas ex cupiditate oriit. Prodigus em̄ aliquod bonū tpale cupit cōsequi inordinare uel placere aliis uel saltē satisfacere sue uolūtati in dādo. Si quis recte cōsideret apls ibi loquūt ad lras de cupiditate diuitiaz. nā sup̄ pmiserat. q̄ uolunt diuites fieri &c. & sic dicit avaritia ē radix omniū maloz. nō quia omīa mala semp ex avaritia oriunt. sed qz nullū malū est quod nō interdū ex avaritia nascat. vñ & pdigalitas qnq; ex avaritia nascit. sicut cū aliquis pdige multa cōsumit intentōne captādi fauoz aliquoz a quib; diuitias accipit. Item q̄ apls admonet. ii. thy. vi. diuitib; huius seculi ut facile tribuāt & sua cōmunicent. hoc ad pdigof nō p̄inet. qz h̄ monet apls q̄ diuites hoc faciunt bona intentōne. s; h̄m qd̄ oportet. Qd̄ nō faciūt pdigi. qz ut p̄hs dicit in. iiii. et̄. datōnes nō sunt bone. nisi qz boni grā. nō qz h̄m qd̄ oportet dāt. s; qnq; dant multa illis q̄ oportet paupes esse scz hystriōib; & adulatorib; bonis autē nihil darent. Item pdigus supabūdat in dando. & deficit in sollicitudinē diuitiarū. s; h̄ multo plus faciūt uiri p̄fecti. Magis ē abundāt in datōne qui dāt uel relinquit omnia p̄pter deū. Item magis accipiūt abiiciunt om̄em sollicitudinē diuitiaz qui desiderant implere illud. Mat̄. vi. Nolite solliciti esse in crastinū. & tñ ista sunt cōmendabilia ī xp̄i ueris paupib;. & in pdigis repobant. qz super excessus nō attendit p̄cipalitē h̄m q̄ritatem dati. s; magis inq̄tuz excedit id qd̄ fieri oportet. vñ qnq; liberalis maiorā dat qz pdigus si necessariū sit. Sic ergo dicendū. q̄ illi qui in tētionē sequēdi xp̄m omīa sua dant. & ab animo suo om̄ē tpaliū sollicitudinē remouēt nō sunt pdigi. s; p̄fecte liberales.

Quoniam h̄m scz utrū pdigalitas sit grauius peccatum qz avaritia. uel eouersō dicendū q̄ pdigalitas h̄m se cōsiderata min; p̄ctm est qz avaritia. & hoc triplici ratione. Primo quidē. qz avaritia magis differt a uirtute opposita. Magis em̄ ad liberalē p̄tinet dare in quo supabūdat pdigus. qz accipere uel tenere in quo supabūdat avarus. Secūdo qz pdigus est multū utilis quib; dat. avarus aut nulli. s; nec sibi p̄ ut dicit in. iiii. et̄. Tercio qz pdigalitas est facile sanabilis. & p̄ hoc q̄ declinat ad etatem senectutis q̄ est strariuz pdigalitati. & p̄ hoc q̄ puenit ad egestatē de facili dum multū inuiciliē cōsumit. & sic paup factus nō potest in dando supabūdere. & etiā qz defacili pducit ad uirtutē p̄pter silitudinē quā habet ad ip̄am. s; avarus nō defacili sanatur ratione sup̄dicta. Differentia aut avari & pdigi nō attendit p̄cipalitē in hoc qd̄ ē peccare in seip̄m uel in aliū. nam pdigus peccat in seip̄m dum bona sua cōsumit vñ uiuere debet. peccat etiā in alterū cōsumēdo bona quibus aliis deberet puidere. & p̄cipue hoc apparet in clericis qui sunt dispensatores bonoz ecclie que sunt paupum quos defraudant pdige expendēdo. Sicut & avarus peccat in alios in q̄tū deficit in datōnibus. peccat in seip̄m in q̄tū deficit in sumptib;. vñ dicit eccl̄. vi. uir cui deus dedit diuitias nec tribuit p̄tatem ut cōcedat ex eis. s; tñ in hoc supabundat pdigus. qz sic sibi & quibusdā aliis nocet q̄ tamē aliquib; pdest. Avarus autē nec sibi nec aliis pdest. qz nō audet uti ē ad suā utilitatē bonis suis. Item cū de uitiis loquimur cōiter iudicamus de ip̄is h̄m p̄prias rōnes eoz. sic circa pdigalitatē attendimus q̄ supflue cōsumit diuitias. circa avaritiā uero. qz supflue eas retinet. Qz autē aliquis p̄pter intempantiā supflue cōsumat. hoc iam noīat simul mltā peccata. Vñ & tales pdigi sunt peiores. ut dicit in. iiii. et̄. Qz autē illiberalis siue avarus absteineat ab accipiendis alienis. & si in se laudabile uideat. tñ ex causa p̄pter quā uitupabile est dū id non uult ab aliis accipere ne cogat aliis dare.

PARS OCTAUA. DE GULA. DISTINCTIO PRIMA.

Deinde cōsiderandū est de sexto capitali uitiō scz gula. circa quod cōsideranda sunt septē. Primo utrū gula sit peccatū mortale. Secūdo de sp̄ibus eius. Tertio de filiis eius. Quarto de hiis q̄ hoc uitiū oriunt esse uitandū. Quinto sp̄aliter de ebrietate. Sexto de frequētatōne tabernaz. Septimo de ludis honestis uel in honestis.

Arcum primū sciendū q̄ gula dicitur esse inordinatus appetitus cibi & potus. Appetitus autem dicitur inordinatus ex eo q̄ recedit ab ordine rōis. in quo consistit bonū cuiuslib; uirtutis moralis. ex hoc autē dicitur aliqd̄ esse peccatū q̄ strariat uirtuti. Vñ manifestum ē gulam esse peccatū. Est autē sciendū q̄ duplex ē appetitus cibi uel potus. Vñ quidē naturalis q̄ p̄tinet ad uires uegetabiles. in quibus non potest esse uirtus & uitiū. qz nō possunt subiici rōni & uis appetitiua diuidit strata retentiā. digestiā. & expulsiuā. & ad talē appetitū p̄tinet esurire & sitis. Alius ē appetitus scz sensitiu; in cuius cōcupiscētia uitiū gule consistit. nec consistit hoc uitiū in substātia uel natura cibi uel potus. qz sicut dicit saluator. Mat̄. xv. Non quod intrat in os hoc cōmūnat hōiem sp̄aliē. sed inordinata cibo cōcupiscētia nō regulata rōe cōmūnat hōiem. Et ideo si aliq; excedat in q̄titate cibi nō p̄pter cibi cōcupiscētiā. sed estimās illud sibi necessariū esse. non p̄tinet hoc ad gulā. s; ad aliq; impitiā. Sed q̄ aliq; excedat scientē mensurā in edēdo p̄pter occupatiōnem